

AS "Latvijas valsts meži"
Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts
Latvijas Lauksaimniecības universitāte
AS "Latvenergo"

pētījuma

**Padziļināta izpēte iespējai ražot lapkoku (apses un bērza)
kokšķiedru masu**

ATSKAITE

Rīga 2020

Kopsavilkums

Dokuments atspoguļo Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Latvijas valsts Koksnes ķīmijas institūta, AS “Latvijas valsts meži”, AS “Latvenergo” un AS “Latvijas Finieris” kopīgi veiktā pētījuma “Padziļinātā izpēte iespējai ražot lapkoku (apses un bērza) kokšķiedru masu” ietvaros gūtās atziņas par iespējamās kokšķiedru masas ražotnes izveides perspektīvi Latvijas un Eiropas Savienības plānošanas dokumentu un politiku kontekstā, kā arī, ņemot vērā normatīvo regulējumu par tās ietekmi uz vidi.

Pētījuma “Padziļinātā izpēte iespējai ražot lapkoku (apses un bērza) kokšķiedru masu” pirmais darba uzdevums atspoguļo politikas un normatīvo dokumentu analīzi. Šis uzdevums ietver sevī vairākus apakšuzdevumus. Analizētas saistošās stratēģiskā līmeņa politikas, pievēršot uzmanību ANO Ilgtspējīgas attīstības jautājumiem, ES un Latvijas politikas un attīstības plānošanas dokumentiem izaugsmes jomā, klimata politikai, aprites ekonomikas un bioekonomikas jautājumiem, kā arī citiem saistošajiem dokumentiem. Aplūkoti šo politiku mērķi, kuru sasniegšanu varētu veicināt apses un bērza kokšķiedru masas ražotne Latvijā.

Sagatavots normatīvās vides raksturojums kokšķiedru masas ražošanas kontekstā. Ir apskatīts ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) process kokšķiedru masas ražotnes izveidei. Normatīvo dokumentu, kas saistīti ar IVN procedūru, analīze veikta, aprakstot, kādas ir IVN procedūras (īpašu uzmanību pievēršot no apses un bērza kokšķiedru masas ražotnes projekta realizācijas viedokļa svarīgākajiem aspektiem) un kāds ir katras konkrētās IVN procedūras laika grafiks. Darbu turpina normatīvās vides apskats par darbībām, kas veicamas, lai saņemtu piesārņojošās darbības atļauju. Ietekmes uz vidi novērtējums nav veikts.

Katras sadaļas noslēgumā apkopoti būtiskākie secinājumi, kas sagrupēti pa atbilstošām un līdzīgām analizējamām jomām, kā arī sniegtas rekomendācijas.

Dokuments sagatavots uz 161 lpp., tajā ir 9 tabulas, 17 attēli, 65 informācijas avoti un 1 pielikums.

Pētījums veikts pēc akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” pasūtījuma.

Summary

JSC Latvijas valsts meži, the Latvia University of Life Sciences and Technologies, Latvian State Institute of Wood Chemistry, JSC Latvenergo and JSC Latvijas Finieris jointly have carried out the study “In-depth research on possibility to produce hardwood (aspen and birch) mechanical pulp”. This document summarizes main findings on the perspective to set up a mechanical pulp plant in Latvia that is in line with the Latvian and the European Union planning documents and policies as well as taking into account the demands of legislation acts regarding the plant’s impact to the environment.

The study “In-depth research on possibility to produce hardwood (aspen and birch) mechanical pulp” reflects the analysis of policy and regulatory documents. This task includes several subtasks. Binding strategic-level policies have been analyzed, focusing on, for instance, the UN Sustainable Development Issues, EU and Latvian Policy and Development Planning Documents on Growth, Climate Policy, Circular Economy and Bioeconomy. The goals of the policies, which are supporting aspen and birch mechanical pulp production in Latvia, are discussed.

Description of the regulatory framework in the context of mechanical pulp production has been prepared. The process of environmental impact assessment (EIA) of the mechanical pulp production’s is described. The analysis of the regulatory documents related to the EIA procedure has been carried out by describing the EIA procedures (paying special attention to the most important from the point of view of project implementation of the aspen and birch mechanical pulp production) and what is the time schedule of the EIA procedures. The review continues with the analysis of the regulatory framework to obtain a permission for the commencement of polluting activities. No environmental impact assessment has been carried out in this study.

Each section is concluded by the main findings, grouped into relevant and similar areas of analysis, and recommendations are provided.

The report has 161 pages; it contains 9 tables and 17 figures; 65 source references and 1 annex.

The research was commissioned by the joint stock company “Latvijas valsts meži”.

Saturs

Kopsavilkums	2
Summary	3
Ievads	6
Lietotie saīsinājumi, akronīmi un simboli	7
1. Politikas un normatīvie akti	9
1.1. Saistošās politikas un attīstības plānošanas dokumenti kokšķiedru masas ražotnes kontekstā.....	9
1.1.1. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi.....	9
1.1.2. Eiropas Savienības un Latvijas politikas un attīstības plānošanas dokumenti izaugsmes jomā.....	13
Stratēģija „Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”	13
Eiropas Komisijas paziņojums „Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija”.....	16
Eiropas Komisijas paziņojums „Jauna ES meža stratēģija mežiem un uz koksnes resursiem balstītai rūpniecībai”.....	17
Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam	19
Viedās Specializācijas stratēģija	20
Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam.....	23
Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam	26
Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai.....	30
1.1.3. Saistošās klimata politikas un mērķi	31
ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām.....	31
ANO rezolūcija „Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030.gadam”	33
Eiropas Klimata un enerģētikas pakotne 2020. gadam.....	33
Eiropas Komisijas paziņojums „Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīdu emisiju līdz 2050. g.”.....	34
Eiropas Komisijas paziņojums „Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam”.....	36
Eiropas Komisijas paziņojums „Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”	39
Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam	41
Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam.....	44
Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam (projekts)....	45

Stratēģija Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam (projekts).....	48
1.1.4. Eiropas Savienības aprites ekonomikas pakotne	49
1.1.5. Bioekonomikas stratēģijas un mērķi.....	53
Eiropas Komisijas paziņojums „Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana”.....	53
Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030	55
1.1.6. Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam	60
1.1.7. Latvijas Nacionālais attīstības plāns.....	63
1.1.8. Latvijas lauku attīstības programma 2014.-2020.	72
SECINĀJUMI par 1.1. apakšnodaļu.....	76
REKOMENDĀCIJAS no 1.1. apakšnodaļas	77
Izmantoto informācijas avotu saraksts 1.1. apakšnodaļai.....	80
1.2. Normatīvās vides raksturojums kokšķiedru masas ražotnes kontekstā.....	85
1.2.1. Ietekmes uz vidi novērtējums	85
1.2.2. Piesārņojošās darbības uzsākšanas normatīvā vide	115
Secinājumi par 1.2. apakšnodaļu – normatīvās vides raksturojums	152
Rekomendācijas no 1.2. apakšnodaļas – normatīvās vides raksturojums.....	155
Apkopojšie secinājumi par 1.1. un 1.2.apakšsadaļām (koncentrēti).....	157
Apkopojošās rekomendācijas no 1.1. un 1.2.apakšsadaļām (koncentrēti).....	158
Izmantoto informācijas avotu saraksts 1.2. apakšnodaļai.....	159
Pielikums.....	160

Ievads

2018. gada 20. augustā *LVM* apstiprināja vidēja termiņa darbības stratēģiju, nosakot, ka *LVM* vispārējais stratēģiskais mērķis ir uzņēmuma valdījumā nodoto valsts stratēģisko aktīvu ilgtspējīga apsaimniekošana un tam nepieciešamās infrastruktūras, pakalpojumu un zināšanu attīstība. Savukārt, divi no stratēģiskajiem mērķiem:

- palielināt ilgtermiņa peļņu un nodrošināt pozitīvu naudas plūsmu no saimnieciskās darbības;
- veicināt un attīstīt augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu, pakalpojumus un zināšanas,

iezīmē un norāda uz nepieciešamību radīt priekšnosacījumus un aplūkot iespējas, lai nodrošinātu apstākļus uzņēmuma ienākumu dažādošanai, paplašinot *LVM* piedāvājamo produktu klāstu.

2017. gada 19. decembrī Ministru kabinets apstiprināja “Latvijas bioekonomikas stratēģiju 2030” (turpmāk – Stratēģija). Bioekonomikas nozares ir lauksaimniecība, zivsaimniecība, pārtikas rūpniecība, mežsaimniecība, kokrūpniecība, celulozes un papīra rūpniecība, kā arī atsevišķi ķīmiskās rūpniecības, biotehnoloģiju un enerģētikas nozaru sektori. Bioekonomikas nozaru attīstības pamatā ir atjaunojamo resursu izmantošana ilgtspējīgā veidā, kas dod iespēju ražot jaunus produktus. Atjaunojamo bioresursu plašāka izmantošana var samazināt atkarību no fosilajiem resursiem, īpaši tajās jomās, kur citu alternatīvu izmantošana ir problemātiska vai neiespējama. Mežsaimniecība ir bioekonomikas tradicionālā nozare, kas jau šobrīd valstī kopumā rada salīdzinoši augstu pievienoto vērtību. Stratēģijas vīzija paredz, ka tiek izstrādātas un ieviestas inovatīvas pieejas dabas resursu efektīvai un ilgtspējīgai izmantošanai, lai attīstītu tautsaimniecību, kā arī vienlaikus sabalansētas ekonomiskās intereses ar vides kvalitātes nodrošināšanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un palielināšanu. Stratēģija arī nosaka, ka jāveido pievilcīga vide investīcijām (kapitāla piesaistei) bioekonomikas attīstības projektos, īpaši tad, ja tiek paredzētas investīcijas turpmākai un dziļākai biomasas pārstrādei ar lielāku pievienoto vērtību.

Ministru kabineta apstiprinātā Stratēģija un *LVM* izvirzītie stratēģiskie mērķi ir savstarpēji saskanīgi un vērsti vienā virzienā – produktu radīšana ar augstu pievienoto vērtību. *LVM*, sniedzot savu ieguldījumu Stratēģijas īstenošanā, veicina starpnozaru sadarbību, realizējot pētījumus, kuru izpildei piesaista zinātniskās institūcijas un nozaru ekspertus. Šajos pētījumos apzināti potenciālie produkti, kas būtu ražojami Latvijā ar augstu pievienoto vērtību no meža biomasas un zemes dzīlēm, izmantojot labākos pieejamos tehniskos paņēmienus. Šādas starpnozaru sadarbības vidējā termiņa mērķis – īstenot *LVM* stratēģiju un plānus par mežsaimniecības produktu pārstrādi produktos ar augstu pievienoto vērtību, vienlaikus sniedzot būtisku ieguldījumu Stratēģijas īstenošanā un pozitīvi ietekmējot valsts ekonomiskos rādītājus, piemēram, kāpinot Latvijas eksporta apjomu, kas, savukārt, ļautu būtiski uzlabot valsts tirdzniecības bilanci un radītu pozitīvu efektu tautsaimniecībā – veidotos papildus darbavietas, veicinātu reģionu attīstību, pozitīvi ietekmējot sociāliekonomisko situāciju un tās rādītājus.

Lietotie saīsinājumi, akronīmi un simboli

Saīsinājums	Atšifrējums
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AER	atjaunojamie energoresursi
AS	Akciju sabiedrība
att.	attēls
b.g.	bez gada
CCS	oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana
CO ₂	oglekļa dioksīds
Dienaskārtība 2030	ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija „Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”
Eiropa 2020	Stratēģija „Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ES	Eiropas Savienība
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
ETS	Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
EUR	euro
g.	gads
GSt	gaissausas tonnas (celulozes)
IAM	ilgtspējīgas attīstības mērķi
IKP	iekšzemes kopprodukts
IKT	informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
IT	informācijas tehnoloģijas
IVN	ietekmes uz vidi novērtējums
kg	kilograms
kWh	kilovatstunda
LAP 2020	Latvijas Lauku attīstības programma 2014 – 2020
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
Latvija 2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
LIBRA	Latvijas Bioekonomikas stratēģija
Lpp.	Lappuse
LPTP	Labākie pieejamie tehniskie paņēmieni
LR	Latvijas Republika
m ²	kvadrātmeters
m ³	kubikmeters
MK	Ministru kabinets
Mtoe	<i>Million tonne of oil equivalent</i> (angļu) – miljons tonnas naftas ekvivalenta
MVU	mazā un vidējā uzņēmējdarbība/ uzņēmums
NAP 2020	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam
NAP 2027	Latvijas Nacionālā attīstības plāns 2021. – 2027. gadam
Nr. vai nr.	numurs
OECD	<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i> (angļu) – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO)
PTAC	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
P&A	pētniecība un attīstība
RIS3	<i>Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation</i> (angļu) – Viedās Specializācijas stratēģija
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte
SEG	siltumnīcefekta gāzes
sk.	skatīt
t.i.	tas ir
t.sk.	tai skaitā
tab.	tabula
tūkst.	tūkstošs

Saīsinājums	Atšifrējums
u.c.	un citi
u.tml.	un tamlīdzīgi
utt.	un tā tālāk
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VDI	Valsts darba inspekcija
VPP 2020	Latvijas Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam
VPVB	Vides pārraudzības valsts birojs
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
VVD	Valsts vides dienests
ZIZIMM	zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektors
%	procenti
+	pieaugums
-	samazinājums
<	mazāks par
>	lielāks par
°C	Celsija grāds

1. Politikas un normatīvie akti

1.1. Saistošās politikas un attīstības plānošanas dokumenti kokšķiedru masas ražotnes kontekstā

Lai sekmētu valsts ilgtspējīgu, stabilu attīstību un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanos, tiek veidota politika, izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī. Tā kā Latvija ir Eiropas Savienības un dažādu starptautisku apvienību un organizāciju dalībvalsts, tad tai ir saistoši arī šo valstu savienību izstrādātie attīstības plānošanas dokumenti. Dažāda līmeņa dokumentiem ir jābūt saskaņotiem, tas nozīmē, zemākā līmeņa plānošanas dokumentiem jārespektē augstāka līmeņa politikas plānošanas dokumentos paredzētais.

Līdzīgi jābūt arī ar valstiska līmeņa projektiem, tajos paredzētām darbībām jābūt saskaņotām un izrietošām no attīstības plānošanas dokumentiem. Tas nosaka nepieciešamību arī pētījuma paredzētai darbībai – kokšķiedru masas ražotnei – veikt vispārējo analīzi, izvērtējot saistītajās jomās pieņemtos plānošanas dokumentus gan nacionālā, gan Eiropas Savienības, gan starptautiskā līmenī.

Atbilstoši definētajiem pētījuma „Padziļinātā izpēte iespējai ražot lapkoki (apses un bērza) kokšķiedru masu” (turpmāk – Pētījums) darba uzdevumiem, atskaitē raksturoti attīstības plānošanas dokumenti ilgtspējīgas attīstības un izaugsmes, klimata, aprites ekonomikas un bioekonomikas jomā. Atskaitē atspoguļotas tikai no pētītiem attīstības plānošanas dokumentiem izrietošās galvenās atziņas, kas saistošas vai attiecas uz kokšķiedru masas ražotni.

1.1. apakšnodaļā slīprakstā (*Italic*) noformēti citāti, kas vietām pielāgoti un precizēti Pētījuma vajadzībām, bet ar trekniem burtiem (*Bold*) izcelti attīstības plānošanas dokumentu nosaukumi to pirmajā pieminēšanas reizē, kā arī atslēgas vārdi, kas pasvītro ražotnes nepieciešamību vai aktualitāti. Atziņas, kas izriet no pētījuma rezultātiem un attiecināmas uz kokšķiedru masas ražotni, atskaites pamattekstā izceltas zilās krāsas burtiem. 1.1. apakšnodaļā, raksturojot dokumentus, līdztekus lietoti divi paredzētās darbības nosaukumi „kokšķiedru masas ražotne” un „ražotne”.

1.1.1. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi

2015. gadā Apvienoto Nāciju Organizācija (turpmāk tekstā arī – ANO) Ģenerālajā asamblejā pieņēma rezolūciju “**Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam**”¹ jeb Dienaskārtība 2030. Tā nosaka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus (turpmāk tekstā arī – IAM) un 169 apakšmērķus, kuri sasniedzami, lai pasaulē mazinātos nabadzība un pasaules attīstība būtu ilgtspējīga. Dienaskārtība 2030 tika pieņemta, lai pasaulē līdzsvarotu trīs – ekonomikas, sociālās un vides – dimensijas. IAM sasniedzami gan nabadzīgākajās, gan arī bagātākajās valstīs, jo visām ir savi ilgtspējīgas attīstības izaicinājumi, un arī katrā valstī ir gan nabadzīgāki, gan turīgāki cilvēki. Dienaskārtība 2030 arī paredz, ka IAM plānošanā un

¹ *Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam* (2015) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019].
Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Dienaskartiba%202030_0.pdf

īstenošanā iesaistās visi – pilsoniskā sabiedrība, privātais sektors, valstis, valstu apvienības ANO un citas institūcijas.

Izdevumā „Latvija. Ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu”² atzīmēts, ka Latvijas ilgtspējīgas attīstības izaicinājumi laikā līdz 2030. gadam no visiem 17 IAM un trīs dimensijām - koncentrējami divos atzaros:

- (1) inovatīvas un eko-efektīvas ekonomikas nostiprināšana;
- (2) ienākumu un iespēju nevienlīdzības mazināšana.

Abos atzaros progress īstenojams, vairojot un izturoties rūpīgi pret valsts svarīgākajiem resursiem (kapitālu): to cilvēkiem, **dabu** un kultūru, finanses u.c. Latvijai tās cilvēki ir pirmajā vietā: laba iedzīvotāju veselība, laba izglītība un **iespēja cilvēkiem strādāt cienīgu darbu** ir pamats gan nākotnes ekonomikai, gan nevienlīdzības mazināšanai. Lielākās priekšrocības Latvijai šobrīd sniedz Latvijas stablais ekonomikas pamats (zems valsts parāds, tuvu līdzsvaram sabalansēts budžets, sabalansēta maksājumu bilance), kā arī Latvijas kultūras, **dabas** un digitālais kapitāls.

Starp lielākiem izaicinājumiem, kas norādīti iepriekš minētajā ziņojumā kokšķiedru masas ražotnes kontekstā, un attiecas uz tautsaimniecības attīstību jāizceļ:

- (1) **palielināt produktivitātes līmeni** tautsaimniecībā, tai skaitā **efektīvi un produktīvi izmantojot resursus**;
- (2) **mazināt SEG emisijas**, saglabāt oglekļa dioksīda piesaisti, kā arī **pielāgoties klimata pārmaiņām**.

„Mūsu pasaules pārveidošana: Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam” vīzijā ir norādīts: *Mēs paredzam pasauli, kurā ikvienā valstī notiek **noturīga, iekļaujoša un ilgtspējīga ekonomikas izaugsme** un kurā visiem ir pieejama pienācīgas kvalitātes nodarbinātība; pasauli, kurā visu veidu **dabas resursu** — no gaisa līdz zemes resursiem, no upēm, ezeriem un pazemes ūdeņiem līdz okeāniem un jūrām— **patērīnš, ražošana un izmantošana notiek ilgtspējīgi**; pasauli, kurā demokrātija, laba pārvaldība un tiesiskums, kā arī labvēlīga vide valsts un starptautiskā līmenī ir būtiska **ilgtspējīgai attīstībai, tostarp noturīgai un iekļaujošai ekonomikas izaugsmei, sociālajai attīstībai, vides aizsardzībai un nabadzības un bada izskaušanai**; pasauli, kurā **tehnoloģijas izstrāde un izmantošana pielāgojas klimatam, ņem vērā bioloģisko daudzveidību un ir noturīga**; pasauli, kurā cilvēce dzīvo saskaņā ar dabu un kurā tiek aizsargātas savvaļas un citas dzīvās dabas sugas.*

Nospraustie **17 ilgtspējīgas attīstības mērķi**³ ir:

- 1. mērķis:** visur izskaust nabadzību visās tās izpausmēs;
- 2. mērķis:** izskaust badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un uzlabotu uzturu, veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību;
- 3. mērķis:** nodrošināt veselīgu dzīvi un sekmēt labklājību jebkura vecuma cilvēkiem;
- 4. mērķis:** nodrošināt iekļaujošu, taisnīgu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas visiem;

² Latvija. Ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu (2018) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%20Zinojums%20ANO.pdf>

³ Ilgtspējīgas attīstības mērķu oficiālais tulkojumu LLU rediģējusi, pielāgojot to Pētījuma vajadzībām.

5. mērķis: panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt pilnvērtīgas iespējas visām sievietēm un meitenēm;

6. mērķis: nodrošināt ūdens un sanitārijas pieejamību visiem un ilgtspējīgu pārvaldību;

Kokšķiedru masas ražotnes kontekstā ir saistošs 6.3. apakšmērķis: *līdz 2030. gadam uzlabot ūdens kvalitāti, samazinot piesārņojumu, izskaužot atkritumu apglabāšanu poligonos un līdz minimumam samazinot bīstamu ķīmisku vielu un materiālu izlaišanu, uz pusi samazinot neapstrādātu atkritumu īpatsvaru un būtiski palielinot to pārstrādi un drošu atkārtotu izmantošanu visā pasaulē, kā arī 6.6. apakšmērķis: līdz 2020. gadam aizsargāt un atjaunot ar ūdeni saistītas ekosistēmas, tostarp kalnus, mežus, mitrājus, upes, pazemes ūdeņus un ezerus. No mērķa un tam pakārtoto apakšmērķu būtības izriet uzdevums attīstīt bioekonomiku un aprītes ekonomiku, kas ņemams vērā, vērtējot kokšķiedru masas ražotnes izveides iespējas.*

7. mērķis: nodrošināt visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu;

Kokšķiedru masas ražotnes kontekstā saistošs ir 7.2. apakšmērķis: *līdz 2030. gadam būtiski palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru vispārējā energoresursu struktūrā. Kokšķiedru masas pārstrāde ir energoietilpīgs un kapitālietilpīgs apstrādes rūpniecības sektors, kas rada siltumnīcefekta gāzu emisijas, tāpēc ražotnes darbības nodrošināšanā vērtējama iespēja izmantot zaļo elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem energoresursiem, kā rezultātā ražotne dotu ieguldījumu šī apakšmērķa sasniegšanā.*

8. mērķis: veicināt noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, pilnīgu un produktīvu nodarbinātību un pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visiem;

Tā kā kokšķiedru masas pārstrāde ir energoietilpīgs un kapitālietilpīgs apstrādes rūpniecības sektors, un ražotnes darbībā izmantos videi draudzīgas (bezvērs) ražošanas tehnoloģijas un metodes, zaļo elektroenerģiju, ievēros resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, realizēs aprītes ekonomikas risinājumus un pārnozaru sadarbību, tad ražotne veicinās 8.2. apakšmērķa: *sasniegt augstāku ekonomiskās produktivitātes līmeni ar dažādošanas, tehnoloģiju modernizācijas un inovācijas starpniecību, tostarp koncentrējoties uz augstas pievienotās vērtības un darbietilpīgām nozarēm, kā arī 8.4. apakšmērķa: pakāpeniski līdz 2030. gadam visā pasaulē uzlabot patēriņa un ražošanas resursefektivitāti un mēģināt nošķirt ekonomikas izaugsmi no vides degradācijas saskaņā ar desmit gadu programmu kopumu par ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, attīstītajām valstīm uzņemoties vadību sasniegšanu.*

Ražotnē plānots radīt jaunas darba vietas, līdz ar to ražotne veicinās arī 8.5. apakšmērķa: *līdz 2030. gadam nodrošināt pilnvērtīgu un produktīvu nodarbinātību un pienācīgas kvalitātes darbu visām sievietēm un vīriešiem, tostarp jauniešiem un personām ar invaliditāti, un vienādu darba samaksu par vienādi vērtīgu darbu sasniegšanu.*

Ražotne veicinās 8.8. apakšmērķa: *aizsargāt darba ņēmēju tiesības un veicināt drošu darba vidi visiem darba ņēmējiem, tostarp migrējošiem darba ņēmējiem un jo īpaši migrējošām sievietēm un personām, kuras nodarbinātas neprognozējamā darbā sasniegšanu.*

9. mērķis: veidot noturīgu infrastruktūru, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un sekmēt inovācijas;

Ražotne sniegs nozīmīgu ieguldījumu šādu apakšmērķu sasniegšanai:

9.2. apakšmērķis: *veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un līdz 2030. gadam ievērojami palielināt nodarbināto iedzīvotāju īpatsvaru un iekšzemes kopproduktu*

rūpniecības nozarē atbilstoši vietējiem apstākļiem valstīs un divkāršot minēto īpatsvaru vismazāk attīstītajās valstīs;

9.3. apakšmērķis: *palielināt mazo rūpniecības un citu uzņēmumu, jo īpaši jaunattīstības valstīs, piekļuvi finanšu pakalpojumiem, tostarp pieejamam kredītam, un šādu uzņēmumu integrāciju pievienotās vērtības veidošanas ķēdēs un tirgos;*

9.4. apakšmērķis: *līdz 2030. gadam pilnveidot infrastruktūru un modernizēt rūpniecības nozares, lai tās kļūtu ilgtspējīgākas, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un plašāk izmantojot tīras un videi nekaitīgas tehnoloģijas un rūpnieciskos procesus, visām valstīm darbojoties to attiecīgo iespēju robežās;*

9.5. apakšmērķis: *uzlabot zinātnisko pētniecību, pilnveidot rūpniecības nozaru tehnoloģiskās iespējas visās valstīs un jo īpaši jaunattīstības valstīs, cita starpā līdz 2030. gadam veicinot inovāciju un ievērojami palielinot pētniecības un attīstības jomā nodarbināto skaitu uz 1 miljonu cilvēku un valsts un privātos izdevumus pētniecībai un izstrādei.*

10. mērķis: samazināt nevienlīdzību starp valstīm un valstu iekšienē;

Radot jaunas darba vietas, ražotne mazinās nevienlīdzību valsts iekšienē, tādējādi pozitīvi ietekmējot apdzīvotību un nodarbinātību.

11. mērķis: padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, elastīgas un ilgtspējīgas;

12. mērķis: nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa un ražošanas modeļus;

Ražotne sniegs nozīmīgu ieguldījumu arī 12.2. apakšmērķa: *līdz 2030. gadam nodrošināt dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un lietderīgu izmantošanu sasniegšanā.*

13. mērķis: veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi;

Ražotne,

- izmantojot jaunākas, videi draudzīgākas (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas un metodes, zaļo elektroenerģiju,
- īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, aprites ekonomikas risinājumus un pārnozaru sadarbību,
- kā arī stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju,

sniegs ieguldījumu Latvijas un Eiropas Savienības virzībai uz klimatneitralitāti un īstenošanos Parīzes nolīguma saistības, līdz ar to veicinās 13. mērķa sasniegšanu.

14. mērķis: saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un to resursus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību;

15. mērķis: aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešošanu un novērst zemes degradāciju, veicināt tās atjaunošanu un apstādināt bioloģiskās daudzveidības izzušanu;

16. mērķis: veicināt miermīlīgas un iekļaujošas sabiedrības veidošanos ilgtspējīgai attīstībai, nodrošinot taisnīgas tiesas pieejamību visiem un izveidot efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas visos līmeņos;

17. mērķis: stiprināt globālās partnerības ilgtspējīgai attīstībai īstenošanas līdzekļus un atjaunot tos.

1.1.2. Eiropas Savienības un Latvijas politikas un attīstības plānošanas dokumenti izaugsmes jomā

Stratēģija „Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”

Stratēģija „**Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei**”⁴ (turpmāk tekstā arī – Eiropa 2020) ir programma visām Eiropas Savienības (turpmāk tekstā arī – ES) dalībvalstīm, lai veicinātu izaugsmi visiem, ņemot vērā dažādas vajadzības, atšķirīgo sākotnējo situāciju un valstu īpatnības. Stratēģijas mērķis ir *padarīt ES par gudru, ilgtspējīgu un sociāli integrējošu ekonomiku, kas nodrošina augstu nodarbinātības, rentabilitātes un sociālās kohēzijas līmeni.*

„Eiropa 2020” atzīmēts, ka *Ilgtspējīga izaugsme nozīmē **resursu ziņā efektīvas, ilgtspējīgas un konkurētspējīgas ekonomikas veidošanu, izmantojot Eiropas vadošo lomu sacensībā par jaunu procesu un tehnoloģiju, tostarp **videi nekaitīgu tehnoloģiju**, izstrādi, paātrinot inteligento tīklu ieviešanu, kuros izmanto informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, kā arī ES mēroga tīklu izmantošanu un mūsu uzņēmumu **konkurētspējas priekšrocību nostiprināšanu, īpaši ražošanas nozarē** un mazos un vidējos uzņēmumos, kā arī palīdzot patērētājiem novērtēt resursu efektivitāti. Šāda pieeja palīdzēs ES gūt panākumus zemu oglekļa emisiju un ierobežotu resursu apstākļos, tajā pašā laikā novēršot vides degradāciju, bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un resursu nesaimniecisku izmantošanu. Tas arī būs pamatā ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai.***

Iepriekš minētais ir attiecināms uz Ražotni tikai tādā gadījumā, ja Ražotne ietilptu mazo un vidējo uzņēmumu kategorijā.

„Eiropa 2020” pamatā ir **trīs prioritātes**, kuras savstarpēji pastiprina cita citu:

- **gudra izaugsme** – uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība;
- **ilgtspējīga izaugsme** – resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas ekonomikas veicināšana;
- **sociāli integrējoša izaugsme** – tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

Stratēģija „Eiropa 2020” izvirza **piecus** savstarpēji saistītus **pamatmērķus**, kuru izpilde ir būtiska, lai līdz 2020. gadam ES gūtu panākumus:

- (1) nodarbinātības līmenim jābūt vismaz 75 % iedzīvotāju vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem;
- (2) 3 % no ES IKP jāiegulda pētniecībā un attīstībā;
- (3) jāizpilda "20 /20 /20" mērķi klimata/enerģētikas jomā (tostarp par 30 % jāpaaugstina emisiju samazināšanas mērķis, ja apstākļi tam ir piemēroti);
- (4) to iedzīvotāju īpatsvaram, kuri priekšlaicīgi pamet skolu, jābūt mazākam par 10 %, un vismaz 40 % jaunākās paaudzes iedzīvotāju jābūt augstākajai izglītībai;
- (5) par 20 miljoniem jāsamazina to cilvēku skaits, kuriem draud nabadzība.

⁴ Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei (2010): Eiropas Komisijas paziņojums (COM(2010) 2020 galīgā redakcija) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_LV_ACT_part1_v1.pdf

Ražotne veicinās nodarbinātību, kā arī pieprasījumu pēc augsti kvalificētiem speciālistiem, nodrošinot ar to saistīto pozitīvo progresu; „Eiropa 2020” atzīmēts, ka *nodarbinātības līmeņa paaugstināšana palīdz samazināt nabadzību. Ieguldījumi tīrākās zema oglekļa satura tehnoloģijās palīdz videi, sekmē cīņu pret klimata pārmaiņām un radīs jaunas uzņēmējdarbības un nodarbinātības iespējas.* Ražotne veicinās arī darba vietu rašanos saistītajās nozarēs, līdz ar to pozitīvi ietekmēs nodarbinātības pamatmērķa sasniegšanu. Jaunāko, videi draudzīgāko (bezvēra) tehnoloģiju izmantošana un ilgtspējīga resursu, tai skaitā atkritumu, ūdens izmantošana atstās pozitīvu ietekmi uz apkārtējo vidi un klimata pārmaiņām.

Lai nodrošinātu pamatu definēto mērķu īstenošanā, stratēģijas „Eiropa 2020” ietvaros Eiropas Komisija ir izstrādājusi **septiņas pamatiniciatīvas**:

- ***Inovācijas Savienība***: tās mērķis ir pievērst pētniecības, izstrādes un inovācijas politiku galvenajiem problēmjomajumiem (piemēram, klimata pārmaiņām, enerģijas un resursu efektivitātei, veselībai un demogrāfiskām pārmaiņām), vienlaikus samazinot plaisu starp zinātni un tirgu, lai izgudrojumi pārtaptu precēs un pakalpojumos.
- ***Jaunatne kustība***: tās mērķis ir uzlabot Eiropas augstākās izglītības sistēmas kvalitāti un vairo atzinību starptautiskā līmenī, sekmējot studentu un jaunu profesionāļu mobilitāti.
- ***Digitālā programma Eiropai***: tās mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgas ekonomikas un sociālās priekšrocības, ko sniedz vienotais digitālais tirgus ar ātrgaitas interneta palīdzību.
- ***Resursu ziņā efektīva Eiropa***: tās mērķis ir atbalstīt pāreju uz resursu ziņā efektīvu ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju saturu.
- ***Rūpniecības politika globalizācijas laikmetā***: tās mērķis ir palīdzēt ES rūpnieciskajam pamatam atgūt konkurētspēju pēc 2008. gada ekonomikas krīzes, tādējādi sekmējot uzņēmējdarbību un pilnveidojot jaunas prasmes.
- ***Jaunu prasmju un darbavietu programma***: tās mērķis ir radīt apstākļus darba tirgus modernizēšanai, lai palielinātu nodarbinātības līmeni un nodrošinātu sociālo modeļu ilgtspējību.
- ***Eiropas platforma cīņai pret nabadzību***: tās mērķis ir nodrošināt ekonomikas, sociālo un teritoriālo kohēziju, palīdzot cilvēkiem, kuri saskaras ar nabadzību un sociālo atstumtību, un ļaujot viņiem aktīvi līdzdarboties sabiedrībā.

Attiecībā uz iniciatīvu „Inovācijas Savienība” „Eiropa 2020” atzīmēts, ka *ES līmenī ir svarīgi risināt tādas problēmas kā energoapgādes drošība, transports, klimata pārmaiņas un resursu efektīva izmantošana, veselība un novecošana, videi draudzīgas ražošanas metodes un zemes apsaimniekošana.* Līdz ar to Komisija ir apņēmusies veicināt, lai ES līmenī līdz 2020. gadam iedzīvinātu **bioekonomiku**, svarīgākās pamattehnoloģijas, lai veidotu Eiropas **rūpniecības nākotni**, un tehnoloģijas, kas ļautu vecāka gadagājuma cilvēkiem dzīvot patstāvīgi un aktīvi līdzdarboties sabiedrībā. „Eiropa 2020” atzīmēts, ka *būtiski ir sekmēt arī inovatīvo uzņēmējdarbību un inovāciju izmantošanu uzņēmumos, zināšanu pārnesi.*

Stratēģijā "Eiropa 2020" pausts, ka **bioekonomikai jāklūst par izšķirīgu elementu, lai panāktu gudru un videi nekaitīgu izaugsmi Eiropā.** Bioekonomikas pētniecības sasniegumi un **inovācijas ieviešana praksē Eiropai ļaus uzlabot tās atjaunojamo bioloģisko resursu apsaimniekošanu un atklāt jaunus un diversificētus pārtikas un bioproduktu tirgus.** Bioekonomikas iedibināšana Eiropā dos ievērojamus ieguvumus: **pateicoties tai,**

saglabājot un jaunradot ekonomisko izaugsmi un darbvietas lauku, piekrastes un rūpnieciskos reģionos, samazinot atkarību no fosilā kurināmā un **uzlabojot** gan **primārās ražošanas**, gan **pārstrādes rūpniecības ilgtspēju** kā ekonomiskā, tā vides ziņā. Tādējādi bioekonomika ievērojami sekmē to mērķu sasniegšanu, kas izvirzīti stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīvās "Inovācijas savienība" un "Resursu ziņā efektīva Eiropa".

Kokšķiedru masas ražotne kā bioekonomikas tradicionālās nozares subjekts,

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas un ražošanas metodes,
- veicinot ieguldījumus zināšanu partnerībā un stiprinot saites starp izglītību, uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju,

sekmēs stratēģijā "Eiropa 2020" definēto iniciatīvu sasniegšanu.

Attiecībā uz iniciatīvu „Rūpniecības politika globalizācijas laikmetā” ES līmenī Komisija ir apņēmusies strādāt pie tā, lai

- izveidotu rūpniecības politiku, kas rada **vislabāko vidi stabilas, konkurētspējīgas un diversificētas rūpnieciskās bāzes uzturēšanai un attīšanai** Eiropā, kā arī atbalsta ražojošo nozaru pāreju uz lielāku energoefektivitāti un **resursu efektivitāti**;
- izstrādātu horizontālu pieeju rūpniecības politikai, apvienojot dažādus politikas instrumentus (piemēram, apvienojot lietpratīgu regulējumu, modernizētu publisko iepirkumu un konkurences noteikumus, un standartu noteikšanu);
- **uzlabotu uzņēmējdarbības vidi**, īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem (turpmāk tekstā arī – MVU), tostarp samazinot uzņēmējdarbības darījumu izmaksas Eiropā, veicinot klasteru veidošanos un uzlabojot piekļuvi finansējumam par pieņemamu cenu;
- veicinātu grūtībās nonākušu nozaru pārstrukturēšanu uz nākotnē vērstu darbību, tostarp veicot strauju pārkvalifikāciju uz jaunajām strauji augošajām nozarēm un tirgiem saņemot atbalstu ar ES valsts atbalsta režīma un/vai Globalizācijas pielāgošanās fonda starpniecību;
- **veicinātu tehnoloģijas un ražošanas metodes, kas samazina dabas resursu izmantošanu**, un palielinātu ieguldījumus ES esošajos dabas resursos;
- veicinātu **MVU internacionalizāciju**;
- panāktu, ka transporta un loģistikas tīkli visā Savienībā nodrošina rūpniecības nozarei efektīvu piekļuvi vienotajam tirgum un starptautiskajiem tirgiem.

Valstu līmenī dalībvalstīm būs jāveic šādi uzdevumi:

- uzlabot nosacījumus intelektuālā īpašuma komerciālai izmantošanai;
- uzlabot uzņēmējdarbības vidi, īpaši inovatīviem MVU, tostarp izmantojot publiskā sektora iepirkumu, lai atbalstītu stimulus **inovācijai**;
- samazināt administratīvo slogu uzņēmumiem un uzlabot uzņēmējdarbības tiesību aktu kvalitāti;
- cieši sadarboties ar ieinteresētajām personām dažādās jomās (uzņēmējdarbība, arodbiedrības, akadēmiskās aprindas, nevalstiskās organizācijas, patērētāju organizācijas), lai apzinātu trūkumus un izstrādātu kopīgu analīzi par to, kā **uzturēt spēcīgu rūpniecisko un zināšanu bāzi, nodrošinot ES iespēju izvirzīties par pasaules mēroga līderi ilgtspējīgas attīstības ziņā**.

Eiropas Komisijas paziņojums „Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija”

Eiropas Komisijas paziņojumā „Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija”⁵ norādīts, ka *būdamā nozīmīgs produktivitātes un inovācijas dzinējspēks, rūpniecība vienmēr ir bijusi viens no Eiropas pārticības stūrakmeņiem. Tāpēc ES ir jānostiprina rūpniecības spēja nepārtraukti pielāgoties un ieviest jauninājumus, veicinot investīcijas jaunās tehnoloģijās un pieņemot pārmaiņas, ko izraisa lielāka digitalizācijas pakāpe un pāreja uz mazoglekļa un izteiktāku aprites ekonomiku. Taču arī uzņēmumiem ir jārīkojas: jāmodernizē tehnoloģiskā bāze, jānodrošina darījumdarbības modeļu atbilstība nākotnes prasībām, jāintegrē ilgtspējīgas attīstības principi un jāpievēršas inovācijai.* Ražotnes darbība šos ES uzstādījumus – modernu un videi mazāk kaitīgu tehnoloģiju ieviešana, efektīvu darījumdarbības modeļu (piemēram, **pārnozaru sadarbība**, tas ir, produktu un infrastruktūras kopīga izmantošana, **un rūpnieciskā simbioze** -vienas nozares blakusprodukti un atkritumi tiek izmantoti kā resursi citā nozarē) īstenošana un resursu ilgtspējīgas attīstības principu realizācija – veiksmīgi ļaus īstenot dzīvē.

Stratēģijā uzsvērts, ka *pārmaiņas rūpniecībā paver milzīgas iespējas, taču to izmantošanai būs vajadzīgas ievērojamas investīcijas progresīvajā ražošanā, cilvēku prasmēs un talantos, kā arī tādos nemateriālajos aktīvos kā pētniecība un inovācija. Straujais pārmaiņu temps arī prasa labāk darbojošos vienoto tirgu. Ar uzsvaru uz tehnoloģijām, moderna rūpniecības politika varētu ienest jaunu dzīvību ES reģionos un stiprināt spēju pielāgoties mainīgajai globālajai videi. Ražotnes darbība stimulēs ekonomiskās aktivitātes tās atrašanās vietā, radot jaunas darba vietas gan kokrūpniecības nozarē, gan saistītajās nozarēs, līdz ar to pozitīvi ietekmēs teritorijas attīstību.*

Ar atjaunināto ES rūpniecības politikas stratēģiju visas horizontālās un sektoru iniciatīvas tiek apvienotas visaptverošā rūpniecības stratēģijā. Galvenie ES rūpniecības politikas stratēģijas elementi ir⁶:

- visaptveroša tiesību aktu pakete ar mērķi pastiprināt rūpniecības kiberdrošību. Tā ietver Eiropas kiberdrošības pētniecības un zināšanu centra izveidi, lai atbalstītu tehnoloģiju izstrādi un rūpnieciskās spējas attīstīšanu kiberdrošības jomā, kā arī ES mēroga sertifikācijas shēmas izveidi produktiem un pakalpojumiem, ko atzīst visās dalībvalstīs;
- priekšlikums Regulai par neierobežotu nepersonalizētu datu pārrobežu plūsmu, kas nodrošinās brīvas datu plūsmas iespēju pāri robežām, sekmēs rūpniecības modernizēšanu un patiesi vienotas Eiropas datu telpas izveidi;
- **virkne jaunu pasākumu aprites ekonomikā**, kas ietver plastmasas izmantošanas stratēģiju un pasākumus, lai uzlabotu atjaunojamo bioloģisko resursu ražošanu un

⁵ Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija (2017): Eiropas Komisijas paziņojums (COM(2017) 479 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52017DC0479>

⁶ Stāvoklis Savienībā 2017.gadā – Rūpniecības politikas stratēģija: investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/latvia/news/st%C4%81voklis-savien%C4%ABb%C4%81-2017-gad%C4%81-%E2%80%94-r%C5%ABpniec%C4%ABbas-politikas-strat%C4%93%C4%A3ija-invest%C4%ABcijas-gudr%C4%81-novatorisk%C4%81_lv

pārvēršanu bioproduktos un bioenerģijā. Stratēģijā uzsvērta⁷: *Eiropas Savienības uzņēmumiem pārejot uz ilgtspējīgākiem un resursu izmantojuma ziņā efektīvākiem darbūdarbības modeļiem, tiek ne tikai aizsargāta vide, bet arī nodrošinātas konkurences priekšrocības, ko rada būtiski izmaksu ietaupījumi. Tādējādi var tikt radītas jaunas darbvietas un iespējas darba ņēmējiem un uzņēmējiem. Spēcīgāka bioekonomikas attīstība (..) var palīdzēt ES ātrāk pāriet uz aprītes un mazoglekļa ekonomiku, pateicoties uzlabotai atjaunojamo bioloģisko resursu ražošanai un to pārstrādei bioproduktos un bioenerģijā;*

- iniciatīvu kopums ar mērķi modernizēt intelektuālā īpašuma regulējumu, kas ietver ziņojumu par to, kā darbojas direktīva par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu, īpašu uzmanību pievēršot komerciāla mēroga likumpārkāpējiem, un paziņojumu par Eiropas mēroga līdzsvarotu, skaidru un paredzamu standartam būtisko patentu licencēšanas sistēmu;
- iniciatīva ar mērķi uzlabot publiskā iepirkuma darbību Eiropas Savienībā, kas ietver brīvprātīgu mehānismu, lai nodrošinātu skaidrību un norādījumus iestādēm, kas plāno lielus infrastruktūras projektus;
- **Prasmju programmas paplašināšana**, tajā ietverot jaunus, svarīgus rūpniecības sektorus, piemēram, būvniecību, tērauda rūpniecību, **papīrrūpniecību**, ekotehnoloģijas un atjaunojamās energoresursus, ražošanu un jūras pārvadājumus;
- ilgtspējīga finansējuma stratēģija, lai privātā kapitāla plūsmas labāk virzītu uz ilgtspējīgākiem ieguldījumiem;
- iniciatīvas līdzsvarotai un progresīvai tirdzniecības politikai un Eiropas satvars tādu ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai, kuri var apdraudēt drošību vai sabiedrisko kārtību;
- pārskatīts kritiski svarīgo izejvielu saraksts. Šajā jomā Komisija arī turpmāk palīdzēs nodrošināt drošu, ilgtspējīgu un cenas ziņā pieejamu apgādi ES apstrādes rūpniecībai;
- jauni priekšlikumi par tīru, konkurētspējīgu un savienotu mobilitāti, t. sk. par stingrākiem CO₂ emisijas standartiem vieglajiem automobiļiem un furgoniem, Alternatīvo degvielu infrastruktūras rīcības plānu, lai atbalstītu uzlādes pamatinfrastruktūras ieviešanu, un autonomās braukšanas veicināšanas darbībām.

Eiropas Komisijas paziņojums „Jauna ES meža stratēģija mežiem un uz koksnes resursiem balstītai rūpniecībai”

2013. gadā izstrādāts Eiropas Komisijas paziņojums „**Jauna ES meža stratēģija mežiem un uz koksnes resursiem balstītai rūpniecībai**”⁸. Stratēģija balstīta uz ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas konceptu un mežu daudzfunkcionalitāti un demonstrē saskaņotu un visaptverošu pieeju meža apsaimniekošanai un saistītajām politikām Eiropas Savienībā. Tiek

⁷ Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija (2017): Eiropas Komisijas paziņojums (COM(2017) 479 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52017DC0479>

⁸ Jauna ES meža stratēģija mežiem un uz koksnes resursiem balstītai rūpniecībai (2013): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komisijai un Reģionu komitejai (COM(2013)659 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52013DC0659>

sagaidīts, ka tā veicinās ES mežu un meža industrijas ieguldījumu ES saistīto politiku mērķu sasniegšanā, īpaši „Eiropa 2020” stratēģijas realizācijā.

Stratēģijā izvirzītie meža mērķi 2020. gadam ir *nodrošināt un parādīt, ka visi ES meži tiek apsaimniekoti saskaņā ar ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas principiem un ka ir pastiprināti ES centieni ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas veicināšanā un atmežošanas apturēšanā pasaules līmenī, tādējādi:*

- *palīdzot līdzsvarot dažādas meža funkcijas, apmierinot pieprasījumu un sniedzot svarīgus ekosistēmas pakalpojumus;*
- *nodrošinot pamatu tam, lai mežsaimniecība un visa uz **koksnes resursiem balstītā vērtību radīšanas ķēde** būtu konkurētspējīga un dzīvotspējīga uz bioloģiskiem resursiem balstītas ekonomikas virzītāji.*

Stratēģijas pamatprincipi:

- Meža ilgtspējīga apsaimniekošana un mežu daudzfunkcionālā nozīme – daudzās preces un pakalpojumi tiek sagādāti līdzsvarotā veidā, nodrošinot meža aizsardzību;
- **Resursu izmantošanas efektivitāte** – optimizēts mežu un meža nozares devums lauku attīstībā, izaugsme un darbvietu radīšanā;
- Globāla atbildība par mežiem – **veicināta meža produktu ilgtspējīga ražošana un patēriņš.**

Stratēģijā definētas astoņas prioritātes:

- (1) Atbalsts kopienām: ES lauku attīstības politika ir viens no galvenajiem instrumentiem, kas izmantota stratēģijas īstenošanai.
- (2) **Uz koksnes resursiem balstītu rūpniecības nozaru, bioenerģijas un plašākas zaļās ekonomikas konkurētspējas un ilgtspējas veicināšana ES:** koksne ir dabiska, atjaunojama, atkārtoti izmantojama un pārstrādājama. Stratēģijā uzsvērts, ka **meži un no tiem iegūtās izejvielas var nodrošināt darbavietas un dažādot ienākumu avotus.** Stratēģijā akcentēts, ka, lai **uz koksnes resursiem balstītā ES rūpniecība** (t.sk. arī **celulozes un papīra ražošana**) būtu konkurētspējīga arī nākotnē, *ir vajadzīgi jauni, resursefektīvi, energoefektīvi un videi nekaitīgi procesi un produkti. Paredzams, ka progresīviem koksnes materiāliem un ķīmiskajām vielām būs svarīga nozīme ES bioekonomikā.* Tāpēc Eiropas Komisija kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajiem subjektiem **ir apņēmusies veicināt uz koksnes resursiem balstītas ES rūpniecības produktu tirgus izaugsmi un internacionalizāciju, uzlabot nozares zināšanas, veicināt rūpniecības produktu un izejvielu piekļuvi trešo valstu tirgiem, sniegt palīdzību uz koksnes resursiem balstīto nozaru tehnoloģiju platformai un rosināt jaunas iniciatīvas, kuras veicinās pētniecību un inovāciju saistībā ar dažādiem resursefektīviem produktiem un procesiem.**
- (3) Mainīgi klimata apstākļi: mežu izturība un pielāgošanās spējas saglabāšana un stiprināšana, piemēram, ar ugunsgrēku profilakses pasākumiem un citiem pielāgošanās risinājumiem (piemēram, piemērotas sugas, augu varietātes u.c.); mežu klimata pārmaiņu mazināšanas potenciāla palielināšana.
- (4) Mežu aizsardzība un ekosistēmas pakalpojumu veicināšana: mežu ekosistēmas nodrošina pakalpojumus un izejvielas, un tajās ir atrodama liela bioloģiskā daudzveidība. Meža ekosistēmai nepieciešama aizsardzība, lai nodrošinātu to noturību un daudzfunkcionalitāti.

- (5) Zināšanu par mežu bāzes uzlabošana: ar mežu saistīto zināšanu paplašināšana ļaus labāk izprast sarežģītās vides un sociālās problēmas, ar kurām saskaras šī nozare.
- (6) **Jauna un novatoriska mežsaimniecība un produkti ar pievienoto vērtību:** lai veicinātu inovāciju visā nozarē, ir vajadzīga saskaņota un vērienīga ar mežu saistīta ES pētniecības telpa (t. i., telpa, kurā notiek brīva zināšanu un *tehnoloģiju aprīte* un pētnieku pārvietošanās).
- (7) Sadarbība ar mērķi apsaimniekot mežus un labāk izprast tajos notiekošo: koordinācija, sadarbība un saziņa ir būtiski svarīga konsekventai politikai.
- (8) Meži pasaules skatījumā: nodrošinās konsekvenci starp ES un ES valstu politikas jomām un starptautiska līmeņa saistībām ar mežu saistītos jautājumos (piemēram, atmežošana vai atbalsts ilgtspējīgai apsaimniekošanai).

Ražotne kā uz koksnes resursiem balstītas rūpniecības nozares un arī bioekonomikas tradicionālās nozares subjekts,

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) tehnoloģijas,
- veicinot meža produktu ilgtspējīgu ražošanu, nodarbinātību gan kokrūpniecības nozarē, gan saistītajās nozarēs,
- kā arī sniedzot ieguldījumu zināšanu partnerības veicināšanā un saišu starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju stiprināšanā,

dos ieguldījumu arī ES meža stratēģijas, kā arī „Eiropa 2020” stratēģijas realizācijā.

Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam

Latvijas „Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam” un „Viedās Specializācijas stratēģija” ir ekonomiskās attīstības plāna divas savstarpēji koordinētas daļas un nodrošina, ka tiek sasniegts vienots mērķis – tautsaimniecības strukturālās izmaiņas, lai **palielinātu augstākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvaru eksportā.**

„Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam”⁹ ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas aptver visas tautsaimniecības nozares un nosaka ekonomikas izaugsmes veicināšanas mērķus un rīcības virzienus turpmākajiem septiņiem gadiem.

Latvijas Nacionālās industriālās politikas mērķis ir: *veicināt ekonomikas strukturālās izmaiņas par labu preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanai, t.sk. rūpniecības lomas palielināšanai, rūpniecības un pakalpojumu modernizācijai un eksporta sarežģītības attīstībai.*

Pamatnostādnes nosaka sešus rīcības virzienus:

- (1) darbaspēka pieejamība un tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstošs izglītības piedāvājums;
- (2) industriālo zonu attīstība;

⁹ Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam (2013): Ministru kabineta 2013.gada 28.jūnija rīkojums Nr.282 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/

- (3) finanšu pieejamība;
- (4) inovācijas kapacitātes paaugstināšana;
- (5) eksporta veicināšana;
- (6) energoresursu izmaksu samazināšana.

Lai sasniegtu definēto mērķi noteikti **četri sasniedzami rezultatīvie rādītāji, kuru sasniegšanā arī ražotne dotu ieguldījumu:**

- (1) apstrādes rūpniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā 2020. gadā sasniedz 20 %;
- (2) apstrādes rūpniecības produktivitātes pieaugums 2020. gadā pret 2011. gadu ir 40 %;
- (3) apstrādes rūpniecības pieaugums 2020. gadā pret 2011. gadu ir 60 %;
- (4) ieguldījumi pētniecībā un attīstībā 2020. gadā sasniedz 1.5% no IKP.

„Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2014. – 2020.gadam” akcentēts, lai *Latvijas apstrādes rūpniecības ilgtspējīgai attīstībai ir nepieciešams **diversificēt apstrādes rūpniecību un panākt straujāku vidēji augsto un augsto tehnoloģiju nozaru attīstību. Kā viens no veidiem, kā to panākt, ir jaunu nišas produktu ražošanas attīstība, cieši sadarbojoties ar zinātnes sektoru un radot lētam darbaspēkam alternatīvas priekšrocības.***

Vēl viens aspekts, kas akcentēts pamatnostādņēs un kas jāņem vērā stimulējot komersantus uz augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanu, ir apstāklis, ka Latvijas **rūpniecības uzņēmumi nevar konkurēt masu produkcijas ražošanā.** Latvijas ekonomikas mērogam ir raksturīgas nelielas kompānijas. Tās specifika ir **nišas produkti.** „Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam” „nišas produkts” skaidrots šādi: *unikāls produkts (ar specifiskām lietošanas īpašībām, kas atbilst noteiktai patērētāju grupai), kam nav liels pieprasījums (tā nav masu produkcija), bet to iespējams ražot un realizēt pietiekošā daudzumā, lai gūtu peļņu.*

Ražotnes darbības rezultāts **būs jauns nišas produkts Latvijā,** kas diversificēs apstrādes rūpniecību, kas saskan ar „Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņēs 2014. – 2020.gadam” definētajām prioritātēm, atziņām, un dos ieguldījumu visu četru iepriekš uzskaitīto rezultatīvo rādītāju sasniegšanā.

Viedās Specializācijas stratēģija

„**Viedās Specializācijas stratēģija**”¹⁰ (turpmāk tekstā arī – RIS3 (saīsinājums RIS3 veidots no angļu valodas termina *Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation* akronīma)) ir *ekonomiskās attīstības stratēģija, kas paredz, ka pētniecības un inovāciju resursus mērķtiecīgi fokusē tajās zināšanu specializācijas jomās, kur valstij ir salīdzinošās priekšrocības vai arī eksistē aktīvi, uz kuru bāzes šādas priekšrocības var radīt.* „Viedās Specializācijas stratēģija” nacionālās attīstības plānošanas sistēmā ir daļa no „Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovāciju pamatnostādņēm 2014.-2020. gadam”.

Būtisks priekšnoteikums pārejai uz inovatīvu ekonomiku ir Latvijas inovācijas sistēmas stiprināšana, novēršot tās nepilnības un veicinot mijiedarbību starp visiem inovācijas sistēmas subjektiem – uzņēmējdarbību, zinātnei un izglītību, kā arī institucionālās vides pilnveidošanu.

¹⁰ *Viedās Specializācijas stratēģija* (2013): LR Izglītības un zinātnes ministrija [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/IZM_Viedas_Specializ_strategija_2013.pdf

RIS3 mērķis ir *palielināt inovācijas kapacitāti, kā arī veidot inovācijas sistēmu, kas veicina un atbalsta tehnoloģisko progresu tautsaimniecībā.*

RIS3 ietvaros¹¹, ¹² **zināšanu ietilpīgas bioekonomikas** jomā noteikta **bioekonomikas nozaru** (kurās ietilpst: (1) lauksaimniecība, **mežsaimniecība**, zivsaimniecība, (2) pārējā rūpniecība, (3) pārtikas rūpniecība, (4) kokapstrāde, (5) **ķīmiskā rūpniecība**, (6) nemetālisko minerālu ražošana, (7) elektrisko un optisko iekārtu ražošana, (8) mašīnu un iekārtu ražošana, (9) transportlīdzekļu ražošana, (10) **papīra ražošana** un poligrāfija, (11) būvniecība) **specializācijas nišas, starp kurām ierindojas arī kokšķiedru masas ražotnes galaprodukts:**

- ilgtspējīga un produktīva meža audzēšana mainīgos klimata apstākļos;
- **koksnes biomasas pilnīga izmantošana ķīmiskajai pārstrādei** un enerģijai;
- inovatīvas, riskus mazinošas augu un dzīvnieku audzēšanas tehnoloģijas;
- **inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu izstrāde no koksnes**, tradicionālām un netradicionālām lauksaimniecības augu un dzīvnieku izejvielām;
- augu un dzīvnieku audzēšanas un pārstrādes blakusproduktu izmantošanas tehnoloģiskie risinājumi;
- pārtikas drošība.

Arī pētījuma „Meža biomasas – jauni produkti un tehnoloģijas”¹³ atskaitē norādīts, ka termomehāniskā (ķīmiskā) celuloze ir **koksnes izcelsmes produkts ar augstu pievienoto vērtību** un plašām lietojuma iespējām papīrrūpniecībā un sarežģītu mēbeļu formu izgatavošanā.

Ražotnes kontekstā būtiski ir akcentēt, ka Latvijā darbojas Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts, kura galvenā kompetence saskaņā ar „Viedās specializācijas jomas – „Zināšanu ietilpīga bioekonomika” ekosistēmas analītisko aprakstu,”¹⁴ ir:

- *koksnes un koksnes materiālu ieguve ar uzlabotām īpašībām;*
- *biorafinēšana (biomasas kompleksa pārstrāde), kas dot iespēju no biomasas un dažādiem tehnoloģiskiem blakusproduktiem iegūt ķīmiskas izejvielas, materiālus, biodegvielu utt.;*
- *Zaļās ķīmijas materiālu un polimēru ražošanas tehnoloģijas, jaunu tehnoloģiju izstrāde.*

Pats institūts šīs kompetences sauc par *trīs ekselelences virzieniem starpdisciplinārām un multidisciplinārām aktivitātēm* un tās skaidro sekojoši.¹⁵

¹¹ Viedās specializācijas jomas – „Zināšanu ietilpīgā bioekonomika” ekosistēmas analītisks apraksts (2015): LR Izglītības un zinātnes ministrija, Valsts izglītības attīstības aģentūra [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/RIS3_BIOEKONOMIKA.pdf

¹² Viedās specializācijas stratēģijas monitorings (2017): LR Izglītības un zinātnes ministrijas un LR Ekonomikas ministrijas informatīvais ziņojums [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/IZMunEMZino_19122017_RIS3progress.pdf

¹³ RTU (2016) AS „Latvijas Valsts meži” pētījuma pasūtījuma „Meža biomasas – jauni produkti un tehnoloģijas” atskaite [tiešsaiste] [skatīts 20.06.2019]. Pieejams: <https://www.lvm.lv/petijumi-un-publicijas/meza-biomasas-jauni-produkti-un-tehnologijas>

¹⁴ Viedās specializācijas jomas – „Zināšanu ietilpīga bioekonomika” ekosistēmas analītisks apraksts (2015): LR Izglītības un zinātnes ministrija, Valsts izglītības attīstības aģentūra [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/RIS3_BIOEKONOMIKA.pdf

¹⁵ Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts (2015) *Darbības stratēģija (2015. – 2020.)* [tiešsaiste] [skatīts 20.09.2019]. Pieejams: http://www.kki.lv/doc/pielikumi/lvkki_strategija_2015_2017.pdf

- (1) Koksnes un koksnes materiāli ar uzlabotām īpašībām būvniecībai: koksnes aizsardzība, modifikēšana, restaurācija, apkope.
- (2) Biorafinēšana kā metode, lai iegūtu ķīmiskos savienojumus un gala produktus (*celulozi, papīru, sorbentus, kompozītmateriālus, utt.*), biodegvielu, bio-eļļu no koksnes un tās pārstrādes blakusproduktiem, no reciklējamiem materiāliem un citas biomasas.
- (3) Zaļās ķīmijas produktu un polimēru ieguve no koksnes un augu valsts biomasas, un to pārstrādes blakusproduktiem.

Saskaņā ar Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūta „Darbības stratēģiju (2015. – 2020.)”¹⁶ institūta zinātniskā darbība ir vērsta uz vietējās atjaunoties spējīgās izejvielas- koksnes un citas biomasas racionālu izmantošanu, lai attīstītu mazus un vidējus uzņēmumus, kas vienlaicīgi ļautu palielināt eksportspējīgas produkcijas izlaidi.

Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūta galvenās pētnieciskās prioritātes darbības stratēģijas mērķu sasniegšanai ir¹⁷:

- (1) nišas produktu ieguves tehnoloģiju izstrāde no koksnes un tās komponentiem, kas būtu piemērotas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem;
- (2) fundamentālie pētījumi par koksnes hidrolīzi un pirolīzi;
- (3) koksnes aizsardzība un tās kalpošanas mūžā pagarināšana būvkonstrukcijās;
- (4) polimēro materiālu izstrāde ar konkurētspējīgām vai labākām īpašībām, kā analogiem no naftas ķīmijas, bet ar maksimālu atjaunojamo izejvielu saturu;
- (5) pilotiekārtu parka izveide, kas ļautu veikt mērogošanas eksperimentus pārejai no laboratorijas uz industriju.

Latvijā ir uzkrāta zinātniskā pieredze un darbojas zinātnieku grupas biomasas pārstrādes jomā, kas rada priekšnosacījumus kokšķiedru masas ražotnes attīstībai ilgtermiņā. Nākotnē ražotni būtu iespējams izmantot koksnes produktu un koksnes izcelsmes blakusproduktu attīstīšanai.

RIS3 **mērķi**, kas sasniedzami līdz 2020. gadam, ir:

- (1) palielināta eksporta vērtība un darbaspēka produktivitāte apstrādes rūpniecībā – par 25 %;
- (2) 2020. gadā nodrošināts, ka kopējie pētniecības un attīstības ieguldījumi sasnieguši vismaz 1.5 % no IKP, privātā sektora ieguldījumi – 48 %;
- (3) septiņu gadu laikā (piezīme: RIS3 darbības periodā) ir dubultots pētnieku skaits gan industrijā, gan pētniecībā saistībā ar dabaszinātnēm, inženierzinātnēm un medicīnu;
- (4) ir mazāks skaits institūciju, kurās ir koncentrēta pētniecība – no valsts finansēto pētniecības institūciju skaits ir samazināts, un tas ir 20 (41 vietā);
- (5) sekmēts starptautisko publikāciju skaita pieaugums – starptautisko publikāciju skaits ir palielinājies līdz 5000 publikācijām gadā;
- (6) pētniekiem, kas ir Latvijas rezidenti, gada laikā piešķirto Eiropas patentu skaits ir palielinājies līdz 26.

¹⁶ Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts (2015) *Darbības stratēģija (2015. – 2020.)* [tiešsaiste] [skatīts 20.09.2019].

Pieejams: http://www.kki.lv/doc/pielikumi/lvkki_strategija_2015_2017.pdf

¹⁷ Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts (2015) *Darbības stratēģija (2015. – 2020.)* [tiešsaiste] [skatīts 20.09.2019].

Pieejams: http://www.kki.lv/doc/pielikumi/lvkki_strategija_2015_2017.pdf

Kokšķiedru masas ražotnes darbība sekmēs RIS3 (1) un (2) mērķa sasniegšanu, kā arī veicinās zinātnes un pētniecības attīstību, ārvalstu kompetenču un tehnoloģiju pārnesi, zināšanu apmaiņu apstrādes rūpniecības attīstībai Latvijā.

Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam

„Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam”¹⁸ ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka valsts zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas politikas mērķus un prioritātes laikposmā līdz 2020. gadam. Nacionālajā attīstības plānošanas sistēmā pamatnostādnes ir daļa no „Viedās specializācijas stratēģijas” un sekmē valsts ilgtermiņa un vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentos izvirzīto mērķu sasniegšanu.

Pamatnostādnēs norādīts, ka *Latvijas tautsaimniecības ilgtspējīgai attīstībai nepieciešams veicināt ekonomikas strukturālās izmaiņas par labu preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanai, t.sk. rūpniecības lomas palielināšanai, rūpniecības un pakalpojumu modernizācijai un eksporta sarežģītības attīstībai. Tas ir būtisks priekšnosacījums Latvijas tautsaimniecības konverģencei ar attīstītajām ES valstīm un iedzīvotāju labklājības pieaugumam, ko var panākt, palielinot Latvijas ekonomikas konkurētspēju, kas balstīta uz inovāciju.* Bez tam pamatnostādnēs norādīts, ka *apstrādes rūpniecības īpatsvars tautsaimniecībā ir mazs, bet vienlaikus tieši apstrādes rūpniecības un saistīto pakalpojumu nozarēm ir būtiska loma inovāciju un tehnoloģiju radīšanā un pārņemšanā.*

„Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnēs 2014. – 2020.gadam” ir definēti trīs galvenie tautsaimniecības transformācijas virzieni:

- (1) ražošanas un eksporta struktūras maiņa tradicionālajās tautsaimniecības nozarēs;
- (2) izaugsme nozarēs, kurās eksistē vai ir iespējams radīt produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību;
- (3) nozaru ar nozīmīgu horizontālo ietekmi un ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā prioritāra attīstība.

Šiem darbības virzieniem ir pakārtotas septiņas prioritātes (sk.1.1.1. tab.).

1.1.1. tabula. **Latvijas Viedās specializācijas stratēģijas tautsaimniecības transformācijas virzienu, izaugsmes prioritāšu un specializācijas jomu kopsavilkums**

Tautsaimniecības transformācijas virzieni	Izaugsmes prioritātes	Viedās specializācijas jomas
1. Ražošanas un eksporta struktūras maiņa tradicionālajās	<u>1.prioritāte:</u> Efektīvāka pirmapstrādes produktu izmantošana augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanai, jaunu materiālu un tehnoloģiju radīšana un pielietošanas dažādošana. Netehnoloģisko	(1) Zināšanu-ietilpīga bioekonomika

¹⁸ Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam (2013): Ministru kabineta 2013.gada 28.decembra rīkojums Nr.685 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/ZTAIP_2014-2020.pdf

Tautsaimniecības transformācijas virzieni	Izaugsmes prioritātes	Viedās specializācijas jomas
tautsaimniecības nozarēs.	inovāciju un Latvijas radošās industrijas potenciāla plašāka izmantošana tautsaimniecības nozaru augstākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu ražošanai.	
2. Nākotnes izaugsmes nozares, kurās eksistē vai var rasties produkti un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību.	<u>2.prioritāte:</u> Tādas inovācijas sistēmas izveide, kas nodrošina atbalstu jaunu produktu un tehnoloģiju radīšanai esošo nozaru un starpnozaru ietvaros , kā arī jaunām nozarēm ar augstu izaugsmes potenciālu, kas balstītas uz izaugsmi noteicošajām atslēgtehnoloģijām un, kas nodrošina efektīvu jaunu produktu/ pakalpojumu identifikāciju sistēmu, un kas spēj atrast un sniegt atbalstu jaunu produktu radīšanai gan esošo nozaru un starpnozaru ietvaros, gan arī veidot jaunas nozares ar augstu izaugsmes potenciālu.	(2) Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas (3) Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas
3. Nozares ar nozīmīgu horizontālo ietekmi un ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā.	<p><u>3.prioritāte:</u> Energoefektivitātes paaugstināšana, kas ietver jaunu materiālu radīšanu, ražošanas procesu optimizāciju, tehnoloģisko jauninājumu ieviešanu, alternatīvo energoresursu izmantošanu u.c. risinājumus.</p> <p><u>4.prioritāte:</u> Modernas un mūsdienu prasībām atbilstošas IKT sistēmas attīstība privātajā un valsts sektorā.</p> <p><u>5.prioritāte:</u> Moderna un nākotnes darba tirgus prasībām atbilstoša izglītības sistēma, kas veicina tautsaimniecības transformāciju un Viedās specializācijas stratēģijas prioritāšu īstenošanai nepieciešamo kompetenču, uzņēmējspējas un radošuma attīstību visos izglītības līmeņos.</p> <p><u>6.prioritāte:</u> Attīstīta zināšanu bāze (fundamentālā zinātne un zinātnes infrastruktūra) un cilvēkkapitāls zināšanu jomās, kurās Latvijai ir salīdzinošās priekšrocības un kas ir nozīmīgas tautsaimniecības transformācijas procesā: zināšanu jomās, kas saistītas ar viedās specializācijas jomām (1) zināšanu-ietilpīga bioekonomika, (2) biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas, (3) viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas, (4) viedās enerģētikas, un (5) IKT, kā arī EK identificētajās atslēgtehnoloģijās (nanotehnoloģijas, mikro un nano-elektronika, fotonika, advancētie materiāli un ražošanas sistēmas, biotehnoloģijas).</p> <p><u>7.prioritāte:</u> Teritoriju esošo resursu apzināšana un specializācija, izvirzot perspektīvās ekonomiskās attīstības iespējas un virzienus, t.sk. vadošos un</p>	(4) Viedā enerģētika (5) Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

Tautsaimniecības transformācijas virzieni	Izaugsmes prioritātes	Viedās specializācijas jomas
	perspektīvos uzņēmējdarbības virzienus pašvaldības teritorijās.	

Avots: *Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam* (2013): Ministru kabineta 2013.gada 28.decembra rīkojums Nr.685 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/ZTAIP_2014-2020.pdf

Stratēģijā ir identificētas piecas viedās specializācijas jomas Latvijā, kurās **jaunu produktu un tehnoloģiju radīšanas, ražošanas un pārdošanas un papildu pētniecības kompetences šobrīd ir nepieciešamas visvairāk:**

(1) **Zināšanu-ietilpīga bioekonomika;**

(2) Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas;

(3) Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas;

(4) Viedā enerģētika;

(5) Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas.

Kokšķiedru masas ražotnes kontekstā jāizceļ viedās specializācijas joma – zināšanu-ietilpīga bioekonomika, kurā ietilpst arī kokšķiedru masas pārstrāde.

Pamatnostādņu īstenošanai ir noteikti četri stratēģiskie rīcības virzieni:

1. virziens: Zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju nozares konkurētspējas paaugstināšana;

2. virziens: Zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju sasaiste ar sabiedrības un tautsaimniecības attīstības vajadzībām;

3. virziens: Zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju nozares efektīva pārvalde;

4. virziens: Sabiedrības izpratnes veicināšana, zinātnes un inovāciju popularizēšana.

Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas politikas mērķa – *veidot Latvijas zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju nozari par globāli konkurētspējīgu un Latvijas tautsaimniecības un sabiedrības attīstības vajadzības nodrošinošu nozari* – **sasniegšanas galvenais rādītājs** ir Latvijas pozīcija Eiropas inovāciju rādītāju grupā, kura bāzes vērtība (2012) ir „modest”. Līdz 2020. gadam ir plānots sasniegt pozīciju „followers”. Lai to sasniegtu, ir jāpalielina ieguldījumi pētniecībā un attīstībā vismaz līdz 1.5 % apmērā no iekšzemes kopprodukta 2020. gadā. Kopumā pamatnostādnēs ir definēti 12 mērķa sasniegšanas rādītāji, bet **ražotnes kontekstā īpaši jāakcentē divi, kuru sasniegšanā tiks dots ieguldījums**. Tie ir

- inovatīvo uzņēmumu īpatsvars (% no visiem uzņēmumiem) 2020. gadā– 40 %;
- augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozaru īpatsvars Latvijas preču eksportā 2020. gadā– 31 %.

Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam

„Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam”¹⁹ ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments Latvijā, kurā formulēti meža un saistīto nozaru attīstības vidēja termiņa stratēģiskie (attīstības politikas) mērķi, attīstības politikas pamatprincipi, rīcības virzieni attīstības politikas mērķu sasniegšanai, problēmas, kuras kavē šo mērķu sasniegšanu un politikas rezultāti. Pamatnostādnes ir uzskatāmas par Latvijas meža nozares izaugsmes un attīstības politikas galveno dokumentu, kurā ir ietverta arī sasaiste ar citu nozaru rīcību un nepieciešamo darbību plānojumu.

„Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam” balstās uz Latvijas **Meža politikā noteiktajiem pamatprincipiem**²⁰, ievērojot Latvijas Republikas ratificētās starptautiskās konvencijas un starptautiskos līgumus, valdības parakstītas starptautiskās vienošanās, „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030” noteiktās prioritātes, zinātniski pamatotas Latvijas dabas, sociālās un ekonomiskās likumsakarības un nacionālās meža apsaimniekošanas tradīcijas un pieredzi.

Meža nozares attīstības politikas mērķi ir:

- (1) Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta;
- (2) Latvijas meža nozares produkcija ir **konkurētspējīga ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām**;
- (3) meža un saistīto nozaru attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasme.

Pamatnostādnēs identificētas četras problēmu grupas, kas kavē meža un saistīto nozaru attīstības politikas mērķu sasniegšanu:

- (1) Meža un meža zemes efektīva apsaimniekošana ir ierobežota, mežsaimniecības potenciāls Latvijā netiek izmantots pilnā apjomā;
- (2) Sagaidāmais risku pieaugums meža apsaimniekošanā un papildus ieguldījumu nepieciešamība to mazināšanā;
- (3) Apdraudēta meža nozares konkurētspēja un jaunu koksnes produktu un uzņēmumu attīstība;

Ražotnes kontekstā īpaši jāizceļ šajā grupā iekļautās divas apakšproblēmas:

(1) *joprojām nepietiekami attīstīta vietējā pārstrāde t.s. papīrmalkas sortimentiem un*

(2) *uzņēmumos netiek pietiekami izmantotas jaunākās tehnoloģijas un zināšanas,*

kuru novēršanā ražotnei var būt īpaša nozīme.

- (4) Izglītības un zinātnes potenciāls, cilvēkresursu prasmes un sabiedrības izpratne nav pietiekamas meža nozarē nosprausto mērķu sasniegšanai.

Lai novērstu identificētās problēmas, sasniegtu izvirzītos mērķus, „Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam” ir noteikti septiņi pamatnostādņu rīcības

¹⁹ Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam (2015): Ministru kabineta 2015.gada 5.oktobra rīkojums Nr.611 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/mezi/statiskas-lapas/meza-un-saistito-nozaru-attistibas-pamatnostadnes-2015-2020-gadam?id=6501#jump>

²⁰ Latvijas Meža politika (1998) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/mezi/statiskas-lapas/nozares-strategijas-politikas-dokumenti/latvijas-meza-politika?nid=328#jump>

virzieni un 12 politikas rezultāti 2020. gadam, kuri apkopoti 1.1.2. tabulā, vērtējot ražotnes ietekmi uz to sasniegšanu (sk. 1.1.2. tab.).

1.1.2. tabula. „Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam” definētie mērķi, rīcības virzieni, politikas rezultāti un ražotnes ietekmes vērtējums

Mērķi*	Pamatnostādņu rīcības virzieni mērķu sasniegšanai*	Politikas rezultāti*	Ražotnes darbības ietekme uz politikas rezultātu sasniegšanu**	Ražotnes darbības rezultāts**
1. mērķis: Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta.	1.1. Meža un meža zemes efektīva un ilgtspējīga apsaimniekošana.	1.1.1. Nodrošināta meža resursu pieejamību tagad un nākamajām paaudzēm.	Neliela pozitīva ietekme	Ražotnes darbība varētu veicināt apses un bērzu mežaudžu apsaimniekošanu valstī.
		1.1.2. Pieaugusi meža kooperatīvā apsaimniekošana.	Neietekmēs	
		1.1.3. Meža bioloģiskā daudzveidība saglabāta esošajā līmenī.	Neietekmēs	
	1.2. Meža apsaimniekošanas risku mazināšana.	1.2.1. Samazinājies mežaudžu dabiskais atmirums.	Neietekmēs	
2. mērķis: Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām.	2.1. Meža nozares konkurētspējas attīstība.	2.1.1. Pieaudzis meža nozares apstrādātas koksnes produkcijas eksports.	Tieša pozitīva ietekme	Ražotnes darbības rezultātā palielināsies meža nozares apstrādātas koksnes produkcijas eksports.
		2.1.2. Pieaudzis tālāk apstrādes produkcijas īpatsvars.	Tieša pozitīva ietekme	Ražotnes darbības rezultātā tiks radīts inovatīvs apstrādes rūpniecības uzņēmums, pieaugs kokrūpniecības augstas pievienotās vērtības produkcijas īpatsvars koksnes tālākpārstrādes produktu ražošanā, pieaugs koksnes produktu patēriņš vietējā tirgū.
	2.2. Jaunu koksnes produktu un uzņēmumu attīstība.	2.2.1. Samazinājies apaļo kokmateriālu un kokapstrādes blakusproduktu eksporta	Tieša pozitīva ietekme	Ražotnes darbības rezultātā samazināsies apaļo kokmateriālu eksports.

Mērķi*	Pamatnostādņu rīcības virzieni mērķu sasniegšanai*	Politikas rezultāti*	Ražotnes darbības ietekme uz politikas rezultātu sasniegšanu**	Ražotnes darbības rezultāts**
		Īpatsvars.		
3. mērķis: Meža nozares attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis.	3.1. Meža nozares zinātnes attīstība.	3.1.1. Pieaugusi meža nozares zinātnisko institūtu konkurētspēja un starptautiskā atpazīstamība.	Neliela pozitīva ietekme	Ražotnes darbības rezultātā tiks īstenota zināšanu pārnese, zināšanu apmaiņa un sadarbība.
		3.1.2. Nozares zinātniskajiem institūtiem pieauguši ienākumi no meža nozares uzņēmumiem sniegtiem P&A pakalpojumiem.	Neliela pozitīva ietekme	Ražotnes darbība nodrošinās zināšanu un tehnoloģiju pārnesi meža nozarē.
	3.2. Meža nozares izglītības attīstība.	3.2.1. Mežsaimniecības un kokapstrādes mācību programmās pieaudzis studējošo skaits un konkurss uz vienu budžeta vietu.	Minimāla pozitīva ietekme	Ražotnes darbība var radīt papildus vilkmi un interesi par sektoru un nozari.
	3.3. Sabiedrības un meža īpašnieku informēšana un izglītošana.	3.3.1. Pieaugušas sabiedrības zināšanas un izpratne par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un koksnes produktu pielietošanu.	Minimāla pozitīva ietekme	Nebūtiska ietekme uz pašvaldību kompetenci un izpratni saskarsmes jautājumos starp meža nozari un pašvaldību, kā arī uz sabiedrības zināšanām un izpratni, informējot par ražotni.
		3.3.2. Pieaudzis apsaimniekoto privāto mežu īpatsvars.	Minimāla pozitīva ietekme	Ražotnes darbība varētu stimulēt apses un bērzu mežaudžu apsaimniekošanu.

Avots: *Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam (2015): Ministru kabineta 2015.gada 5.oktobra rīkojums Nr. 611 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/mezi/statiskas-lapas/meza-un-saistito-nozaru-attistibas-pamatnostadnes-2015-2020-gadam?id=6501#jump>;

**atskaites autoru veiktā analīze pētījuma ietvaros

Kopumā „Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam” secināts, ka *sasniedzot meža un saistīto nozaru attīstības politikas mērķus un rezultātus, tiks panākta pozitīva ietekme uz valsts un pašvaldību budžetiem, jo palielināsies kopējā nozares produkcijas vērtība un produktu ar augstāku pievienoto vērtību ražošana un realizācija, pieaugs meža un saistītajās nozarēs strādājošo skaits, veidosies jauni, konkurētspējīgi komersanti un komersantu klasteri*. No 1.1.2. tabulā apkopotās un analizētās informācijas izriet, ka arī ražotnes darbība atstās pozitīvu ietekmi uz šiem sasniedzamiem rezultātiem.

Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai

Lai nodrošinātu, ka visas ES dalībvalstis stratēģiju „Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei” veido atbilstoši to konkrētajiem apstākļiem, Eiropas Komisija ierosināja stratēģijas mērķus pārvērst valstu mērķos un trajektorijās, kas atspoguļo reālo situāciju katrā dalībvalstī un to, kādu līmeni tās spēj sasniegt plašāku ES centienu ietvaros šo mērķu īstenošanā. Šajā nolūkā ir izstrādāta „Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai”²¹.

„Latvijas nacionālajā reformu programmā „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai” norādīts, ka *tirgojamo nozaru* (t.i., eksportnozaru, pie kurām pieder arī apstrādes rūpniecība) *attīstība un produktivitātes paaugstināšana ir būtiski izaicinājumi ekonomikas izaugsmei un nodarbinātībai*. Lai veicinātu uzņēmēju konkurētspēju atvērtos produktu tirgos, bez izmaksu konkurētspējas svarīgi ir arī struktūrpolitikas pasākumi, kas *atbalsta eksporta iespēju paplašināšanu un veicina produktivitāti, lai nodrošinātu straujāku izaugsmi*. „Latvijas nacionālo reformu programmā „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai” norādīts, ka Latvijas ekonomika raksturojas ar **zemu tirgojamo nozaru īpatsvaru** (2009. g. apstrādes rūpniecība – 9.9 % no IKP, 2010. g. – 12.2 % no IKP); **zemu apstrādes rūpniecības produktivitāti** (ES dalībvalstu vidējais līmenis ir 4 reizes augstāks nekā Latvijā), **mazu inovatīvo uzņēmumu īpatsvaru**. *Kokšķiedru masas ražotne dos pozitīvu ietekmi šo konstatēto trūkumu mazināšanā, jo tiks izveidots inovatīvs, eksportspējīgs kapitālietilpīgs un energoietilpīgs apstrādes rūpniecības uzņēmums, kas ražos produktu ar augstu pievienoto vērtību*.

„Latvijas nacionālo reformu programmā „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai” norādīts, ka *konkurētspēju veicinošie struktūrpolitikas pasākumi nepieciešami ne tikai produktu tirgos, bet arī finanšu, darba tirgos un uzņēmējdarbības vides uzlabošanā*.

„Latvijas nacionālās reformu programmā „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai” izvirzīti Latvijas kvantitatīvie mērķi 2020. gadam tādās jomās kā: nodarbinātība, ieguldījumi pētniecībā un attīstībā, izglītība, nabadzības mazināšana, energoefektivitāte, atjaunojamie energoresursi un siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Latvijas mērķi, kuru sasniegšanā ieguldījumu dos arī ražotne, ir veicināt izaugsmi un nodarbinātību, nodrošinot vidējā termiņā IKP pieauguma tempus 4–5 % apmērā un augstu nodarbinātības līmeni (vecuma grupā 20 – 64 gadi) 73 % apmērā līdz 2020. gadam, kā arī panākt, ka nabadzības riskam pakļauto personu īpatsvars nepārsniedz 21 % 2020. gadā.

²¹ Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai (2011): Latvijas nacionālā reformu programma [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/LV_NRP_1.pdf

2020. gadā siltumnīcefekta gāzu emisijas nedrīkst pārsniegt 12.19 miljonus tonnu CO₂ ekvivalentos, no atjaunojamiem energoresursiem (turpmāk tekstā arī – AER) saražotās enerģijas īpatsvars kopējā enerģijas bruto galapatēriņā jāpalielina līdz 40 %.

Programmā noteikti arī galvenie politikas virzieni un pasākumi minēto mērķu sasniegšanai.

Programmas reformu virziens „**Sabalansētas tautsaimniecības attīstības nodrošināšana, veicinot tirgojamo nozaru attīstību un ceļot produktivitāti**” paredz šādu pasākumu īstenošanu: atbalsts ārējo tirgu apgūšanai, ārvalstu tiešo investīciju piesaistīšana uz eksportu orientētām nozarēm, inovācijas veicināšana, kvalitatīvas un konkurētspējīgas loģistikas un tranzītpakalpojumu infrastruktūras nodrošināšana, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (turpmāk tekstā arī – IKT) attīstība un digitālā vienotā tirgus ieviešana.

Pasākuma **Atbalsts ārējo tirgu apgūšanai** mērķis ir sniegt atbalstu Latvijas komersantiem eksporta apjomu palielināšanai un tirgu dažādošanai.

Pasākuma **Ārvalstu tiešo investīciju piesaistīšana uz eksportu orientētām nozarēm** mērķis ir piesaistīt ārvalstu tiešās investīcijas uz eksportu orientētām nozarēm, it īpaši nozarēm ar augstu pievienoto vērtību.

Pasākums **Inovācijas veicināšana** paredz izveidot ietvaru zinātnieku un uzņēmēju efektīvākai sadarbībai, pilnveidojot pētniecības infrastruktūru un atbalstot kopīgu pētījumu veikšanu, sniedzot atbalstu inovatīviem komersantiem jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei un ieviešanai ražošanā u.c.

Pasākuma **Kvalitatīvas un konkurētspējīgas loģistikas un tranzītpakalpojumu infrastruktūras nodrošināšana** mērķis ir loģistikas pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšana un ES ārējās robežas caurlaides spējas nodrošināšana atbilstoši potenciālai kravas un pasažieru transporta plūsmai.

Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju attīstība un digitālā vienotā tirgus ieviešana mērķis ir nodrošināt elektronisko sakaru vienlīdzīgu pieejamību visā Latvijas teritorijā, paaugstināt informācijas un komunikāciju tehnoloģiju ieguldījumu visu tautsaimniecības nozaru izaugsmei un inovācijā.

1.1.3. Saistošās klimata politikas un mērķi

ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām

1992. gada **Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām**²² ir galvenais starptautiskās klimata politikas dokuments, kura **mērķis** – *sasniegt SEG koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu cilvēka darbības iejaukšanos klimata sistēmā*. Turklāt tas jāasniedz laikā, kas ir pietiekams, lai ļautu ekosistēmām dabiski pielāgoties klimata pārmaiņām, lai cilvēce nodrošinātu ekoloģiski tīras

²² Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (1995): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/34198-par-apvienoto-naciju-organizācijas-visparejo-konvenciju-par-klimata-parmainam>

pārtikas ražošanu, tajā pat laikā netraucētu ilgtspējīgai saimnieciskajai attīstībai. Konvencija aptver gan pielāgošanos, gan klimata pārmaiņu samazināšanu. Klimata konvencijas ietvaros pielāgošanās politika tiek ieviesta trīs virzienos: palīdzība pielāgošanās programmu izstrādei mazāk attīstītajām valstīm, klimata risku un ievainojamības analīze un pielāgošanās pasākumi un pasākumu ieviešana mazāk attīstītajās valstīs, finanšu, tehnoloģiju un veikspējas atbalsts, pielāgošanās institucionālā sistēma. Konvencijas I pielikumā minētajām valstīm, kuru sastāvā ietilpst arī Latvija, ir stingras prasības saistību izpildē – tām jāiesniedz nacionālie ziņojumi reizi četros gados, kuros ziņo par klimata pārmaiņu ietekmēm, ievainojamību, pielāgošanās pasākumiem.

ANO Konvencijas ietvaros 1997. gadā tika pieņemts **Kioto protokols**²³ - starptautiska vienošanās starp valstīm ar mērķi cīnīties ar klimata pārmaiņām. Kioto protokols nosaka rūpnieciski attīstīto valstu SEG emisiju samazināšanas saistības un izveido elastīgos mehānismus (kopīgi īstenojamie projekti, tīras attīstības mehānismi un starptautiskā emisiju tirdzniecība) klimata pārmaiņu mazināšanai. Kioto protokola otrajā saistību periodā no 2013. līdz 2020. gadam, Latvijai saistošs ir Eiropas Savienības kopīgais mērķis – samazināt SEG emisijas par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Izejot no šī mērķa, Latvijas individuālais mērķis (kas definēts „Latvijas nacionālās reformu programmas „ES 2020” stratēģijas īstenošanai”) ir **ierobežot kopējās SEG emisijas tiktāl, lai 2020. gadā tās nepārsniegtu 12.19 miljonu tonnu CO₂ ekvivalenta**. Šis mērķis neietver zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības nozares radītās emisijas un piesaisti.

Nemot vērā to, ka Kioto protokols nebija spējīgs nodrošināt ANO Konvencijas mērķa sasniegšanu (nepietiekams dalībnieku skaits un nepietiekams saistību apmērs), 2015. gada 12. decembrī 195 pasaules valstis vienojās par Kioto protokola aizstājēju laikam pēc 2020. gada – tika apstiprināts **Parīzes nolīgums**²⁴. **Neskatoties uz Parīzes nolīguma pieņemšanu, Latvija turpina pildīt saistības, ko tā ir uzņēmusies Kioto protokolā.** Parīzes nolīgumā ir noteikti vairāki mērķi, kas arī Latvijai kā Parīzes nolīguma pusei ir jāņem vērā. Parīzes nolīguma mērķis ir stiprināt globālo rīcību klimata pārmaiņu novēršanai un:

- noturēt globālās vidējās temperatūras paaugstinājumu būtiski zem 2°C robežām salīdzinājumā ar pirmsindustriālo līmeni un censties ierobežot temperatūras paaugstinājumu 1.5°C robežās salīdzinājumā ar pirmsindustriālo līmeni, jo tas būtiski samazinās klimata pārmaiņu izraisītos riskus un ietekmes;
- uzlabot spējas pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām un oglekļa mazietilpīgu attīstību tā, lai neapdraudētu pārtikas ražošanu;
- sekmēt investīciju novirzīšanu oglekļa mazietilpīgai un pret klimata pārmaiņām noturīgai attīstībai.

Neskatoties uz Amerikas Savienoto Valstu 2019. gada 4. novembra lēmumu uzsākt izstāšanos no Parīzes klimata nolīguma, Eiropas Savienība apņēmusies pilnībā īstenot Parīzes nolīgumu, kā arī

²³ *Kioto protokols* (1997): Starptautisks dokuments [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1422>

²⁴ *Parīzes nolīgums* (2015): Starptautisks dokuments [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=288600>

sasniegt Dienaskārtības 2030 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus, tai skaitā arī klimata pārmaiņu jomā.

ANO rezolūcija „Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030.gadam”

ANO rezolūcijas “**Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam**”²⁵ (skatīt arī **1.1.1. ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi**) 13. mērķa – *veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi* – īstenošanai ir definēti vairāki uzdevumi, lai apzinātu klimata riskus un ievainojamību, sekmētu pielāgošanās efektivitāti, klimata izglītību, kapacitātes celšanu un labāku plānošanu. Ar pielāgošanos klimata pārmaiņām saistīti uzdevumi ietilpst arī vairākos citos mērķos, piemēram, *izskaust badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un uzlabot uzturu, veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību* (2. mērķis), *nodrošināt veselīgu dzīvi un sekmēt labklājību visu grupu jebkura vecuma cilvēkiem* (3. mērķis), *nodrošināt tīru ūdeni un sanitārijas pieejamību visiem un ilgtspējīgu pārvaldību* (6. mērķis), *veidot pilsētas un kopienas ilgtspējīgas, drošas un izturētspējīgas* (11. mērķis), *aizsargāt ekosistēmas un apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu un zemes degradāciju, ilgtspējīgi pārvaldīt mežus* (15. mērķis).

Eiropas Klimata un enerģētikas pakotne 2020. gadam

Eiropas Savienības klimata politika ir balstīta uz „**Eiropas Klimata un enerģētikas pakotni 2020. gadam**”²⁶ un „**Eiropas Klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam**”²⁷. Savukārt ES ilgtermiņa vīzija ir noteikta „**Ceļvedī virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadā**”²⁸, ko papildina „Baltā grāmata: Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu – virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu”.

„**Eiropas Klimata un enerģētikas pakotne 2020. gadam**” nosaka pienākumu līdz 2020. gadam samazināt ES kopējās SEG emisijas par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, kā arī nodrošināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru 20 % apmērā un energoefektivitātes uzlabojumu par 20 % (nereti 2020. gadam noteikto mērķi sauc par “20/20/20”)²⁹. Par galveno instrumentu SEG emisiju

²⁵ Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam (2015) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019].

Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Dienaskartiba%202030_0.pdf

²⁶ 2020 climate & energy package [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams:

https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_lv#tab-0-0

²⁷ 2030 climate & energy framework [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams:

https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies_lv

²⁸ Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g. (2011): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komisijai un Reģionu komitejai (COM(2011) 112 galīgā redakcija) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0112&from=LV>

²⁹ 2020 climate & energy package [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams:

https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_lv#tab-0-0

samazināšanai ES izvēlējusies ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (turpmāk tekstā arī – ETS), kas sāka darboties 2005. gadā. SEG emisiju mērķim ir divi apakšmērķi:

- (1) 21 % samazinājums salīdzinājumā ar 2005. gadu ES ETS aptvertajām SEG emisijām (turpmāk tekstā arī – ETS mērķis);
- (2) 10 % samazinājums salīdzinājumā ar 2005. gadu ES ETS neaptvertajām SEG emisijām (turpmāk tekstā arī – ne-ETS mērķis).

ETS mērķa sasniegšana ir atkarīga no ES ETS darbības, un atbildība par tā sasniegšanu iedalīta ES ETS dalībniekiem. Savukārt ne-ETS mērķis ir pārdalīts starp visām ES dalībvalstīm, un katra dalībvalsts ir atbildīga par sev iedalītās mērķa daļas izpildi. **Ne-ETS darbībām Latvijai noteikts individuāls mērķis 2013. – 2020. gadam: emisiju pieaugums 2020.gadā nedrīkst pārsniegt +17 %, salīdzinot ar 2005. gadu.**

Arī pirmajā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO, kas plašāk pazīstama pēc tās angļu valodas abreviatūras OECD (angļu: *Organisation for Economic Cooperation and Development*), tāpēc turpmāk tekstā arī – „OECD”) izdevumā „**ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019**”³⁰ norādīts, ka *Latvija virzās uz ES 2020. gada SEG mazināšanas mērķa sasniegšanu nozarēs, kas ir ārpus ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas, galvenokārt no transporta, lauksaimniecības, ēkām, mazām rūpnieciskām iekārtām un atkritumiem. Lai sasniegtu 2030. gada mērķi un Parīzes nolīguma mērķus klimata pārmaiņu jomā, vēl daudz ir jāpaveic energoefektivitātes uzlabošanā, ilgtspējīga transporta veicināšanā, kā arī lauksaimniecības un zemes izmantošanas radīto SEG emisiju kontrolē.*

Eiropas Komisijas paziņojums „Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīdu emisiju līdz 2050. g.”

Līdz ar „Balto grāmatu: Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu – virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu” „**Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīdu emisiju līdz 2050. g.**”³¹ ir resursu efektīvas izmantošanas stratēģijas svarīga sastāvdaļa. Tajā aprakstīts ceļvedis iespējamajai rīcībai līdz 2050. g., kas ES varētu nodrošināt iespējas reāli samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 80 līdz 95 %. Tajā norādīti starpposma mērķi, kuru sasniegšana varētu liecināt, vai ES kurss uz savu mērķu sasniegšanu ir pareizs, kādas dažādos sektoros ir politiskas problēmas, investīciju vajadzības un iespējas, ievērojot, ka ES mērķis par 80 līdz 95 % samazinājumu galvenokārt jāsasniedz iekšējiem līdzekļiem.

„Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadā” paredz, ka ES līdz 2050. gadam SEG emisijas jāsamazina par vismaz 80 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Ceļvedī noteiktie indikatīvie starpmērķi, proti, 20 % samazinājums

³⁰ OECD (2019) ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019 [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019].

Pieejams: http://www.oecd.org/environment/country-reviews/OECD_EPR_Latvia_Highlights-LV-WEB.pdf

³¹ Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g. (2011): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komisijai un Reģionu komitejai (COM(2011) 112 galīgā redakcija) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0112&from=LV>

līdz 2020. gadam un 40 % samazinājums līdz 2030. gadam ir jau pārņemti ES normatīvajos aktos un kļuvuši juridiski saistoši, bet 60 % samazinājuma sasniegšana periodā līdz 2040. gadam pagaidām ir tikai indikatīvs mērķis.

Ceļvedī norādīts, ja ES pilnībā īsteno tās patlaban esošos politikas virzienus, arī 2020. g. sasniedzot 20 % atjaunojamo energoresursu daļu enerģētikas struktūrā un energoefektivitātes paaugstināšanos par 20 %, ES varētu pārsniegt patlaban noteikto emisiju samazināšanas 20 % mērķa vērtību un tās līdz 2020. g. samazināt par 25 %.

Visām nozarēm, t.sk. arī rūpniecībai, jāiesaistās pārejā uz zemu oglekļa emisiju līmeni, un ceļvedī līdz 2050. gadam atspoguļots dažādu nozaru ieguldījums (sk. 1.1.3. tab.).

1.1.3. tabula. **Nozaru potenciāls siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā ES līdz 2050. gadam salīdzinājumā ar 1990. gadu, %**

Nozares	2005.	2030.	2050.
Enerģētika (CO ₂)	– 7	– 54 līdz – 68	– 93 līdz – 99
Rūpniecība (CO₂)	– 20	– 34 līdz – 40	– 83 līdz – 87
Transports (iesk. aviācijas CO ₂ emisijas; izņemot jūras transportu)	+ 30	+ 20 līdz – 9	– 54 līdz – 67
Mājokļi un pakalpojumi (CO ₂)	– 12	– 37 līdz – 53	– 88 līdz – 91
Lauksaimniecība (izņemot CO ₂)	– 20	– 36 līdz – 37	– 42 līdz – 49
Citas emisijas, izņemot CO ₂	– 30	– 72 līdz – 73	– 70 līdz – 78
KOPĀ	– 7	– 40 līdz – 44	– 79 līdz – 82

Avots: Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g. (2011): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komisijai un Reģionu komitejai (COM(2011) 112 galīgā redakcija) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0112&from=LV>

Ceļvedis paredz, ka:

- enerģētika var gandrīz pilnībā likvidēt oglekļa dioksīda emisijas līdz 2050. gadam, it īpaši ražojot elektroenerģiju no atjaunojamiem resursiem, lietojot esošās un mūsdienīgākas tehnoloģijas;
- transports varētu samazināt emisijas par 54 līdz 67 %, palielinot ilgtspējīgumu līdz ar augstāku transportlīdzekļu efektivitāti, elektriskajiem transportlīdzekļiem un tīrākas enerģijas izmantošanu;
- mājokļi var samazināt pašreizējās emisijas par 88 līdz 91 % ar energoefektivitātes uzlabojumiem;
- rūpniecība var samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 83 līdz 87 % ar progresīvāku resursu izmantošanu un energoefektīvākiem ražošanas procesiem un energoefektīvāku iekārtu izmantošanu, otrreizējā pārstrādes apjoma palielināšanu, jaunām tehnoloģijām;

Ceļvedī uzsvērts, ka papildus progresīvāku ražošanas procesu un iekārtu izmantošanai, pēc 2035. g. būs plaši jāizmanto arī oglekļa uztveršana un uzglabāšana, jo īpaši rūpniecisko procesu emisiju uztveršana (piemēram, cementa un tērauda nozarē). Šis ES redzējums ir jāņem vērā kokšķiedru masas ražotnes plānošanas un projektēšanas posmos.

- lai arī paredzams, ka 2050. gadā lauksaimniecība veidos trešdaļu no kopējām ES emisijām, tā var samazināt emisijas par 42–49 % ar vairākām jaunām metodēm, tostarp veselīgāku uzturu ar mazāku daudzumu gaļas.

Ceļvedī uzsvērts, ka ir sagaidāms, ka klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumi palielinās pieprasījumu pēc bioenerģijas līdztekus pastāvošajam un **aizvien pieaugošajam pieprasījumam pēc dzīvnieku barības, koksnes, papīra ražošanas un bionozarēm. Turklāt papīra un koksnes produkti jāizmanto atkārtoti un jāpārstrādā vairāk**, (...). Eiropas Komisijas pieņemums par pieprasījuma pieaugumu pēc papīra ražošanas līdztekus citām nozarēm pamato kokšķiedru masas ražotnes izveides perspektīvi.

Ceļvedis paredz, ka pasākumu pakete ļaus:

- samazināt ES ikgadējās vidējās enerģijas izmaksas par 175–320 miljardiem EUR;
- samazināt ES atkarību no importētās fosilās degvielas;
- stimulēt strukturālas izmaiņas ES ekonomikā, radot simtiem tūkstošu darba vietu;
- uzlabot gaisa kvalitāti par labu ES pilsoņu veselībai,

bet jārēķinās ar investīciju būtisku pieaugumu: *ir aprēķināts, ka nākamajos 40 gados valsts un privāto investīciju pieaugums vidēji sasniegs aptuveni 270 miljardus EUR gadā.*

Eiropas Komisijas paziņojums „Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam”

Nozīmīgs rīcībpolitikas kopums ES līmenī ir „**Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam**”³², kas nosaka pienākumu līdz 2030. gadam samazināt ES kopējās SEG emisijas par vismaz 40 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Papildus noteikti arī ES līmenī saistoši mērķi līdz 2030. gadam nodrošinot atjaunojamo energoresursu īpatsvaru 32 % apmērā (sākotnējais mērķis bija 27 %, kas tika pārskatīts 2018. gadā), energoefektivitātes uzlabojumu vismaz par 32.5 % (sākotnējais mērķis, kas tika pārskatīts 2018. gadā, bija 27 %) un ka elektrotīklu starpsavienojumu mērķrādītājs ir vismaz 15 %³³.

³² A policy framework for climate and energy in the period from 2020 to 2030 (2014): Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (COM(2014) 15 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2014:0015:FIN:EN:PDF>

³³ Par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Direktīvu 94/22/EK, Direktīvu 98/70/EK, Direktīvu 2009/31/EK, Regulu (EK) Nr. 663/2009, Regulu (EK) Nr. 715/2009, Direktīvu 2009/73/EK, Padomes Direktīvu 2009/119/EK, Direktīvu 2010/31/ES, Direktīvu 2012/27/ES, Direktīvu 2013/30/ES un Padomes Direktīvu (ES) 2015/652 un atceļ Regulu (ES) Nr. 525/2013 (2018): Eiropas Parlamenta un Padomes regula [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-55-2018-INIT/lv/pdf>

„Klimata un enerģētikas politikas satvara laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam” ietvaros SEG emisiju samazināšanas mērķis sadalīts divos apakšmērķos periodam no 2021. gada līdz 2030. gadam:

- ETS operatoriem kopīgi visā ES ir jāsamazina SEG emisiju apjoms par 43 % periodā – (salīdzinot ar šo ETS operatoru SEG emisiju apjomu 2005. gadā);
- kopējais ES ne-ETS SEG emisiju apjoms ir jāsamazina par 30 % periodā (salīdzinot ar šo ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā).

ETS mērķa izpildes organizēšana ir Eiropas Komisijas (turpmāk tekstā arī – EK) atbildība. Šī mērķa izpildei ar ES normatīvo regulējumu ir apstiprināti ETS darbības nosacījumi un noteikta ETS operatoru atbildība. ETS operatoru SEG emisiju apjoma samazināšanas pasākumi ir harmonizētā veidā noteikti Direktīvā 2003/87/EK, un šo pasākumu izstrādi un īstenošanu nodrošina EK kopā ar ES dalībvalstīm, īstenojot Direktīvā 2003/87/EK noteiktās prasības un nosacījumus. ETS piedalās arī Latvijas komersanti.

Ne-ETS SEG emisiju samazināšanas mērķa izpildes saistības ir pārdalītas katrai ES dalībvalstij, t.sk. Latvijai. Periodam no 2021. gada līdz 2030. gadam katras ES dalībvalsts mērķis un tā izpildes nosacījumi ir izteikti Regulā 2018/842. **Latvijai periodā no 2021. gada līdz 2030. gadam nepieciešams nodrošināt 6 % ne-ETS darbību SEG emisiju samazinājumu, salīdzinot ar Latvijas ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā.** Perioda kopējais mērķis ir sadalīts arī ikgadējos saistošos mērķos³⁴.

1.1.4. tabula. Latvijas mērķi SEG ierobežošanai attiecībā pret 2005.gadu

Rādītāji		2013 - 2020	2021 - 2025	2026 - 2030
SEG emisiju samazināšana	Latvijas ne-ETS emisijas	+17 % (sadalīts arī ikgadējos mērķos)	-6 % (tiks sadalīts arī ikgadējos mērķos)	
	ES ETS emisijas	-21 % (sadalīts ikgadējos mērķos konkrētām iekārtām)	-43 % (tiks sadalīts ikgadējos mērķos konkrētām iekārtām)	
Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības	Apmežota zeme	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti	Uzskaitāmās SEG emisijas nepārsniedz uzskaitāmo SEG piesaisti
	Atmežota zeme			
	Apsaimniekota meža zeme (<i>Meža references līmenis</i>)			
	Apsaimniekota aramzeme			

³⁴ Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam (2018): Plāna projekts iesniegšanai Eiropas komisijā izvērtējumam [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/latvia_draftnecp.pdf

Rādītāji		2013 - 2020	2021 - 2025	2026 - 2030
	Apsaimniekoti zālāji			
	Apsaimniekotas mitrzemes			

Avots: Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam (2018): Plāna projekts iesniegšanai Eiropas komisijā izvērtējumam [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/latvia_draftnecp.pdf

2018. gada 30. maijā tika apstiprināta Eiropas Parlamenta un Padomes regula Nr. 2018/841 par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES, saskaņā ar kuru zemes sektorā (ZIZIMM – zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektors) Latvijai būs jānodrošina, ka no mežu apsaimniekošanas, aramzemju apsaimniekošanas, zālāju apsaimniekošanas, apmežošanas un atmežošanas, piemērojot īpašus uzskaites noteikumus, kopumā nav emisiju. Lai sasniegtu šo mērķi, papildus jāievēro šādi nosacījumi:

- atmežošanas radīto SEG emisiju kompensēšana ar apmežošanas rezultātā radušos CO₂ piesaisti;
- aramzemju un zālāju SEG emisiju apjoma nodrošināšana 2005.-2009. gada līmenī;
- meža references līmeņa nodrošināšana.

Dalībvalstīm tiek dota arī elastība – kāda nosacījuma neizpildi var kompensēt ar kāda cita nosacījuma pārpildi³⁵.

„Klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam” uzsvērts, ka Eiropā *būs jāuzlabo biomasas politika, lai palielinātu biomasas resursu izmantošanas efektivitāti, noturīgā un pārbaudāmā veidā samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas, un lai nodrošinātu godīgu konkurenci starp dažādiem biomasas resursu izmantojumiem būvniecības nozarē, papīra un celulozes ražošanas nozarē, kā arī bioķīmisko vielu un enerģijas ražošanas nozarē. Šī Eiropas Komisijas apņemšanās – uzlabot biomasas politiku attiecībā uz biomasas resursus izmantojošām nozarēm, starp kurām minēta arī papīra un celulozes ražošanas nozare – liecina par nozares svarīgumu ES kontekstā un nepieciešamību jaunas ražotnes izveidē izmantot jaunākās pieejamās ražošanas tehnoloģijas.*

³⁵ Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijas laika posmam līdz 2030. gadam (2018): plāna projekts [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40467308>

Eiropas Komisijas paziņojums „Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”

ES ilgtermiņa stratēģijas „Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”³⁶ mērķis ir apliecināt Eiropas apņemšanos kļūt par globālu līderi klimata politikas jomā un piedāvāt redzējumu, kas ar sociāli taisnīgu un izmaksefektīvu pāreju ļauj līdz 2050. gadam panākt, lai siltumnīcefekta gāzu neto emisijas būtu nulles līmenī.

Stratēģija ietver redzējumu par visas ekonomikas nozares un visus sabiedrības slāņus aptverošām ekonomiskajām un sabiedrības pārveidēm, kas vajadzīgas, lai līdz 2050. gadam **sasniegtu siltumnīcefekta gāzu neto emisiju nulles līmeni**. Tās mērķis ir gādāt, lai šī pāreja būtu sociāli taisnīga – neatstātu iepakāļ nevienam ES pilsoni vai reģionu – un, nodrošinot Eiropā augstas kvalitātes darbvietas un ilgtspējīgu izaugsmi, taču vienlaikus veidojot sinerģijas ar tādām vides problēmjaudājumiem kā gaisa kvalitāte un bioloģiskās daudzveidības zaudēšana, uzlabotu ES ekonomikas un rūpniecības konkurētspēju pasaules tirgos.

Pārejas īstenošana ES prasīs **turpināt tehnoloģiskās inovācijas** izvēšanu enerģētikas, ēku, transporta, **rūpniecības** un lauksaimniecības **nozarē**. To var paātrināt **lieli digitalizācijas, informācijas un komunikācijas sistēmu, mākslīgā intelekta un biotehnoloģiju sasniegumi**. Ar **pārnozaru sadarbību** būs jāpaplašina jaunu sistēmu un procesu izmantošana. Labs šādas sistēmorientētas pieejas piemērs ir **aprites ekonomika**, kas var radīt dažādus progresīvus risinājumus un varētu veidot jaunus darījumdarbības modeļus. Turklāt reģioniem un dalībvalstīm būs savstarpēji jāsadarbjas, lai, apvienojot resursus un zināšanas, pēc iespējas vairāk palielinātu sinerģijas.

Jāakcentē, ka kokšķiedru masas ražotnes ideja paredz pārnozaru sadarbības un rūpnieciskās simbiozes, kā arī zināšanu un tehnoloģiju pārneses izmantošanu, kas saskan ar Eiropas Komisijas nākotnes redzējumu.

Stratēģijā nedefinēti **septiņi galvenie stratēģiskie principi**, kas jāievēro ceļā uz siltumnīcefekta gāzu neto nulles emisiju ekonomiku:

- 1. princips:** maksimāli palielināt ieguvumus no energoefektivitātes, arī no nulles emisiju ēkām;
- 2. princips:** maksimāli palielinot atjaunojamo energoresursu un elektroenerģijas praktisko pielietojumu, pilnībā dekarbonizēt Eiropas energoapgādi;
- 3. princips:** ieviest tīru, drošu un satīklotu mobilitāti;
- 4. princips:** konkurētspējīgu ES rūpniecību un aprites ekonomiku izveidot par galveno faktoru, kas ļauj samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas;

Pie principa būtības izklāsta uzsvērts: **Neradīt siltumnīcefekta gāzu emisijas – bieži vien tas prasīs ievērojami modernizēt esošās iekārtas vai pat tās pilnībā aizstāt**. Šādas investīcijas būs

³⁶ A Clean Planet for all. A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy (2018): Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank (COM(2018) 773 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0773&from=EN>

daļa no nākamās industriālās revolūcijas. **Moderna, konkurētspējīga un pārtikusi ES rūpniecība**, pārejas posmā saglabājot vadošo lomu, **spēs nostiprināt savu klātbūtni pasaules ekonomikā**, kas neizbēgami sāks izjust ar oglekļa dioksīdu saistītus ierobežojumus. **Digitalizācija un automatizācija** tiek uzskatītas par dažām no īstermiņā daudzsološākajām un efektīvākajām konkurētspējas palielināšanas iespējām, kas rada gan efektivitātes pieaugumu, gan siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu. **Elektrifikācija un plašāka ūdeņraža, biomasas un atjaunojamās sintētiskās gāzes izmantošana** visi kopā var samazināt ar enerģētiku saistītās emisijas **rūpniecības preču ražošanā** un arī jebkurā citā galapatēriņa nozarē.

Daudzas ar rūpniecības procesiem saistītās emisijas izskaust būs ļoti grūti. Tomēr ir vairāki varianti, kā tās samazināt. **CO₂ var uztvert un uzglabāt, un izmantot.** Fosilo kurināmo vietā par vairāku rūpniecisko procesu sākvielu, piemēram, tērauda un dažu ķīmisko produktu ražošanā, var kļūt atjaunojamais ūdeņradis vai ilgtspējīgā biomasas.

Šī principa atziņas ņemamas vērā ražotnes plānošanas un projektēšanas posmos, lai laikus pielāgotos nākotnes izaicinājumiem un ES un Latvijas nospraustajiem mērķiem klimata jomā.

5. princips: izveidot adekvātu viedtīklu infrastruktūru un starpsavienojumus;

6. princips: pilnībā izmantot bioekonomikas sniegtās priekšrocības un izveidot lielās oglekļa dioksīda piesaistītājsistēmas;

7. princips: atlikušās CO₂ emisijas neitralizēt ar oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas palīdzību.

Oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana (turpmāk tekstā arī - CCS) iepriekš tika uzskatīta par galveno dekarbonizācijas risinājumu elektroenerģijas ražošanā un **energoietilpīgajās nozarēs**. Tomēr CCS praktiskā pielietošana joprojām ir vajadzīga, jo īpaši energoietilpīgās nozarēs un – pārejas posmā – bezoglekļa ūdeņraža ražošanai. CCS būs vajadzīga arī tad, ja CO₂ emisijas no biomasas energoiekārtām un rūpnieciskajām iekārtām tiks uztvertas un uzglabātas, lai radītu negatīvas emisijas. Kopīgi ar zemes izmantojuma piesaistītājsistēmu tā varētu kompensēt mūsu ekonomikā atlikušās siltumnīcefekta gāzu emisijas.

No Eiropas Komisijas paziņojumiem, kas veido Eiropas Savienības klimata politiku un tās mērķus, izriet, ka rūpnieciskie procesi jābalsta uz progresīvu resursu izmantošanu, energoefektīvākiem, automatizētiem ražošanas procesiem, energoefektīvāku iekārtu, SEG emisijas samazinošo tehnoloģiju un aprites ekonomikas risinājumu izmantošanu. Šī atziņas ņemamas vērā ražotnes plānošanas un projektēšanas posmos, lai laikus pielāgotos nākotnes izaicinājumiem un ES un Latvijas nospraustajiem mērķiem klimata jomā.

2019. gada 11. jūnijā LR Ministru kabinetā ir apstiprināta **Latvijas Republikas nacionālā pozīcija “Par Eiropas Komisijas paziņojumu “Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”**”³⁷, ar kuru Latvija pauž atbalstu ES virzībai uz klimatneitralitāti 2050. gadam³⁸.

³⁷ Latvijas Republikas nacionālā pozīcija "Par Eiropas Komisijas paziņojumu "Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku"" (2019): Latvijas Republika Ministru kabineta sēdes protokollēmums [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019]. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40474080>

³⁸ VARAM (2019) J. Pūce: Klimatneitrāla ekonomika dos jaunus stimulus attīstībai [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019]. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/aktualitates/j-puce-klimatneitrāla-ekonomika-dos-jaunus-stimulus-attistibai>

Nacionālajā pozīcijā norādīts, ka ir būtiski izmantot iespējas, ko sniedz tehnoloģiskie un aprites ekonomikas risinājumi, panākot resursu maksimāli efektīvu izmantošanu ražošanā, tostarp nepieciešams nodrošināt dažādu materiālu un produktu pēc iespējas ilgāku izmantošanu, veicināt to pārstrādi un atjaunošanu, vienlaikus aizsargājot vidi un dabu.

Pāreja uz klimatneitralitāti sniegs jaunus ekonomiskos stimulus un iespējas arī Latvijas ekonomikā: radīs jaunas darba vietas, stimulēs inovatīvu oglekļmazietilpīgu tehnoloģiju un energoefektīvu risinājumu radīšanu un efektīvāko tirgū pieejamo tehnoloģiju ieviešanu. Pētniecības un inovāciju sistēmas attīstība veicinās jaunu kompetenču, tehnoloģiju un augstākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu attīstību un sekmēs Latvijas uzņēmumu eksportspēju, veicinot Latvijas un ES konkurētspēju un sadarbību starptautiskā mērogā.

Nacionālajā pozīcijā norādīts, ka Latvija pauž gatavību diskutēt par nepieciešamību paaugstināt ES ieguldījumu Parīzes nolīguma ieviešanā. Pozīcijā uzsvērts, ka nākamajam Eiropas daudzgadu budžetam jābūt svarīgam instrumentam, lai veicinātu ieguldījumus enerģētikas un klimata pārmaiņu jomā, vismaz 25 % no izdevumiem atvēlot klimata pārmaiņu ierobežošanai. Lai nodrošinātu klimatneitralitātes sasniegšanu ES līmenī, pilnīgi visās ES un valstu nacionālajās nozaru politikās ir jānosaka konkrēti mērķi un jānodrošina finansējums siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai.

Kokšķiedru masas ražotne, izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezvēra) ražošanas tehnoloģijas un ražošanas metodes, zaļo elektroenerģiju, īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, aprites ekonomikas risinājumus un pārnozaru sadarbību, kā arī stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju, dos ieguldījumu Latvijas un Eiropas Savienības virzībai uz klimatneitralitāti un Parīzes nolīguma ieviešanā, kālab Latvija būtu labs piemērs Eiropai.

Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

„**Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam**”³⁹ (turpmāk tekstā arī – VPP 2020) ir vides aizsardzības nozares vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments Latvijā. Saskaņā ar VPP 2020, Latvijas **vides politikas virsmērķis** ir *nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot uz ilgtspējīgu attīstību veiktas darbības, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.*

Latvijas vides politikā izmantotie principi, kas izriet no valstī īstenotās politikas, balstās starptautiskajā pieredzē un ir nostiprināti Latvijas vides aizsardzības normatīvajos aktos, kas jāņem vērā arī ražotnes plānošanas un projektēšanas procesā, ir⁴⁰:

- **ilgtspējīgas attīstības princips** – *sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās*

³⁹ Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (2014): Ministru kabineta 2014.gada 26.marta rīkojums Nr.130 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4711>

⁴⁰ Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (2014): Ministru kabineta 2014.gada 26.marta rīkojums Nr.130 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4711>

vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas iespējas;

- **izvērtēšanas princips** – jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un cilvēku veselībai;
- **novēršanas princips** – persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas;
- **piesardzības princips** – ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecinā uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu;
- **princips „piesārņotājs maksā”** – persona sedz visus izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu;
- **sabiedrības informēšanas un līdzdalības princips** – institūcijas veicina sabiedrības izglītošanu un informēšanu, uzklaua un izvērtē sabiedrības viedokli;
- **ražotāju atbildības princips** – ražotājs ir atbildīgs par saražoto precī visā tās aprites ciklā, sākot no izejvielu un ražošanas tehnoloģiju izvēles un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu pēc preces nolietošanās. Šis princips īsteno pieeju „no šūpuļa līdz kapam”, kas šobrīd praksē jau transformējusies uz pieeju „no šūpuļa līdz šūpulim” un ir viens no resursu efektivitātes stūrakmeņiem.

VPP 2020 Latvijas vides politikas virsmērķa sasniegšanai paredz šādus mērķus deviņās jomās:

- (1) **Horizontālie jautājumi vides aizsardzības jomā, sasniedzamie mērķi:** Nodrošināt labu vides pārvaldību visos līmeņos, kā arī labu vides komunikāciju, kas balstīta uz pilnīgu un izsvērtu vides informāciju; veicināt sabiedrības plašu iesaistīšanos vides jautājumu risināšanā.
- (2) **Augsnes un zemes dzīļu, otrreizējās izejvielu jomā:** (1) Nodrošināt augsnes ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību; (2) Nodrošināt sabiedrību ar mūsdienīgu, aktuālu informāciju par zemes dzīļu resursiem un mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem, kas tiek ņemta vērā attīstības plānošanā; (3) Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu, nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, kā arī atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā. Ražotnes kontekstā saistošs ir (3.) mērķis, jo ražošanas procesā radīsies atkritumi, kurus būs nepieciešams apsaimniekot, ievērojot ES atkritumu hierarhijā noteikto prioritāro secību (skatīt **1.1.4. Eiropas Savienības aprites ekonomikas pakotne**). Aprites ekonomikas risinājumu izmantošanu ražošanas procesos rekomendē arī Eiropas Komisijas paziņojums „Tīru planētu - visiem! Stratēģisks

Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku” (skatīt sadaļu [Eiropas Komisijas paziņojums „Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”](#)).

- (3) **Dabas aizsardzības jomā:** *Nodrošināt ekosistēmu kvalitāti, dabas aizsardzības un sociāli - ekonomisko interešu līdzsvarotību, sekmēt Latvijas kā „zaļas” valsts tēla veidošanos. Tas nozīmē, ka kokšķiedru masas ražotnes projekts izstrādājams, rēķinoties ar īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izplatību izvēlētajā ražotnes atrašanās vietā un tās tuvākajā apkārtnē.*
- (4) **Gaisa aizsardzības jomā:** *Līdz 2020. gadam samazināt gaisa piesārņojuma ietekmi uz iedzīvotājiem un ekosistēmām līdz līmenim, kas nerada draudus veselībai un neizraisa ekosistēmu degradāciju. Prasību minimums šā mērķa sasniegšanai ir spēkā esošo gaisa kvalitātes normatīvu izpilde un faktiskā emisiju apjoma samazināšana zem emisijas griestu līmeņa, kas ņemami vērā ražotnes plānošanas, projektēšanas un darbības laikā.*
- (5) **Klimata pārmaiņu jomā:** *(1) nodrošināt Latvijas ieguldījumu globālo klimata pārmaiņu samazināšanā, ņemot vērā Latvijas vides, sociālās un ekonomiskās intereses; (2) veicināt Latvijas gatavību pielāgoties klimata pārmaiņām un to izraisītajai ietekmei. Vēlreiz jāakcentē, ka kokšķiedru masas ražotne, izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas un metodes, zaļo elektroenerģiju, īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, aprites ekonomikas risinājumus un pārnozaru sadarbību, kā arī stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju, dos ieguldījumu Latvijas un Eiropas Savienības virzībai uz klimatneitralitāti un Parīzes nolīguma ieviešanā, kālab Latvija būtu labs piemērs Eiropai.*
- (6) **Ūdens resursu un Baltijas jūras jomā:** *Nodrošināt labu ūdeņu stāvokli un to ilgtspējīgu izmantošanu. Ar ūdens resursu racionālu izmantošanu, gan novēršot neattīrītu notekūdeņu nonākšanu vidē, gan novēršot ūdens zudumus un samazinot ūdens patēriņu, ražotne dotu ieguldījumu arī šī mērķa sasniegšanā.*
- (7) **Vides piesārņojuma un risku jomā:** *Nodrošināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, veicinot vides risku mazināšanu un pārvaldību. Nodrošinot gatavību un atbilstošu rīcību avārijās un avāriju situācijās, kā arī ievērojot izvērtēšanas, novērtēšanas un piesardzības principu realizāciju, ražotnes darbības laikā, dotu ieguldījumu šī mērķa sasniegšanā.*
- (8) **Vides veselības jomā:** *Samazināt nelabvēlīgo vides faktoru ietekmi uz cilvēku veselību un labklājību, t.sk. novēršot pēc iespējas psihosomatisko ietekmi, ko rada vides veselības informācijas trūkums vai neadekvāta tās komunikēšana sabiedrībai. Novērtējot vides stāvokli ražotnes darbības laikā attiecībā uz vides veselības riska faktoriem un nodrošinot sabiedrībai saprotamu, uzskatāmu un sistemātisku komunikāciju par vides veselības riska faktoriem, kokšķiedru masas ražotne dotu ieguldījums šī mērķa sasniegšanā.*
- (9) **Vides monitoringa jomā:** *Nodrošināt savlaicīgu un visaptverošu vides un klimata pārmaiņu datu un informācijas apkopošanu un vispusīgu analīzi, lai noteiktu politikas mērķus un atbilstošus pasākumus vides stāvokļa uzlabošanai un savlaicīgai reaģēšanai uz klimata pārmaiņām, kā arī novērtētu līdzšinējo pasākumu un ieguldītā finansējuma lietderību un efektivitāti. Nodrošinot Latvijas normatīvo aktu, ES tiesību aktu prasību un starptautisko*

saistību izpildi ražotnes plānošanas, projektēšanas, darbības laikā, dotu ieguldījumu šī mērķa sasniegšanā.

Arī OECD izdevumā „ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019”⁴¹ norādīts, ka *Latvijai ir nepieciešams aktīvāk veicināt normatīvo aktu prasību ievērošanu vides jomā un videi draudzīgu uzņēmējdarbību. Ražotnes darbība sekmēs šīs rekomendācijas ieviešanu dzīvē.*

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam

„Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāna laika posmam līdz 2030. gadam”⁴² pamatā ir Latvijas līdzšinējo klimata pārmaiņu analīze un klimata pārmaiņu scenāriji periodam līdz 2100. gadam, kā arī Latvijā veiktie klimata pārmaiņu ietekmju un risku izvērtējumi tādās sešās jomās kā būvniecībā un infrastruktūras plānošanā, civilajā aizsardzībā un katastrofas pārvaldīšanā, veselībā un labklājībā, bioloģiskajā daudzveidībā un ekosistēmu pakalpojumos, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, tūrismā un ainavu plānošanā.

Plāna virsmērķis – *mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu. Plāna sasniegšanai ir izvirzīti pieci stratēģiskie mērķi:*

- (1) Cilvēku dzīvība, veselība un labklājība, neatkarīgi no dzimuma, vecuma un sociālās piederības, ir pasargāta no klimata pārmaiņu nelabvēlīgas ietekmes.*
- (2) Tautsaimniecība spēj pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un izmantot klimata pārmaiņu sniegtās iespējas.*
- (3) Infrastruktūra un apbūve ir klimatnoturīga un plānota atbilstoši iespējamajiem klimata riskiem.*
- (4) Latvijas daba un kultūrvēsturiskās vērtības ir saglabātas un klimata pārmaiņu negatīvā ietekme uz tām – mazināta.*
- (5) Ir nodrošināta zinātniskajā argumentācijā balstīta informācija, tai skaitā monitorings un prognozes, kas veicina pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektu integrēšanu nozaru politiku un teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, kā arī sabiedrības informēšanu.*

Plānā ir noteikti pielāgošanās klimata pārmaiņām 14 rīcības virzieni un 89 pasākumi. **Kokšķiedru masas ražotne neietilpst klimata pārmaiņu ietekmju un risku izvērtējuma sešās jomās, līdz ar to tās darbība tiešā veidā neietekmēs plāna realizāciju.**

⁴¹ OECD (2019) ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019 [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019]. Pieejams: http://www.oecd.org/environment/country-reviews/OECD_EPR_Latvia_Highlights-LV-WEB.pdf

⁴² Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam (2019): Ministru kabineta 2019.gada 17. jūlija rīkojums Nr.380 [tiešsaiste] [skatīts 23.07.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam (projekts)

Lai sasniegtu ES noteiktos mērķus un izteiktās starptautiskās apņemšanās (ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parīzes nolīguma ietvaros, „Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g.”, „Tīra planēta visiem! Eiropas stratēģisks ilgtermiņa redzējums uz pārtikušu, modernu, konkurētspējīgu un klimatam neitrālu ekonomiku”, „Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam” un citi) tiek strādāts pie „**Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam**”⁴³, kura galvenā **stratēģija un mērķis ir izmaksu efektīvā un dabas resursus saudzējošā veidā nodrošināt pāreju uz oglekļa mazietilpīgu un reģionā un pasaulē konkurētspējīgu ekonomiku, veidojot sabalansētu, efektīvu, uz tirgus principiem balstītu enerģētikas politiku, kas nodrošina Latvijas ekonomikas attīstību un sabiedrības labklājību.**

Plānots, ka „Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam” būs politikas plānošanas dokuments, ar kuru **noteiks Latvijas nacionālos mērķus un to izpildes pasākumus** šādās nozarēs vai darbībās:

- (1) *siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums un CO₂ piesaistes palielinājums, atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielinājums,*
- (2) *energoefektivitātes uzlabošana,*
- (3) *enerģētiskās drošības nodrošināšana,*
- (4) *enerģijas tirgu infrastruktūras uzturēšana un uzlabošana,*
- (5) *kā arī inovāciju, pētniecības un konkurētspējas uzlabošana.*

Plāna projekta variantā nospraustā ilgtermiņa vīzija ir **ilgtspējīgā, konkurētspējīgā un drošā veidā veicināt klimatneitrālas tautsaimniecības attīstību.**

Ilgtermiņa vīzijas sasniegšanai definēti **trīs mērķi**:

- (1) *veicināt resursu efektīvu izmantošanu, kā arī to pašpietiekamību un dažādību;*
- (2) *nodrošināt resursu, un it īpaši fosilu un neilgtspējīgu resursu, patēriņa būtisku samazināšanu un vienlaicīgu pāreju uz ilgtspējīgu, atjaunojamu un inovatīvu resursu izmantošanu;*
- (3) *stimulēt tādas pētniecības un inovāciju attīstību, kas veicina ilgtspējīgas enerģētikas sektora attīstību un klimata pārmaiņu mazināšanu.*

Plāna projekta variantā ir apkopoti visu Enerģētikas Savienības dimensiju mērķi un to sasniegšanai nepieciešamās rīcībpolitikas un pasākumi (sk. 1.1.5. tab.).

1.1.5. tabula. **ES un Latvijas Enerģētikas savienības dimensiju politikas rezultāti un to rezultatīvie radītāji**

Politikas rezultāts katrā plāna dimensijā	ES		Latvija	
	Mērķa vērtība		Mērķa vērtība	
	2020	2030	2020	2030

⁴³ Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam (2018): Plāna projekta gala versija iesniegšanai Eiropas Komisijā [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/

Politikas rezultāts katrā plāna dimensijā	ES		Latvija	
	Mērķa vērtība		Mērķa vērtība	
	2020	2030	2020	2030
1.1. SEG emisiju samazināšanas mērķis (% pret 1990.g.)	-20	-40	-	-55
1.1.1. Ne-ETS darbības (% pret 2005.g.)	-10	-30	+17	-6
1.1.2. ETS darbības (% pret 2005.g.)	-21	-43	-21	-
1.1.3. ZIZIMM uzskaites kategorijas (miljoni t)	-	0	0	-3.1
1.2. Enerģijas, kas ražota no AER īpatsvars enerģijas bruto gala patēriņā (%)	20	32	40	45
1.3. Enerģijas, kas ražota no AER, īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā transportā (%)	10	14	10	14
1.4. Moderno biodegvielu īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā transportā (%)	-	3.5	-	3.5
1.5. Enerģijas, kas ražota no AER, īpatsvars enerģijas bruto gala patēriņā elektroenerģijas ražošanā (%)	-	-	53.4	-
1.6. Enerģijas, kas ražota no AER, īpatsvars enerģijas bruto gala patēriņā siltumapgādē un aukstumapgādē ražošanā (%)	-	-	59.8	-
2. Energoefektivitātes pieaugums (%)	20	32.5	-	-
2.1. Neobligātais mērķis – primārās enerģijas patēriņš (Mtoe)	1474	1273	5.4	4.33
2.2. Neobligātais mērķis – enerģijas galapatēriņš (Mtoe)	1078	956	4.47	3.57
2.3. Valsts obligātais mērķis – uzkrātais gala enerģijas ietaupījums (Mtoe)	-	-	0.85	1.7
2.4. Ēku atjaunošanas mērķis (kopā renovēti, m ²)	-	-	678 460	<i>Tiks precizēts</i>
2.5. Īpatnējais siltumenerģijas patēriņš ēkās (kWh/m ² /gadā)	-	-	150	100
3.1. Importa īpatsvars bruto iekšzemes enerģijas patēriņā (t.sk. bunkurēšana) (%)	-	-	44.1	30
4.1. Starpsavienojumu jauda (% pret uzstādīto ģenerējošo jaudu)	10	15	10	15
4.2. Iespējas pirkt dabasgāzi no dažādiem avotiem (avotu skaits)	1	1	≥1	>1
5.1. Inovatīvu produktu apgrozījums (% no kopējā apgrozījuma)	-	-	-	>14
5.2. Inovatīvu uzņēmumu īpatsvars (% no visiem uzņēmumiem)	-	-	-	>40
5.3. Augsto tehnoloģiju nozaru eksporta īpatsvars (% no visa eksporta gadā)	-	-	-	>15

Avots: Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam (2018): Plāna projekta gala versija iesniegšanai Eiropas Komisijā [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/

Plāna projekta variantā mērķu sasniegšanai noteikti **desmit rīcības virzieni**:

- (1) *Ēku energoefektivitātes uzlabošana;*
- (2) *Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana siltumapgādē un aukstumapgādē un rūpniecībā;*

Plāna projekta variantā atzīmēts, ka enerģētika ir viens no sektoriem, kas tieši ietekmē valsts ekonomikas izaugsmi un atsevišķās nozarēs, īpaši **apstrādes rūpniecībā**, veido ievērojamu daļu kopējās izmaksās. Rūpniecības izaugsmei svarīgākais faktors ir un būs **ilgtspējīgi zemākā iespējamā enerģijas cena**, kas ietver arī drošumu un kvalitāti.

Otrā rīcības virziena ietvaros, lai veicinātu energoefektivitātes uzlabošanu un AER tehnoloģiju izmantošanu, ir definēti vairāki pasākumi, starp kuriem kokšķiedru masas ražotnes kontekstā jāizceļ divi: (1) **veicināt AER izmantošanu** un energoefektivitātes uzlabošanu centralizētajā siltumapgādē un **rūpniecībā**; (2) atbalstīt inovatīvu tehnoloģiju un pakalpojumu attīstīšanu energoefektivitātes uzlabošanai ēkās, energoapgādē un ražošanā, un **AER īpatsvara paaugstināšanai energopatēriņā**.

Tā kā kokšķiedru masas pārstrāde ir energoietilpīgs un kapitālietilpīgs apstrādes rūpniecības sektors, kas rada siltumnīcefekta gāzu emisijas, tāpēc kokšķiedru masas ražotnē izmantojama zaļā elektroenerģija, kas saskan ar „Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030. gadam” projekta variantā iniciatīvu. Arī OECD izdevumā „**ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019**”⁴⁴ norādīts, ka *lielu Latvijai nepieciešamās enerģijas daļu, kas turpina palielināties, nodrošina atjaunojamie energoresursi. Tie veido 40 % no primārās enerģijas avotiem un vairāk nekā pusi no elektroenerģijas ražošanas avotiem, un tas ir viens no lielākajiem īpatsvariem ESAO valstīs.*

- (3) *Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana transportā;*
- (4) *Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana elektroenerģijas ražošanā;*
- (5) *Enerģijas pašražošanas un pašpatēriņa veicināšana;*
- (6) *Enerģētiskā drošība un neatkarība, pilnīga enerģijas tirgu integrācija, infrastruktūras modernizācija;*
- (7) *Atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas efektivitātes uzlabošana un SEG emisiju samazināšana;*
- (8) *Resursu efektīva izmantošana un SEG emisiju samazināšana lauksaimniecībā;*
- (9) *Ilgtspējīga resursu izmantošana, SEG emisiju samazināšana un CO₂ piesaistes palielināšana mežsaimniecībā;*
- (10) *Sabiedrības informēšana, izglītošana un izpratnes veicināšana.*

2019. gada decembrī tiek plānota plāna gala redakcijas apstiprināšana LR Ministru kabinetā un iesniegšana Eiropas Komisijai.

⁴⁴ OECD (2019) *ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019* [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019].
Pieejams: http://www.oecd.org/environment/country-reviews/OECD_EPR_Latvia_Highlights-LV-WEB.pdf

Stratēģija Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam (projekts)

Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parīzes nolīgums un Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr.525/2013 4. pants nosaka, ka ES dalībvalstīm jāizstrādā savas oglekļa mazietilpīgas attīstības stratēģijas, tāpēc Latvijā **turpinās darbs** pie “**Stratēģijas Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam**”⁴⁵ pilnveidošanas. **Stratēģijas projekta variantā nospraustais mērķis** ir līdz 2050. gadam samazināt Latvijas tautsaimniecības radītās SEG emisijas par 80 %, salīdzinot ar 1990. gadu, un palielināt oglekļa piesaisti, pilnībā nosedzot Latvijas antropogēno SEG emisiju apjomu un sasniegto oglekļa neitralitāti.

“Stratēģijas Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam” projekta variants ietver sevī SEG emisiju samazināšanu ar mērķi mazināt klimata pārmaiņas un tās radītos riskus. Tas nodrošina pakāpenisku pāreju uz ekonomiku – oglekļa mazietilpīgu ekonomiku, kas rada minimālas SEG, sevišķi CO₂ emisijas, izmaksu efektīvā un dabas resursus saudzējošā veidā.

Stratēģijas projekta variants paredz, ka **pāreja uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku īstenojama trīs posmos:**

- (1) Līdz 2030. gadam ir jānodrošina, ka Latvijas iekšzemes kopprodukts apjoms ir atsaistīts no SEG emisiju apjoma, izpildot:
 - Resursu produktivitātes mērķi: līdz 2030. gadam resursu produktivitātes radītāju sasniegt 1.55 EUR/kg;
 - SEG emisiju mērķi: līdz 2030. gadam samazināt kopējo Latvijas SEG emisiju apjomu par 60 % salīdzinot ar 1990. gada kopējo Latvijas SEG emisiju apjomu.
- (2) Līdz 2040. gadam ir jāsasniedz oglekļa neitralitāte, nodrošinot, ka Latvijas SEG emisiju apjoms ir vienāds ar radīto CO₂ piesaisti.
- (3) Līdz 2050. gadam ir jāturpina Latvijas SEG emisiju samazināšana, nodrošinot, ka Latvijas SEG emisiju apjoms 2050. gadā ir par 80 % mazāks nekā 1990. gadā.

Stratēģijas projekta variantā tās sekmīgai īstenošanai ir **noteikti šādi uzdevumi:**

- (1) Nodrošināt zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības devumu SEG emisiju samazināšanā un CO₂ piesaistes palielināšanā, ieviešot ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu.
- (2) Nodrošināt inovāciju attīstību un jauno tehnoloģiju un zināšanu pārnesi uz visām tautsaimniecības nozarēm.
- (3) Latvijas tautsaimniecībā panākt atsaisti starp IKP pieaugumu un resursu patēriņu. **Resursu produktivitātes radītājs ir sasniegts vismaz 1.55 EUR/kg.**

⁴⁵ Stratēģija Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam (2018): Informatīvais ziņojums [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40462398>

- (4) *Transporta SEG emisiju samazināšana un pakāpeniska pāreja no fosilo energoresursu izmantošanas uz atjaunojamajiem energoresursiem un alternatīvo pārvietošanās līdzekļu ieviešana.*
- (5) *Nodrošināt inovatīvu un atjaunojamos energoresursus izmantojošu tehnoloģiju ieviešanu, lai pilnībā atteiktos no fosilo energoresursu izmantošanas.*
- (6) *Nodrošināt nulles enerģijas patēriņa un zema enerģijas patēriņa jaunu ēku būvniecību un energoefektivitātes pasākumu īstenošanu visās tautsaimniecības nozarēs.*

Kokšķiedru masas ražotne dos ieguldījums (2), (3), (5), (6) un daļēji arī (1) uzdevuma sasniegšanā.

Stratēģijas projekta variantā pie risinājumiem oglekļa mazietilpīgas attīstības nodrošināšanai ir uzsvērts, ka *mežs ar tā produktiem un pakalpojumiem ir nozīmīgs sabiedrības labklājības avots, kā arī nozīmīgs Latvijas stratēģiskais resurss ilgtspējīgai lauku un valsts kopējai attīstībai. Ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas nodrošināšanai ir veikta mežrūpniecības pārstrukturēšana, orientējoties uz koksnes daudzveidīgāku pārstrādi un starptautiski konkurētspējīgu gala produktu ar augstu pievienoto vērtību ražošanu.* Ražotnes darbība to spēs nodrošināt, līdz ar to ražotnes ideju atbalsta izstrādes stadijā esošā **stratēģija „Stratēģija Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam”** un ražotnes darbība sekmēs Latvijas virzībai uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku.

Stratēģijas projekta variantā pie risinājumiem oglekļa mazietilpīgas attīstības nodrošināšanai arī ir akcentēts, ka *uzņēmumu īstenotie ražošanas modeļi balstās uz inovācijām, tie ir vērsti uz efektīvu resursu izmantošanu visā produkta dzīves ciklā, nodrošinot, ka pēc iespējas mazāk resursu nonāk atkritumos. Uzņēmumi sadarbojas resursu apsaimniekošanā (industriālā simbioze).* Kokšķiedru masas ražotne, izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezvērtīgas) ražošanas tehnoloģijas un metodes, zaļo elektroenerģiju, īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, rūpniecisko simbiozi un pārnozaru sadarbību, kā arī stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju, dos ieguldījumu “Stratēģijas Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam” projekta variantā definētā mērķa un citu uzstādījumus sasniegšanā.

1.1.4. Eiropas Savienības aprites ekonomikas pakotne

Virzība uz aprites ekonomiku ir viena no ES prioritātēm. Lai dotu jaunu impulsu darbvietām, izaugsmei un investīcijām un izveidotu oglekļneitrālu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, Eiropas Komisija 2015. gada decembrī pieņēma „**Aprites ekonomikas rīcības plānu**”⁴⁶. Plānā paredzētās 54 darbības jau ir pabeigtas vai tiek īstenotas, lai gan darbs pie dažām darbībām turpināsies arī pēc 2019. gada.

Eiropas Komisijas ar aprites cikla ekonomiku saistītajos dokumentos pievērsta uzmanību galvenajiem produkta dzīves posmiem: ražošanai (produkta izstrādes posmam un ražošanas

⁴⁶ *Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku* (2015): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2015) 614 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/LV/1-2015-614-LV-F1-1.PDF>

procesiem), patēriņam un atkritumu apsaimniekošanai. Kā prioritārās jomas noteiktas: plastmasa, atkritumi, kritiski svarīgas izejvielas (piem., elektroierīcēs), būvdarbi un ēku nojaukšana, **biomasa un bioprodukti**.

Eiropas Komisijas „**Ziņojuma par Aprites ekonomikas rīcības plāna īstenošanu**”⁴⁷ secinājumi apliecina, ka rīcības plāna pārejai uz aprites ekonomiku īstenošana ir paātrinājusi pāreju uz aprites ekonomiku Eiropā, kas savukārt ir palīdzējusi ES radīt jaunas darbvietas, pavērusi jaunas uzņēmējdarbības iespējas, radījusi jaunus uzņēmējdarbības modeļus un attīstījusi jaunus tirgus ES iekšienē un ārpus tās, kā arī Eiropā ir palielinājies sadzīves atkritumu reciklēšanas apjoms.

Rīcības plāns pirmo reizi veicināja sistēmisku pieeju visās vērtības ķēdēs. Līdz ar to Komisija ir integrējusi aprites principus plastmasas ražošanas un patēriņa, ūdens apsaimniekošanas, pārtikas sistēmu un konkrētu atkritumu plūsmu apsaimniekošanas jomā.

ES rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku Komisija plastmasas problemātiku noteica par galveno prioritāti un apņēmas sagatavot *stratēģiju, kurā tiks risinātas problēmas, ko visā pievienotās vērtības veidošanas ķēdē rada plastmasa, un tiks ņemts vērā viss tās aprites cikls*.

Izstrādātā „**ES stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā**”⁴⁸ liek pamatus jaunai plastmasas ekonomikai, kur plastmasas un plastmasas izstrādājumu izstrādē un ražošanā tiek pilnībā ievērotas atkalizmantošanas, remontēšanas un reciklēšanas vajadzības un izstrādāti un popularizēti ilgtspējīgāki materiāli. Tā nodrošinās lielāku pievienoto vērtību un labklājību Eiropā un veicinās inovāciju. Tā samazinās plastmasas radīto piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz mūsu dzīvi un vidi.

„Eiropas stratēģijā attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā” atzīmēts, ka kopš **20. gadsimta 60. gadiem plastmasas ražošanas apjoms pasaulē ir divdesmitkārtšojies**, un 2015. gadā tas sasniedzis 322 miljonus tonnu. Pieprasījums pēc plastmasas 2015. gadā Eiropā (ES 28, Norvēģija, Šveice) bija 49 miljoni tonnas, no kurām 40 % bija nepieciešamas iepakojuma ražošanai. Eiropā katru gadu rodas aptuveni 25.8 miljoni tonnu plastmasas atkritumu. 60 % no ES saražotajiem plastmasas atkritumiem 2015. gadā sastādīja **iepakojuums. Plastmasas atkritumu apglabāšanas (poligonos) un sadedzināšanas rādītāji joprojām ir augsti** (attiecīgi 31 % un 39 %), un kaut arī atkritumu apglabāšana poligonos pēdējo desmit gadu laikā ir mazinājusies, sadedzināšana ir palielinājusies. **Pieprasījums pēc reciklētas plastmasas veido tikai aptuveni 6 % no plastmasas pieprasījuma apjoma Eiropā.** Tika lēsts, ka **plastmasas ražošana un plastmasas atkritumu sadedzināšana visā pasaulē rada aptuveni 400 miljonus tonnu CO₂ emisiju gadā.**

Stratēģijā norādīts, ka tiek izstrādāti alternatīvi izejmateriālu veidi (piem., bioplastmasa vai plastmasa, ko ražo no oglekļa dioksīda vai metāna), kas nodrošina tādas pašas funkcijas kā tradicionālā plastmasa, taču, iespējams, rada mazāku ietekmi uz vidi. Tomēr patlaban šādu materiālu tirgus daļa ir ļoti maza. **Tādu alternatīvu risinājumu izmantojuma palielināšana,**

⁴⁷ Par Aprites ekonomikas rīcības plāna īstenošanu (2019): Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2019) 190 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0190&from=EN>

⁴⁸ Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā (2018): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2018) 28 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A28%3AFIN>

kuri saskaņā ar pārliecinošiem pierādījumiem ir ilgtspējīgāki, var palīdzēt mazināt planētas atkarību no fosilā kurināmā. Kokšķiedru masas ražotnes galaprodukts būs alternatīvs izejmateriāla veids, kas var aizstāt plastmasu, īpaši attiecībā uz iepakojumu, tāpēc kokšķiedru masas ražotne iekļaujas nākotnes ekonomikā no aprites ekonomikas skatupunkta.

Īpaša vieta **Aprites ekonomikas rīcības plānā** atvēlēta **biomasai un bioproduktiem**. Plānā norādīts: *izmantojot bioresursus, ir jāpievērš uzmanība ietekmei uz vidi to aprites ciklā un ilgtspējīgai iegūšanai (..), kas iespēju robežās ņemama vērā plānojot un projektējot ražotnes darbību*. Aprites ekonomikā vajadzības gadījumā būtu jāveicina atjaunojamo resursu izmantošana pēc kaskādes principa, kas paredz vairākus atkārtotas izmantošanas un pārstrādes ciklus. Rīcības plānā norādīts, ka uz bioloģiskiem resursiem balstītajai nozarei ir inovācijas potenciāls jaunu materiālu, ķīmisko vielu un procesu jomā, un tas var kļūt par aprites ekonomikas neatņemamu daļu. Šā potenciāla realizēšana ir īpaši atkarīga no ieguldījumiem biorafinēšanas rūpnīcās, kas spēj apstrādāt biomasu un bioloģiskos atkritumus dažādiem galalietojumiem. **ES atbalsta šādus ieguldījumus un citus bioekonomikā balstītus novatoriskus projektus**, piešķirot pētniecības finansējumu.

Rīcības plānā norādīts, ka lai paātrinātu pāreju uz aprites ekonomiku, ir **svarīgi investēt inovācijās** un sniegt atbalstu **Eiropas rūpniecības bāzes pielāgošanai**. Laikā no 2016. līdz 2020. gadam Komisija ir pastiprinājusi centienus abos virzienos, kopumā pārejai paredzot vairāk nekā 10 miljardus EUR publiskā finansējuma. Eiropas Komisijas „**Ziņojumā par Aprites ekonomikas rīcības plāna īstenošanu**” atzīts, ka *ES ir jāturpina atbalstīt pētniecību, inovācijas un investīcijas rīcības plānā identificētajās prioritārajās nozarēs*, tai skaitā biomasā un biobāzētos produktos. Ziņojumā arī norādīts, ka *aprites ekonomikai būtu jākļūst par ES rūpniecības stratēģijas mugurkaulu...*

Aprites ekonomikā svarīga loma ir **atkritumu apsaimniekošanai**. Eiropas Savienības atkritumu hierarhija nosaka šādu prioritāru secību: atkritumu rašanās novēršana, pēc tam - sagatavošana atkārtotai izmantošanai, pārstrāde, enerģijas reģenerācija, atkritumu likvidēšana, piemēram, apglabāšana poligonos, kas ņemama vērā ražotnes plānošanas un projektēšanas stadijās, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, lai ražotnes darbība, no atkritumu apsaimniekošanas viedokļa, veicinātu aprites ekonomikas attīstību valstī.

Eiropas Komisijas paziņojumā „Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku” uzsvērts, ka *ja atkritumu rašanos nevar novērst vai, ja tos nevar pārstrādāt gan no vides, gan ekonomiskā viedokļa, lielākajā daļā gadījumu priekšroka ir dodama to pārvēršanai enerģijā, nevis apglabāšanai poligonos*. Eiropas Komisijas paziņojumā „Atkritumu pārvēršanas enerģijā loma aprites ekonomikā”⁴⁹ norādīts: *Ja izvēlas atkritumu pārvēršanas enerģijā procesus, ir jānodrošina, ka tiek izmantoti energoefektīvākie paņēmieni — tas maksimāli palielina to ieguldījumu ES klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā*. Šis Eiropas Komisijas ieteikums ir saistošs un ņemams vērā ražotnes plānošanas, projektēšanas un darbības laikā, tādā veidā sekmējot aprites ekonomikas risinājumu ieviešanu ražotnē.

Viens no „**Aprites ekonomikas rīcības plāna**” mērķiem ir otrreizēja izejvielu, t.sk. ūdens, izmantošanas veicināšana, kas ņemama vērā ražotnes plānošanas, projektēšanas un darbības

⁴⁹Atkritumu pārvēršanas enerģijā loma aprites ekonomikā (2017): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2017) 34 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0034&from=PL>

laikā, tādējādi īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprites ekonomikas risinājumus ražotnes darbībā.

Aprite nozīmē arī rūpniecisko procesu pielāgošanu. Komisija ir ieviesusi aprites aspektus (energopatēriņš un materiālu izmantošana, atkritumu rašanās novēršana, reciklēšana un bīstamu ķīmikāliju lietošanas samazināšana) konkrētos labāko pieejamo tehnisko paņēmienu (turpmāk tekstā arī – LPTP) atsaucēs dokumentos (Vispārīzmantojamas notekūdeņu un atlikumgāzu attīrīšanas/apsaimniekošanas sistēmas ķīmiskās rūpniecības nozarē (6/2016), māļputnu vai cūku intensīvā audzēšana (7/2017), lielās sadedzināšanas iekārtas (7/2017), lielapjoma organisko ķīmikāliju ražošana (12/2017) un atkritumu apstrāde (8/2018)), **kas paredzēti Rūpniecisko emisiju direktīvā (2010/75/ES), un tie kalpo par dalībvalstu atsaucēs standartiem, kad tās piešķir atļaujas rūpniecības iekārtām.**

Rūpniecisko procesu pielāgošana būs nodrošināma arī kokšķiedru masas ražotnei, tāpēc pirms ražotnes darbības uzsākšanas kokšķiedru masas ražotnei būs saņemama A kategorijas atļauja piesārņojošas darbības uzsākšanai, un, lai to saņemtu, ražošanas procesā būs integrējama un ražotnes darbības laikā lietojami labākie pieejamie tehniskie paņēmieni (skatīt **1.2.2. Piesārņojošās darbības uzsākšanas normatīvā vide).**

Eiropas Komisijas paziņojumā „Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku” uzsvērts, ka **svaīgi veicināt inovatīvus rūpnieciskos procesus**, piemēram, *rūpnieciskā simbioze vienas nozares atkritumiem vai blakusproduktiem ļauj kļūt par resursiem citā nozarē; gāzveida izmešu noplūžu atkārtota izmantošana; pārražošana.* Rīcības plānā arī paziņots, ka **aprites ekonomikas attīstību var atbalstīt arī inovatīvas patēriņa formas**, piemēram, *produktu un infrastruktūras kopīga izmantošana (sadarbības ekonomika), pakalpojumu, nevis produktu patērēšana vai IT vai digitālo platformu izmantošana.* Kokšķiedru masas ražotnes ideja paredz pārnozaru sadarbības un rūpnieciskās simbiozes, kā arī zināšanu un tehnoloģiju pārneses izmantošanu, kas saskan ar Eiropas Komisijas nākotnes redzējumu.

OECD izdevumā „ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019” norādīts, ka aprites ekonomikas veicināšana Latvijā ir uzsākta salīdzinoši nesen, un daudzi uzņēmumi neapzinās ieguvumus, ko tā var dod. Esošie ekonomiskie līdzekļi Latvijā vēl nav pietiekami stimulējoši, lai mudinātu ievērot atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju un aktīvāk virzītos uz aprites ekonomiku.

Kopumā jāsecina, ka kokšķiedru masas ražotne dos ieguldījumu aprites ekonomikas attīstībā, jo aprites ekonomikas risinājumi un resursu ilgtspējīgas izmantošanas principi tiks integrēti ražošanas procesos un resursu apsaimniekošanā. Ražotnes galaprodukts būs ilgtspējīgs izejmateriāls, kas tanī skaitā varēs aizstāt plastmasu.

1.1.5. Bioekonomikas stratēģijas un mērķi

Eiropas Komisijas paziņojums „Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana”

Eiropas Komisijas paziņojumā „Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana”⁵⁰ uzsvērts: *Pasaules resursi nav neizsmeļami. Augot cilvēku skaitam, tādās globālās problēmas kā klimata pārmaiņas un zemes un ekosistēmu degradācija liek meklēt jaunus veidus, kā ražot un patērēt, ievērojot planētas ekoloģiskās robežas. Tajā pašā laikā vajadzība panākt ilgtspēju ir spēcīgs stimuls modernizēt rūpniecību un stiprināt Eiropas pozīcijas spēcīgas konkurences regulētajā pasaules ekonomikā, tādējādi nodrošinot ES pilsoņu labklājību. Lai risinātu šīs problēmas, mums ir jāuzlabo un jāinovē pārtikas, izstrādājumu un izejvielu ražošana un patērēšana veselīgās ekosistēmās – ar ilgtspējīgu bioekonomiku.*

ES jau ir pasaules līdere dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā efektīvā bioekonomikā, un tas ir būtiski lielākajā daļā ilgtspējīgas attīstības mērķu.

Arī kokšķiedru masas ražotnes ideja paredz, izmantot jaunākās, videi draudzīgākās (bezvērpas) ražošanas tehnoloģijas un metodes, zaļo elektroenerģiju, īstenot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, kas saskan ar Eiropas bioekonomikas stratēģijā izklāstīto Eiropas Komisijas redzējumu.

Kokšķiedru masas ražotnes darbība veicinās nodarbinātību un primāro ražotāju dalību vietējā bioekonomikā, kas saskan ar Eiropas Komisijas paziņojumu: „Ar 2.3 triljonu EUR apgrozījumu un 8.2 % ES darbaspēka bioekonomika ir ES ekonomikas funkcionēšanas un panākumu kodols. Ilgtspējīgas Eiropas bioekonomikas ieviešana dotu cilvēkiem darbu, sevišķi piekrastes un lauku rajonos, veicinot primāro ražotāju dalību vietējā bioekonomikā. Pēc nozares aplēsēm līdz 2030. gadam biobāzētajā rūpniecībā varētu radīt miljonu jaunu darba vietu. Spēcīgajai un strauji augošajai biotehnoloģijas nozares jaunuzņēmumu ekosistēmai būs vadošā loma šā potenciāla īstenošanā”.

Paziņojumā atzīmēts, ka **ilgtspējīga Eiropas bioekonomika ir nepieciešama oglekļneitrālas nākotnes būvēšanai** saskaņā ar Parīzes nolīguma klimatiskajiem mērķiem. Ilgtspējīga Eiropas bioekonomika atbalsta ES rūpniecības bāzes **mūsdienīgošanu un stiprināšanu ar jaunām vērtības ķēdēm un videstīgākiem, izmaksefektīvākiem ražošanas procesiem**. Izmantojot nepieredzēti augstos sasniegumus biozinātnēs un biotehnoloģijās, kā arī jauninājumus, kas sapludina fizisko, digitālo un bioloģisko pasauli, Eiropas rūpniecības bāze spēj saglabāt un uzlabot vadošo lomu pasaulē. Pētniecība un inovācija un **novatorisku risinājumu ieviešana jaunu, ilgtspējīgu bioproduktu** (piemēram, bioķīmisko vielu, biodegvielu u. c.) ražošanai arī uzlabos ES spēju rast aizstājējus no izrakteniem iegūtiem izejmateriāliem ļoti **nozīmīgās Eiropas rūpniecības** daļās (piemēram, celtniecības materiāli, **iepakoju**ms, tekstilizstrādājumi, ķīmiskās vielas, kosmētika, farmācijas sastāvdaļas, pārtikas preces) saskaņā ar atjaunotajiem

⁵⁰ Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana (2018): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2018) 673 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/LV/COM-2018-673-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>

rūpniecības politikas mērķiem. Nozarē tiek prognozēts, ka nākamajos desmit gados rūpniecisko biotehnoloģiju pieprasījums teju divkārsosies.

Paziņojumā uzsvērts, ka *Ilgtspējīga bioekonomika ir "atjaunīgais" aprites ekonomikas segments, jo tā spēj bioloģiskos atkritumus, atliekas un pārpalikumus pārvērst vērtīgos resursos un radīt jauninājumus...*

Paziņojumā „Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana” norādīts, ka joprojām ir spēkā 2012. gada **stratēģijas „Inovācijas ilgtspējīgai izaugsmei: Eiropas bioekonomika”⁵¹ mērķis "bruģēt ceļu inovatīvākas, resursefektīvākas un konkurētspējīgākas sabiedrības veidošanai, kurā nodrošinātība ar pārtiku nav pretrunā atjaunojamo resursu ilgtspējīgai rūpnieciskai izmantošanai un vides aizsardzības nodrošināšanai"**, kā arī pieci mērķi:

1. mērķis: pārtikas un uztura nodrošināšana;
2. mērķis: **dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana**, kas pašreizējos apstākļos kļuvis svarīgāks nekā jebkad agrāk, jo straujāk tiek grauta vide un zūd bioloģiskā daudzveidība, tāpēc ES arī jāuzlabo spēja **uzraudzīt un prognozēt dabas resursu stāvokli un attīstību**;
3. mērķis: mazāka atkarība no neatjaunojamiem, neilgtspējīgiem resursiem, gan iekšzemes, gan ārvalstu izcelsmes – ir būtisks, lai sasniegtu ES mērķus enerģētikas un klimata jomā, jo bioenerģija, kas pašlaik ES ir lielākais atjaunojamās enerģijas avots, arī 2030. gadā būs svarīgs energoresursu struktūras elements. Spēcīgāka biobāzētā nozare var paātrināt neatjaunojamo resursu aizstāšanu atbilstoši ES saistībām saskaņā ar Parīzes nolīgumu. Turklāt **rūpniecības simbioze un novatoriski rūpnieciskie procesi veicina rūpniecības ekoloģizāciju un aprites bioekonomikas un produktu attīstību**;
4. mērķis: klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām - **ilgtspējīgai bioekonomikai ir liels potenciāls samazināt siltumnīcefekta gāzu izplūdi, veicinot resursefektīvāku, aktīvāku un ilgtspējīgāku primārās ražošanas praksi** uz sauszemes un jūrā, kā arī uzlabojot ekosistēmu spējas regulēt klimatu;
5. mērķis: **Eiropas konkurētspējas stiprināšana un darba vietu radīšana**, kas ir viens no bioekonomikas centrālajiem politiskajiem mērķiem. Uzsverot, ka bioekonomika dod labas iespējas jaunai reģionālekonomiskai attīstībai un uzlabotai teritoriālajai kohēzijai.

Ražotnes darbība atstās pozitīvu ietekmi uz (2), (3), (4) un (5) mērķa sasniegšanu.

Lai atbalstītu piecu mērķu sasniegšanu, stratēģija ierosina **trīs galvenās darbības jomas** un 14 konkrētus pasākumus:

1. **joma:** Biobāzētu nozaru stiprināšana, ieguldījumu un tirgu atraisīšana.
2. **joma:** Vietējās bioekonomikas strauja izvēršana Eiropā.
3. **joma:** Bioekonomikas ekoloģisko robežu izprašana.

⁵¹ *Inovācijas ilgtspējīgai izaugsmei: Eiropas bioekonomika* (2012): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2012) 60 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0060&from=EN>

Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030

“Latvijas Bioekonomikas stratēģijas 2030”⁵² (turpmāk tekstā arī – LIBRA) izstrādi iezīmēja “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam” (turpmāk tekstā arī – Latvija 2030), kurā minēts, ka Latvijas dabas kapitāls ir salīdzinoši labā stāvoklī, tomēr nepietiekami efektīvi izmantots un apsaimniekots. Lai sasniegtu “Latvija 2030” mērķi – *būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā*, bija nepieciešams aktualizēt bioekonomikas nozīmīgumu Latvijā un noteikt iespējamās attīstības virzienus līdz 2030. gadam. LIBRA atzīst „Latvija 2030” noteikto, t.i., lai efektīvi pārvaldītu dabas kapitālu, nepieciešams noteikt gan kritisko dabas kapitālu, kura samazināšanās nav pieļaujama, gan dabas kapitāla saglabāšanas un atjaunošanas mērķus un indikatorus.

Ar LIBRA tiek plānota to mērķu sasniegšana, kas izvirzīti arī stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīvās “Inovācijas Savienība” un “Resursu ziņā efektīva Eiropa”, kā arī Eiropas Bioekonomikas stratēģijā un tās Rīcības plānā noteiktajās prioritātēs:

- (1) investīcijas pētniecībā, inovācijās un prasmēs;
- (2) ciešāka saikne starp dažādām rīcībpolitikām un ieinteresēto pušu iesaistīšana;
- (3) tirgu un konkurētspējas pilnveidošana bioekonomikā;
- (4) ilgtspējīgas, efektīvas un “zaļas” ekonomikas stimulēšana.

LIBRA ir ilgtermiņa stratēģija vienam no Latvijas prioritārajiem ekonomikas attīstības virzieniem “Viedās specializācijas stratēģijā” – RIS3 virzienam “Zināšanu ietilpīga bioekonomika”.

LIBRA norādīts, ka bioekonomikas nozares (lauksaimniecība, zivsaimniecība, pārtikas rūpniecība, mežsaimniecība, kokrūpniecība, **celulozes un papīra rūpniecība**, kā arī atsevišķi ķīmiskās rūpniecības, biotehnoloģiju un enerģētikas nozaru sektori) ir **tautsaimniecības attīstības pamats**, tās **stiprina Latvijas teritorijas dzīvotspēju**, un tām piemīt **liels izaugsmes potenciāls** labi apmaksātu **darba vietu radīšanā**.

Stratēģijā atzīmēts, ka *Bioekonomikas attīstība galvenokārt ir saistīta ar bioresursu ražošanu un efektīvu pārstrādi. Šajā ziņā tieši lauku teritorijām un reģioniem ir lielas attīstības iespējas. Bioekonomikas attīstība veicinās Latvijas lauku teritoriju un reģionu attīstību.*

LIBRA vīzija: *Latvijas bioekonomikas nozares ir inovāciju līderes dabas kapitāla vērtības saglabāšanā, palielināšanā un efektīvā un ilgtspējīgā izmantošanā Baltijas valstīs. Latvijā bioekonomikas nozarēs tiek izstrādāta un ieviesta inovatīva pieeja dabas resursu efektīvai un ilgtspējīgai izmantošanai, tādējādi attīstot tautsaimniecību, nodrošinot augstu pievienoto vērtību, veicinot eksportu un nodarbinātību, kā arī vienlaikus sabalansējot ekonomiskās intereses ar vides kvalitātes nodrošināšanu, klimata pārmaiņu mazināšanu, klimata pārmaiņu risku izvērtēšanu, pielāgošanos klimata pārmaiņām un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un palielināšanu.*

⁵² Latvijas Bioekonomikas stratēģijas 2030 (2017) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_08/ZMZino_310717_LIBRA.831.doc

LIBRA norādīts, ka **kokapstrādes un mēbeļrūpniecības sektorā Latvijā pastāv plašas attīstības iespējas**, starp kurām izcelta arī: *aižstāt mežsaimniecības un kokrūpniecības blakus produktu (šķeldas, malkas, papīrmalkas) eksportu ar Latvijā saražotajām precēm, piemēram, kokskaidu plātņu ražošanu, celulozes rūpniecība.*

LIBRA mērķi ir īstenojami trīs galvenajās virzienos:

- (1) nodarbinātības veicināšana un saglabāšana bioekonomikas nozarēs līdz 128 tūkst. nodarbināto;
- (2) bioekonomikas produktu pievienotās vērtības palielināšana vismaz līdz 3.8 miljardiem EUR 2030. gadā;
- (3) bioekonomikas eksporta produkcijas vērtības palielināšana vismaz līdz 9 miljardiem EUR 2030. gadā.

Bioekonomikas stratēģijas mērķu sasniegšanai izvirzīti **pieci** galvenie savstarpēji saistīti un papildinoši **darbības virzieni**:

(1) Pievilcīga biznesa vide uzņēmējdarbībai bioekonomikā;

Katra darbības virziena ietvaros ir definēts pasākumu kopums, kas veicams bioekonomikas stratēģijas mērķu sasniegšanai. Stratēģijā attiecībā uz „*Investīcijām labvēlīgas vides veidošanu*” ir norādīts, ka *jāveido pievilcīga vide investīcijām (kapitāla piesaistei) bioekonomikas attīstības projektos, īpaši tad, ja tiek paredzētas investīcijas turpmākai biomasas pārstrādei produktos ar lielāku pievienoto vērtību, ievērojot kaskadēšanas principu. Tikpat svarīga ir politiskā stabilitāte, minimāls administratīvais slogs uzņēmējdarbībā, finansējuma, kvalitatīva darbaspēka pieejamība, infrastruktūras attīstība (ceļi, ostas, noliktavas, biroji, utt.) u.c. faktori. Nepieciešams attīstīt biznesa parkus un industriālos centrus uzņēmējdarbības veicināšanai. Šo pasākumu realizācija būs svarīga un vēlama arī ražotnes kontekstā, jo:*

- kokšķiedru masas darbības realizācijai būs nepieciešams piesaistīt investīcijas,
- pirms saimnieciskās darbības uzsākšanas būs veicams ietekmes uz vidi novērtējums,
- saņemams pašvaldības akcepts darbības uzsākšanai,
- veicams darbību kopums dažādu atļauju saņemšanai,
- ražotnes darbību un konkurētspēju pasaules tirgū ietekmēs arī darbaspēka un infrastruktūras kvalitāte un pieejamība.

Bez tam projekta grupa attīsta ideju ap ražotni attīstīt industriālo parku, kas saskan ar vienu no bioekonomikas stratēģijā ietverto pasākumu.

Stratēģijā attiecībā uz „*Administratīvi regulējamo cenu samazinājuma nodrošināšanu*” norādīts: *visiem politikas veidotājiem ir jārod veids, kā samazināt energoresursu, īpaši elektroenerģijas cenas ražošanas sektoram Latvijā vismaz līdz tuvākajās kaimiņvalstīs esošajam līmenim. Tas ir svarīgs konkurētspējas jautājums bioekonomikas attīstībai. Tā kā kokšķiedru masas pārstrāde ir energoietilpīga saimnieciskā darbība, tad šī pasākuma realizācija būs ārkārtīgi svarīga arī ražotnei konkurētspējas nodrošināšanas aspektā.*

- (2) **Uz rezultātu orientēta efektīva un ilgtspējīga resursu pārvaldība;**
- (3) **Zināšanu un inovāciju attīstība bioekonomikas nozarēs;**

(4) **Produkcijas ražošanas veicināšana bioekonomikā;**

Stratēģijā attiecībā uz „*Investīciju veicināšanu un piesaisti*” norādīts, ka *bioekonomikas stratēģijas mērķa sasniegšanai līdz 2030. gadam ir nepieciešamas ap 20 miljardi EUR lielas investīcijas – gan inovācijās, gan jaunu produktu izstrādē, ražošanas gan paplašināšanā un modernizācijā, jaunu uzņēmumu veidošanā, gan infrastruktūras attīstībā, gan zīmolu un mārketinga pasākumos. Mērķa sasniegšanai ir jāveicina gan esošo uzņēmumu attīstība, gan jaunu uzņēmumu izveide, gan arī ārvalstu un valsts investīciju piesaiste, tostarp infrastruktūrā, izmēģinājumu projektos, demonstrācijas projektos, riska kapitālā utt. (..)* Tādējādi, investīciju ieguldīšanas rezultātā tiks radīts inovatīvs apstrādes rūpniecības uzņēmums, kas ražos inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam, līdz ar to arī šis pasākumu kopums – investīciju veicināšana un piesaiste – ir svarīgs ražotnei, kā arī pašas ražotnes idejas īstenošana dzīvē nodrošinās šo pasākumu kopuma realizāciju.

Latvijā darbojas Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (turpmāk tekstā arī – LIAA), kuras viens no darbības apakšvirzieniem ir finansējuma piesaiste Latvijas investīciju projektiem to turpmākai attīstībai. Šādi investīciju projekti ir Latvijā strādājošas komercsabiedrības, jaunu komercsabiedrību dibināšanas ieceres, kā arī valsts un pašvaldību projekti⁵³.

Lai padarītu investīciju piesaisti aktīvāku, plānveidīgu un efektīvāk izlietotu pieejamos, ierobežotos finanšu līdzekļus, izstrādāta metodika – POLARIS – mērķtiecīgai investīciju piesaistei.

POLARIS procesa metodika paredz⁵⁴:

- (1) Noteikt investīciju mērķa nozares, kurās Latvijā jau ir pieredze, infrastruktūra un iestrādes, kā arī tās, kas būs perspektīvas tuvākajā nākotnē. Šobrīd POLARIS procesa ietvaros par mērķa nozarēm, kurās veicināma investīciju piesaiste, ir atzīta arī **kokrūpniecība (augstas pievienotās vērtības apakšnozares)**.
- (2) Apkopot un aktualizēt Latvijā pieejamās zināšanās.
- (3) Piedāvāt ārvalstu investoriem projektus.
- (4) Koordinēt sadarbību starp Latvijas valsts, pašvaldību iestādēm, privātā sektora pārstāvjiem (komercsabiedrības un nozaru asociācijas) un zinātniskā sektoru pārstāvjiem (universitātes un izpētes institūti), lai:
 - sekmētu jauno investīciju projektu virzību;
 - savlaicīgi novērstu radušās problēmas, tādējādi apliecinot Latvijas patiesu ieinteresētību palīdzēt investoram un atvieglot projekta īstenošanu Latvijā;
 - apsekotu īstenotos projektus nolūkā noskaidrot investoru apmierinātību un ieteikumus biznesa vides uzlabošanai.

Sekmīgas investīciju piesaistes metodoloģijas POLARIS īstenošanai izveidota **Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome**. Padomes funkcija ir koordinēt sadarbību starp valsts institūcijām, pašvaldībām, augstākās un profesionālās

⁵³ LIAA [b.g.] *Investīciju piesaiste* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/investiciju-piesaiste>

⁵⁴ LIAA [b.g.] *POLARIS process* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/polaris-process>

izglītības iestādēm, infrastruktūras uzņēmumiem (piemēram, valsts akciju sabiedrību "Latvenergo", akciju sabiedrību "Latvijas gāze", koncernu "Latvijas dzelzceļš"), speciālo ekonomisko zonu un brīvostu pārvaldēm un pašvaldību infrastruktūras uzņēmumiem, nodrošinot problēmjautājumu risināšanu, lai veicinātu Latvijas ekonomikai būtisku investīciju projektu sekmīgu īstenošanu⁵⁵.

Padome īsteno šādus uzdevumus⁵⁶:

- (1) lemj par investīciju piesaistes stratēģiju, veido vienotu investīciju projektu portfeli, analizē projektu lietderību un ietekmi uz Latvijas ekonomikas attīstību;
- (2) lemj par nepieciešamajiem pasākumiem konkrētu investīciju projektu virzīšanā;
- (3) apzina problēmjautājumus, kas kavē investīciju projektu virzību, un sniedz priekšlikumus to risināšanai, nodrošinot investīciju projektu sekmīgu īstenošanu;
- (4) sniedz priekšlikumus par atbalsta instrumentu izstrādi un piešķiršanu investīciju projektiem to veiksmīgai ieviešanai;
- (5) sniedz priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos.

Ja ražotnes projekta realizācijai būs nepieciešams piesaistīt finansējumu no malas, nepieciešams komunicēt ar LIAA (kontaktpersona: Roberts Gudermanis⁵⁷, Investīciju projektu departamenta Investīciju piesaistes nodaļas Vecākais investīciju projektu vadītājs). Nepieciešamības gadījumā LIAA projektu virzīs arī uz Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomi.

Bioekonomikas stratēģijā attiecībā uz „**Efektivitātes un darba ražīguma kāpināšana visās bioekonomikas nozarēs**” uzsvērts, ka *privāto sektoru lauksaimniecībā un mežsaimniecībā raksturo sadrumstalota uzņēmumu struktūra un neefektīva ražošana, kas būtiski atpaliek no ES dalībvalstīs vidēji sasniegtā līmeņa. Lai to mainītu, ir nepieciešama 1) tradicionālās ražošanas struktūras maiņa, koncentrējoties uz produktiem ar augstāku pievienoto vērtību, 2) funkcionālu un nišas produktu ražošana, 3) importa aizvietošana ar vietējiem produktiem, 4) energoefektivitātes pasākumi, 5) visu vērtības ķēdes posmu līdzsvarota attīstība un pēctecība, tostarp privāto investīciju piesaistes veicināšana biomasas pārstrādei. Jānodrošina biomasas primārās ražošanas ilgtspējīga maksimizēšana, panākot stabilu izejvielu plūsmu biomasas tālākai pārstrādei. (..) Ražotnes idejas īstenošanas rezultātā izveidos inovatīvu kapitālietilpīgu un energoietilpīgu apstrādes rūpniecības uzņēmumu, kas ražos inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam, tādējādi nodrošinot augstāku produktivitātes līmeni un dodot ieguldījumu bioekonomikas stratēģijas mērķu sasniegšanā.*

Stratēģijā attiecībā uz „**Sadarbības veicināšanu starp nelieliem ražotājiem**” norādīts, ka *bioekonomikas primārajās ražošanas nozarēs ir sadrumstalota struktūra, kas samazina šo*

⁵⁵ EM [b.g.] *Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padom* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/inovacija/lielo_un_strategiski_nozimigo_investiciju_projektu_koordinacijas_padome/

⁵⁶ *Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes nolikums* (2010): Ministru kabineta 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr. 774 [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/215222>

⁵⁷ LIAA [b.g.] *Investīciju piesaiste* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/investiciju-piesaiste>

nozaru konkurētspēju tirgū. Sadrumstalotību var mazināt, attīstot un veicinot horizontālo un vertikālo sadarbību dažādos vērtības ķēdes posmos un līmeņos, kā arī attīstot īsās pārtikas ķēdes. Šajā nolūkā ir nepieciešams pilnveidot normatīvo regulējumu un veidot mērķtiecīgu atbalsta sistēmu sadarbības attīstībai, kā arī izglītot ražotājus par sadarbības priekšrocībām. Ražotnes ideja paredz rūpnieciskās simbiozes un pārnozaru sadarbības attīstīšanu, tādā veidā dodot ieguldījumu bioekonomikas stratēģijas mērķu sasniegšanā.

Bez tam ražotnes darbības rezultātā izveidosies uz koksnes resursiem balstīta vērtību radīšanas ķēde.

Stratēģijā attiecībā uz „**Meža īpašnieku sertifikācijas veicināšanu**” norādīts, ka būtiska nozīme mežsaimniecības izaugsmei un kokrūpniecības produktu konkurētspējas palielināšanai starptautiskos tirgos ir koksnes un piegādes-ražošanas ķēdes sertifikācijai atbilstoši tādiem starptautiski atzītiem sertifikātiem kā FSC, PEFC un SBP. Ir jāveicina un jāstimulē mežu īpašnieku sertifikācija atbilstoši PEFC un (vai) FSC standartiem. Iespējams, ka ražotnes darbība var radīt vilkmi šajā jomā, izvirzot saviem koksnes resursu piegādātājiem prasību pēc atbilstoša sertifikāta.

(5) Sociāli atbildīga un ilgtspējīga attīstība.

Stratēģijā attiecībā uz „**Bioekonomikas popularizēšanu un sabiedrības iesaistīšanu**” norādīts, ka sabiedrībai ir jāsniedz informācija par priekšrocībām, ko dod preces un materiāli no atjaunojamiem resursiem, piemēram, koka, īpaši vietējas izcelsmes, piemēram, tādas priekšrocības kā veselīgums, iespējas mazināt klimata pārmaiņas, uzlabot dzīves vidi un veicināt vietējo produktu un pakalpojumu izmantošanu. Tāpēc sabiedrībā jāveido padziļināta izpratne par bioekonomikas piedāvājumu un iespējām. No normatīvo aktu prasībām izriet, ka pirms darbības uzsākšanas ražotnes projekta attīstītājiem organizējamās vairākas sabiedriskās apspriešanas, tādā veidā skaidrojot ražotnes devumu bioekonomikas stratēģijas mērķu sasniegšanā.

Kopumā jāsecina, ka kokšķiedru masas ražotne,

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas, kā arī ražošanas procesā integrējot labākos pieejamos tehniskos paņēmienus,
- izmantojot arī t.sk. zaļo, elektroenerģiju, īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprītes ekonomikas risinājumus, rūpniecisko simbiozi un pārnozaru sadarbību,
- stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju,
- ražojot inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam,
- veicinot nodarbinātību gan kokrūpniecības nozarē, gan saistītajās nozarēs, līdz ar to pozitīvi ietekmējot reģionu attīstību,

dos ieguldījumu visu LIBRA definēto mērķu sasniegšanā un atstās pozitīvu ietekmi uz LIBRA vīzijas īstenošanu.

1.1.6. Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

„Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam”⁵⁸ (turpmāk tekstā arī – Latvija 2030) ir hierarhiski augstākais valsts attīstības plānošanas dokuments, kur izvirzītie valsts ilgtermiņa attīstības mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva tiek īstenoti, realizējot pakārtotas nozaru un teritoriju attīstības politikas.

„Latvija 2030”, pamatojoties uz ilgtermiņa konceptuālo dokumentu „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā”⁵⁹, iezīmē valsts attīstības ilgtermiņa mērķi – *pakāpeniski 20–30 gadu laikā nodrošināt būtisku cilvēka dzīves labklājības pieaugumu*. „Latvija 2030” ir noteiktas septiņas valsts attīstības prioritātes laikposmam līdz 2030. gadam:

- (1) kultūras telpas attīstība;
- (2) ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā;
- (3) paradigmas maiņa izglītībā;
- (4) inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika;
- (5) daba kā nākotnes kapitāls;
- (6) telpiskās attīstības perspektīva;
- (7) inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Skaidrojot valsts attīstības prioritātes, atzīmēts, ka: *Inovatīvas, ekoeфекtīvas un konkurētspējīgas ekonomikas centrā jābūt **uzņēmībai** un uzņēmējdarbību atbalstošai videi. Atbalsts jaunu ideju radīšanai un komercializēšanai, **zināšanu pārnese** un lietotāju virzīta pētniecība, pasaules līmeņa zinātne, **inovācijas** un pāreja uz preču un pakalpojumu **radīšanu ar zemu oglekļa emisijas un energoietilpības līmeni, atjaunojamo energoresursu izmantošana un tehnoloģiju attīstība**, veselīga pārtika un ekosistēmas pakalpojumu komercializēšana ir tikai daži no perspektīvajiem ekonomikas attīstības virzieniem.*

Tā kā ražotnē

- tiks izmantotas jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas,
- tiks dots ieguldījumu zināšanu partnerības veicināšanā un saišu starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju stiprināšanā,
- tiks izmantoti resursu ilgtspējīgas izmantošanas principi un aprites ekonomikas risinājumi, rūpnieciskās simbioze un pārnozaru sadarbība,

līdz ar to ražotnes darbība saskan ar „Latvija 2030” definētajām valsts attīstības prioritātēm.

„Latvija 2030” ir uzsvērts, ka *nozīmīgākie stratēģiskie resursi ilgtspējīgai lauku un valsts kopējai attīstībai ir **meži**, lauksaimniecībā izmantojamās zemes, derīgo izrakteņu atradnes un ūdeņi. Stratēģijā secināts, ka kopumā Latvijas rīcībā esošie resursi ir daudzveidīgi un labā stāvoklī,*

⁵⁸ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (2010) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/images-legacy/LV2030/Latvija_2030.pdf

⁵⁹ Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā (2005): Ilgtermiņa konceptuālais dokuments. Saeimas 26.10.2005. lēmums. [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=217923>

tomēr mums nav veicies ar to maksimāli efektīvu un ilgtspējīgu izmantošanu. Ražotnes ideja paredz ilgtspējīgu esošo resursu izmantošanu, nepalielinot ciršanas apjomus valstī. Bez tam ražotnes darbība valstī var veicināt mērķtiecīgāku apsēs un bērza mežaudžu apsaimniekošanu.

Ilgtspējīga attīstība ir sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības, nodrošina vides prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas un saglabājot bioloģisko daudzveidību. Vides, sociālie un ekonomiskie jautājumi ir savstarpēji cieši saistīti un jārisina vienoti, neatrauti cits no cita. „Latvija 2030” uzdevums ir atrast veidu, kā pārdomāti lietot un attīstīt valsts nacionālo bagātību jeb kapitālu, lai nodotu to nākamajām paaudzēm pavairotu, nevis noplicinātu. Ražotnes darbība dos ieguldījumu arī šī uzdevuma sasniegšanā, ja ražotnes plānošanas, projektēšanas un darbības laikā nodrošinās līdzsvaru starp ekonomiskām, sociālām un vides interesēm.

Būtiska nozīme rezultātu (ieguvumu) mērīšanā ir „Latvija 2030” indikatoriem, kas atspoguļo virzību uz noteiktajiem ilgtermiņa mērķiem. **Stratēģijas indikatori** iezīmē pašus svarīgākos attīstības aspektus, lai pārskatāmā veidā informētu sabiedrību par progresu konkrētos attīstības virzienos. Ražotnes darbība atstās pozitīvu ietekmi uz „Latvija 2030” kopējo mērķu sasniegšanu ar ieguldījumu iekšzemes kopprodukta palielināšanā, lai sasniegtu IKP uz vienu iedzīvotāju gadā >27 000 EUR pēc pirktspējas paritātes.

Prioritātes „**Inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika**” mērķa sasniegšanā, kas nosaka, ka *Latvijai jāklūst par vienu no ES līderiem inovatīvu un eksportējošu uzņēmumu izplatības ziņā*, ražotnes darbība atstās pozitīvu ietekmi uz vairāku indikatoru vērtībām, kas atspoguļotas 1.1.6. tabulā.

1.1.6. tabula. **Prioritātes „Inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika” indikatori un to mērķvērtības, kuru sasniegšanu pozitīvi ietekmēs kokšķiedru masas ražotnes darbība**

Indikatori	Mērķvērtības 2030.
Ārējā tirdzniecības bilance (eksports – imports, miljardos EUR gadā)	> 0
Energointensitāte ekonomikā – bruto iekšzemes enerģijas patēriņš pret IKP (kg nafta ekvivalenta uz 1000 EUR no IKP)	< 150
AER īpatsvars no bruto iekšzemes enerģijas patēriņa (%)	> 50
Inovatīvu produktu apgrozījums (% no kopējā apgrozījuma)	> 14
Inovatīvo uzņēmumu īpatsvars (% no visiem uzņēmumiem)	> 40

Avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (2010) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/images-legacy/LV2030/Latvija_2030.pdf

Savukārt, prioritātes „**Daba kā kapitāls nākotnei**”, kuras mērķis ir *būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā*, sasniegšanā kokšķiedru masas ražotnes darbība dos ieguldījumu dabas resursu izmantošanas produktivitātes kāpināšanā, kā arī ietekmēs vēl citu prioritātes indikatoru mērķvērtības (sk. 1.1.7. tab.).

1.1.7. tabula. **Prioritātes „Daba kā kapitāls nākotnei” indikatori un to mērķvērtības, kuru sasniegšanu pozitīvi ietekmēs kokšķiedru masas ražotnes darbība**⁶⁰

Indikatori	Mērķvērtības 2030.
Dabas resursu izmantošanas produktivitātes (EUR/resursu tonna)	> 1550
Pārstrādāto atkritumu īpatsvars (% no savāktajiem atkritumiem gadā)	> 80
Siltumnīcas efekta gāzu emisijas gadā (pret emisiju apjomu bāzes gadā)	< 45
Slāpekļa/ fosfora savienojumu ieplūde virszemes saldūdens objektos (tonnas gadā)	< 2500/300

Avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (2010) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams:

http://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/images-legacy/LV2030/Latvija_2030.pdf

Ražotnes kontekstā jāskata arī prioritāte „Telpiskās attīstības perspektīva”, kuras trīs mērķi ir:

- (1) radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas, **sekmējot uzņēmējdarbību reģionos**, attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru un publiskos pakalpojumus;
- (2) stiprināt Latvijas un tās **reģionu** starptautisko **konkurētspēju**, palielinot Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles un citu valsts lielāko pilsētu starptautisko lomu;
- (3) saglabāt Latvijas savdabību – **daudzveidīgo dabas** un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas.

Kokšķiedru masas ražotnes projekta ietvaros tiek vērtētas četras iespējamās ražotnes atrašanās vietas, tāpēc nepieciešams analizēt „Latvija 2030” potenciālo atrašanās vietu kontekstā.

„Latvija 2030” norādīts, ka **par galvenajiem ekonomiskās attīstības centriem kļūs pilsētas, pieaugs to ekonomiskā kapacitāte un konkurētspēja**. Pilsētām jāklūst par **katra reģiona un visas valsts attīstības virzītājspēku**. Pilsētvides kvalitātes paaugstināšana nodrošinās estētiski un funkcionāli piemērotu un drošu dzīves telpu iedzīvotājiem, radīs priekšnosacījumus investīciju piesaistei, uzņēmējdarbības attīstībai un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai. Ir jāpanāk **pilsētas teritoriju sabalansēta attīstība, tostarp atjaunojot pilsētas degradētās teritorijas**. **Katrai pilsētai ir jāspecializējas, izmantojot savas unikālās īpatnības, stiprinot savu īpašo lomu un identitāti.**

Mazajām pilsētām un atsevišķos gadījumos lielākajām lauku apdzīvotajām vietām ir jāpilda novadu nozīmes attīstības centru loma, sniedzot apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem pakalpojumus un nodrošinot darba vietas. Novadu nozīmes attīstības centriem ir jāiekļaujas kopējā nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru funkcionālajā tīklā. Tāpēc novadu nozīmes attīstības centros ir jākoncentrē pakalpojumi, kas nodrošina pievilcīgu dzīves vidi un priekšnoteikumus ekonomikas attīstībai. Novada nozīmes attīstības centrus nosaka reģionālā un vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentos.

⁶⁰ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (2010) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/images-legacy/LV2030/Latvija_2030.pdf

*Izaugsme nacionālas nozīmes attīstības centros jāvirza ekonomiskā potenciāla pilnvērtīgai izmantošanai un konkurētspējas celšanai starptautiskā mērogā, t.sk. zinātnes un pētniecības attīstībai, ekonomikas intelektualizācijai, tehnoloģiskās izcilības nodrošināšanai. Reģionālas nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai ir **jāizmanto to izaugsmes priekšrocības, jāveicina individuālu profilu (specializācijas) un unikālu kompetenču attīstība**, vienlaikus paaugstinot cilvēkresursu, institucionālo un **infrastrukturālas kapacitāti**.*

*Turpmākai novadu nozīmes attīstības centru (mazpilsētu, lielo ciemu) sekmīgai attīstībai nepieciešams nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu, pamata (izglītības, veselības, sociālo u.c.) pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī **uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem**, tostarp attīstības centram piegulošajās lauku teritorijās.*

Starp pieciem attīstības virzieniem, kas izvirzīti „Latvija 2030”, lai nodrošinātu lauku attīstības telpas resursu efektīvu izmantošanu, jāakcentē divi:

(1) nodrošināt efektīvu un ilgtspējīgu meža resursu izmantošanu un

(2) attīstīt atjaunojamo energoresursu ražošanu un izmantošanu.

Kā viens no risinājumiem, lai nodrošinātu lauku attīstības telpas resursu efektīvu izmantošanu, tiek norādīta **mežrūpniecības pārstrukturēšana**, tas ir, **jāveicina mežrūpniecības pārstrukturēšana, orientējoties uz koksnes dziļāku pārstrādi, uz starptautiski konkurētspējīgu gala produktu ar augstu pievienoto vērtību ražošanu**, kā arī **nelauksaimnieciskā biznesa ienākšana un attīstība lauku teritorijās, ko nodrošinātu ražotnes darbība**.

1.1.7. Latvijas Nacionālais attīstības plāns

„Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam”⁶¹ (turpmāk tekstā arī – NAP 2020) ir galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā. Tas ir „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam” rīcības plāns, kas nosaka nozaru un teritoriju attīstības prioritātes vidējam termiņam jeb laika posmam līdz septiņiem gadiem. NAP 2020 virsmērķis jeb vadmotīvs ir „Ekonomikas izrāviens”.

NAP 2020 uzsvērts, ka *Latvijas ekonomikas pamats ir efektīva, pārdomāta un koncentrēta resursu izmantošana, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību valstī. Nozīmīgākie ir tie uzņēmumi (lielie, vidējie un mazie), kas rada produktus un pakalpojumus eksportam. Īpaši tiek sekmēta radošu un augstu pievienoto vērtību veidojošu uzņēmumu dibināšana un attīstība. Jebkuram publiskajam finanšu ieguldījumam ir jābūt vērstam uz efektivitātes un resursu ekonomiskās atdeves palielināšanu. Ražojot inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam, kokšķiedru masas ražotne nodrošinātu NAP 2020 izklāstīto uzstādījumu sasniegšanu.*

⁶¹ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam (2012) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/20121220_NAP2020%20apstiprinats%20Saeima_4.pdf

NAP 2020 ir atzīmēts, ka Latvijai ir ievērojami *meža, kultūrvēsturiskā un dabas mantojuma, kā arī lauksaimniecībā izmantojamās zemes resursi, kuru ilgtspējīga izmantošana var ievērojami uzlabot tautsaimniecības stāvokli.*

NAP 2020 vadmotīva un tam pakārtoto triju prioritāšu „Tautsaimniecības izaugsme”, „Cilvēka drošumspēja” un „Izaugsmi atbalstošas teritorijas” īstenošana ir savstarpēji cieši saistītu pasākumu kopums, kura fokuss ir konkurētspējīgs, uz pasaules pārmaiņām gatavs cilvēks, no vienas puses, un darbotiespējīga, uz reformām vērsta valsts un pašvaldību pārvalde, no otras puses (sk. 1.1.8. tab.).

1.1.8 .tabula. „Latvijas Nacionālais attīstības plānā 2014. – 2020. gadam” definētās prioritātes, tām pakārtotie mērķi un rīcības virzieni

Prioritāte un tās mērķis	Prioritātes rīcības virzieni
Tautsaimniecības izaugsme Mērķis 1: <i>Ilgtspējīga Latvijas ekonomikas izaugsme ar pieaugošu valsts konkurētspēju starptautiskajos tirgos.</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Augstražīga un eksportspējīga ražošana un starptautiski konkurētspējīgi pakalpojumi – Izcila uzņēmējdarbības vide – Attīstīta pētniecība, inovācija un augstākā izglītība – Energoefektivitāte un enerģijas ražošana
Cilvēka drošumspēja Mērķis 1: <i>Radīt spēcīgu vidusšķiru un nodrošināt tautas ataudzi Latvijā – valstī, kur ikkatram cilvēkam ir iespējas gādāt par savu, savu tuvinieku un Latvijas attīstību.</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Cienīgs darbs – Stabili pamati tautas ataudzei – Kompetenču attīstība – Vesels un darbaspējīgs cilvēks – Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats
Izaugsmi atbalstošas teritorijas Mērķis 1: <i>Radīt līdzvērtīgākas darba iespējas un dzīves apstākļus visiem iedzīvotājiem, izmantojot teritoriju attīstības potenciālus un unikālos resursus.</i> Mērķis 2: <i>Stiprināt Latvijas reģionu starptautisko konkurētspēju, palielinot Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles un citu nacionālās nozīmes attīstības centru starptautisko lomu.</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana – Pakalpojumu pieejamība līdzvērtīgāku darba iespēju un dzīves apstākļu radīšanai – Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana

Avots: Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam (2012) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019].

Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/20121220_NAP2020%20apstiprinats%20Saeima_4.pdf

Prioritātes „Tautsaimniecības izaugsme” galvenais uzsvars ir **atbalstam augstražīgiem un eksportspējīgiem uzņēmumiem**, to **darbības uzsākšanai** vai paplašināšanai, ar mērķi nodrošināt stabilu un sabalansētu ekonomikas izaugsmi. Līdztekus dažādiem tiešiem un netiešiem atbalsta mehānismiem paredzēta arī turpmāka uzņēmējdarbības vides uzlabošana, lai

vēl vairāk uzlabotu Latvijas sniegumu starptautiskajos reitingos. Tāpat šajā prioritātē paredzēti ieguldījumi stratēģiskās transporta infrastruktūras attīstībai – dzelzceļam, ostām, lidostai un energoinfrastruktūras tīklos.

NAP 2020 ir uzsvērts, ka *tautsaimniecības izaugsmei nepieciešama konkurētspējīgāka tautas saimniecības struktūra, kas sekmē vietējo resursu racionālu un efektīvu izmantošanu. Augstražīgi, eksportējoši uzņēmumi un to skaita pieaugums nodrošina attiecīgo ekonomikas nozaru attīstību.*

NAP 2020 prioritāte „Tautsaimniecības izaugsme” paredz *ilgtspējīgu Latvijas ekonomikas izaugsmi ar pieaugošu valsts konkurētspēju starptautiskajos tirgos*, nosakot piecus sasniedzamos rādītājus līdz 2020. gadam:

- (1) apstrādes rūpniecības ieguldījuma daļa IKP – 20 %;
- (2) preču un pakalpojumu eksports – 70 % no IKP;
- (3) produktivitāte apstrādes rūpniecībā (pievienotā vērtība 2000. gada salīdzināmās cenās uz vienu nodarbināto) – 15 800 EUR;
- (4) ieguldījumi pētniecībā un attīstībā – 1.5 % no IKP;
- (5) dabas resursu izmantošanas produktivitāte – 600 EUR/resursu tonnu.

Tā kā NAP 2020 vīzija paredz attīstīt apstrādes rūpniecību, tādā veidā veicinot tautsaimniecības izaugsmi, *līdz ar to ražotnes darbība atstātu pozitīvu ietekmi uz visu sasniedzamo rādītāju vērtībām.*

Prioritātes ietvaros iekļauto aktivitāšu īstenošana ir saistīta ar ietekmi uz vidi, tāpēc NAP 2020 norādīts, ka *ir nepieciešams atbalsēt jaunu tehnoloģiju ieviešanu un resursu racionālu izmantošanu, tādējādi samazinot piesārņojošo vielu emisiju enerģētikas, rūpniecības, transporta un lauksaimniecības nozarēs, kā arī māsaimniecībās. Ražotnes darbība veicinātu šī uzstādījuma īstenošanu, ikvienā darbībā nodrošinot līdzsvaru starp saimnieciskās darbības attīstību, ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu un vides kvalitāti nepasliktinošiem pasākumiem.*

NAP 2020 paredzēta valsts kopējā gaisu piesārņojošo vielu emisijas apjoma uzraudzība, *perspektīvā samazinot gan slāpekļa oksīda, gan amonjaka, gan arī gaistošo organisko savienojumu un cieta daļiņu apjomu gaisā.*

Prioritātes „**Cilvēka drošums**” galvenais mērķis ir palīdzēt stiprināt iedzīvotāju spēju pielāgoties mainīgiem apstākļiem un būt pārliecinātiem par savu rītdienu. Lai panāktu drošumspejas pieaugumu, prioritāri jāuzlabo iedzīvotāju zināšanas, lai pastāvīgi attīstītos un pielāgotos darba tirgus prasībām, jāstiprina prasme sadarboties, jāveicina spējas gādāt par savu veselību, kā arī citas nozīmīgas kompetences. Šāda pieeja radīs stabilus apstākļus demogrāfiskās situācijas uzlabošanai, kā arī stiprinās iedzīvotāju piederības sajūtu Latvijai. Valsts un sabiedrība kopā rada apstākļus drošumspejas stiprināšanai. Nepieciešamās darbības īsteno gan katrs personīgi, gan arī valsts, pašvaldības un pilsoniskā sabiedrība.

Rīcības virziens „Cienīgs darbs” ir vērsts uz strādājošo ar zemu ienākumu līmeni labklājības paaugstināšanu, kā arī nodarbinātības veicināšanu, lai mazinātu ienākumu nevienlīdzību un nodrošinātu iespējas cilvēkiem gūt pietiekamus ienākumus Latvijā, tādējādi radot apstākļus vidusšķiras attīstībai Latvijā.

Ražotnes darbības rezultātā tiktu radītas jaunas darba vietas, tādējādi ražotne dotu ieguldījumu prioritātes "Cilvēka drošumspēja" rīcības virziena "Cienīgs darbs" viena no mērķa sasniegšanā – palielināt nodarbinātības īpatsvaru vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem no 67 % 2011. gadā līdz 73 % 2020. gadā. Darba vietu radīšana atstātu pozitīvu ietekmi arī uz nabadzības riska mazināšanu, kas ir izvirzīts kā viens no virziena „Cienīgs darbs” mērķiem – veikt pasākumus nodarbināto labklājības līmeņa paaugstināšanai, samazinot nabadzības riskam pakļauto nodarbināto īpatsvaru vecuma grupā no 18 līdz 64 gadiem no 9.5 % 2010. gadā līdz 5 % 2020. gadā.

Ražotnes darbības rezultātā tiktu radītas darba vietas arī saistītajās nozarēs. Tas uzsvērts arī NAP 2020: *Valsts iedzīvotāju labklājības pieaugumu var nodrošināt kapitāla un investīciju (gan iekšējo, gan ārējo) piesaiste eksportspējīgiem ražojošajiem un pakalpojumu sniedzošajiem sektoriem, ražošanas modernizācija un eksporta pieaugums. Pieaugot ražošanai, kas spēs radīt augstu pievienoto vērtību, augs ar to tieši un pakārtoti saistītās nozares. Arī darba vietu pieaugumu galvenokārt radīs nevis ražīga (modernizēta un automatizēta) rūpniecība, bet to atbalstošie uzņēmumi.*

Trešā NAP 2020 prioritāte „Izaugsmi atbalstošas teritorijas” vērsta uz atbalstu līdzvērtīgāku darba iespēju un dzīves apstākļu nodrošināšanai Latvijas reģionos, balstoties uz apdzīvojuma struktūru, iedzīvotāju un teritorijas aptvērumu. Prioritātes ietvaros ir definēti darbības virzieni, kuros nepieciešams investēt gan finanšu, gan cilvēku resursus, lai atraisītu Latvijas attīstības centru potenciālu, kas paralēli abām pārējām prioritātēm veicinātu ekonomikas izaugsmi un iedzīvotāju dzīves kvalitātes celšanos.

Prioritātes ietvaros mērķis ir līdz 2020. gadam panākt ievērojamu sociālekonomiskās attīstības atšķirību mazināšanu starp Latvijas reģioniem, ko uzrādītu pieaugoši teritorijas attīstības indeksi, gan IKP uz vienu iedzīvotāju reģionālo atšķirību mazināšanā.

Kokšķiedru masas ražotnes kontekstā jāakcentē divi no trīs prioritātes rīcības virzieniem:

- (1) ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos;
- (2) dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana.

Rīcības virziens **Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos** – teritoriju potenciāla izmantošana prioritāri vērsts uz priekšnoteikumu **radīšanu uzņēmējdarbības attīstībai un jaunu darba vietu veidošanai gan ražošanas, gan pakalpojumu sektorā reģionos**. Tādā veidā **sekmējot reģionālo attīstību, kavējot iedzīvotāju skaita samazināšanos teritorijās ārpus Rīgas plānošanas reģiona un atbalstot policentrisku attīstības centru tīkla veidošanos**, kas ir pakārtots apdzīvotībai un iedzīvotāju struktūrai. Vienlaikus, ņemot vērā Latvijas ģeogrāfiskās priekšrocības, rīcības virziens paredz īpašu uzmanību koncentrēt gan uz pārrobežu starptautisko sadarbību, veicinot ekonomisko aktivitāti austrumu pierobežā, gan arī attīstīt galvaspilsētas infrastruktūru, lai nostiprinātu Rīgas kā nozīmīga Ziemeļeiropas darījumu, zinātnes, kultūras un tūrisma centra statusu. **Lai sekmētu uzņēmējdarbības attīstību reģionos, rīcības virziena ietvaros paredzēts atbalsts lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības produktu ražošanai un apstrādei**, kooperācijas stiprināšanai visos ražošanas un pakalpojumu sniegšanas posmos, mazo ostu infrastruktūras attīstībai piekrastē, kā arī organizatoriskais atbalsts potenciālo investoru uzrunāšanai un piesaistei industriālajās un kūrorta teritorijās, vienlaikus ar nodokļu politikas un citiem instrumentiem motivējot arī pašvaldības aktīvai rīcībai investīciju piesaistē.

Prioritāte "Izaugsmi atbalstošas teritorijas" vērsta uz **priekšnoteikumu radīšanu ilgtspējīgai un līdzsvarotai ekonomiskajai attīstībai Latvijas pilsētās un novados**. Latvija ir neliela valsts ar lielu dabas un cilvēku resursu daudzveidību. Izvirzītie rīcības virzieni paredz gudru un **efektīvu pieejamo resursu apsaimniekošanu, teritoriālās attīstības iespēju izmantošanu un apdraudējumu mazināšanu**.

NAP 2020 atzīmēts, ka Latvijas reģionos joprojām ir liels neizmantots tautsaimniecības izaugsmes potenciāls. Tās ir mūsu prasmes un uzņēmējspējas, kas jāapvieno ar pieejamajiem resursiem. Prasmīgi izmantojot šo potenciālu, varēs veikt "ekonomikas izrāvienu" gan māsaimniecībās, gan katrā pašvaldībā, arī valstī kopumā. Svarīgs nosacījums cilvēkresursu attīstībai ir kvalitatīva dzīves telpa, sakopta un radoša dzīves vide, kas piesaista radošus un inovatīvus cilvēkus.

Mūsu uzdevums ir panākt ilgtspējīgu izaugsmi, stiprinot reģionu kapacitāti un maksimāli efektīvi izmantojot to priekšrocības un resursus. Pretstatā pašreizējai monocentriskajai apdzīvojuma struktūrai jāattīsta līdzsvarota policentriska pieeja, ko veido savstarpēji pakārtoti un dažādos līmeņos saistīti attīstības centri, kuriem tiek sniegts atbalsts uzņēmējdarbības, transporta, publisko pakalpojumu sniegšanas un tūrisma infrastruktūras pilnveidošanai, izmantojot integrētu teritoriālu pieeju (pilsētvide). Jāsaglabā Rīgas kā metropoles pozīcijas, vienlaikus veicinot galvaspilsētas reģionā radītā **potenciāla un resursu tālāku pārnesei uz reģioniem, sekmējot kopējo valsts ekonomisko attīstību un sabiedrības labklājību**.

Plānā uzsvērts, ka **uzņēmējdarbības attīstība ikvienā apdzīvotajā vietā ir priekšnoteikums teritorijas ilgtspējīgai izaugsmei, tādēļ lielākā daļa resursu jānovirza ekonomiskās aktivitātes stimulēšanai**. Tāpat nepieciešams intensīvāk, bet tajā pašā laikā **ilgtspējīgi izmantot ik hektāru vai kubikmetru mums pieejamo resursu** – nav pieļaujams, ka ievērojamas lauksaimniecības zemes platības aizvien netiek izmantotas. Atbildīgi izmantojot šos resursus un vienlaikus atjaunojot novadu kultūrvēsturisko mantojumu, aktivizējot kultūras dzīvi, var izveidoties kvalitatīva dzīves telpa un uzņēmējdarbībai pievilcīga vide, veicinot tūrisma attīstību. Tādēļ ir jāpielieto visi pieejamie valsts un pašvaldību ietekmes instrumenti, lai atbalstītu tos, kas ražo un sniedz pakalpojumus, un ar ekonomikas instrumentiem ierobežotu tos, kas šos resursus neizmanto efektīvi un ilgtspējīgi. Ražotnes darbība varētu veicināt neizmantotas vai degradētas teritorijas sakārtošanu un ilgtspējīgu izmantošanu, kas atstātu pozitīvu ietekmi arī uz apkārtējo ainavu, kas saskan ar NAP 2020 uzstādījumiem.

Rīcības virziena „**Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana**” pirmais mērķis ir saglabāt dabas kapitālu kā bāzi ilgtspējīgai ekonomiskai izaugsmei un sekmēt tā ilgtspējīgu izmantošanu, **mazinot dabas un cilvēka darbības radītos riskus vides kvalitātei**. Lai to nodrošinātu, **paredzēts attīstīt atkritumu šķirošanu un dalīti savākto atkritumu pārstrādi, lietot vidi saudzējošas tehnoloģijas zemes un citu dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā, kā arī paplašināt pieprasījumu pēc energoefektīvām un ekoloģiskas izcelsmes precēm un pakalpojumiem publiskajos iepirkumos. Kokšķiedru masas ražotne,**

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezvēra) ražošanas tehnoloģijas, kā arī ražošanas procesā integrējot labākos pieejamos tehniskos paņēmienus,
- izmantojot t.sk. zaļo, elektroenerģiju, īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprites ekonomikas risinājumus,

dotu ieguldījumu NAP 2020 sasniegšanā.

Rīcības virziena „**Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana**” izvirzītais mērķis ir saglabāt dabas kapitālu kā bāzi ilgtspējīgai ekonomiskajai izaugsmei un sekmēt tā ilgtspējīgu izmantošanu, mazinot dabas un cilvēka darbības radītos riskus vides kvalitātei. Ražotnes darbība netiešā veidā radītu slodzi uz meža ekosistēmu, jo patērēs koksni, tomēr nepalielinot ciršanas apjomus valstī, bet no otras puses – ražotnes darbība risinātu vienu no Latvijas meža nozares problēmām – nepietiekami attīstīta vietējo resursu – papīrmalkas - pārstrāde; ražotnes galvenā izejviela būtu apses un/vai bērza koksne. Kā pozitīvs aspekts jāizceļ arī tas, ka ražotnes darbība valstī varētu stimulēt mērķtiecīgāku apses un bērza mežaudžu apsaimniekošanu.

NAP 2020 kā vienu no uzdevumiem izvirza *stimulēt zemes un citu dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un bioloģisko daudzveidību, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas*, kas saskan ar ražotnes ideju.

2019.gada rudenī sabiedriskai apspriešanai nodota „**Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam**”⁶² pirmā redakcija (turpmāk tekstā arī – NAP 2027). NAP 2027 ir galvenais valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kas izstrādāts, īstenojot Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam un ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus, lai nākamajos septiņos gados ikviens Latvijas iedzīvotājs un Latvijas sabiedrība kopumā panāktu dzīves kvalitātes uzlabošanu.

Plāna izstrādātāji redz fundamentālās pārmaiņas un izaugsmi četros virzienos:

- **Vienlīdzīgas tiesības** (aptver Latvijas iedzīvotāju pamata tiesību īstenošanu caur valsts sniegtajiem pakalpojumiem);
- **Dzīves kvalitāte** (raksturo vispārējo labklājības un ikviena Latvijas iedzīvotāja iespēju pieaugumu);
- **Zināšanu sabiedrība** (kopējs virziens pārmaiņām izglītībā un zinātnē, pilsoniskajā apziņā, mediju telpā un tautsaimniecībā);
- **Atbildīga Latvija** (atbilde klimata un demogrāfisko tendenču apdraudējumam šodien un tālākā nākotnē).

Kokšķiedru masas ražotne kā bioekonomikas tradicionālās nozares un kapitālietilpīgas un energoietilpīgas apstrādes rūpniecības nozares subjekts,

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas,
- integrējot ražošanas procesā labākos pieejamos tehniskos paņēmienus,
- izmantojot, t.sk. zaļo, elektroenerģiju,
- īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprites ekonomikas risinājumus, t.sk. rūpniecisko simbiozi un pārnozaru sadarbību,

dotu ieguldījumu virzienā „Atbildīga Latvija”, jo tā raksturojumā NAP 2027 uzsvērts, ka *Latvijas zemes ilgtspēju nodrošina tālejoša ražošanas un patēriņa modeļu, sabiedrības rīcības*

⁶² Pārresoru koordinācijas centrs (2019) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam*: Pirmā redakcija publiskajai apspriešanai [tiešsaiste] [skatīts 10.10.2019]. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027-pirmas-redakcijas-publiska-apspriesana/nap2027-1-redakcija>

un domāšanas **maiņa**. To rada gan iedzīvotāju, gan uzņēmēju, gan pārvaldes paradumu pārskatīšana – pieņemot lēmumus un rīkojoties **atbildīgi, radot mazāk atkritumus un izmešus, ražojot ar videi draudzīgām tehnoloģijām** un īstenojot **aprites ekonomikas principus**. Ir samazināta tautsaimniecības ilgstošā atkarība no fosilajiem resursiem un palielināts atjaunojamo energoresursu īpatsvars enerģijas ražošanā.

NAP 2027 ietvaru veido **trīs stratēģiskie mērķi**, kuri ievirza politiku nākamajiem septiņiem gadiem, **sešas prioritātes**, kurās sagrupēti **astoņpadsmit rīcības virzieni**. Katra rīcības virziena sasniegšanai ir noteikti politikas rezultātu rādītāji jeb indikatori, veicamie uzdevumi, kā arī norādīta vismaz viena atbildīgā institūcija.

NAP 2027 trīs stratēģiskie mērķi ir:

- (1) **Vienlīdzīgas iespējas** (kura aprakstā uzsvērts, ka vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanas nolūkos pieaugs produktivitāte, ekonomiskā stabilitāte valstī, līdzsvarota reģionālā attīstība, sociālā un pilsoniskā aktivitāte un nostiprināsies vidusskīra);
- (2) **Produktivitāte un ienākumi** (kura aprakstā uzsvērts, ka produktivitātes paaugstināšana panākama ar mērķtiecīgu resursu ieguldīšanu augstākas pievienotās vērtības radīšanai un pārdošanai globālajā tirgū. Atbalstot vietējos uzņēmējus, ieviest inovatīvas, jaunas tehnoloģijas, efektīvākus darba procesus un nodarbināto kompetenču pilnveidošanu – tā rezultātā veidojot uz zināšanām un inovāciju balstītas Latvijas konkurētspējas priekšrocības);
- (3) **Sociālā uzticēšanās**.

No **NAP 2027** nodefinētajām **sešām prioritātēm** ražotnes kontekstā jāskata prioritāte „Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība”, jo **ražotne**,

- veicot ieguldījumus kapitālietilpīgā un energoietilpīgā apstrādes rūpniecības sektorā,
- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezvēra) ražošanas tehnoloģijas,
- īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprites ekonomikas risinājumus, t.sk. rūpniecisko simbiozi un pārnozaru sadarbību,
- stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovācijām,
- veicinot nodarbinātību un ražotnes atrašanās vietas attīstību,
- ražojot inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam,

dotu **ieguldījumu** prioritātes „Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība” mērķa – *inovācijas rezultātā gūts produktivitātes kāpums kā pamats Latvijas uzņēmumu izaugsmei globālajā tirgū un materiālās labklājības pieaugums – sasniegšanā*.

Līdzīgas mērķa sasniegšanas aktivitātes (darbības) ir norādītas arī NAP 2027, skaidrojot prioritāti „Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība”: *Tādi globālie izaicinājumi kā sabiedrības novecošanās, pārrobežu migrācija un iekšējā mobilitāte, mākslīgais intelekts, industrija 4.0* (tas nozīmē – digitalizētās, robotizētās un automatizētās rūpnīcās lielu daļu darba

veic iekārtas un roboti, un cilvēki tikai tos pārtrauga)⁶³, **ilgtspējīga resursu izmantošana un aprites ekonomika**, klimata pārmaiņas un zaļās tehnoloģijas u.c. piedāvā iespējas, kuras **Latvija var izmantot savai izaugsmei un konkurētspējai** pasaules tirgos. Dzīves līmeņa celšanās un individuālā materiālā labklājība būs atkarīga no tautsaimniecības spējas transformēties no darbietilpīgas un resursu ietilpīgas ekonomikas **uz zināšanu un tehnoloģiju ietilpīgu aprites ekonomiku**.

Prioritātei „Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība” nodefinēti trīs rīcības virzieni:

- (1) „Produktivitāte un inovācija”;
- (2) „Darbs un ienākumi”;
- (3) „Kapitāls un uzņēmējdarbības vide”.

Ražotnes kontekstā jāskata rīcības virziens “**Produktivitāte un inovācija**”, kura mērķis ir *Uzņēmumu izaugsme un konkurētspēja ir balstīta spējā uz zinātnes bāzes radīt un pārdot pieprasītus, zināšanu ietilpīgus produktus un pakalpojumus, iekļaujoties arvien augstākas pievienotās vērtības globālajā ķēdē. Viedā specializācija, inovācija, tehnoloģiju attīstība un modernizācija, kā arī mērķtiecīgi ieguldījumi cilvēkkapitālā ir pamats produktivitātes kāpumam.*

Raksturojot rīcības virzienu, NAP 2027 norādīts, ka *Turpmākā tautsaimniecības izaugsme un spēja nodrošināt augstāku dzīves līmeni Latvijas iedzīvotājiem ir atkarīga no spējas strauji mainīgajā vidē veidot jaunas, zināšanās balstītas konkurētspējas priekšrocības, proti, **kāpināt produktivitāti caur ieguldījumiem cilvēkkapitālā, pētniecībā un inovācijā, jaunu, digitālu tehnoloģiju ieviešanā.** Arī ražotnes ideja paredz veikt ieguldījumus kapitālietilpīgā un energoietilpīgā apstrādes rūpniecības sektorā, kas nodrošinātu produktivitātes pieaugumu.*

NAP 2027 uzsvērts, ka *Valstij jākoncentrē ierobežotie attīstības resursi tajās zināšanu jomās, kurās uzņēmējiem ir augstākais potenciāls attīstīt **zināšanu un tehnoloģiju ietilpīgus un eksportspējīgus produktus un pakalpojumus, tajā skaitā sekmējot augsto tehnoloģiju izplatību tradicionālajās nozarēs.** Atbalsta fokuss attiecas uz piecām viedās specializācijas jomām –*

1. *zināšanu ietilpīga bioekonomika (kurās ietilpst arī celulozes ražošana kā viena no bioekonomikas nozarēm);*
2. *biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas;*
3. *viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas;*
4. *viedā enerģētika;*
5. *informācijas un komunikācijas tehnoloģijas –*

*prioritāri paredz investīcijas aktivitātēs ar lielāko strukturālo izmaiņu efektu **augstas pievienotās vērtības virzienā.** Arī **pētniecībā, attīstībā un inovācijā balstītu ārvalstu investīciju piesaisti** ļaus Latvijas uzņēmumiem konkurēt starptautiskajos tirgos, iekļaujoties globālajā vērtību ķēdē ar augstākas pievienotās vērtības produkciju, tādā veidā palielinot eksporta ienesīgumu.*

⁶³ Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācija (2019) *Ceturta industriālā revolūcija (Industrija 4.0)* [tiešsaiste] [skatīts 10.10.2019]. Pieejams: <https://www.masoc.lv/jaunumi/masoc-zinas/ceturta-industriala-revolucija-industrija-40>

Kokšķiedru masas ražotne kā uz koksnes resursiem balstītā vērtību radīšanas ķēdes dalībiece,

- investējot kapitālietilpīgā un energoietilpīgā apstrādes rūpniecībā,
- stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovācijām,
- veicinot ārvalstu kompetenču un tehnoloģiju pārnesei, zināšanu apmaiņu apstrādes rūpniecības attīstībai,
- ieviešot un izmantojot inovatīvus risinājumus apstrādes rūpniecībā,
- ražojot inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam,

veicinātu rīcības virziena “Produktivitāte un inovācija” mērķa sasniegšanu **un dotu ieguldījumu rīcības virziena uzdevumu izpildē:**

- *Viedās specializācijas stratēģijas ieviešana 5 specializācijas jomās: zināšanu ietilpīga bioekonomika; biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas; viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas; viedā enerģētika; informācijas un komunikācijas tehnoloģijas;*
- *Valsts, uzņēmēju un zinātnes sadarbības, zināšanu nodošanas, jaunu produktu un pakalpojumu attīstības un cilvēkresursu piesaistes reģionos atbalstīšana, koncentrējot pieejamo atbalstu un neveicinot privāto investīciju aizvietošanu;*
- *Vidējas un augstas pievienotās vērtības preču un pakalpojumu eksporta un ārvalstu investoru piesaistes zināšanu un tehnoloģiski ietilpīgai uzņēmējdarbībai Latvijā atbalstīšana, t.sk. atbalsts investīcijām ārpus Latvijas.*

Ražotnes kontekstā jāizceļ arī prioritātes “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” rīcības virziens “Daba un Vide”, kura mērķis ir *Oglekļa mazietilpīga un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses. Īstenota vides un enerģētikas politika, kas balstīta uz taisnīgumu un savstarpējo uzticēšanos, sabiedrības atbalstu dabas un klimata aizsardzības pasākumiem, nosakot skaidrus un atklātus valsts un iedzīvotāju sadarbības modeļus un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā.*

Raksturojot rīcības virzienu “Daba un Vide” NAP 2027 ir uzsvērts, ka:

- *Ir nepieciešama arī atkritumu šķirošanas un pārstrādes uzlabošana, tādējādi lietderīgi izmantojot tos resursus, kuru otrreizēja pārstrāde nodrošinās ekonomikas dažādošanu un resursu efektīvāku izmantošanu.*
- *Sabiedrības pieaugošā vēlme intensīvāk izmantot dabas kapitālu ir laikus līdzsvarojama ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumiem un jaunākajām zinātniskajām atziņām par dabas resursu ilgtspējīgu un efektīvu izmantošanu.*
- *Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību.*

Ražotne,

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezsēra) ražošanas tehnoloģijas,
- izmantojot zaļo elektroenerģiju,
- īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprites ekonomikas risinājumus,

palielinātu saražotās papīrmalkas patēriņu un izmantošanu vietējā tirgū, nepalielinot mežizstrādes apjomus valstī, veicinātu apses un bērza mežaudžu mērķtiecīgu apsaimniekošanu valstī un dotu ieguldījumu bioekonomikas un aprites ekonomikas attīstībā, kā arī Latvijas nacionālo mērķu klimata un vides jomā sasniegšanā.

Kopumā jāsecina, ka Pētījuma pasūtītāja - AS “Latvijas valsts meži” - proaktīva rīcība, iesākot attīstīt kokšķiedru masas ražotnes projekta ideju, dotu ieguldījumu sabiedriskai apspriešanai nodotā NAP 2027 mērķu sasniegšanā.

1.1.8. Latvijas lauku attīstības programma 2014.-2020.

Latvijas “**Lauku attīstības programma 2014. – 2020.**”⁶⁴ (turpmāk tekstā arī - LAP 2020) ir būtisks instruments līdzsvarotas lauku teritorijas attīstības, konkurētspējas un dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanai valstī.

LAP 2020 **mežs** (koksnes un nekoksnes), līdztekus augsnei (lauksaimniecības un meža zemei), zemes dzīlēm (kūdras un būvmateriālu izejvielas) un ūdenim (t.sk. zivju resursi) **ir uzsvērts kā nozīmīgs dabas resurss** Latvijā. Programmā atzīmēts, ka palielinājusies meža nozares produktu konkurētspēja Eiropas tirgū; par ko liecina eksporta apjomu pieaugums un meža nozares pozitīvā eksporta/importa bilance. LAP 2020 uzsvērts, ka jau kopš 90.gadu sākuma **meža nozare** ir viens no **galvenajiem darba devējiem lauku reģionos**.

Neraugoties uz pozitīvām pazīmēm, lauku reģionu izaugsmi **kavē vairāki trūkumi** – zema darbinieku profesionālā kvalifikācija lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, **nepietiekama inovatīvu risinājumu izmantošana, zema konkurētspēja, neattīstīta riska pārvaldības sistēma un sadarbība** starp lauku saimniecībām, uzņēmumiem un pētniecības iestādēm. **Zināšanu pārnese** lauksaimniecībā, pārtikas nozarē un visā meža apsaimniekošanas ciklā **joprojām nav pietiekami attīstīta**. Lauku teritorijai ir raksturīga nepietiekama un energoneefektīva infrastruktūra.

LAP 2020 norādīts, ka lauksaimniecības, pārtikas un **meža nozarē vāji attīstīta sadarbība augstākas pievienotas vērtības, inovatīvu produktu izstrādē**, produkcijas loģistikai, tirdzniecībai. Latvijā ir **zems inovatīvo uzņēmumu skaits**. Latvijas inovāciju attīstību kavē zems finansējums pētniecībai un attīstībai publiskajā sektorā, inovatīvo mazo un vidējo uzņēmumu trūkums, nepietiekama to sadarbība un zems augsta līmeņa zinātnisko publikāciju apjoms. Nepietiekama kooperācija un sadarbība lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēs, kas rada problēmas liela apjoma vienveidīgas kvalitātes preču produkcijas partiju sagatavošanai.

⁶⁴Lauku attīstības programma 2014 – 2020 [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/01/33/82/Programma.pdf

LAP 2020 ir apzinātas arī **vairākas attīstības iespējas**. Latvijā ir visi priekšnoteikumi ilgtspējīgai un produktīvai meža un lauksaimniecības zemju apsaimniekošanai – atbilstošs klimats, zemes resursi, teorētiskās zināšanas, tomēr netiek pilnībā izmantots Latvijas zinātnes potenciāls mežsaimniecības un lauksaimniecības efektivitātes paaugstināšanā un zināšanu pārnesei visos darbības posmos. **Zinātnes sasniegumu īstenošana praksē, veicinot jaunu tehnoloģiju, sadarbības formu un inovāciju ieviešanu ražošanā**, paaugstinās uzņēmumu konkurētspēja. Lai sekmīgi konkurētu tirgū, **uzņēmumiem jāorientējas uz eksportspējīgu, inovatīvu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu**, jo iekšējā tirgus pieprasījums ir ļoti ierobežots. Uzsvērts, ka **koksnes resursu racionālāka izmantošana un produktu ar augstāku pievienoto vērtību radīšana mazo un vidējo uzņēmumu segmentā palielina to konkurētspēju un ienākumus**. Lai saglabātu nozares konkurētspēju un darbavietas laukos, jāinvestē **ražošanas tehnoloģiju attīstībā, jāpalielina augstākas pievienotās vērtības produktu ražošana un jāpilnveido blakusproduktu izmantošana**.

LAP 2020 izstrādes gaitā **apzināti arī vairāki apdraudējumi**. Lauku saimniecību salīdzinoši nelieli ienākumi veicina **lauku teritoriju iedzīvotāju migrāciju uz pilsētām un citām valstīm**. Tas kopā ar demogrāfiskās krīzes procesiem rada darbaspēka (it īpaši kvalificēta) trūkumu ražošanā. Nodarbinātība tradicionālajās lauku teritorijā esošajās nozarēs nespēj saglabāt līdzšinējo lauku sociālekonomisko apdzīvotību un labklājības līmeni. Nepietiekams lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas ražošanas nozarē nodarbināto zināšanu līmenis apdraud šo nozaru konkurētspēju, t.sk. nozarēs nodarbināto ienākumu līmeni, kā arī dzīves kvalitāti lauku teritorijās. **Jaunāko zinātnes un tehnikas sasniegumu ieviešanas zemais līmenis** ražošanā un informācijas pieejamības trūkums par aktuālajām tendencēm nozarēs kavē lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas ražošanas nozaru uzņēmumu tālāku attīstību un konkurētspēju pasaules tirgū.

Lai sekmīgi sasniegtu ES Kopējās lauksaimniecības politikas mērķus, LAP 2020 ir noteiktas sešas lauku attīstības **prioritātes un 17 prioritārās jomas**:

1. prioritāte. Zināšanu pārnese un inovācijas: veicināt zināšanu pārnesi un inovācijas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku apvidos.

Prioritārās jomas:

(1A) **Sekmēt inovāciju, sadarbību un zināšanu bāzes attīstību lauku apvidos.**

(1B) **Stiprināt saikni** starp lauksaimniecību, pārtikas ražošanu **un mežsaimniecību un pētniecību un inovāciju**, tostarp lai uzlabotu vides apsaimniekošanu un vides stāvokļa rādītājus.

(1C) Rosināt mūžizglītību un profesionālo apmācību lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē.

2. prioritāte. Konkurētspēja: uzlabot lauku saimniecību dzīvotspēju un visu lauksaimniecības veidu konkurētspēju visos reģionos un veicināt inovatīvas saimniecību tehnoloģijas un ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu.

Prioritārās jomas:

(2A) Uzlabot visu lauku saimniecību ekonomiskos rādītājus un veicināt lauku saimniecību pārstrukturēšanu un modernizēšanu, jo īpaši lai pastiprinātu dalību tirgū un virzību uz tirgu, kā arī lai veicinātu lauksaimnieciskās darbības dažādošanu.

(2B) Atvieglot atbilstīgi kvalificētu lauksaimnieku ienākšanu lauksaimniecības nozarē un jo īpaši paaudžu maiņu.

3. prioritāte. Pārtikas ķēdes un risku pārvaldība: veicināt pārtikas preču aprites organizēšanu, tostarp lauksaimniecības produktu pārstrādi un tirdzniecību, dzīvnieku labturību un riska pārvaldību lauksaimniecībā.

Prioritārās jomas:

(3A) Uzlabot primāro ražotāju konkurētspēju, tos labāk integrējot lauksaimniecības pārtikas aprītē, izmantojot kvalitātes shēmas, piešķirot papildu vērtību lauksaimniecības produktiem, veicinot noietu vietējos tirgos un izmantojot īsas piegādes ķēdes, ražotāju grupas un organizācijas un starpnozaru organizācijas.

(3B) Lauku saimniecību riska novēršanas un pārvaldības atbalsts.

4. prioritāte. Ekosistēmu pārvaldība: atjaunot, saglabāt un uzlabot ekosistēmas, kas saistītas ar lauksaimniecību un mežsaimniecību.

Prioritārās jomas:

(4A) Atjaunot, **saglabāt** un veicināt **bioloģisko daudzveidību** (tostarp Natura 2000 teritorijās un apgabalos, kuros ir dabiskie vai citi specifiski ierobežojumi, un apgabalos ar augstas dabas vērtības lauksaimniecību), kā arī Eiropas ainavu stāvokli;

(4B) **Uzlabot ūdens resursu apsaimniekošanu**, tostarp mēslošanas līdzekļu un pesticīdu lietošanu.

(4C) Novērst augsnes eroziju un uzlabot augsnes apsaimniekošanu.

5. prioritāte. Resursu efektivitāte un klimats: veicināt resursu efektīvu izmantošanu un atbalstīt pret klimata pārmaiņām noturīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarēs.

Prioritārās jomas:

(5A) Palielināt ūdens izmantošanas efektivitāti lauksaimniecībā.

(5B) Palielināt enerģijas izmantošanas efektivitāti lauksaimniecībā un pārtikas pārstrādē.

(5C) **Sekmēt atjaunojamo energoresursu, blakusproduktu, atkritumu, atlieku un citu nepārtikas izejvielu piegādi un izmantošanu bioekonomikas vajadzībām.**

(5D) Samazināt siltumnīcefekta gāzu un amonjaka emisijas lauksaimniecībā.

(5E) Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

6. prioritāte. Sociālā iekļautība un vietējā attīstība: veicināt sociālo iekļautību, nabadzības mazināšanu un ekonomisko attīstību lauku apvidos.

Prioritārās jomas:

(6A) **Veicināt dažādošanu, mazu uzņēmumu izveidi un attīstīšanu, kā arī darbvietu radīšanu.**

(6B) **Sekmēt vietējo attīstību lauku apvidos.**

Ar LAP 2020 Latvija ir izvēlējusies ieviest 16 atbalsta pasākumus, ar kuriem veicinātu lauku attīstības mērķu sasniegšanu, kā arī dotu ieguldījumu „Eiropa 2020” mērķu sasniegšanā jeb horizontālajos mērķos – inovācijas, vide un klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās jomā.

Ražotne, radot darba vietas, stimulējot ekonomiskās aktivitātes ražotnes atrašanās vietā, īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus, aprites ekonomikas risinājumus, t.sk. rūpniecisko simbiozi, un pārnozaru sadarbību, kā arī stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovāciju, atbilst (1A), (1B), (4A), (4B), (5C), (6A) un (6B) prioritārām jomām un ražotnes darbība mazinātu daļu no LAP 2020 definētajiem trūkumiem un apdraudējumiem, tas ir,

- nepietiekami attīstīta zināšanu pārnese, sadarbība starp uzņēmējdarbību un pētniecību;
- nepietiekama inovatīvu risinājumu ieviešana un izmantošana;
- iedzīvotāju aizplūšanu no lauku teritorijām.

SECINĀJUMI par 1.1. apakšnodaļu

Atskaites 1.pielikumā apkopoti visi ieguvumi, kas izriet no pētījumā analizētajiem politikas un attīstības plānošanas dokumentiem kokšķiedru masas ražotnes idejas projekta kontekstā, kā arī to iespējamais multiplicējošais efekts.

*** Pētījumā analizētie politikas un attīstības plānošanas dokumenti nerada riskus vai draudus kokšķiedru masas ražotnes projekta realizācijai, ja nodrošina līdzsvaru starp ekonomiskām, sociālām un vides interesēm.

*** Lai maksimāli palielinātu Eiropas Savienības ieguldījumu klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā, lai panāktu resursu efektīvāku (progresīvāku) izmantošanu, energoefektivitāti, videi draudzīgu un izmaksu efektīvāku ražošanu, Eiropas Savienības politikas un attīstības plānošanas dokumentos tiek uzsvērta bioekonomikas (t.sk. celulozes un papīra ražošanas) attīstības nepieciešamība, kas sekmētu Eiropas Savienības pāreju uz aprites un mazoglekļa ekonomiku. Arī ANO 9. ilgtspējīgas attīstības mērķis nosaka nepieciešamību līdz 2030. gadam, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju – palielināt resursu izmantošanas efektivitāti, plašāk izmantot tīras un videi nekaitīgas tehnoloģijas un rūpnieciskos procesus. AS „Latvijas valsts meži” proaktīva rīcība, uzsākot attīstīt kokšķiedru masas ražotnes idejas projektu, tā realizācijas gadījumā sekmēs šo prioritāšu praktisku ieviešanu valstī, tādējādi dodot ieguldījumu gan Eiropas Savienības, gan ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

*** No pētījumā analizētajiem Latvijas nacionāliem politikas un attīstības plānošanas dokumentiem izriet, ka valsts tautsaimniecības attīstība jābalsta uz produktivitātes paaugstināšanu, eksportnozaru attīstību, augstas pievienotās vērtības produktu, kā arī jaunu nišas produktu ražošanu, apstrādes rūpniecības lomas paaugstināšanu un modernizāciju. Attīstot kokšķiedru masas ražotnes idejas projektu, tā realizācijas gadījumā, investējot kapitālietilpīgā un energoietilpīgā apstrādes rūpniecības sektorā, veicinātu šo valsts tautsaimniecības attīstības prioritāšu praktisku īstenošanu.

*** Latvijas nacionālajos politikas un attīstības plānošanas dokumentos (Latvija 2030, NAP 2020, LAP 2020) mežs līdztekus citiem dabas resursiem definēts kā nozīmīgs stratēģisks resurss ilgtspējīgai valsts kopējai attīstībai un daudzveidīgākas un eksportspējīgas ekonomikas attīstībai.

*** Latvijā ir uzkrāta zinātniskā pieredze biomasas pārstrādes jomā, kas rada priekšnosacījumus kokšķiedru masas ražotnes darbībai un ilgtspējai valstī. Latvijā ir zinātniskā infrastruktūra, kuru var izmantot koksnes produktu un koksnes izcelsmes blakusproduktu attīstīšanai.

*** Kokšķiedru masas ražotne kā bioekonomikas tradicionālās nozares un kapitālietilpīgas un energoietilpīgas kokrūpniecības nozares subjekts,

- izmantojot jaunākās, videi draudzīgākās (bezvērpas) ražošanas tehnoloģijas,
- integrējot ražošanas procesā labākos pieejamos tehniskos paņēmienus,
- izmantojot, t.sk. zaļo, elektroenerģiju,
- īstenojot resursu ilgtspējīgas izmantošanas principus un aprites ekonomikas risinājumus, t.sk. rūpniecisko simbiozi un pārnozaru sadarbību, otrreizēju izejvielu izmantošanu;

- stiprinot saites starp uzņēmējdarbību, pētniecību un inovācijām,
- veicinot nodarbinātību un ražotnes atrašanās vietas attīstību,
- ražojot inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu eksportam,

dos ieguldījumu bioekonomikas, aprites ekonomikas un kapitālietilpīgas un energoietilpīgas apstrādes rūpniecības attīstībā, kā arī Latvijas un Eiropas Savienības virzībai uz klimatneitralitāti, realizējot Parīzes nolīgumā definētos principus, Latvijai rādot labu piemēru Eiropas Savienībai un pasaulei.

*** Attīstot kokšķiedru masas ražotnes idejas projektu, tā realizācijas gadījumā mazinātu LAP 2020 un „Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņēs 2015. – 2020. gadam” identificētās problēmas:

- nepietiekami attīstīta vietējā pārstrāde papīrmalkas sortimentiem;
- nepietiekami attīstīta zināšanu pārnese, sadarbība starp uzņēmējdarbību un pētniecību mežu nozarē;
- nepietiekama inovatīvu risinājumu ieviešana un izmantošana mežu nozarē.

*** Attīstot kokšķiedru masas ražotnes idejas projektu, tā realizācijas gadījumā nodrošinās šādus ieguvumus valsts tautsaimniecībai:

- palielinās augstas pievienotās vērtības produkcijas īpatsvaru kokrūpniecības nozarē,
- palielinās saražotās papīrmalkas patēriņu un izmantošanu vietējā tirgū, nepalielinot mežizstrādes apjomus valstī;
- samazinās papīrmalkas eksportu un palielinās meža nozares koksnes pārstrādes produkcijas eksportu,
- veicinās mērķtiecīgāku apses un bērza mežaudžu apsaimniekošanu,
- veicinās ārvalstu kompetenču un tehnoloģiju pārnesi, zināšanu apmaiņu apstrādes rūpniecības attīstībai,
- diversificēs apstrādes rūpniecību, ražojot jaunu nišas produktu eksportam,
- stimulēs ekonomiskās aktivitātes un nodarbinātību ražotnes atrašanās vietā, radot jaunas darba vietas gan kokrūpniecības nozarē, gan saistītajās nozarēs,

līdz ar to sekmēs Latvijas nacionālos politikas un attīstības plānošanas dokumentos definēto mērķu, mērķrādītāju, rezultātīvo rādītāju sasniegšanu.

*** Kokrūpniecības augstas pievienotās vērtības apakšnozares, pie kurām pieder arī celulozes ražošana, Latvijā ir atzītas par prioritārajām nozarēm ārvalstu investīciju piesaistei.

REKOMENDĀCIJAS no 1.1. apakšnodeļas

- 1) Kokšķiedru masas ražotnes izveides perspektīva pamatojama ar šādām atziņām, kas izriet no ES politikas un attīstības plānošanas dokumentiem:

- Eiropas Komisija paziņojusi, ka klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumi palielinās pieprasījumu pēc koksnes, papīra ražošanas un bionozarēm;
 - Eiropas Komisija apņēmusies uzlabot biomasas politiku, lai palielinātu biomasas resursu izmantošanas efektivitāti, ietekmi uz klimata pārmaiņām, nodrošinātu godīgu konkurenci starp dažādiem biomasas resursu izmantojumiem būvniecības nozarē, papīra un celulozes ražošanas nozarē, kā arī bioķīmisko vielu un enerģijas ražošanas nozarē;
 - biomasas un bioprodukti noteikti kā Eiropas Savienības aprites ekonomikas prioritārā joma, tāpēc Eiropas Savienība atbalsta biorafinēšanas ražotnes un citus uz bioekonomiku balstītus novatoriskus projektus, piešķirot pētniecības finansējumu;
 - Eiropas bioekonomikas stratēģijā atzīmēts, ka rūpniecības simbioze un novatoriski rūpnieciskie procesi veicina rūpniecības ekoloģizāciju un aprites, bioekonomikas un produktu attīstību;
 - viena no Eiropas rūpniecības prioritātēm ir uz koksnes resursiem balstītu rūpniecības nozaru (t.sk. arī celulozes un papīra ražošana) konkurētspējas un ilgtspējas veicināšana Eiropas Savienībā.
- 2) Kokšķiedru masas ražotnes izveides perspektīve pamatojama ar šādām atziņām, kas izriet no nacionālā līmeņa politikas un attīstības plānošanas dokumentiem:
- Latvija 2030, NAP 2020, LAP 2020, kā arī izstrādes stadijā esošā „Stratēģija Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam” norādīts, ka nepieciešama
 - Latvijas mežrūpniecības pārstrukturēšana, orientējoties uz koksnes dziļāku pārstrādi,
 - starptautiski konkurētspējīgu gala produktu ar augstu pievienoto vērtību ražošana,
 - nelauksaimnieciskā biznesa ienākšana un attīstība lauku teritorijās;
 - „Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam” norādīts, ka valstī nepietiekami attīstīta vietējā pārstrāde papīrmalkas sortimentiem, kā arī uzņēmumos netiek pietiekami izmantotas jaunākas tehnoloģijas un zināšanas;
 - “Viedās Specializācijas stratēģijā” kā viena no bioekonomikas nozaru specializācijas nišām noteikta biomasas pilnīgāka izmantošana, kā arī inovatīvu augstas pievienotās vērtības nišas produktu izstrāde no koksnes;
 - „Latvijas Bioekonomikas stratēģijā 2030” akcentēts, ka kokapstrādes sektorā Latvijā pastāv plašas attīstības iespējas, starp kurām izcelta arī celulozes rūpniecība, kā arī norādīts, ka bioekonomikas nozares, t.sk. arī celulozes un papīra rūpniecība, ir tautsaimniecības attīstības pamats, tās stiprinās Latvijas teritorijas dzīvotspēju, un tām piemīt liels izaugsmes potenciāls labi apmaksātu darba vietu radīšanā.
- 3) Lai pielāgotos nākotnes izaicinājumiem un Eiropas Savienības un Latvijas nospraustajiem mērķiem klimata jomā, kokšķiedru masas ražotnes idejas projekta realizācijas gadījumā, projektējot un plānojot rūpnieciskos procesus ražotnē, tie balstāmi uz:
- progresīvāku resursu izmantošanu,

- energoefektīvāku, automatizētu ražošanas procesu izmantošanu,
 - energoefektīvu iekārtu izmantošanu,
 - jaunāko, videi draudzīgāko tehnoloģiju, t.sk., SEG emisijas samazinošo tehnoloģiju, izmantošanu,
 - otrreizējā pārstrādes apjoma palielināšanu,
 - iespēju robežās arī uz oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas izmantošanu (kas būs īpaši aktuāla rūpniecībā jau pēc 2030. gada).
- 4) Investīciju piesaistes nepieciešamības gadījumā kokšķiedru masas ražotnes idejas projekta attīstītājiem komunicēt ar LIAA, kas ražotnes projektu nepieciešamības gadījumā virzīs uz Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomi.
- 5) Vēlama AS „Latvijas valsts meži” kā Pētījuma pasūtītāja proaktīva rīcība projekta turpmākajā attīstīšanā, jo kokšķiedru masas ražotnes ideja - augstas pievienotās vērtības produkta, kas aizstāj plastmasu, īpaši attiecībā uz iepakojumu, ražošana eksportam – iekļaujas nākotnes ekonomikā no aprites ekonomikas un bioekonomikas skatupunktu.
- 6) Tā kā kokšķiedru masas pārstrāde ir kapitālietilpīgas un energoietilpīgs apstrādes rūpniecības sektors, tāpēc kokšķiedru masas ražotnes idejas projekta attīstītājiem tā realizācijas gadījumā jāvērtē šādas iespējas:
- izmantot zaļo elektrību, kas saražota no atjaunojamiem energoresursiem,
 - sadarboties ar politikas veidotājiem valstī, lai virzītu “Latvijas Bioekonomikas stratēģijā 2030” definētā pasākuma “Administratīvi regulējamo cenu samazinājuma nodrošināšana” īstenošanu dzīvē;
 - ap kokšķiedru masas ražotni attīstīt industriālo parku, lai sniegtu ieguldījumu aprites ekonomikas un bioekonomikas attīstībā.

Izmantoto informācijas avotu saraksts 1.1. apakšnodaļai

1. *Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam* (2015) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Dienaskartiba%202030_0.pdf
2. *Latvija. Ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu* (2018) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%20Zinojums%20ANO.pdf>
3. *Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei* (2010): Eiropas Komisijas paziņojums (COM(2010) 2020 galīgā redakcija) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_LV_ACT_part1_v1.pdf
4. *Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija* (2017): Eiropas Komisijas paziņojums (COM(2017) 479 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52017DC0479>
5. *Stāvoklis Savienībā 2017.gadā – Rūpniecības politikas stratēģija: investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā* [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/latvia/news/st%C4%81voklis-savien%C4%ABb%C4%81-2017-gad%C4%81-%E2%80%94-r%C5%ABpniec%C4%ABbas-politikas-strat%C4%93%C4%A3ija-invest%C4%ABcijas-gudr%C4%81-novatorisk%C4%81_lv
6. *Jauna ES meža stratēģija mežiem un uz koksnes resursiem balstītai rūpniecībai* (2013): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komisijai un Reģionu komitejai (COM(2013)659 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52013DC0659>
7. *Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam* (2013): Ministru kabineta 2013.gada 28.jūnija rīkojums Nr.282 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/
8. *Viedās Specializācijas stratēģija* (2013): LR Izglītības un zinātnes ministrija [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/IZM_Viedas_Specializ_strategija_2013.pdf
9. *Viedās specializācijas jomas – „Zināšanu ietilpīgā bioekonomika” ekosistēmas analītisks apraksts* (2015): LR Izglītības un zinātnes ministrija, Valsts izglītības attīstības aģentūra [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/RIS3_BIOEKONOMIKA.pdf
10. *Viedās specializācijas stratēģijas monitorings* (2017): LR Izglītības un zinātnes ministrijas un LR Ekonomikas ministrijas informatīvais ziņojums [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/IZMunEMZino_19122017_RIS3progress.pdf

11. RTU (2016) *AS „Latvijas Valsts meži” pētījuma pasūtījuma „Meža biomasa – jauni produkti un tehnoloģijas” atskaite* [tiešsaiste] [skatīts 20.06.2019]. Pieejams: <https://www.lvm.lv/petijumi-un-publikacijas/meza-biomasa-jauni-produkti-un-tehnologijas>
12. Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts (2015) *Darbības stratēģija (2015. – 2020.)* [tiešsaiste] [skatīts 20.09.2019]. Pieejams: http://www.kki.lv/doc/pielikumi/lvkki_strategija_2015_2017.pdf
13. *Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam* (2013): Ministru kabineta 2013.gada 28.decembra rīkojums Nr.685 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/ZTAIP_2014-2020.pdf
14. *Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam* (2015): Ministru kabineta 2015.gada 5.oktobra rīkojums Nr.611 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/mezi/statiskas-lapas/meza-un-saistito-nozaru-attistibas-pamatnostadnes-2015-2020-gadam?id=6501#jump>
15. *Latvijas Meža politika* (1998) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/mezi/statiskas-lapas/nozares-strategijas-politikas-dokumenti/latvijas-meza-politika?nid=328#jump>
16. *Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai* (2011): Latvijas nacionālā reformu programma [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/LV_NRP_1.pdf
17. *Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām* (1995): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/34198-par-apvienoto-naciju-organizācijas-visparejo-konvenciju-par-klimata-parmainam>
18. *Kioto protokols* (1997): Starptautisks dokuments [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1422>
19. *Parīzes nolīgums* (2015): Starptautisks dokuments [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=288600>
20. *2020 climate&energy package* [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_lv#tab-0-0
21. *2030 climate & energy framework* [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies_lv
22. *Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g.* (2011): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komisijai un Reģionu komitejai (COM(2011) 112 galīgā redakcija) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0112&from=LV>
23. OECD (2019) *ESAO vides raksturlielumu pārskati. Latvija. Galvenie atzinumi: 2019* [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019]. Pieejams: http://www.oecd.org/environment/country-reviews/OECD_EPR_Latvia_Highlights-LV-WEB.pdf
24. *A policy framework for climate and energy in the period from 2020 to 2030* (2014): Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (COM(2014)

- 15 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2014:0015:FIN:EN:PDF>
25. *Par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Direktīvu 94/22/EK, Direktīvu 98/70/EK, Direktīvu 2009/31/EK, Regulu (EK) Nr. 663/2009, Regulu (EK) Nr. 715/2009, Direktīvu 2009/73/EK, Padomes Direktīvu 2009/119/EK, Direktīvu 2010/31/ES, Direktīvu 2012/27/ES, Direktīvu 2013/30/ES un Padomes Direktīvu (ES) 2015/652 un atceļ Regulu (ES) Nr. 525/2013* (2018): Eiropas Parlamenta un Padomes regula [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-55-2018-INIT/lv/pdf>
26. *Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam* (2018): Plāna projekts iesniegšanai Eiropas komisijā izvērtējumam [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/latvia_draftnecp.pdf
27. *Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijas laika posmam līdz 2030. gadam* (2018): plāna projekts [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40467308>
28. *A Clean Planet for all. A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy* (2018): Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank (COM(2018) 773 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0773&from=EN>
29. *Latvijas Republikas nacionālā pozīcija "Par Eiropas Komisijas paziņojumu "Tīru planētu - visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku"* (2019): Latvijas Republika Ministru kabineta sēdes protokollēmums [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019]. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40474080>
30. VARAM (2019) *J. Pūce: Klimatneitrāla ekonomika dos jaunus stimulus attīstībai* [tiešsaiste] [skatīts 20.07.2019]. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/aktualitates/j-puce-klimatneitrala-ekonomika-dos-jaunus-stimulus-attistibai>
31. *Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam* (2014): Ministru kabineta 2014.gada 26.marta rīkojums Nr.130 [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4711>
32. *Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam* (2019): Ministru kabineta 2019.gada 17. jūlija rīkojums Nr.380 [tiešsaiste] [skatīts 23.07.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>
33. *Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam* (2018): Plāna projekta gala versija iesniegšanai Eiropas Komisijā [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/
34. *Stratēģija Latvijas oglekļa mazieltīpīgai attīstībai līdz 2050. gadam* (2018): Informatīvais ziņojums [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40462398>

35. *Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku* (2015): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2015) 614 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/LV/1-2015-614-LV-F1-1.PDF>
36. *Par Aprites ekonomikas rīcības plāna īstenošanu* (2019): Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2019) 190 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0190&from=EN>
37. *Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā* (2018): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2018) 28 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A28%3AFIN>
38. *Atkritumu pārvēršanas enerģijā loma aprites ekonomikā* (2017): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2017) 34 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0034&from=PL>
39. *Ilgspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana* (2018): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2018) 673 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/LV/COM-2018-673-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>
40. *Inovācijas ilgtspējīgai izaugsmei: Eiropas bioekonomika* (2012): Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2012) 60 final) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0060&from=EN>
41. *Latvijas Bioekonomikas stratēģijas 2030* (2017) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_08/ZMZino_310717_LIBRA.831.doc
42. LIAA [b.g.] *Investīciju piesaiste* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/investiciju-piesaiste>
43. LIAA [b.g.] *POLARIS process* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/polaris-process>
44. EM [b.g.] *Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome* [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/inovacija/lielo_un_strategiski_nozimigo_investiciju_projektu_koordinacijas_padome/
45. *Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes nolikums* (2010): Ministru kabineta 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr. 774 [tiešsaiste] [skatīts 04.10.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/215222>
46. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam* (2010) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: http://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/images-legacy/LV2030/Latvija_2030.pdf

47. *Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā* (2005): Ilgtermiņa konceptuālais dokuments. Saeimas 26.10.2005. lēmums. [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=217923>
48. *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam* (2012) [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/20121220_NAP2020%20apstiprinats%20Saeima_4.pdf
49. Pārresoru koordinācijas centrs (2019) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam*: Pirmā redakcija publiskajai apspriešanai [tiešsaiste] [skatīts 10.10.2019]. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027-pirmas-redakcijas-publiska-apspriesana/nap2027-1-redakcija>
50. Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociācija (2019) *Ceturtais industriālā revolūcija (Industrija 4.0)* [tiešsaiste] [skatīts 10.10.2019]. Pieejams: <https://www.masoc.lv/jaunumi/masoc-zinas/ceturta-industriala-revolucija-industrija-40>
51. *Lauku attīstības programma 2014 – 2020* [b.g.] [tiešsaiste] [skatīts 20.05.2019]. Pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/01/33/82/Programma.pdf

1.2. Normatīvās vides raksturojums kokšķiedru masas ražotnes kontekstā

Paredzēto (saimniecisko) darbību ietekmē gan iekšējie, gan ārējie faktori. Ja iekšējos faktorus saimnieciskās darbības veicējs var vadīt, tad ārējie faktori atrodas ārpus uzņēmēja tiešas ietekmes, tiem pielāgojas, proti, tos izpēta, lai prognozētu to attīstību, un ņem vērā, pieņemot lēmumus, kas materializēsies nākotnē. Viens no ārējiem ietekmes faktoriem ir normatīvo aktu prasības, kas obligāti vērtējamas pirms attiecīgās darbības uzsākšanas. Atbilstoši definētajiem pētījuma „Padziļinātā izpēte iespējai ražot lapkoki (apses un bērza) kokšķiedru masu” darba uzdevumiem raksturotas trīs normatīvo aktu grupas:

- (1) normatīvie akti, kas reglamentē ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru;
- (2) normatīvie akti, kas reglamentē piesārņojošās darbības uzsākšanu Latvijā;
- (3) normatīvie akti, kas reglamentē paredzētās darbības atbilstību teritoriāliem plānojumiem.

Atbilstoši analizēto normatīvo aktu grupām strukturēta 1.2. apakšnodaļa.

1.2. apakšnodaļā slīprakstā (*Italic*) noformēti citāti, bet ar trekniem burtiem (*Bold*) izcelti normatīvo aktu nosaukumi to pirmajā pieminēšanas reizē, kā arī atslēgas vārdi tēzēs un citātos, kas īpaši aktuāli pētījuma kontekstā. Atziņas, kas izriet no pētījuma rezultātiem un attiecināmas uz kokšķiedru masas ražotni, atskaites pamattekstā izceltas zilas krāsas burtiem.

1.2.1. Ietekmes uz vidi novērtējums

Uzsākot darbu pie jaunu projektu izstrādes, ir svarīgi novērtēt, kā šīs darbības realizācija ietekmēs vidi. Gadījumos, ja tiek paredzēta būtiska negatīva ietekme uz vidi, ko nosaka normatīvajos aktos definētie raksturlielumu kritēriji, projekta stadijā veicams ietekmes uz vidi novērtējums. Ietekmes uz vidi novērtējums ir vairākstadiju procedūra, kas piemērojama, lai novērtētu paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai. 1.2.1. punktā veikta normatīvo aktu analīze, aprakstot potenciālās darbības, kas veicamas, vērtējot kokšķiedru masas ražotnes ietekmi uz vidi.

Ietekmes uz vidi novērtējums ir vērsts uz visu vidi ietekmējošo jautājumu izvērtēšanu. Šis izvērtēšanas process ir jāuzsāk pēc iespējas agrākā paredzētās darbības plānošanas, projektēšanas un lēmumu pieņemšanas stadijā.

Saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem vides aizsardzības jomā **paredzētā darbība ir *aprikojuma, iekārtas un tehnoloģijas ieviešana, papildināšana vai maiņa, projekta īstenošana, būvniecība, dabas resursu ieguve vai izmantošana, cilvēka darbības neskartu vai mazpārveidotu teritoriju un ainavu ietekmēšana, kā arī citas darbības, kuru veikšana vai galarezultāts var būtiski ietekmēt vidi***⁶⁵. Līdz ar to ziņojumā paralēli terminiem „ražotne” un „kokšķiedru masas ražotne” lietots arī termins „paredzamā darbība”, raksturojot un citējot normatīvo aktu prasības.

⁶⁵ Par ietekmes uz vidi novērtējumu (1998): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/51522>

Veicot ietekmes uz vidi novērtējumu, vērtē šādas paredzētās darbības izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē:

- tās, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību,
- bioloģisko daudzveidību,
- augsni, gaisu, ūdeni un klimatu,
- ainavu, kultūras un dabas mantojumu,
- materiālās vērtības,
- kā arī visu augstāk minēto jomu mijiedarbību.

Prasības ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrai Latvijā nosaka likums „**Par ietekmes uz vidi novērtējumu**”⁶⁶ un Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 „**Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību**”⁶⁷. Šajos normatīvajos aktos ir pārņemtas Eiropas Savienības dalībvalstīm saistošās prasības, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/52/ES, ar ko groza Direktīvu 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011. gada 13. decembra direktīvas 2011/02/ES par dažu valsts un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (kodificētā versija) u.c. direktīvām. **Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru** saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” koordinē un pārrauga kompetentā institūcija – **Vides pārraudzības valsts birojs** (turpmāk tekstā un attēlos arī – VPVB). **Ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu** saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” koordinē un pārrauga **Valsts vides dienests** (turpmāk tekstā un attēlos arī – VVD).

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” mērķis ir *novērst vai samazināt fizisko un juridisko personu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi.*

Likums nosaka, ka ietekmes novērtējumu veic saskaņā ar šādiem principiem:

- (1) *ietekmes novērtējums izdarāms pēc iespējas agrākā paredzētās darbības plānošanas, projektēšanas un lēmumu pieņemšanas stadijā;*
- (2) *ietekmes novērtējums izdarāms, pamatojoties uz ierosinātāja sniegto informāciju un informāciju, kas iegūta no ieinteresētajām valsts institūcijām un pašvaldībām, kā arī sabiedrības līdzdalības procesā, tai skaitā no sabiedrības iesniegtajiem priekšlikumiem;*
- (3) *sabiedrībai – fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī to apvienībām, organizācijām un grupām – ir tiesības iegūt informāciju par paredzētajām darbībām un piedalīties ietekmes novērtēšanā;*
- (4) *ierosinātājs nodrošina paredzētās darbības ietekmes novērtējuma sabiedrisko apspriešanu sabiedrībai pieejamā vietā un laikā;*
- (5) *vides problēmu risināšana uzsākama, pirms vēl saņemti pilnīgi zinātniski pierādījumi par paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz vidi. Ja ir pamatotas aizdomas, ka paredzētā darbība negatīvi ietekmēs vidi, jāveic piesardzības pasākumi;*

⁶⁶ Par ietekmes uz vidi novērtējumu (1998): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/51522>

⁶⁷ Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību (2015): Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/271684>

- (6) novērtējums izdarāms, ievērojot ilgtspējīgas attīstības principu, principu "piesārņotājs maksā", piesardzības un izvērtēšanas principu;
- (7) paredzēto darbību, kurai ir vai var būt būtiska ietekme uz vidi, aizliegts sadalīt vairākās darbībās, jo tādējādi netiek pienācīgi novērtēta paredzētās darbības kopīgā ietekme;
- (8) paredzētās darbības ierosinātājs, lai tiktu novērsts interešu konflikts, nedrīkst pieņemt paredzētās darbības akcepta lēmumu.

Visi šie ietekmes uz vidi novērtējuma principi, īpaši pirmie seši, būs saistoši arī kokšķiedru masas ražotnei, tāpēc jau laikus īpaša uzmanība pievēršama komunikācijai ar sabiedrību un sadarbībai ar valsts un pašvaldības institūcijām, kā arī jādoma par ietekmes uz vidi monitoringa programmas izstrādi un ieviešanu.

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumā „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams” ir uzskaitītas darbības, kurām obligāti piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, bet 2. pielikumā „Darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums” uzskaitītas darbības, kurām jāveic sākotnējo izvērtējumu.

Kokšķiedru masas ražotnes paredzētā darbība – lapkoku kokšķiedru masas ražošana – ir iekļauta 1. pielikuma „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams” 24. punkta “Rūpnieciskās iekārtas, kas paredzētas:” 1. apakšpunktā „celulozes ražošanai no koksnes vai līdzīgas šķiedrainas izejvielas”. No tiesiskām normām izriet, ka koksne kā ražošanas izejviela ir primārais faktors, kas nosaka, ka jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Līdz ar to saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4. panta pirmo daļu ražotnes paredzētai darbībai obligāti piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra.

No likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” normām izriet, ka ražotnei ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums nav jāveic, jo likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2. pielikuma 8. punkta 5. apakšpunkts – „celulozes pārstrādes un ražošanas iekārtu uzstādīšana (visas darbības, uz kurām neattiecas likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikums)” ir piemērojams darbībām, kurās saražo celulozi, izmantojot izejvielas, kas nav koksne vai līdzīgi materiāli (piemēram, otreizējās izejvielas), vai veic celulozes pārstrādi (šķīrošanu, smalcināšanu, mazgāšanu flotācijas vannās u.tml., sagatavojot to citiem ražošanas procesiem vai izgatavojot jaunu produktu).

Tā kā uz ražotni attiecas tikai ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, tāpēc turpinājumā tā tiks detalizēti raksturota.

Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra sākas ar paredzētās darbības pieteikšanu Vides pārraudzības valsts birojā jeb šo posmu sauc arī par ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības apstiprināšanu.

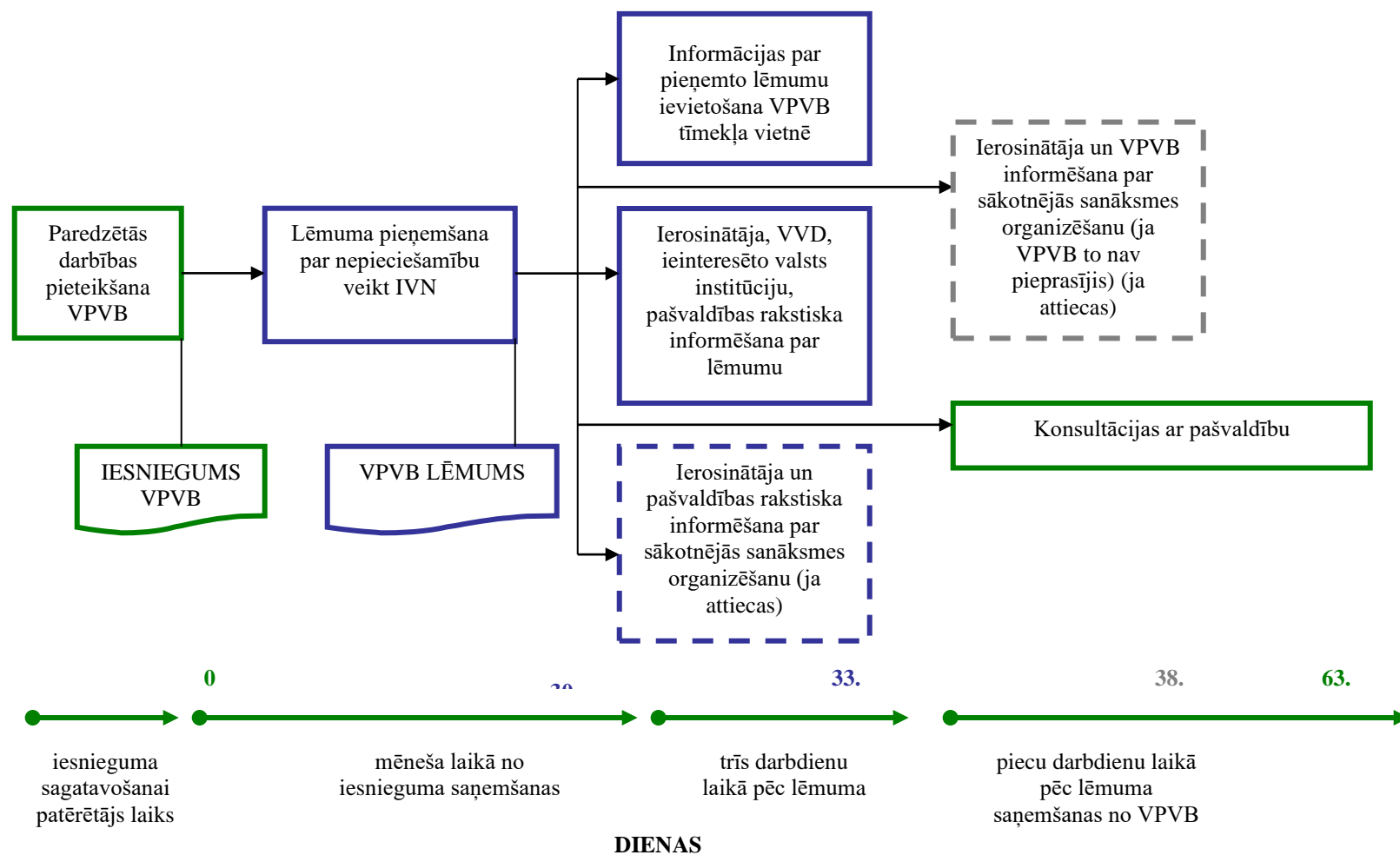
Ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības apstiprināšana

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 7. pants nosaka, ka paredzēto darbību, kurai obligāti piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, ierosinātājam (t.i., kokšķiedru masas ražotnes īstenotājam) jāpiesaka Vides pārraudzības valsts birojā, iesniedzot rakstveida iesniegumu, kurā norāda vismaz divus dažādus risinājumus attiecībā uz paredzamās darbības vietu vai izmantojamo tehnoloģiju veidiem. Ja paredzētā darbība var būtiski

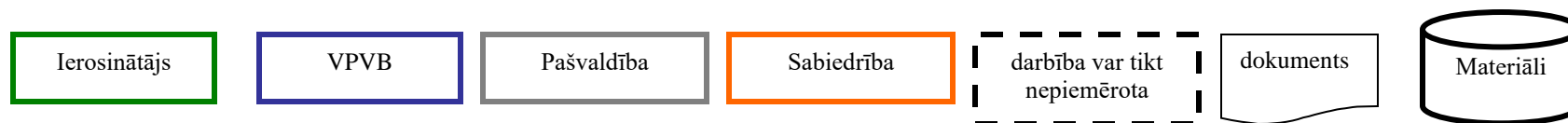
ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), ierosinātais iesniegumā norāda **visus iespējamus risinājumus** attiecībā uz paredzētās **darbības vietu un izmantojamo tehnoloģiju veidiem**. Tas nozīmē, ka pirms iesnieguma iesniegšanas ir jāapzina situācija par paredzētās darbības ietekmes apjomu. Paredzētās darbības iesnieguma saturu nosaka Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”.

Nemot vērā, ka iesniegumā bez informācijas par paredzēto darbību un paredzētās darbības norises vietu jānorāda arī informācija par ietekmi uz vidi, tad var rasties nepieciešamība piesaistīt speciālistus (normatīvajos aktos tiek lietots termins „ierosinātāja pilnvarota persona”) šī iesnieguma sastādīšanai, līdz ar to jāreķinās ar laika resursu, kas būs nepieciešams iesnieguma sastādīšanai, un papildus finanšu resursiem, kas būs nepieciešams speciālistu sniegto pakalpojumu apmaksai.

Paredzētās darbības pieteikšanas procedūra sastāv no vismaz trim darbībām un var ilgt līdz 38 dienām plus iesnieguma sagatavošanai patērētais laiks (kas nav reglamentēts ir atkarīgs no ierosinātāja) un laiks, kas patērēts konsultācijām ar pašvaldību (tas var būt līdz pat 30 dienām) (sk. 1.2.1.att.).

Apzīmējumi: attiecīgās darbības veicēja krāsojums tīklveida grafos un izmantoto apzīmējumu skaidrojums

1.2.1.attēls. Ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības apstiprināšanas posma tīklveida grafiks

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 6.¹pants nosaka, ka **Vides pārraudzības valsts birojs** lēmumu par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējumu pieņem **mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas**.

Vides pārraudzības valsts birojs savu lēmumu par ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu paredzētajai darbībai, kas pieteikta saskaņā ar likuma 7. panta pirmo daļu, rakstveidā paziņo:

- ierosinātajam,
- ieinteresētajām valsts institūcijām,
- pašvaldībai, kuras teritorijā plānota paredzētā darbība,
- citai likumā noteiktajai institūcijai (t.i. biedrība vai nodibinājums, kura mērķis saskaņā ar statūtiem ir vides aizsardzība un kurš pieteicies Valsts vides dienestā un norādījis e-pasta adresi, uz kuru tam nosūtāma informācija par paredzētajām darbībām attiecīgajā teritorijā),

kā arī ievieto savā tīmekļvietnē paziņojumu par ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību.

Vides pārraudzības valsts birojs informē paredzētās darbības ierosinātāju un attiecīgo pašvaldību par to, vai nepieciešams organizēt **sākotnējās sabiedriskās apspriešanas sanāksmi**, un par nosacījumiem programmas izdošanai.

Pašvaldībai ir tiesības piecu darbdienu laikā pēc lēmuma saņemšanas rakstiski informēt ierosinātāju un Vides pārraudzības valsts biroju, vai pašvaldība pieprasa organizēt **sākotnējo sabiedrisko apspriešanu**. Šāds pieprasījums nav nepieciešams, ja birojs jau vienlaikus ar lēmuma paziņošanu ir pieprasījis ierosinātajam organizēt sākotnējo sabiedriskās apspriešanas sanāksmi.

Ierosinātais var organizēt **sabiedrisko apspriešanu** arī pēc savas iniciatīvas, ja to nav pieprasījis Vides pārraudzības valsts birojs vai pašvaldība.

Sākotnējās sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizēšana ir viena no nākamā ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posma – paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana – darbībām.

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14. pants un Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 19. punkts arī nosaka, ka ierosinātais (kad ir **saņemts** Vides pārraudzības valsts **birojs lēmums** par ietekmes uz vidi piemērošanu, kurš ir pieejams arī pašvaldībai) **pirms paredzētās darbības ietekmes novērtējuma veikšanas konsultējas ar pašvaldību** par paredzētās darbības īstenošanas iespējām pašvaldības teritorijā, rakstiski nosūtot pašvaldībai informāciju par paredzēto darbību, aprakstot paredzētās darbības iecerī, un lūdzot pašvaldības viedokli. Paredzētajām **darbībām, kuras saistītas ar transporta un elektronisko sakaru tīklu un enerģijas pārvades būvju būvniecību vai attiecībā uz kurām Ministru kabinets pieņem lēmumu par atļauju uzsākt darbību** (paredzētās darbības akcepts), **konsultācijas ar pašvaldību nav nepieciešamas**. Saskaņā ar likuma 14. pantu un Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 21.punktu **pašvaldība izvērtē** paredzētās darbības īstenošanas iespējas savā teritorijā **un 15 dienu laikā** pēc ierosinātāja rakstveida iesnieguma saņemšanas **nosūta tam savu viedokli par paredzētās darbības atbilstību šīs pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem**. Balstoties uz Latvijas Republikas normatīvo

aktu prasībām var pieņemt, ka konsultācijas ar pašvaldību var ilgt līdz pat mēnesim – 30 dienām, jo saskaņā ar „Paziņošanas likuma”⁶⁸ 8. panta otrās daļas prasībām: *dokuments, kas paziņots kā vienkāršs pasta sūtījums, uzskatāms par paziņotu astotajā dienā no dienas, kad tas iestādē reģistrēts kā nosūtāmais dokuments*. Savukārt 8. panta trešā daļa nosaka, ka *dokuments, kas paziņots kā ierakstīts pasta sūtījums, uzskatāms par paziņotu septītajā dienā pēc tā nodošanas pastā*.

No normatīvo aktu prasībām izriet, ka ierosinātais organizē konsultācijas ar pašvaldību savas kompetences ietvaros, jo viņa interesēs ir sniegt pašvaldībai informāciju par paredzētās darbības nozīmīgumu pašvaldības teritorijā. **Konsultācijas ar pašvaldību agrākajā ietekmes uz vidi novērtējuma plānošanas stadijā sniedz ierosinātajam pašvaldības sākotnējo viedokli par paredzēto darbību, jo pašvaldība ir iesaistīta visā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, piedalās un vada sabiedrisko apspriešanu un pieņem paredzētās darbības akceptu pēc paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma atzinuma saņemšanas.**

Neskatoties uz to, ka pašvaldība ir jāinformē rakstiski par paredzētās darbības īstenošanu un informēšanai nav strikti noteikti termiņi, tiek norādīts, ka tas ir veicams pirms paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtēšanas, komunikācija ar pašvaldību (pašvaldībām, ja ražotnes darbība var ietekmēt vairākas pašvaldības) jāuzsāk pēc iespējas ātrāk – vēl pirms paredzētās darbības pieteikšanas Vides pārraudzības valsts birojā – personiski tiekoties ar pašvaldības pārstāvjiem, lai saskaņotu paredzētās darbības ierosinātāja un pašvaldības (pašvaldību) intereses. Ieteicams izstrādāt nevis vienu informēšanas plānu un argumentāciju par kokšķiedru masas ražotni, bet gan katrai iesaistītai pusei savu. Līdz ar to normatīvo aktu analīzes procesā ir nepieciešams identificēt visas iespējamās ieinteresētās puses, ar kurām būs nepieciešams veidot dialogu.

Pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu sākotnējā neatbilstība par paredzēto darbību nav šķērslis ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras uzsākšanai.

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.² pants nosaka, ka paredzētās darbības **ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posmi** ir:

- paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana,
- ietekmes novērtējuma programmas izstrādāšana,
- ietekmes novērtējuma ziņojuma sagatavošana,
- ietekmes novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešana,
- Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu,
- paredzētās darbības akcepta lēmuma, kurā integrēts biroja atzinums, pieņemšana.

Līdz ar to nākošais posms, kas tiek īstenots pēc ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības apstiprināšanas, ir paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana.

Paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana

Svarīga loma ietekmes uz vidi **novērtēšanas procesā** (kā arī citos procesos, kas analizēti 1.2. apakšnodaļas ietvaros un attiecas uz piesārņojošās darbības uzsākšanu) **ir atvēlēta**

⁶⁸ *Paziņošanas likums* (2010): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/212499>

sabiedrībai, kurai ir dotas plašas iespējas līdzdarboties vides jautājumu izvērtēšanā, kā arī ietekmēt lēmuma pieņemšanas gaitu un galarezultātu.

No uzskaitījumiem paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posmiem redzams, ka procesā ir paredzēti divi sabiedrības informēšanas un sabiedriskās apspriešanas posmi:

- paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana un
- ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešana.

Katrai no šīm sabiedrības informēšanas aktivitātēm ir savs mērķis.

Paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana vērsta uz situācijas izvērtēšanu un galvenais tās mērķis apzināt jautājumu un problēmu loku, kuru izpētei pievēršama pastiprināta uzmanība ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanas procesā. Šajā ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posmā vēl nav pieejama detaļa informācija par paredzēto darbību, tās potenciālo ietekmi uz vidi un pasākumiem ietekmju novēršanai vai samazināšanai.⁶⁹

Savukārt **ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskās apspriešanas** mērķis lielā mērā ir izvērtēt ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma kvalitāti, iepazīstināt sabiedrību ar iespējamajām vides un dzīves kvalitātes izmaiņām paredzētās darbības ietekmes zonā, ņemot vērā piedāvātos alternatīvos risinājumus.⁷⁰

Bieži vien sabiedriskās apspriešanas sanāksmes ir vienīgais un galvenais veids, kā iedzīvotāji var gūt vispusīgu informāciju par paredzēto darbību, noskaidrot interesējošos jautājumus un izteikt savu viedokli. Lai sabiedriskās apspriešanas sanāksmes būtu patiesi efektīvas, nepieciešams **rūpīgs sagatavošanās darbs. Ļoti liela nozīme ir izvēlētajam laikam.** SIA „Projekti 3i” norāda, ka bieži vien sanāksmes ir slikti apmeklētas tikai tādēļ, ka noteiktas laiks nav izdevīgs iedzīvotājiem, jo⁷¹:

- tās tiek organizētas darba dienas vidū,
- pārsedzas ar citiem nozīmīgiem pasākumiem,
- ir sācies atvaļinājumu laiks vai intensīvi sezonas lauku darbi,
- vai to ietekmē vēl citi faktori.

Nereti gadās, ka sabiedriskās apspriešanas sanāksmes pārvēršas par neorganizētu, haotisku, emocionālu sanāksmi par visdažādākajām dzīves sfērām, bet aizmirstot par sabiedriskās sanāksmes galveno uzdevumu – **uz faktiem balstītu viedokļu noskaidrošana par konkrētās paredzamās darbības ietekmi uz vidi.** Nereti sabiedriskās apspriešanas procesā **sabiedrības negatīvu attieksmi izraisa negatīvā pieredze par citu tās pašas jomas projektu, it īpaši, ja tas ir bijis neveiksmīgs. Balstoties uz šo argumentu, jāņem vērā, ka arī kokšķiedru masas ražotnes gadījumā neizbēgami daļai sabiedrības būs negatīva attieksme pret šādu ražotni.** Šādu stereotipu attieksmi ir samērā grūti pārvarēt; tikai perfekti sagatavota un profesionāli

⁶⁹ SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

⁷⁰ SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

⁷¹ SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

pasniegta informācija var likt mainīt šādu attieksmi, vislabākais arguments, protams, ir pozitīvi piemēri pasaulē, kurus ir laikus jāsāk apzināt⁷².

Sabiedriskās apspriešanas maksimāli ir jāorientē uz dialogu un savstarpēji pieņemamu risinājumu meklēšanu.

SIA „Projekti 3i” ir identificējis galvenās problēmas, ar kurām ierosinātais, plānotais saskaras sabiedrisko apspiežu laikā un kuras jāņem vērā arī kokšķiedru masas ražotnes īstenotājiem⁷³:

(1) sabiedrības neuzticēšanās sniegtajai informācijai;

Sabiedrība neuzticas sniegtajai informācijai, jo uzskata, ka informācija ir sagatavota projekta pasūtītāja interesēs un tāpēc neietver visu nepieciešamo ietekmju objektīvu izvērtējumu.

(2) ietekmes uz vidi novērtēšanas procesā informācija ir sagatavota, neņemot vērā mērķauditoriju;

Ja informācija ir sagatavota, neņemot vērā mērķauditoriju, rezultātā, pat neiepazīstoties ar projekta būtību, sabiedrībā tiek izteikts strikts viedoklis, to neargumentējot un neieklausoties pretējās puses argumentos un pierādījumos.

(3) nav skaidri definēta apspriežamā tēma.

Ļoti bieži sabiedrība apspriež nevis attīstības priekšlikumu radīto ietekmi, bet **noraida pašu iecerī**. Nereti tiek izvirzīta prasība, lai viena ietekmes uz vidi novērtēšanas procesā tiktu izvērtēti arī tādi vides aspekti un izstrādāti risinājumi tādām problēmām, kas jau ilgstoši eksistē un nav tieši saistāmas ar paredzēto darbību. **Tas nozīmē, ka sabiedriskās apspriešanas sanāksmēm ir rūpīgi jāgatavojas, iespējams, jāpiesaista profesionāls sanāksmes moderators.**

Paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana sākas ar paziņojuma par paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas izstrādi un publicēšanu. Paziņojumā **par paredzēto darbību un sabiedrības iespēju iesniegt rakstveida priekšlikumus** jānorāda Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 24. punktā un 25. punktā prasītā informācija. Paziņojuma izstrādes ilgums netiek reglamentēts. **Tā kā paziņojuma izstrāde neprasa specifiskas zināšanas, tad to var izstrādāt arī pats ierosinātais vai arī ierosinātāja pilnvarota persona.**

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 15. panta pirmo daļu, ja ir saņemts Vides pārraudzības valsts biroja lēmums, ka veicams paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējums, ierosinātais vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā, pašvaldības ziņu lapā vai citā **vietējā laikrakstā publicē paziņojumu** par paredzēto darbību un sabiedrības iespēju iesniegt rakstveida priekšlikumus par šīs darbības iespējamo ietekmi uz vidi, kā arī **individuāli informē tos nekustamo īpašumu īpašniekus (valdītājus)**, kuru nekustamie īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju, norādot, kur turpmāk būs pieejama informācija par paredzēto darbību un iespēju piedalīties paredzētās darbības sabiedriskajā apspriešanā. **Līdz ar to jāņem vērā, ka šie nekustamo īpašumu īpašnieki (valdītāji) būs vēl viena no iesaistītām pusēm, ar kuriem būs**

⁷² SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

⁷³ SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

nepieciešama komunikācija un kurai būtu jāizstrādā atbilstoša argumentācija par ražotni un varbūt arī šo īpašnieku iesaistīšanas plāns. Arī ar nekustamo īpašumu īpašniekiem komunikācija jeb dialoga veidošana jāuzsāk pēc iespējas agrāk.

Izpildot normatīvo aktu prasības par sabiedriskām apspriešanām, jāņem vērā, ka lielākā daļa pašvaldību iedzīvotāju nelasa laikrakstus, vai arī bieži informācija vietējā laikrakstā ir ievietota starp dažādām reklāmām un vairumā gadījumu iedzīvotāji to neievēro, līdz ar to var rasties problēma – **sabiedrības neliela aktivitāte sabiedriskās apspriešanas laikā**. Piedaloties mazākai sabiedrības daļai, rodas lielāka iespēja, ka informācija par projektu tai kopumā ir nepietiekama. Piedaloties lielākam sabiedrības īpatsvaram, tiek būtiski mazināta iespēja, ka sabiedrība var izteikt īpaši negatīvu viedokli jau turpmākajās projekta stadijās.

Ierosinātajam ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc paziņojuma publicēšanas vietējā laikrakstā minēto **paziņojumu elektroniski jāiesniedz arī Vides pārraudzības valsts birojam un pašvaldībai**, kuras administratīvajā teritorijā tiek plānota paredzētā darbība. **Vides pārraudzības valsts birojs un pašvaldība trīs darbdienu laikā saņemto paziņojumu publicē savās tīmekļa vietnēs**. Sagatavotais paziņojums arī ierosinātajam jāievieto **savā vai pilnvarotas personas mājas lapā**, norādot arī informāciju par publikāciju vietējā laikrakstā.

Informācijas, t.i., paziņojuma publicēšana Vides pārraudzības valsts biroja un pašvaldības tīmekļa vietnēs, kā arī ierosinātāja vai pilnvarotās personas mājas lapā palielina sabiedrības informētību par sabiedrisko apspriedi un līdz ar to arī aktivitāti.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 27. punkts nosaka, ka ierosinātajam trīs darbdienu laikā no paziņojuma publicēšanas brīža vietējā laikrakstā jā sagatavo un pašvaldības domes ēkā un pagasta vai pilsētas pārvaldes ēkā jāizvieto informācija par paredzēto darbību un citus **sākotnējai sabiedriskajai apspriešanai nepieciešamos materiālus**. **Ierosinātajam pašam jāvienojas ar pašvaldību** par materiālu izvietošanas laiku un vietu.

Tiesisko aktu normas nereglementē šo materiālu saturu, bet jāņem vērā, ka sabiedriskai apspriešanai nododamie materiāli ir jā sagatavo īpaši, lai tie būtu saprotami jebkuram lietotājam jeb sabiedrības pārstāvim. Tāpēc, uzsākot darbu pie šo materiālu izstādes, jāatceras, ka tiem nav jābūt saraibinātiem, pārslogotiem ar daudzveidīgu un specifisku informāciju, kas bez īpašiem skaidrojumiem nav sabiedrībai uztverama un saprotama. Ir svarīgi, lai pasniegtais informatīvais **materiāls atspoguļotu arī problēmas, ne tikai pozitīvās ziņas un ieguvumus** no paredzētās darbības realizācijas. Lai sabiedrībai nodotais materiāls būtu ticams – tam objektīvi jāuzrāda arī iespējamie **zaudējumi un riski** – ietekmes, ko šobrīd nevar precīzi novērtēt vai paredzēt. Izvairīšanās no negatīvo aspektu izskaidrošanas, ko beigu beigās atspoguļos prese, atsevišķi eksperti vai citi mediji, piespiedīs paredzētās darbības ierosinātāju taisnoties, kā rezultātā iedzīvotāju uzticība būs zaudēta. **Ņemot vērā to, ka viena no ražotnes priekšizpētes aktivitātēm ir potenciālo risku analīze, tad šī ieteikuma īstenošana ir iespējama un vēlama**.

Cits, ne mazāk svarīgs faktors sabiedriskai apspriešanai ir nodoto materiālu pieejamība. Visbiežāk materiāli pieejami pašvaldības telpās, kas atvērtas tikai darba dienās un darba laikā, tādējādi materiāli nav ērti pieejami strādājošiem. Šo problēmu daļa pašvaldību risina, sabiedriskās apspriešanas materiālus ievietojot savās tīmekļa vietnēs, tādējādi padarot tos

pieejamus daudz plašākai sabiedrībai.⁷⁴ Sabiedriskās apspriešanas materiālus ieteicams ievietot arī ierosinātāja vai pilnvarotās personas interneta mājaslapās.

Ievietojot informāciju internetā, tiek nodrošināta informācijas pieejamība tai sabiedrības daļai, kura aktīvi izmanto internetu, tā pārsvarā ir gados jaunāka sabiedrības daļa un pilsētā dzīvojošie. Jāraugās, lai materiāli nav samērā liela apjoma, lai to apskatīšanai nav nepieciešams pietiekami ātrs interneta pieslēgums, kā arī atbilstoša datortehnika un programmnodrošinājums.⁷⁵

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 26. punkts nosaka, ka **ikviena persona 20 dienu laikā** pēc paziņojuma publicēšanas vietējā laikrakstā ir tiesīga nosūtīt **Vides pārraudzības valsts birojam rakstiskus priekšlikumus** par paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz vidi. **Birojs minētos priekšlikumus nosūta ierosinātājam.**

Kā jau tika norādīts pie paredzētās darbības pieteikšanas Vides pārraudzības valsts birojā posma, ievērojot paredzētās darbības specifiku un mērogu, kā arī skarto teritoriju kopumu un lielumu, Vides pārraudzības valsts birojs vai pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā plānota paredzētā darbība, saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 15. panta otro daļu var pieprasīt, ka nepieciešams paralēli **rakstisku priekšlikumu iesniegšanas** darbībai **organizēt sākotnējās sabiedriskās apspriešanas sanāksmi**. Ierosinātais var organizēt sabiedrisko apspriešanu arī pēc savas iniciatīvas, ja to nav pieprasījis Vides pārraudzības valsts birojs vai pašvaldība.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 25. punkts nosaka, ka, publicējot vietējā laikrakstā paziņojuma par sākotnējo apspriešanu, papildus paziņojumā norāda arī informāciju par sākotnējās sanāksmes organizēšanas vietu un laiku. Noteikumu 25. punkts nosaka, ka, **ierosinātais sākotnējo sanāksmi organizē ne agrāk kā 10 dienas** pēc publikācijas pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā. Paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana notiek Ministru kabineta noteiktajā kārtībā (atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” prasībām) (sanāksmes organizēšanas kārtība raksturota pie **ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskās apspriešanas posma** iztīrījuma). Jārēķinās, ka kokšķiedru masa ražotnes attīstīšanas gadījumā būs jāorganizē sākotnējā sabiedriskā apspriešanas sanāksmes par paredzēto darbību. Kā jau norādīts iepriekš, tai rūpīgi ir jāgatavojas un, iespējams, jāpiesaista profesionāls sanāksmes moderators.

Noteikumu 28. punkts nosaka, ka **ierosinātājam jāapkopo un jāiesniedz** Vides pārraudzības valsts birojā un pašvaldībā **sākotnējās sabiedriskās apspriešanas** (t.i., gan rakstiskos priekšlikumus, gan sākotnējās sanāksmes, ja tāda tika rīkota) **rezultātus** – sākotnējās sanāksmes protokolu un citus ar apspriešanu saistītos materiālus, kā arī publikāciju un paziņojumu kopijas un informāciju par individuālo informēšanu u.c. Laika periods sabiedrības priekšlikumu apkopošanai netiek reglamentēts.

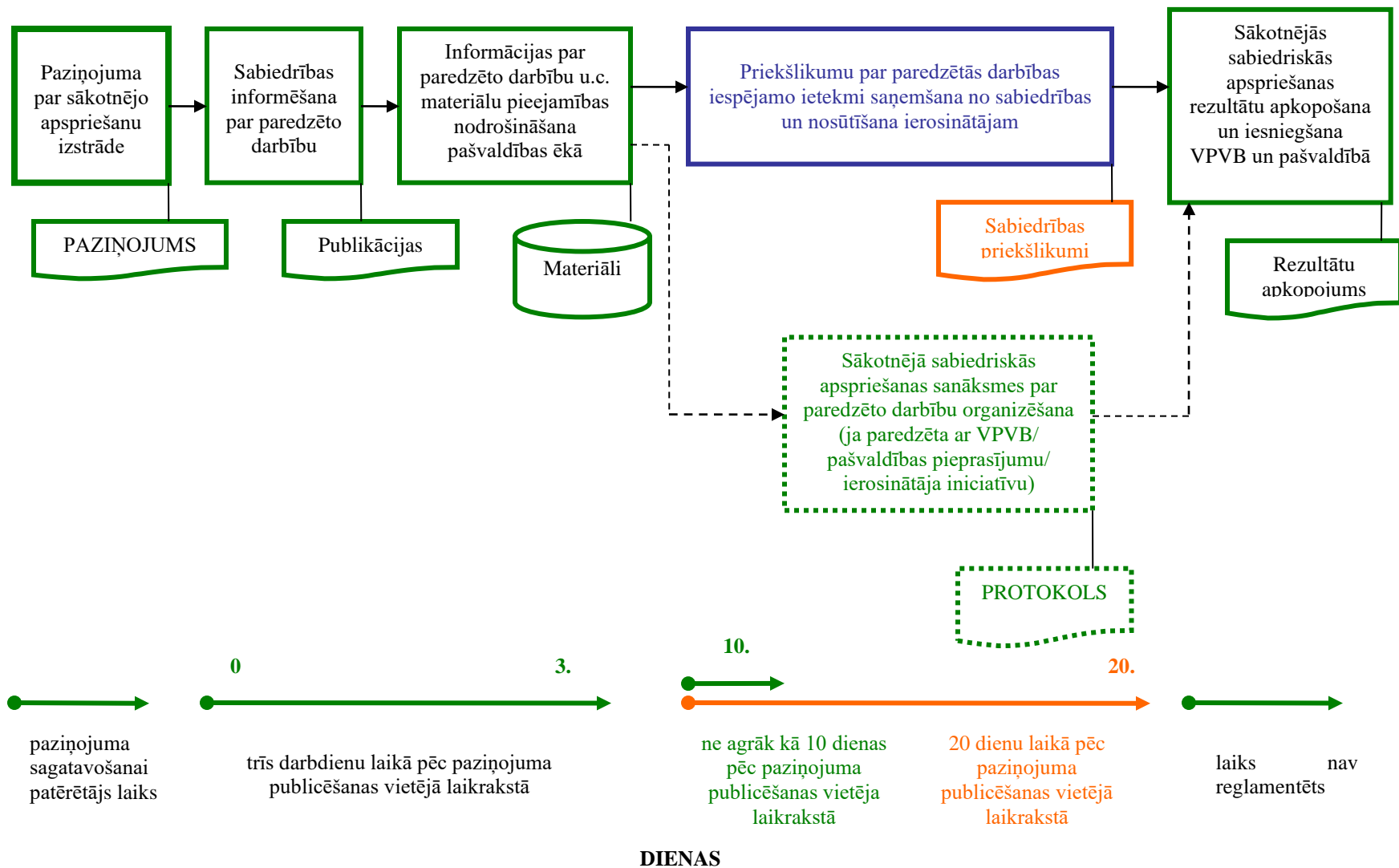
⁷⁴ SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

⁷⁵ SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>

Lai sabiedriskās apspriešanas process būtu maksimāli pārskatāms, SIA „Projekti 3i” savā izstrādātajā metodiskajā materiālā rekomendē pārskatu par iedzīvotāju viedokļiem veidot kā tabulu, kurā norādīts:

- kārtas numurs,
- iesnieguma datums,
- priekšlikuma iesniedzēja vārds un adrese,
- priekšlikuma vai iebilduma saturs,
- ierosinātāja argumenti par priekšlikuma ievērtēšanu vai atteikumu,
- sniegtās atbildes datums.

Sākotnējās sabiedriskās apspriešanas aprakstītās darbības apkopotas un vizualizētas 1.2.2.attēlā. Jāņem vērā, ka paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana ilgst vismaz 20 dienas no paziņojuma publicēšanas vietējā laikrakstā plus paziņojuma par paredzētās darbības sākotnējo sabiedrisko apspriešanu sagatavošanai un sākotnējās sabiedriskās apspriešanas rezultātu apkopošanai patērētais laiks (sk. 1.2.2.att.), kas normatīvajos aktos netiek reglamentēts un atkarīgs no paredzētās darbības ierosinātāja.

1.2.2.attēls. Paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posma tīklveida grafiks

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.² pantu nākamais ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posms, kas tiek īstenots pēc paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas, ir ietekmes novērtējuma programmas izstrādāšana.

Ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšana

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 16. panta pirmā daļa nosaka, ka pēc **ierosinātāja rakstveida pieprasījuma** Vides pārraudzības valsts birojs izstrādā un nosūta ierosinātajam **ietekmes uz vidi novērtējuma programmu**, kas ietver vides aizsardzības prasības un noteikumus, kā arī ietekmes novērtējuma turpmākai veikšanai nepieciešamo pētījumu un organizatorisko pasākumu kopumu. 16. panta otrā daļa paredz, ka programma tiek izstrādāta, pamatojoties uz:

- **paredzētās darbības iesniegumu,**
- **sākotnējās sabiedriskās apspriešanas rezultātiem,**
- **kā arī ņemot vērā sabiedrības priekšlikumus un ieinteresēto valsts institūciju, pašvaldību un citas likumā noteiktās institūcijas sniegto informāciju.**

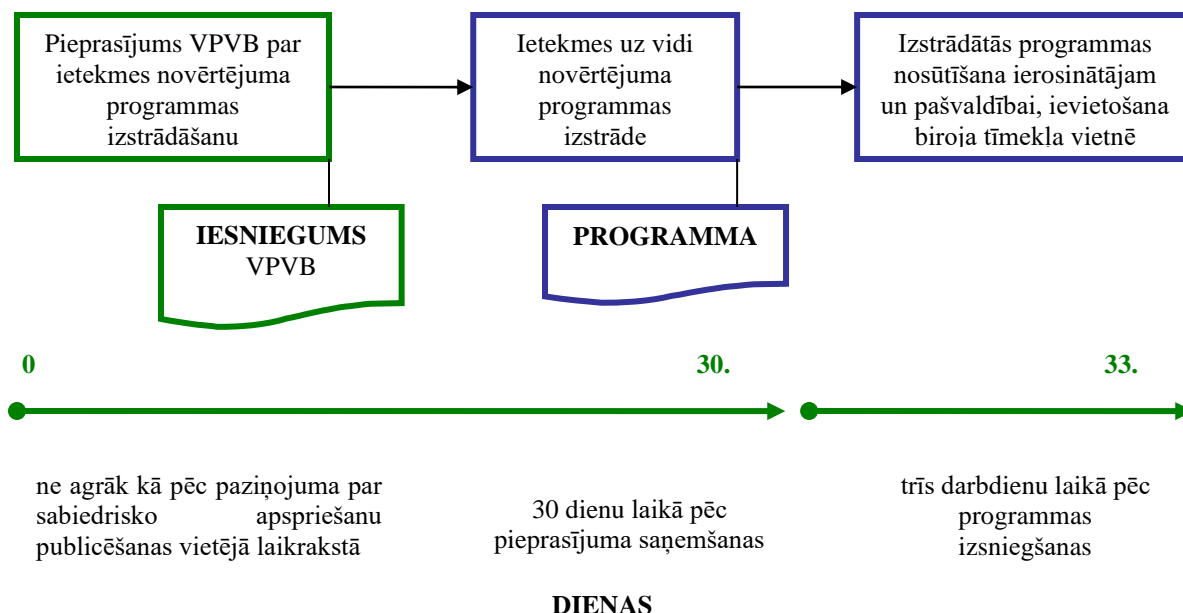
16. panta trešā daļa nosaka, ka, izstrādājot programmu, birojs ir tiesīgs **pieaicināt ekspertus, kā arī pieprasīt no ierosinātāja papildu informāciju.**

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 29. punkts nosaka, ka paredzētās darbības ierosinātais rakstisku **pieprasījumu par programmas izstrādāšanu** iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā **ne agrāk kā pēc paziņojuma par sākotnējo apspriešanu publicēšanas** vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā/ pašvaldības ziņu lapā/ citā vietējā laikrakstā. **Birojs programmu izstrādā 30 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas.** Ja birojam nepieciešama informācija no ierosinātāja, tas pagarina programmas izsniegšanas termiņu par laikposmu, kādā ierosinātais sniedzis informāciju. **Programma ir spēkā piecus gadus.**

Ja ierosinātais atkārtoti pieprasa izsniegt programmu, ja tās derīguma termiņš ir beidzies (tas ir pagājuši pieci gadi), bet ziņojums par ietekmes uz vidi novērtējumu nav iesniegts, ierosinātajam atkārti ir jāorganizē sākotnējā sabiedriskā apspriešana atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” III nodaļas prasībām.

Vides pārraudzības valsts birojs **trīs darbdienu laikā pēc programmas izsniegšanas** to nosūta ierosinātajam un pašvaldībai (papīra formātā un elektroniski), kā arī ievieto savā tīmekļa vietnē.

No 1.2.3. attēlā sistematizētās informācijas var redzēt, ka ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšanas posms ilgst vismaz 33 dienas, ja Vides pārraudzības valsts birojs nepieprasa papildu informāciju no ierosinātāja. Šis posms var noritēt paralēli paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posmam, jo Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 29. punkts nosaka, ka paredzētās darbības ierosinātais rakstisku pieprasījumu par programmas izstrādāšanu iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā ne agrāk kā pēc paziņojuma par sākotnējo apspriešanu publicēšanas vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā/ pašvaldības ziņu lapā/ citā vietējā laikrakstā.

1.2.3. attēls. Ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšanas posma tīklveida grafiks

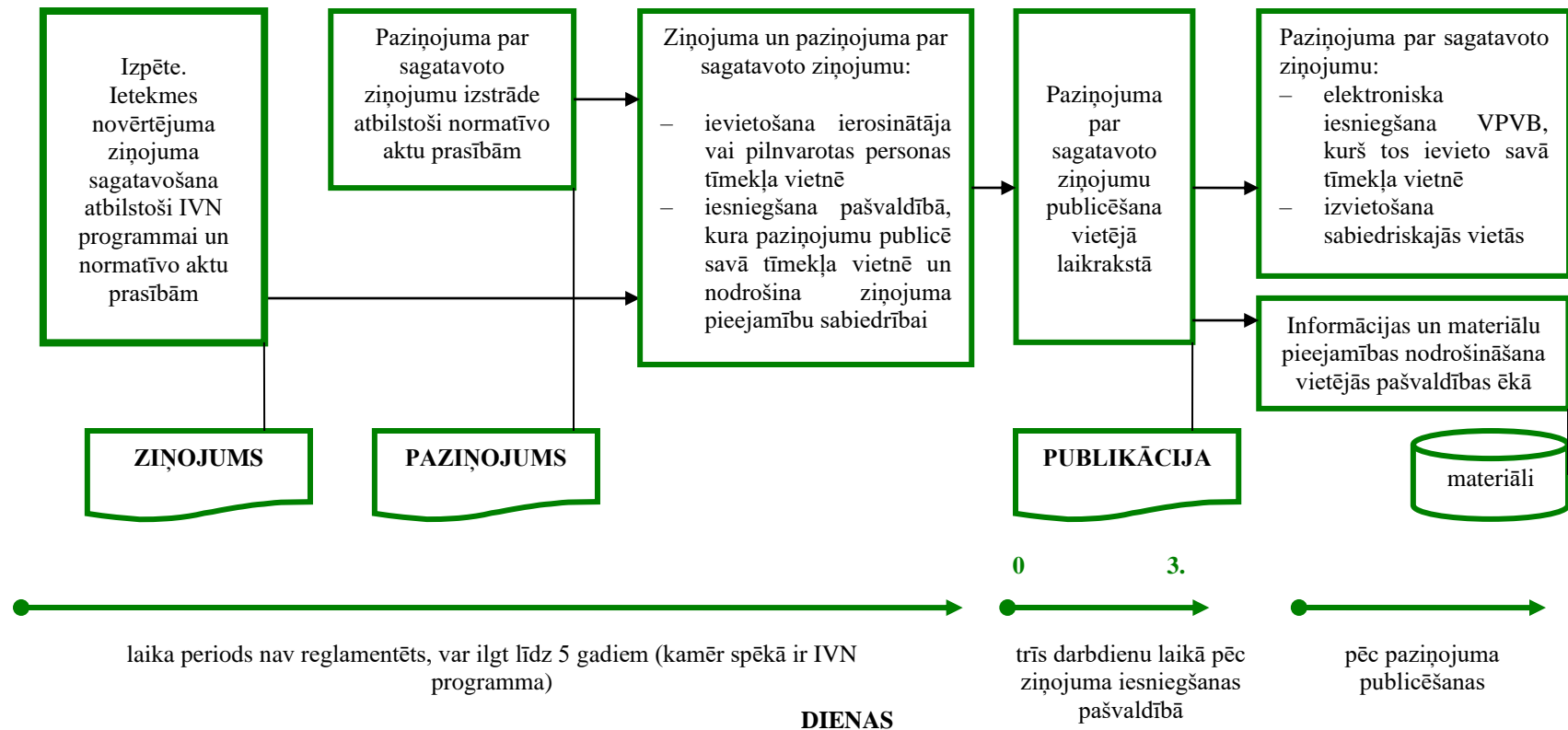
Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.² pantu nākošais ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posms, kas tiek īstenots pēc ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšanas, ir ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošana.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošana

Ziņojums par ietekmes uz vidi novērtējumu jāizstrādā atbilstoši:

- likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 17. panta trešās daļas prasībām,
- Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 34. un 35. punkta prasībām,
- ietekmes uz vidi novērtējuma programmas prasībām

un jāievieto ierosinātāja vai attiecīgi pilnvarotas personas tīmekļa vietnē (sk. 1.2.4. att.). Latvijas Republikas normatīvie akti nereglamentē ziņojuma par ietekmes uz vidi novērtējumu sagatavošanas ilgumu, bet jāņem vērā, ka ietekmes uz vidi novērtējuma programma ir spēkā piecus gadus. Pēc pieciem gadiem ierosinātājam atkārtoti jāpieprasa Vides pārraudzības valsts birojā izsniegt programmu, bet pirms tam ierosinātājam atkārti ir jāorganizē sākotnējā sabiedriskā apspriešana atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” III nodaļas prasībām. Jāņem vērā, ka ziņojuma sagatavošanai nepieciešamās informācijas un datu ieguvei būs jāveic izpēte.

1.2.4. attēls. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanas posma tīklveida grafiks

Likuma 17.panta 1.¹daļa nosaka, ka ziņojumu izstrādā speciālisti ar atbilstošu izglītību. Vides pārraudzības valsts birojs, izsniedzot programmu, **norāda minimālās prasības attiecībā uz akadēmisko vai profesionālo augstāko izglītību, kāda nepieciešama ziņojumā iekļaujamo paredzētās darbības ietekmju vērtējumu sagatavošanai.** Ziņojumā jāietver to speciālistu saraksts (norādot izglītību), kuri sagatavojuši paredzētās darbības ietekmju vērtējumus.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 35. punkts nosaka, ka, ja paredzētā darbība var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, jānovērtē attiecīgās darbības ietekmi uz šo teritoriju un ziņojumā kā atsevišķu sadaļu jāietver ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju novērtējuma ziņojumu (saskaņā ar novērtēšanas kritērijiem un novērtējuma ziņojumā iekļaujamo informāciju, kas noteikta normatīvajos aktos par kārtību, kādā novērtējama ietekme uz *Natura 2000* teritoriju).

Sagatavotais ziņojums ierosinātajam papīra formā un elektroniski jāiesniedz arī pašvaldībā.

Kopā ar ziņojumu par ietekmes uz vidi novērtējumu **izstrādājams arī paziņojums** par sabiedrības iespēju iepazīties ar minēto ziņojumu un ar to saistītajiem dokumentiem, iesniegt rakstveida priekšlikumus un piedalīties sabiedriskajā apspriešanā, kā arī paziņojums publicējams vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā. **Paziņojumu par sagatavoto ziņojumu** izstrādā atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 39. punkta prasībām.

Pēc paziņojuma par sagatavoto ziņojumu sagatavošanas ierosinātais to:

- ievieto savā vai pilnvarotās personas tīmekļa vietnē (kopā ar sagatavoto ziņojumu);
- papīra formātā un elektroniski iesniedz pašvaldībā (kopā ar sagatavoto ziņojumu);
- triju darbdienu laikā pēc ziņojuma iesniegšanas pašvaldībā iesniedz publicēšanai vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā vai vietējā laikrakstā;
- elektroniskā veidā iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā;
- izvieto sabiedriskajās vietās, lai paziņojums sasniegtu pēc iespējas vairāk adresātu, piemēram, bibliotēkā, pastā, uz pašvaldības ziņojumu dēļa.

Pašvaldība paziņojumu par sagatavoto ziņojumu ievieto savā tīmekļa vietnē un nodrošina ziņojuma pieejamību sabiedrībai. Arī Vides pārraudzības valsts birojs paziņojumu par sagatavoto ziņojumu ievieto savā tīmekļa vietnē, nodrošinot saiti uz ierosinātāja vai tā pilnvarotās personas tīmekļa vietni, kur pieejams ziņojums, norādot arī informāciju par publikāciju laikrakstā.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 42. punkts nosaka, ka informāciju par paredzēto darbību, ziņojumu, kā arī ziņojuma **sabiedriskajai apspriešanai nepieciešamos materiālus ierosinātājs**, vienojoties ar pašvaldību, izvieto **pašvaldības domes ēkā** un pagasta vai pilsētas pārvaldes **ēkā** ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc paziņojuma par sagatavoto ziņojumu publicēšanas vietējā laikrakstā.

Arī uz šo ietekmes uz vidi novērtēšanas posmu attiecas informācija un rekomendācijas, kas izklāstītas paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posma aprakstā un attiecas uz sabiedrībai pieejamo materiālu saturu, to pieejamības nodrošināšanu.

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.² pantu nākošais ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posms, kas tiek īstenots pēc ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanas, ir ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešana.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešana

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 17. panta ceturtā daļa nosaka, ka **sabiedrībai ir tiesības 30 dienu laikā pēc paziņojuma** (par sabiedrības iespēju iepazīties ar sagatavoto ziņojumu par ietekmes novērtējumu) publicēšanas vietējā laikrakstā **nosūtīt ierosinātajam un Vides pārraudzības valsts birojam rakstveida priekšlikumus vai viedokļus** par ziņojumu.

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 17. panta sestā daļa nosaka, ka *ierosinātāja pienākums ir noskaidrot sabiedrības viedokli, veicinot to iedzīvotāju līdzdalību sabiedriskajā apspriešanā, kurus var ietekmēt paredzētā darbība, vai aptaujājot šos iedzīvotājus*, tas nozīmē, ka priekšlikumiem vai viedokļiem par ziņojumu obligāti ir jābūt, pat tad, ja sabiedrība ir pasīva un neizrāda iniciatīvu, jo tas ir ierosinātāja pienākums. Sabiedrības pasivitātes gadījumā var organizēt vietējo iedzīvotāju aptauju, šo uzdevumu uzticot neatkarīgam pakalpojuma sniedzējam. Analizētie normatīvie akti nenosaka, kādi ir kritēriji, kā noteikt sabiedrības aktivitāti vai pasivitāti.

Ierosinātais **sabiedrisko apspriešanu** drīkst rīkot vismaz 7 dienas pēc paziņojuma publicēšanas laikrakstā un ne vēlāk kā 10 dienas pirms sabiedrības priekšlikumu iesniegšanai noteiktā termiņa beigām. **Sabiedriskās apspriešanas sanāksmē piedalās arī pašvaldība un Valsts vides dienesta pārstāvji.**

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 45. punkts nosaka, ka sabiedriskās apspriešanas **sanāksmi vada pašvaldības pārstāvis. Pašvaldības pārstāvis sanāksmes laikā var paust arī pašvaldības viedokli.** Pašvaldības pārstāvja pienākumus ir **iepazīstināt iedzīvotājus ar ierosinātāju** un sniegt īsu informāciju iedzīvotājiem par to, ko pašvaldības **teritorijā plāno attīstīt ierosinātais.** Ņemot vērā, ka ierosinātais ir sagatavojis ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu, par kuru viņš ir atbildīgs, sanāksmes laikā ierosinātais **prezentē paredzēto darbību un skaidro tās ietekmi uz vidi,** kā arī sniedz atbildes uz jautājumiem. Ierosinātāja pienākumus ir **protokolēt sanāksmes gaitu.** Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes laikā sanāksmes vadītājam **jānodrošina klātesošajiem iespēju uzdot jautājumus un izteikt viedokli.**

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 26.panta otrā daļa paredz sabiedrības tiesības vērsties Vides pārraudzības valsts birojā, ja ietekmes uz vidi novērtējuma procesā tiek pārkāptas vai ignorētas sabiedrības tiesības uz informāciju vai līdzdalību.

Arī uz šo ietekmes uz vidi novērtēšanas posmu attiecas informācija un rekomendācijas, kas izklāstītas **paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posma** aprakstā un attiecas uz sabiedriskās apspriešanas sanāksmju organizēšanu.

Savukārt noteikumu 46. punkts nosaka, ka ierosinātais piecu darbdienu laikā pēc sabiedriskās apspriešanas sanāksmes dienas **nosūta sanāksmes protokolu birojā un pašvaldībai,** kā arī ievieto ierosinātāja vai tā pilnvarotas personas tīmekļa vietnē. Protokols sabiedrībai ir pieejams arī pašvaldībā un Vides pārraudzības valsts birojā. Ikvienam sanāksmes dalībniekam ir tiesības septiņu dienu laikā pēc sabiedriskās apspriešanas sanāksmes dienas iesniegt ierosinātajam un

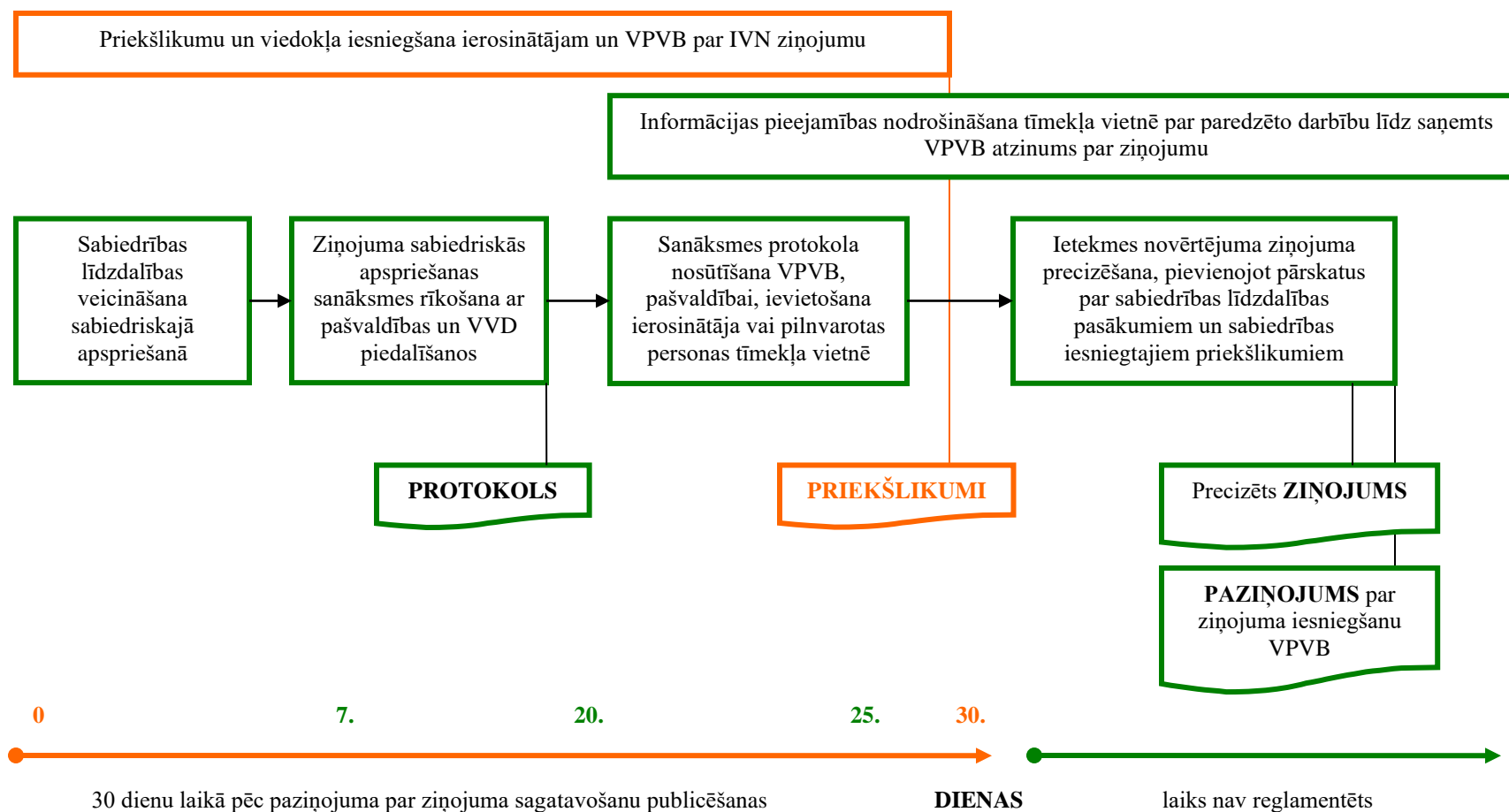
birojam pievienošanai protokolam atsevišķu viedokli par protokolā atspoguļoto informāciju par sabiedriskās apspriešanas sanākumi.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 47. punkts nosaka, ka ierosinātājs savā vai pilnvarotas personas tīmekļa vietnē **nodrošina pieeju informācijai** par paredzēto darbību (tai skaitā citu institūciju sniegtajiem atzinumiem par paredzēto darbību, kā arī vides informācijai, kas ir ierosinātāja rīcībā) arī pēc sabiedriskās apspriešanas sanāksmes norises dienas līdz dienai, kad saņemts Vides pārraudzības valsts **biroja atzinums par ziņojumu**.

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 17. panta septītā daļa nosaka, ka ierosinātājam, izvērtējot sabiedrības iesniegtos priekšlikumus un sabiedriskās apspriešanas rezultātus, **jāprecizē ziņojums**, ietverot tajā pārskatu par sabiedrības līdzdalības pasākumiem un sabiedrības iesniegtajiem priekšlikumiem un norādot, kā iesniegtie priekšlikumi ir ņemti vērā. Ziņojuma precizēšanas ilgums nav reglamentēts.

17. panta astotā daļa nosaka, ka, ja ziņojuma sagatavošanas gaitā **ierosinātājs nolemj atteikties no paredzētās darbības**, tas nekavējoties iesniedz paziņojumu par savu lēmumu (papīra formā un elektroniski) pašvaldībai, kuras administratīvajā teritorijā plānota paredzētā darbība, un Vides pārraudzības valsts birojam, kas ierosinātāja paziņojumu ievieto savā tīmekļa vietnē.

No 1.2.5. attēlā apkopotās informācijas redzams, ka ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskās apspriešanas posma ilgums ir vismaz 30 dienas pēc paziņojuma par ziņojuma sagatavošanu publicēšanas vietējā laikrakstā plus laiks, kas nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma precizēšanai un paziņojuma par ziņojuma iesniegšanu Vides pārraudzības valsts birojam izstrādei. Paziņojumu par ziņojuma iesniegšanu izstrādā atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 57. punkta prasībām.

1.2.5. attēls. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešanas posma tīklveida grafiks

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.² pantu nākošais ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posms, kas tiek īstenots pēc ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskās apspriešanas, ir Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu sagatavošana.

Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu

Ierosinātais pēc **ziņojuma** sabiedriskās apspriešanas un precizēšanas to kopā ar **paziņojumu par ziņojuma iesniegšanu Vides pārraudzības valsts birojam**:

- papīra formā un elektroniski iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā;
- triju darbdienu laikā pēc ziņojuma iesniegšanas birojā ievieto savā vai pilnvarotas personas tīmekļa vietnē;
- papīra formā un elektroniski iesniedz pašvaldībā.

Pašvaldība saņemto paziņojumu par Vides pārraudzības valsts birojā iesniegto ziņojumu ievieto savā tīmekļa vietnē. Savukārt Vides pārraudzības valsts birojs saņemto paziņojumu par birojā iesniegto ziņojumu ievieto savā tīmekļa vietnē, nodrošinot saiti uz ierosinātāja vai tā pilnvarotas personas tīmekļa vietni, kur pieejams ziņojums.

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 20. pantu Vides pārraudzības valsts birojam jāizvērtē ierosinātāja iesniegtais ziņojums par ietekmes novērtējumu un jāsniedz atzinums. Birojs var pieaicināt **ekspertus atzinuma** sagatavošanai un nosūtīt ziņojumu **izvērtēšanai valsts institūcijām** atbilstoši to kompetencei, kā arī, ja nepieciešams, pieprasīt no ierosinātāja **papildu informāciju, labojumus vai ziņojuma pārstrādāšanu**.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumiem Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” izdevumus, kas saistīti ar ekspertu darbu, sedz paredzamās darbības ierosinātājs saskaņā ar biroja sniegto publisko maksas pakalpojumu cenrādi. Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 17. septembra noteikumiem Nr. 877 “Vides pārraudzības valsts biroja publisko maksas pakalpojumu cenrādis”⁷⁶ pieaicināto ekspertu sniegtā pakalpojuma maksa ir 8.84 EUR par stundu (ar PVN).

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 54. punkts nosaka, ka ierosinātais pēc ziņojuma precizēšanas (labošanas vai pārstrādāšanas) atkal:

- papīra formā un elektroniski iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā aktuālo ziņojuma versiju un paziņojumu par aktuālo ziņojuma versiju;
- triju darbdienu laikā pēc aktuālās ziņojuma versijas iesniegšanas Vides pārraudzības valsts birojā ievieto aktuālo ziņojuma versiju un paziņojumu par aktuālo ziņojuma versiju savā vai pilnvarotas personas tīmekļa vietnē;
- papīra formā un elektroniski iesniedz pašvaldībā aktuālo ziņojuma versiju un paziņojumu par aktuālo ziņojuma versiju.

⁷⁶ Vides pārraudzības valsts biroja publisko maksas pakalpojumu cenrādis (2013): Ministru kabineta 2013. gada 17. septembra noteikumiem Nr. 877 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/260019>

Pašvaldība saņemto paziņojumu par aktuālo ziņojuma versiju ievieto savā tīmekļa vietnē. Savukārt Vides pārraudzības valsts birojs saņemto paziņojumu par aktuālo ziņojuma versiju ievieto savā tīmekļa vietnē, nodrošinot saiti uz ierosinātāja vai tā pilnvarotas personas tīmekļa vietni, kur pieejams ziņojums. Paziņojumu par aktuālo ziņojuma versiju izstrādā atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 57. punkta prasībām.

Vides pārraudzības valsts birojs **atkal vērtē ierosinātāja iesniegto precizēto (laboto vai pārstrādāto) ziņojums** par ietekmes uz vidi novērtējumu un **sniedz atzinumu**.

Likuma 6.¹ panta ceturtā daļa nosaka, ka Vides pārraudzības valsts birojs izsniedz atzinumu par ziņojumu **60 dienu laikā pēc ziņojuma saņemšanas**. Ja Vides pārraudzības valsts birojs pieprasa papildus informāciju no ierosinātāja, termiņš atzinuma sniegšanai tiek pagarināts par laikposmu, kādā ierosinātājs sniedzis informāciju. Ja nepieciešams, Vides pārraudzības valsts birojs atbilstoši „Administratīvā procesa likumā” noteiktajam var pagarināt atzinuma sniegšanas termiņu, bet **ne vairāk kā par vienu mēnesi**.

Vides pārraudzības valsts birojs sniedzot atzinumu par ziņojumu, ja nepieciešams, **var norādīt nosacījumus, ar kādiem paredzētā darbība ir īstenojama vai nav pieļaujama**. Nosacījumos var ietvert arī **prasības ietekmes uz vidi monitoringam. Atzinums par ziņojumu ir spēkā trīs gadus**. Ja šajā laikā netiek pieņemts paredzētās darbības akcepts, **veicams jauns ietekmes uz vidi novērtējums**.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 59. punkts nosaka, ka birojs pēc atzinuma par ziņojumu sniegšanas:

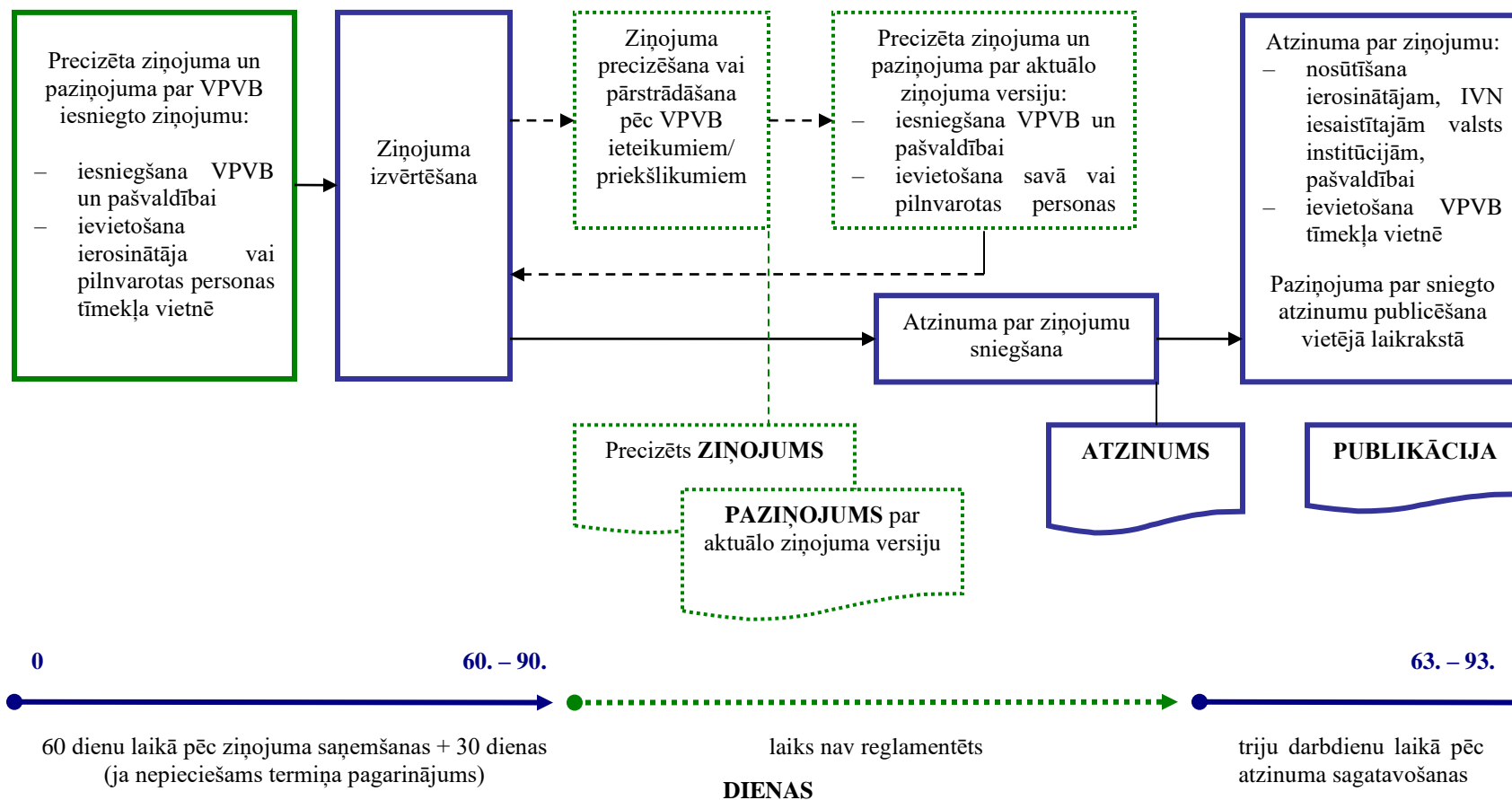
- triju darbdienu laikā papīra formā un elektroniski nosūta atzinumu par ziņojumu ierosinātājam, ietekmes uz vidi novērtējumā iesaistītajām valsts institūcijām un pašvaldībai;
- triju darbdienu laikā ievieto ziņojumu un atzinumu par ziņojumu savā tīmekļa vietnē;
- paziņojumu par to, ka ir sniegts atzinums par ziņojumu, publicē vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā un informē par iespēju iepazīties ar minēto atzinumu un ziņojumu.

Pašvaldība saņemto biroja atzinumu par ziņojumu ne vēlāk kā triju darbdienu laikā ievieto savā tīmekļa vietnē.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 61. punkts nosaka, ka **ziņojumam ierosinātāja vai tā pilnvarotas personas tīmekļa vietnē ir jābūt pieejamam ne mazāk kā trīs mēnešus vai arī līdz dienai, kad attiecīgā valsts institūcija, Ministru kabinets vai pašvaldība pieņēmusi lēmumu par paredzēto darbību**.

No 1.2.6. attēlā apkopotās informācijas var secināt, ka Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu sagatavošanas posms ilgst vismaz 63 dienām, ja nav jāprecizē, jāpapildina vai jāpārstrādā ziņojums, vai ja birojs neizmanto savas tiesības attiecībā uz ziņojuma atzinuma sagatavošanas termiņa pagarinājumu.

Informācijas pieejamības nodrošināšana tīmekļa vietnē par paredzēto darbību līdz saņemts VPVB atzinums par ziņojumu

1.2.6. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu sagatavošanas posma tīklveida grafiks

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.² pantu noslēdzošais ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posms, kas tiek īstenots pēc Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma par ietekmes novērtējuma ziņojumu sagatavošanas, ir paredzētās darbības akcepta lēmuma, kurā integrēts biroja atzinums, pieņemšana jeb paredzētās darbības akceptēšana.

Paredzētās darbības akceptēšana

Paredzētās darbības akcepts nozīmē attiecīgās valsts institūcijas, pašvaldības, citas institūcijas vai Ministru kabineta lēmuma pieņemšanu par atļauju uzsākt paredzēto darbību.

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 22. pants nosaka, lai saņemtu atļauju (akceptu) uzsākt paredzēto darbību, ierosinātājs iesniedz attiecīgajai **valsts institūcijai, pašvaldībai vai citai likumā noteiktajai institūcijai iesniegumu, ziņojumu un Vides pārraudzības valsts biroja atzinumu** par ziņojumu **kopā ar citos normatīvajos aktos noteiktajiem dokumentiem**. Ja **saskaņā ar ziņojumu paredzētās darbības ietekme uz vidi vai veselību** var skart vairāku pašvaldību teritorijas, ierosinātājs dokumentus **iesniedz visās attiecīgajās pašvaldībās**. Tas nozīmē, ka tikai pēc ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanas var secināt, vai lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu pieņems viena pašvaldība, kuras teritorijā plānota paredzētā darbība, vai arī vairākas pašvaldības, ja paredzētās darbības ietekme uz vidi vai cilvēku veselību skars vairāku pašvaldību teritorijas.

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 21. panta otrā daļa nosaka, ja **saskaņā ar ziņojumu paredzētās darbības ietekme uz vidi vai cilvēku veselību** var skart teritoriju, kas ir lielāka par attiecīgās pašvaldības teritoriju, un attiecīgā pašvaldība ir akceptējusi paredzēto darbību, galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņem Ministru kabinets pēc tās pašvaldības ierosinājuma, kuras teritoriju šī darbība var ietekmēt. **Kokšķiedru masas ražotnes attīstītājiem jāērķinās ar šo likuma panta normu un jau laikus jāsāk domāt par komunikāciju un argumentāciju arī ar pieguļošo teritoriju pašvaldībām– vēl vienu iesaistīto pusi.** Pastāv liela varbūtība, ka pieguļošo teritoriju pašvaldības var ierosināt lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu pieņemšanai Ministru kabinetā, ja laikus netiks uzsākta dialogs ar tām.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 67. punkts nosaka, ka, *lai akceptētu paredzēto darbību, ierosinātājs iesniegumu un citus dokumentus iesniedz pašvaldībā, ja normatīvajos aktos nav noteikts, ka paredzēto darbību akceptē valsts institūcija vai cita likumā noteikta institūcija.* No normatīvo aktu analīzes izriet, ka dokumenti paredzētās darbības akceptēšanai būs jāiesniedz pašvaldībā vai pašvaldībās, jo saskaņā ar ziņojumu paredzētās darbības ietekme uz vidi vai veselību skars vairāku pašvaldību teritorijas.

Iesniegumā, ko iesniedz valsts institūcijai, pašvaldībai vai citai likumā noteiktajai institūcijai, norādāmo informāciju nosaka Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” 68. punkts. **Iesnieguma sagatavošanai nav nepieciešamas specifiskas zināšanas, to var sagatavot pats ierosinātājs.**

Savukārt noteikumu 69. punkts nosaka, ka valsts institūcija, pašvaldība vai cita likumā noteiktā institūcija **triju darbdienu laikā** pēc iesnieguma saņemšanas **ievieto paziņojumu par to savā tīmekļa vietnē.**

Attiecīgā valsts institūcija, pašvaldība vai cita likumā noteiktā institūcija, vispusīgi izvērtējusi ziņojumu, pašvaldības un sabiedrības viedokli un ievērojot Vides pārraudzības valsts biroja atzinumu par ziņojumu, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu. **Ja paredzēto darbību plānots veikt vairāku pašvaldību teritorijā, tā uzskatāma par akceptētu, ja lēmumu par šīs darbības akceptēšanu ir pieņēmušas visas attiecīgās pašvaldības.**

Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 6.¹ panta sestā daļa nosaka, ka attiecīgā valsts institūcija, pašvaldība vai cita likumā noteiktā institūcija lēmumu par paredzētās darbības akceptu pieņem 60 dienu laikā pēc visu nepieciešamo dokumentu saņemšanas.

Attiecīgā valsts institūcija, pašvaldība vai cita likumā noteiktā institūcija nosūta pieņemto lēmumu ierosinātājam un Vides pārraudzības valsts birojam, kā arī triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas to ievieto savā tīmekļvietnē un piecu darbdienu laikā nosūta publicēšanai vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā.

Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 "Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību" 71. punkts nosaka, ka, *ja paredzētā darbība var skart teritoriju, kas ir lielāka par tās pašvaldības teritoriju, kurā plānots veikt šo darbību, pašvaldība, kuras teritorijā plāno veikt paredzēto darbību, 10 darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par paredzētās darbības akceptēšanu nosūta informāciju par pieņemto lēmumu un attiecīgo lēmumu tām pašvaldībām, kuru teritoriju var skart paredzētā darbība.*

Savukārt Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 "Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību" 72. punkts nosaka, ka, *ja pašvaldība, kuras teritoriju var skart paredzētā darbība, saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 21. panta otro daļu ierosina galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetam, attiecīgā pašvaldība mēneša laikā pēc dienas, kad saņemts pašvaldības (kuras teritorijā plānots veikt paredzēto darbību) lēmums par paredzētās darbības akceptēšanu, iesniedz to Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā un, ja nepieciešams, pievieno citus dokumentus (piemēram, ekspertu atzinumus, dokumentus, kas atspoguļo sabiedrības viedokli).*

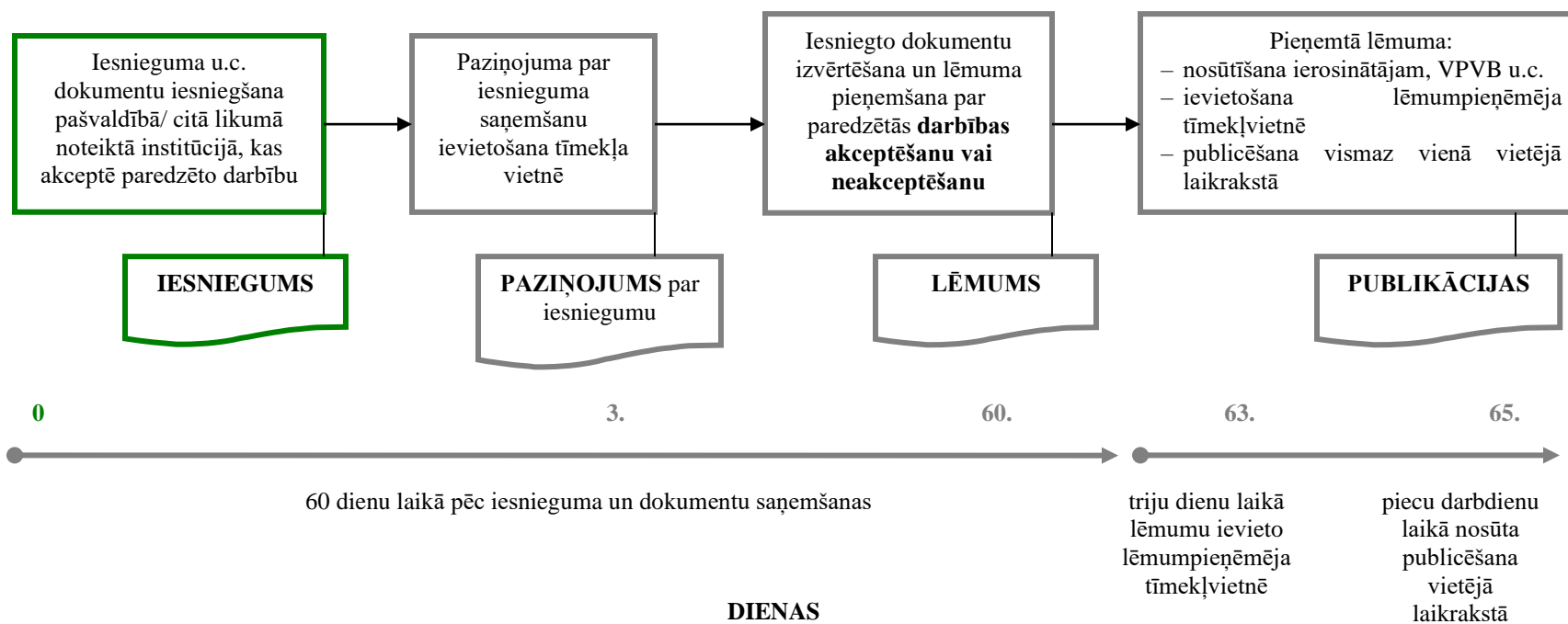
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija pēc pašvaldības lēmuma saņemšanas sagatavo un iesniedz Ministru kabinetā rīkojuma projektu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu, kā arī informatīvo ziņojumu par plānotās darbības ietekmi uz vidi vai cilvēku veselību. Ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju komunicē tikai pašvaldības/-as, kuras teritorija tiks skarta.

Ja pieņemts lēmums akceptēt paredzēto darbību, tā īstenojama, ievērojot nosacījumus, kas izvirzīti Vides pārraudzības valsts biroja atzinumā par ziņojumu.

No 1.2.7. attēla datiem izriet, ka paredzētās darbības akceptēšanas posms var ilgt līdz 65 dienām. Ja pašvaldība, kuras teritoriju var skart paredzētā darbība, saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 21. panta otro daļu ierosina galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetam, tad jārēķinās ar ilgāku laiku darbības akceptēšanas posmam, jo attiecīgai pašvaldībai ir tiesības mēneša laikā (t.i. 30 dienu laikā) pēc pašvaldības lēmuma saņemšanas par paredzētās darbības akceptēšanu iesniegt to Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā. Arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai būs nepieciešams laiks rīkojuma

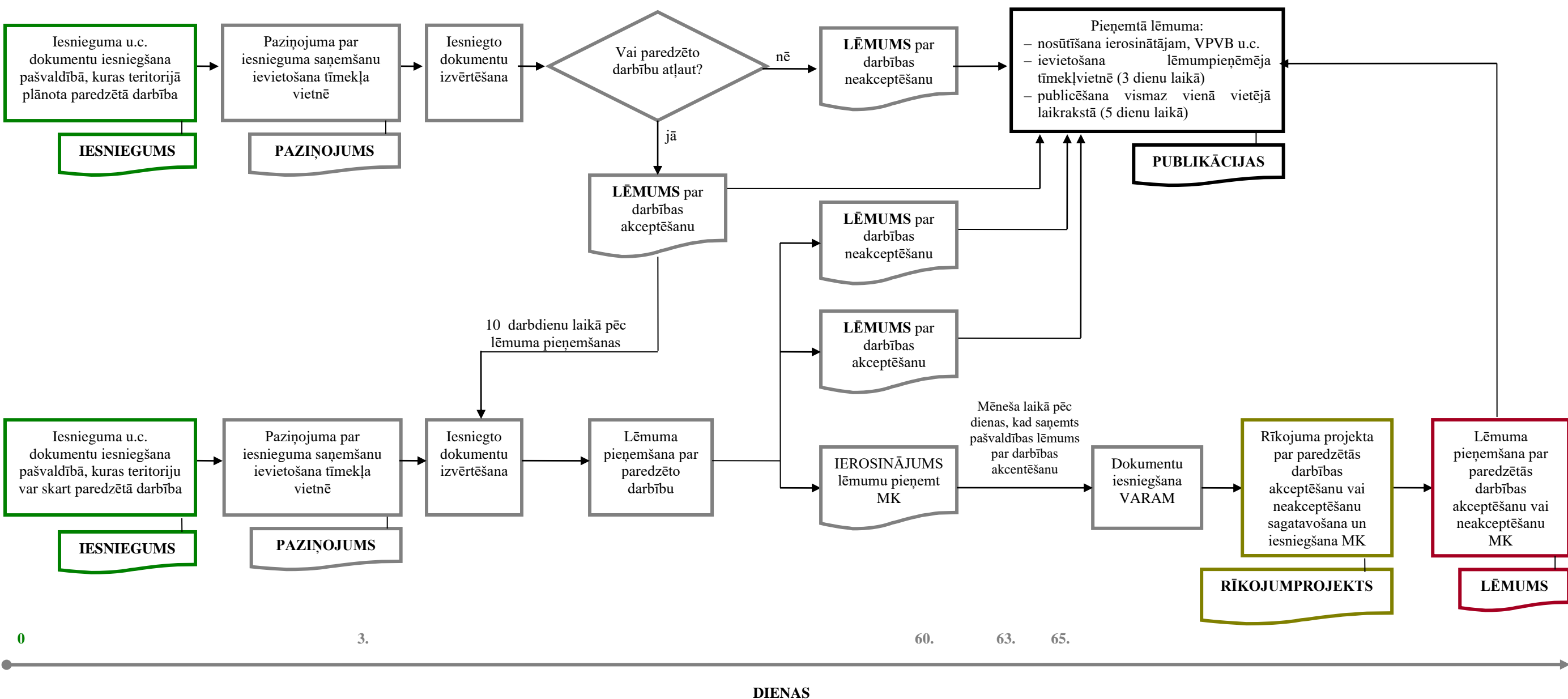
projekta sagatavošanai par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu. Arī jautājuma izskatīšana Ministru kabinetā var ieilgt (sk.1.2.8. att.).

Ziņojuma par IVN pieejamības nodrošināšana ierosinātāja vai tā pilnvarotas personas tīmekļa vietnē (ne mazāk kā trīs mēnešus vai arī līdz dienai, kad attiecīgā valsts institūcija/ Ministru kabinets/ pašvaldība pieņēmusi lēmumu par paredzēto darbību)

1.2.7.attēls. Paredzētās darbības akceptēšanas posma tīklveida grafiks

Ziņojuma par IVN pieejamības nodrošināšana ierosinātāja vai tā pilnvarotas personas tīmekļa vietnē (ne mazāk kā trīs mēnešus vai arī līdz dienai, kad attiecīgā valsts institūcija/ Ministru kabinets/ pašvaldība pieņēmusi lēmumu par paredzēto darbību)

Apzīmējumi: attiecīgās darbības veicēja krāsojums tīklveida grafikos un izmantoto apzīmējumu skaidrojums

1.2.8.attēls. **Paredzētās darbības akceptēšanas posma tīklveida grafiks, ja paredzētās darbības akceptēšanas lēmumu pieņem vairākas pašvaldības**

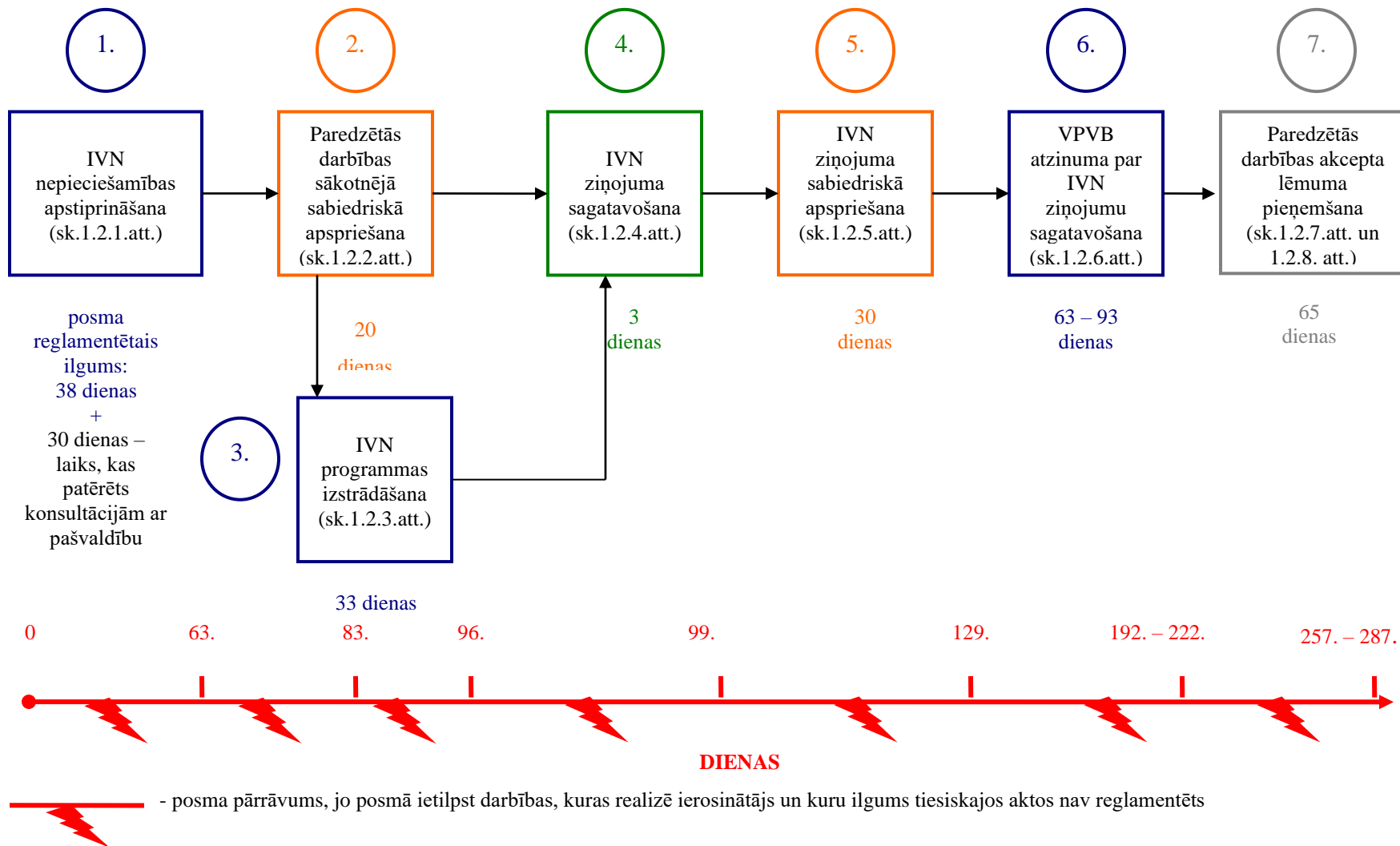
1.2.9. attēlā ir apkopoti visi ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa posmi, sākot ar ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības apstiprināšanu Vides pārraudzības valsts birojā un beidzot ar lēmuma pieņemšanu par paredzēto darbību. No ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamības apstiprināšanas līdz darbības akceptēšanai ir jāreķinās ar **9 - 10 mēnešiem** (normatīvajos aktos reglamentētais laika periods) plus laika periods darbībām, kuras realizē ierosinātājs vai ierosinātāja pilnvarota persona un kuru ilgums nav reglamentēts, t.i.,:

- paredzētās darbības pieteikšanas iesnieguma sagatavošana (1.posma sākumā);
- sākotnējās sabiedriskās apspriešanas rezultātu apkopošana (2.posma beigās);
- papildus informācijas sagatavošana pēc Vides pārraudzības valsts biroja pieprasījuma ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšanai (3.posmā);
- pētījumu veikšana nepieciešamās informācijas un datu ieguvei ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanai un paša ziņojuma izstrāde (4.posmā);
- ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma precizēšana pēc sabiedriskās apspriešanas (5.posmā);
- ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma precizēšana/ labošana/ pārstrādāšana pēc Vides pārraudzības valsts biroja ieteikumiem/ priekšlikumiem (6.posmā).

Tā kā šīs darbības ir laikietilpīgas, tāpēc ārkārtīgi svarīgi ir izvēlēties pieredzējušu ierosinātāja pilnvarotu personu, kas palīdzēs šīs darbības realizēt kvalitatīvi un īsākos laika termiņos. Vienīgais termiņus ierobežojošs faktors ir tas, ka ietekmes uz vidi novērtējuma programma ir spēkā piecus gadus. Pēc pieciem gadiem, tas ir, kad ir beidzies programmas derīguma termiņš, ierosinātajam atkārtoti jāpieprasa Vides pārraudzības valsts birojam izsniegt programmu, bet pirms tam ierosinātajam atkārti ir jāorganizē sākotnējā sabiedriskā apspriešana atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” III nodaļas prasībām.

Arī paredzētās darbības akceptēšanas posms (7.posms) var ieilgt, ja pašvaldība, kuras teritoriju var skart paredzētā darbība, saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 21. panta otro daļu ierosina galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetā.

No 1.2.9. attēlā atspoguļotās informācijas redzams, ka tikai divi posmi (otrais – paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana un trešais – ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšana) var tikt realizēti paralēli, pārējie posmi – viens otru nomaina pēctecīgi.

1.2.9. attēls. Ietekmes uz vidi novērtēšanas procesa galvenie posmi laika (dienās) šķēsgriezumā

1.2.2. Piesārņojošās darbības uzsākšanas normatīvā vide

Viens no Latvijas vides aizsardzības principiem ir *novēršanas princips*, kas nozīmē, ka *jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai*⁷⁷. Lai kontrolētu un mazinātu saimnieciskās darbības radīto piesārņojumu, Latvijā darbojas piesārņojošo darbību atļauju sistēma, lai dažādām saimnieciskām darbībām reglamentētu to darbību un darbības radīto piesārņojumu. Līdz ar to pirms saimnieciskās darbības plānošanas būtiski apzināt svarīgākās tiesiskās normas attiecībā uz piesārņojošās darbības uzsākšanu.

Piesārņojošās darbības Latvijā regulē likums „Par piesārņojumu”. **Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 1. pielikumu iekārtas celulozes ražošanai no koksnes vai citām šķiedrvielām ir piesārņojošās iekārtas (darbība)**, tāpēc turpinājumā tiks raksturotas galvenās tiesiskās normas, kas būs saistošas kokšķiedru masas ražotnei piesārņojošās darbības uzsākšanas jomā un izriet no likuma „Par piesārņojumu”.

Likuma "Par piesārņojumu"⁷⁸ mērķis ir *novērst vai mazināt piesārņojuma dēļ cilvēku veselībai, īpašumam un videi nodarīto kaitējumu, novērst kaitējuma radītās sekas, kā arī:*

- (1) novērst piesārņojošu darbību izraisīta piesārņojuma rašanos vai, ja tas nav iespējams, samazināt emisiju augsnē, ūdenī un gaisā;**
- (2) novērst vai, ja tas nav iespējams, samazināt neatjaunojamo dabas resursu un enerģijas izmantošanu, veicot piesārņojošas darbības;**
- (3) novērst vai, ja tas nav iespējams, samazināt atkritumu radīšanu;**
- (4) nodrošināt piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu apzināšanu valsts teritorijā un to reģistrāciju;**
- (5) noteikt pasākumus piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpētei un piesārņotu vietu sanācijai;**
- (6) noteikt personas, kuras sedz ar piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpēti un piesārņotu vietu sanāciju saistītos izdevumus;**
- (7) novērst vai samazināt vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem;**
- (8) samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas (..) un palielināt oglekļa dioksīda piesaisti (..), ņemot vērā izmaksu efektivitāti, nodrošinot līdzdalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā un izpildot Latvijas saistības attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un oglekļa dioksīda piesaisti;**
- (9) noteikt ikvienas fiziskās un juridiskās personas, kā arī šo personu apvienības, organizācijas un grupas (sabiedrības) tiesības piedalīties lēmuma pieņemšanas procesā attiecībā uz atļauju izsniegšanu piesārņojošu darbību veikšanai vai izmaiņai piesārņojošā darbībā vai**

⁷⁷ Vides aizsardzības likums (2006): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/147917>

⁷⁸ Par piesārņojumu (2001): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/6075>

šādu atļauju pārskatīšanu, kā arī attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu sadali un piešķiršanu;

(10) novērst vai, ja tas nav iespējams, ierobežot piesārņojošo darbību radītās smakas.

Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 1. pantu *„operators — privātpersona, atvasināta publiska persona, tiešās vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, kura veic profesionālu darbību vai ir atbildīga par šādas darbības veikšanu vai kurai ir noteicošā ekonomiskā ietekme uz attiecīgās profesionālās darbības tehnisko izpildījumu.”* Līdz ar to starpziņojumā paralēli terminam „ražotne” un „kokšķiedru masas ražotne” lietots arī termins „operators”, raksturojot un citējot normatīvo aktu prasības.

Likuma „Par piesārņojumu” II nodaļa nosaka prasības un nosacījumus attiecībā uz piesārņojošas darbības veikšanu. Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 4. panta pirmo daļu, operatoram, veicot piesārņojošu darbību, jāievēro tās specifika un jāizpilda šādas prasības, kas būs saistošas arī kokšķiedru masas ražotnei:

- (1) jāveic pasākumi, lai novērstu piesārņojuma rašanos vai samazinātu tā emisiju;**
- (2) jānodrošina vides kvalitātes normatīvu ievērošana;**
- (3) jāveic piesārņojošas darbības monitorings;**
- (4) jāsniedz vides aizsardzības un citām valsts institūcijām, pašvaldībām un sabiedrībai likumā „Par piesārņojumu” un citos normatīvajos aktos paredzēto informāciju;**
- (5) jāievēro prasības attiecībā uz piesārņojošas darbības vietu;**
- (6) jāapkopo un jāsniedz darbiniekiem, kuri veic piesārņojošu darbību, nepieciešamo informāciju par tās iespējamo ietekmi uz cilvēku veselību un vidi;**
- (7) jāievēro likuma „Par piesārņojumu” 11. pantā minētos nosacījumus;**
- (8) jāsaņem atļauju A (..) kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai (..) un (..) jāsaņem atļauju siltumnīcefekta gāzu emisijai;**
- (9) pēc iekārtas darbības pilnīgas pārtraukšanas jāveic pasākumi, kas nepieciešami piesārņojuma riska novēršanai un iekārtas atrašanās vietas sakārtošanai atbilstošā stāvoklī;**
- (10) racionāli jāizmanto enerģiju.**

Savukārt 11. panta pirmā daļa nosaka, ka, veicot piesārņojošu darbību, operators (..) ievēro:

- (1) aizliegumu attiecībā uz noteiktu piesārņojošu vielu emisiju vidē;*
- (2) noteiktu piesārņojuma veidu emisijas robežvērtības un limitus, kā arī ar labākajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem saistītos emisiju līmeņus;*
- (3) emisijas samazināšanas, novēršanas vai kontroles kārtību noteiktās saimnieciskās darbības jomās vai attiecībā uz noteikta veida iekārtām vai vielām;*
- (4) ar noteiktu emisiju saistītu iekārtu vai iekārtu grupu atbilstības novērtēšanas kārtību.*

Līdz piesārņojošās darbības uzsākšanai kokšķiedru masas ražotnei būs saistošas prasība par atļauju (A kategorijas piesārņojošas darbības uzsākšanai un siltumnīcefekta gāzu emisijas) saņemšanu, prasības attiecībā uz piesārņojošas darbības vietu, prasības attiecībā uz nepieciešamās informācijas sniegšanu vides aizsardzības un citām valsts institūcijām,

pašvaldībām un sabiedrībai, kā arī, izvēloties ražošanas iekārtas un tehnoloģijas saimnieciskai darbībai, būs saistošas prasības par pasākumu veikšanu, lai novērstu piesārņojuma rašanos vai samazinātu tā emisiju, un racionālu enerģijas izmantošanu. Detalizētās šīs prasības tiks analizētas šīs apakšnodaļas turpinājumā.

Kokšķiedru masas ražotnei būs saistošas arī likuma „Par piesārņojumu” 6. panta prasības attiecībā uz operatora un darbinieku nodrošināšanu ar nepieciešamajām zināšanām un pienākumu sniegt informāciju:

(1) *Operators pirms piesārņojošas darbības uzsākšanas vai būtiskas izmaiņas **apzina** informāciju par tās **iespējamo ietekmi uz cilvēku veselību un vidi.***

(2) *Operators **sniedz darbiniekiem, kuri veic piesārņojošu darbību, nepieciešamās zināšanas par kārtību, kādā šī darbība veicama, un tās iespējamo ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, par piesardzības pasākumiem šīs ietekmes samazināšanai, kā arī par rīcību avārijas situācijā.***

(3) *Operatoram ir pienākums **sniegt informāciju vides aizsardzības institūcijām**, kuras saskaņā ar likumu „Par piesārņojumu” atbild par atļauju izsniegšanu un kontroli, kā arī informēt sabiedrību un attiecīgo pašvaldību par atļaujā noteiktā monitoringa rezultātiem un piesārņojošas darbības ietekmi uz cilvēku veselību un vidi.*

(3¹) *Operators **nodrošina iespēju Valsts vides dienestam veikt darbības, kas nepieciešamas vides aizsardzības normatīvajos aktos noteikto prasību un atļaujā izvirzīto nosacījumu izpildes kontrolei.***

(4) *Ja ir pārkāptas vides aizsardzības normatīvajos aktos noteiktās prasības vai atļaujas nosacījumi vai ir apdraudēta to turpmākā ievērošana, operators par to **nekavējoties paziņo** Valsts vides dienestam un rīkojas tā, lai nodrošinātu, ka **iekārtas normāla darbība tiek atjaunota** visīsākajā laikā vai attiecīgi **tiek novērsts** iespējamais vides aizsardzības normatīvajos aktos noteikto prasību vai atļaujas nosacījumu ievērošanas **apdraudējums**. Valsts vides dienests uzdod operatoram veikt nepieciešamos pasākumus, lai atjaunotu iekārtas normālu darbību un atbilstību vides aizsardzības normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un atļaujā izvirzītajiem nosacījumiem.*

(5) *Ja ir radies cilvēku dzīvībai, veselībai vai videi bīstams piesārņojums vai pastāv nopietni šāda piesārņojuma rašanās draudi, **operators par to paziņo Valsts vides dienestam.***

Likuma 7. pants nosaka, ka operatoram jānodrošina piesārņojošas darbības monitorings, īpaši tādiem procesiem, kuri ir tieši saistīti ar vides piesārņošanu vai tās risku. Lai noteiktu vides stāvokļa izmaiņu tendences, operatoram jānodrošina vides monitorings teritorijā, kuru var ietekmēt piesārņojošā darbība. Iespēju robežās ražotnes attīstītājam jau ietekmes uz vidi novērtējuma laikā jādomā par ietekmes uz vidi monitoringa programmas izstrādi un ieviešanu.

Likuma „Par piesārņojumu” 20. panta pirmā daļa nosaka, ka, **veicot A kategorijas piesārņojošās darbības, pie kurām pieder arī celulozes ražošana no koksnes vai citām šķiedrvielām, operators lieto labākos pieejamos tehniskos paņēmienus.** Savukārt 20. panta piektā daļa nosaka, ka, izvēloties labākos pieejamos tehniskos paņēmienus un ņemot vērā to ieviešanas un lietošanas potenciālās izmaksas, kā arī „Vides aizsardzības likumā” noteiktos vides aizsardzības principus un konkrētās piesārņojošās darbības specifiku, operators:

(1) ***izmanto tehnoloģiju, kas nodrošina iespējami maza atkritumu daudzuma rašanos;***

- (2) *izmanto tehnoloģiju, kas nodrošina likuma „Par piesārņojumu” 5. panta prasību ievērošanu;*
- (3) *izmanto vielas, kuras ir mazāk bīstamas cilvēku dzīvībai, veselībai un videi;*
- (4) *veicina ražošanas procesā radīto un izmantoto vielu otrreizēju izmantošanu un atkritumu pārstrādi;*
- (5) *izmanto procesus, iekārtas un darbības metodes, kuras rūpnieciskajā ražošanā jau ir pārbaudītas un atzītas par veiksmīgām;*
- (6) *ievēro tehnoloģiju attīstību un to, kā paplašinās zināšanas un izpratne par jaunajām tehnoloģijām;*
- (7) *ņem vērā emisijas raksturu, ietekmi un apjomu;*
- (8) *ņem vērā paredzamo iekārtas apturēšanas vai slēgšanas termiņu;*
- (9) *ņem vērā laiku, kas nepieciešams labāko pieejamo tehnisko paņēmieni ieviešanai;*
- (10) *ievēro ražošanas procesā izmantojamo izejvielu, arī ūdens, patēriņu un tehnoloģijas energoefektivitāti;*
- (11) *novērš vai līdz minimumam samazina emisijas risku un tās ietekmi uz cilvēku veselību vai vidi;*
- (12) *novērš avārijas, bet, ja avārija ir notikusi, — samazina tās radītās sekas;*
- (13) *pamatojas uz secinājumiem par labākajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem (...);*
- (14) *nodrošina, ka iekārtas radītā emisija nepārsniedz ar labākajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem saistīto emisiju līmeni.*

Likuma „Par piesārņojumu” 5. pants nosaka, ka operators, kā arī atbildīgās valsts un pašvaldību institūcijas **veic nepieciešamos piesardzības pasākumus, lai novērstu vai, ja tas nav iespējams, samazinātu vides piesārņošanu vai tās risku, kā arī avāriju risku.** Piesardzības pasākumi ietver:

- (1) *pieejamo tehnisko līdzekļu izmantošanu un organizatorisko pasākumu veikšanu visos piesārņojošās darbības posmos un procesos;*
- (2) *ražošanas vai citu darbību ierobežošanu vai pārtraukšanu uz noteiktu laikposmu, ja tas nepieciešams nelabvēlīgu meteoroloģisko vai citu apstākļu dēļ;*
- (3) *izvairīšanos no neatjaunojamo dabas resursu un enerģijas lietošanas vai to lietošanas ierobežošanu, kā arī izvairīšanos no atkritumu radīšanas vai to radīšanas ierobežošanu, visā vielu vai materiālu aprites ciklā izmantojot tādas metodes kā vielu un materiālu atkārtota lietošana un pārstrāde vai citas metodes;*
- (4) *izvairīšanos no tādu ķīmisko vielu un maisījumu izmantošanas, kuru vietā ir iespējams izmantot aizstājējus, kas ir mazāk bīstami cilvēku dzīvībai, veselībai vai videi;*
- (5) *avāriju riska novērtēšanu un tādus pasākumus, kas nepieciešami, lai izvairītos no avārijām, bet avārijas gadījumā — samazinātu tās sekas;*
- (6) *piesārņojošās darbības pārtraukšanu un neatliekamu piesārņotās vietas sanācību, ja tas nepieciešams;*

- (7) pasākumus, kas nepieciešami, lai nepieļautu piesārņojuma izplatīšanos; piesārņotās vietas izpēti un sanācību, kā arī piesārņojošas darbības monitoringu;
- (8) operatoriem, kuri veic likuma „Par piesārņojumu” 1. pielikumā minētās piesārņojošās darbības, izvirzāmo prasību lietot labākos pieejamos tehniskos paņēmienus.

Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 24.² panta otro daļu izdoti Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 430 “Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai”⁷⁹, kas būs saistošas arī kokšķiedru masas ražotnei tās izveides gadījumā.

Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 430 “Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai”⁸⁰ nosaka īpašās vides aizsardzības prasības iekārtām celulozes ražošanai no koksnes vai citām šķiedrvielām. Noteikumi satur normas, kas izriet no 2014. gada 26. septembra Eiropas Komisijas īstenošanas lēmuma 2014/687/ES, ar ko pieņem labāko pieejamo tehnisko paņēmieni secinājumus celulozes, papīra un kartona ražošanas nozarē saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām. Ministru kabineta noteikumu 2. punkts nosaka, ka pielikumā noteikto (turpmāk tekstā arī – LPTP) vietā piesārņojošās darbības veicējs var izmantot citus labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, kas nodrošina vismaz līdzvērtīgu vides aizsardzības līmeni. Prasības, kas norādītas Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumu Nr. 430 “Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai” pielikumā (turpmāk tekstā arī – noteikumu pielikumā), operatoram jāņem vērā, lai saņemtu A kategorijas atļauju piesārņojošas darbības uzsākšanai saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai. Līdz ar to šīs īpašās vides prasības būs saistošas un būs jāintegrē ražošanas procesā arī kokšķiedru masas ražotnei (sk. 1.2.1.tab.).

1.2.1. tabula. Īpašu vides prasību celulozes ražošanai raksturojums saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumiem Nr. 430 “Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai”

Vides aizsardzības prasības joma	Prasību ieviešanas pamatojums	LPTP	Piezīmes
Vispārīgie labākie pieejamie tehniskie paņēmieni			
Vides pārvaldības sistēma	Celulozes ražotnes vispārējo vides aizsardzības rādītāju uzlabošana	LPTP – ieviest un konsekventi īstenot vides pārvaldības sistēmu, kuras iezīmes uzskaitītas noteikumu pielikuma 8.1.1. punktā	Vides pārvaldības sistēmas piemērošanas joma un veids ir atkarīgs no iekārtas veida, lieluma un sarežģītības pakāpes, kā

⁷⁹ Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai (2016): Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 430 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/283342>

⁸⁰ Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai (2016): Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 430 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/283342>

Vides aizsardzības prasības joma	Prasību ieviešanas pamatojums	LPTP	Piezīmes
			arī no ietekmes uz apkārtējo vidi, ko tā var radīt.
Materiālu plūsmas vadība un laba saimniekošana	Ražošanas procesa ietekmes uz vidi mazināšana	LPTP – ievērot labas saimniekošanas principus, izmantojot dažādu paņēmieni kombināciju, kas uzskaitītas noteikumu pielikuma 8.2.1. punktā. Lai samazinātu bioloģiski grūti noārdāmu organisko helātveidojošo aģentu nonākšanas apkārtējā vidē, LPTP – izmantot noteikumu pielikuma 4. tabulā minēto tehnisko paņēmieni kombināciju.	
Ūdens un notekūdeņu apsaimniekošana	Notekūdeņu rašanās un to piesārņojuma slodzes, kas rodas koksnes glabāšanas un sagatavošanas procesos, samazināšana	LPTP – izmantot noteikumu pielikuma 5. tabulā minēto tehnisko paņēmieni kombināciju.	Ar LPTP saistītā notekūdeņu plūsma no sausās mizošanas ir 0.5 – 2.5 m ³ / GSt.
	Saldūdens izmantošanas un notekūdeņu rašanās samazināšana	LPTP – ieviest noslēgtu ūdensapgādes sistēmu (ciktāl tas ir tehniski iespējams), izmantojot noteikumu pielikuma 6. tabulā minēto tehnisko paņēmieni kombināciju.	Ar LPTP saistītā notekūdeņu plūsma izplūdes vietā pēc notekūdeņu attīrīšanas, izteikta kā gada vidējā vērtība ir 9 - 16 m ³ / GSt.
Energopatēriņš un energoefektivitāte	Kurināmā un enerģijas patēriņa samazināšana	LPTP – obligāti izmantot 1.paņēmieni: <i>energopārvaldības sistēmas izmantošana, kas ietver visus šādus elementus:</i> <i>a) fabrikas kopējās patērētās un saražotās enerģijas novērtēšana;</i> <i>b) enerģijas reģenerēšanas potenciāla apzināšana,</i>	

Vides aizsardzības prasības joma	Prasību ieviešanas pamatojums	LPTP	Piezīmes
		<i>kvantificēšana un optimizēšana; c) optimizētā enerģijas patēriņa monitorings un uzturēšana,</i> kā arī pārējos noteikumu pielikuma 8. tabulā minēto tehnisko paņēmieni kombināciju.	
Smakas emisijas	Smakojošu savienojumu emisiju, kas rodas notekūdeņu sistēmā, novēršana un samazināšana	LPTP – izmantot noteikumu pielikuma 9. tabulā minēto tehnisko paņēmieni kombināciju.	
Galvenie procesa parametri un emisijas ūdenī un gaisā – monitorings	Datu bāzes veidošana un monitorings	LPTP – galveno procesa parametru monitorings saskaņā ar noteikumu pielikuma 10., 11., un 12. tabulas datiem (definētajiem parametriem un to monitoringa biežumu), kā arī 8.6.2. punkta prasību.	
Atkritumu apsaimniekošana	Apglabāšanai nosūtīto atkritumu daudzuma samazināšana	LPTP – ieviest atkritumu novērtēšanas (ieskaitot atkritumu uzskaiti) un apsaimniekošanas sistēmu, lai atvieglotu atkritumu otrreizēju izmantošanu vai, ja tas nav iespējams, atkritumu pārstrādi, vai, ja tas nav iespējams, cita veida reģenerāciju, tostarp izmantot noteikumu pielikumā minēto tehnisko paņēmieni kombināciju.	
Emisijas ūdenī	Emisiju saņemtajās ūdenstilpnēs samazināšana	LPTP – izmantot piemērotu noteikumu pielikuma 8.8.1., 8.8.2., 8.8.3., 8.8.4. punktā minēto tehnisko paņēmieni.	

Vides aizsardzības prasības joma	Prasību ieviešanas pamatojums	LPTP	Piezīmes
Trokšņa emisijas	Trokšņa emisiju no celulozes ražošanas samazināšana	LPTP – izmantot noteikumu pielikuma 15. tabulā minētos paņēmieni kombināciju.	
Ekspluatācijas izbeigšana	Piesārņojuma risku, kad ražotnes ekspluatācija tiek izbeigta, novēršana	LPTP – izmantot noteikumu pielikuma 16. tabulā minētos vispārīzmantojamos paņēmienus.	Pirmais tehniskais paņēmienis nosaka, ka jānodrošina, ka jau projektēšanas posmā netiek iepļānotas pazemes tvertnes un cauruļvadi vai arī to atrašanās vieta ir labi zināma un dokumentēta.
LPTP secinājumi par mehānisko un ķīmiski mehānisko celulozes ieguvu			
Notekūdeņi un emisijas ūdenī	Saldūdens izmantošanas, notekūdeņu plūsmas un piesārņojuma slodzes samazināšana	LPTP – izmantot piemērotu noteikumu pielikuma 8.8.1., 8.8.2., 8.8.3., 8.8.4. punktā minēto tehnisko paņēmieni un 48. tabulā minēto paņēmieni kombināciju.	Noteikumu pielikuma 50. tabula nosaka ar LPTP saistītos emisijas līmeņus attiecībā uz notekūdeņu tiešu novadīšanu saņemtajās ūdenstilpnēs no ĶTM un ĶM celulozes fabrikas
Energopatēriņš un energoefektivitāte	Siltumenerģijas un elektroenerģijas patēriņa samazināšana	LPTP – izmantot noteikumu pielikuma 51. tabulā minēto paņēmieni kombināciju.	
<p>Noteikumu pielikuma 14. punktā pievienotajās tabulās (no 65. līdz 70.tabulai) sniegti:</p> <p>14.1. Tehnisko paņēmieni apraksti attiecībā uz emisijām gaisā (novēršanas un kontroles paņēmieni apraksts)</p> <p>14.2. Paņēmieni, kā samazināt saldūdens izmantošanu, notekūdeņu plūsmu un piesārņojuma slodzi notekūdeņos</p> <p>14.3. Atkritumu rašanās novēršanas un atkritumu apsaimniekošanas paņēmieni</p>			

Avots: *Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai* (2016): Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 430 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/283342>

No 1.2.1.tabulā apkopotās informācijas var secināt, ka **LPTP lietošana kokšķiedru masas ražotnē, ļaus radīt kvalitatīvu dzīves vidi iekārtu darbības rezultātā, samazināt ražošanas procesa negatīvo**

ietekmes uz vidi, uzlabot vispārējos vides aizsardzības rādītājus, kā arī nodrošināt ekonomiskāku ražošanas procesu un normatīvo aktu prasību ievērošanu.

Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 1. pielikumu „Piesārņojošas darbības (iekārtas), kurām nepieciešama A kategorijas atļauja” **iekārtas celulozes ražošanai no koksnes vai citām šķiedrvielām atbilst A kategorijas piesārņojošām darbībām**. Saskaņā ar likuma 2. pielikumu „Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā iekļautās piesārņojošās darbības” **celulozes ražošana no koksnes vai citām šķiedrvielām ir darbība, kurai nepieciešama siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauja**. Līdz ar to kokšķiedras masas ražotnei atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” IV (Piesārņojošu darbību iedalījums un to veikšanas nosacījumi), V (Atļaujas pieteikšana, izsniegšana, pārskatīšana un atcelšana) un V¹ (Siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotas un emisijas kvotu sadales plāns) nodaļās un likumam pakārtotajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā **būs jāiesniedz pieteikumi A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas un siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas saņemšanai**. Likuma „Par piesārņojumu” 24.¹ panta sestā daļa nosaka, ka Valsts vides dienests siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas nosacījumus saskaņo ar attiecīgās iekārtas A vai B kategorijas atļaujas nosacījumiem.

Likuma „Par piesārņojumu” 25. pants nosaka **priekšnosacījumus** attiecībā uz A kategorijas atļaujas izsniegšanu piesārņojošas darbības uzsākšanai. Tie ir:

- (1) *Atļauju piesārņojošas darbības uzsākšanai (..) izsniedz, ja operators ir iesniedzis iesniegumu atbilstoši likumā „Par piesārņojumu” un citos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.*
- (2) *A (..) kategorijas atļauju piesārņojošas darbības uzsākšanai vai būtiskai izmaiņai izsniedz, ja papildus 25. panta pirmās daļas nosacījumam ir ievēroti arī šādi nosacījumi:*
 - 1) *operators ir novērtējis šīs darbības ietekmi uz vidi un saņēmis atzinumu par paredzētās darbības akceptu (..);*
 - 2) *ir izstrādāta rūpniecisko avāriju novēršanas programma vai drošības pārskats, kā arī objekta avārijgatavības un civilās aizsardzības pasākumu plāns — gadījumos, kad saskaņā ar normatīvajiem aktiem tas ir nepieciešams;*
 - 3) *ir sniegta informācija sabiedrībai un dots pietiekami ilgs termiņš sabiedrības priekšlikumu iesniegšanai par piesārņojošas darbības uzsākšanu vai izmaiņu — gadījumos, kad saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir noteikta sabiedrības līdzdalība lēmuma pieņemšanā.*
- (3) *Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauju (..) izsniedz, ja operators papildus iesniegumam ir iesniedzis arī pietiekamu informāciju, lai Valsts vides dienests varētu secināt, ka attiecīgais operators spēj nodrošināt siltumnīcefekta gāzu emisijas monitoringu un sagatavot ikgadējos emisiju ziņojumus par siltumnīcefekta gāzu emisiju atbilstoši šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.*

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumi Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi"⁸¹ nosaka ar bīstamajām ķīmiskajām vielām saistīto **rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas**

⁸¹ Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi (2016): Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumi Nr. 131 [tiešsaiste] [skatīts 17.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280652>

pasākumus, kā arī vielas un maisījumus (atkarībā no to daudzuma un bīstamības pakāpes), uz kuriem šī kārtība un pasākumi attiecas.

Saskaņā ar Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūta sniegto informāciju, ūdeņraža peroksīds ar koncentrāciju 20 – 60 % klasificējas kā bīstamā viela P8 (oksidējošs šķīdums). *Tā kā kokšķiedru masas ražotne varētu patērēt ievērojamus daudzumus šīs vielas, tad tā būs uzskatāma par augstāka riska līmeņa objektu, saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 1. pielikuma prasībām. Līdz ar to, saskaņā ar šī normatīvā akta prasībām, kokšķiedru masas ražotnei būs izstrādājams drošības pārskats, kā arī objekta civilās aizsardzības pasākumu plāns.*

Tas nozīmē, ka pirms iesnieguma iesniegšanas A kategorijas atļaujas saņemšanai piesārņojošas darbības uzsākšanai kokšķiedru masas ražotnes attīstītājam:

- (1) būs jānovērtē paredzētās darbības ietekme uz vidi un jāsaņem atzinums par paredzētās darbības akceptu;
- (2) būs jānorīko atbildīgā persona (drošības pārskata un civilās aizsardzības pasākuma plāna izstrādei);
- (3) būs jāizstrādā drošības pārskats;
- (4) būs jāizstrādā civilās aizsardzības pasākumu plāns;
- (5) būs jāorganizē sabiedriskās apspriešanas,

tāpēc turpinājumā tiks analizētas prasības rūpnieciskās avārijas novēršanas dokumentācijas sagatavošanai, iesniegšanai un izskatīšanai, lai izpildītu **priekšnosacījumus** attiecībā uz A kategorijas atļaujas saņemšanu.

Rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas process

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumi Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" nosaka, ka **atbildīgā persona izstrādā un veic** šajos noteikumos paredzētos un citus nepieciešamos **rūpniecisko avāriju riska samazināšanas pasākumus**, lai nodrošinātu darbinieku, apkārtējo iedzīvotāju un sabiedrības drošību un aizsargātu tos no rūpnieciskās avārijas kaitīgās iedarbības, kā arī saglabātu kvalitatīvu vidi, bet, ja notikusi avārija, – atjaunotu vides kvalitāti. Bez tam Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 6. punkts nosaka, ka **objekta vai iekārtas vai tās atsevišķu daļu ekspluatāciju nedrīkst uzsākt (..) vai nedrīkst veikt tajā darbības ar atsevišķām bīstamām vielām, ja atbildīgās personas veiktajiem pasākumiem rūpniecisko avāriju riska un avāriju seku smaguma samazināšanai ir būtiski trūkumi**, kuru dēļ var izraisīties rūpnieciska avārija, vai rūpnieciskās avārijas gadījumā nav iespējams ierobežot tās izplatību un novērst eskalāciju.

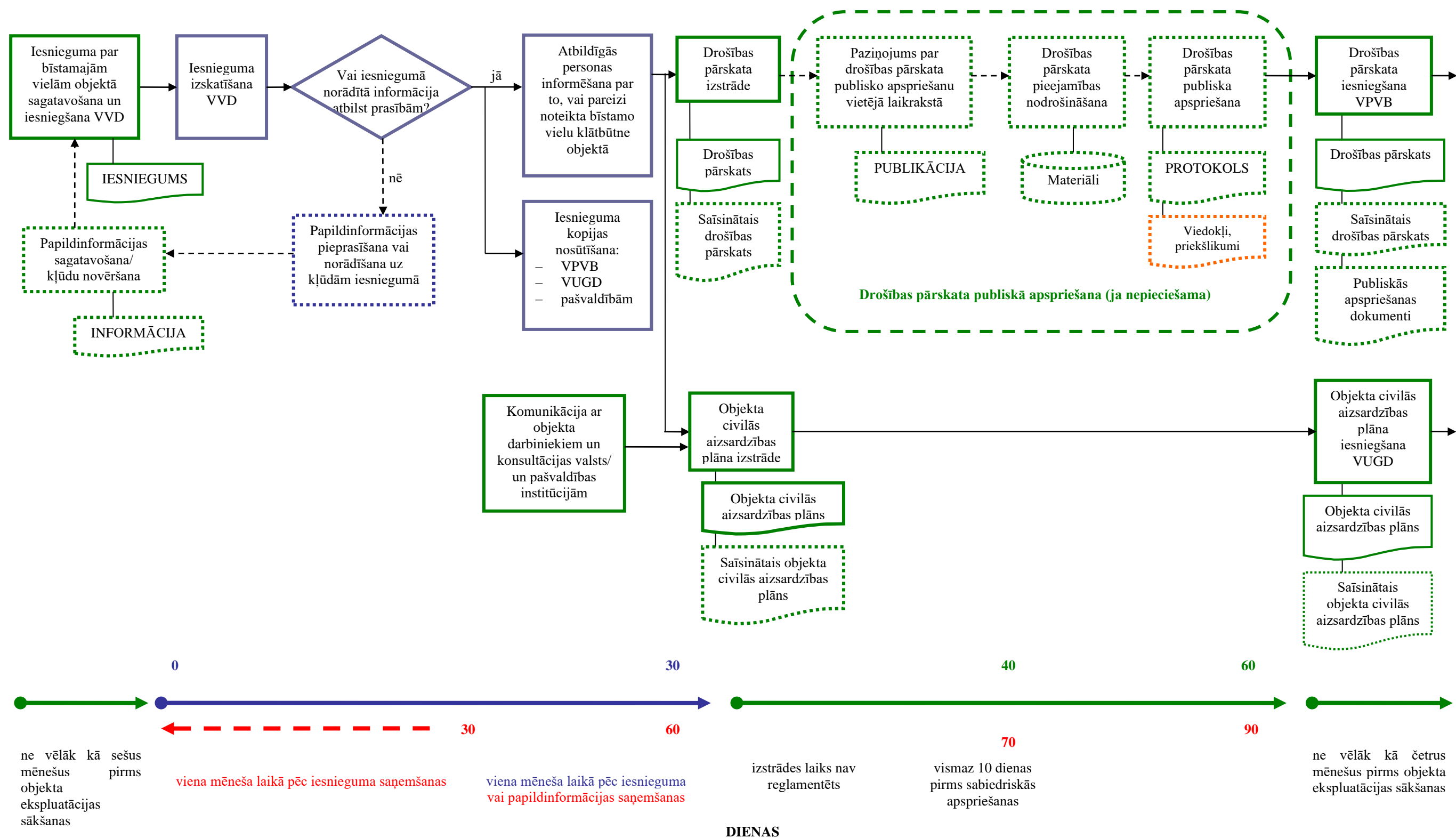
Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" izpratnē **atbildīgā persona** ir *viena vai vairākas fiziskās vai juridiskās personas, kuras norīko objekta īpašnieks, valdītājs vai lietotājs un kuras pārvalda objektu vai iekārtu, ja tām ir tiesības pieņemt lēmumus par objekta vai iekārtas ekspluatācijas sākšanu, ekspluatāciju (tai skaitā tehnisko apkopi, atjaunošanu, pārbūvi vai citām izmaiņām ekspluatācijas gaitā) vai ekspluatācijas apturēšanu. Tas nozīmē, ka ražotnei*

vēl pirms saimnieciskās darbības sākšanas ir jāizlemj jautājums par atbildīgās personas norīkošanu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 7. punkta prasībām **atbildīgā persona nosaka bīstamās vielas klātbūtni objektā**, salīdzinot maksimāli iespējamo bīstamo vielu daudzumu objektā ar kvalificējošiem daudzumiem zemāka un augstāka riska līmeņa objektiem vai aprēķinot bīstamo vielu daudzuma kritēriju atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 1. pielikumam, un **sagatavo iesniegumu par bīstamajām vielām objektā**, kurā iekļauj šo noteikumu 2. pielikumā minēto informāciju.

Atbildīgai personai **iesniegums par bīstamajām vielām objektā** papīra un elektroniskā dokumenta veidā **jāiesniedz Valsts vides dienestā ne vēlāk kā sešus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas, jo būs veikts ietekmes uz vidi novērtējums.**

Rūpnieciskās avārijas novēršanas dokumentācijas sagatavošanas, publiskās apspriešanas un iesniegšanas posmā veicamās darbības laika (dienu) šķērsgrīzumā ir atspoguļotas 1.2.10. attēlā.

1.2.10. attēls. Rūpnieciskās avārijas novēršanas dokumentācijas sagatavošanas, publiskās apspriešanas un iesniegšanas posma tīklveida grafiks

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 12. punkts nosaka, ja atbildīgās personas sagatavotajā iesniegumā norādītā informācija ir nepilnīga vai neatbilst šo noteikumu prasībām, **Valsts vides dienests** viena mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas **pieprasa** atbildīgajai personai **papildinformāciju** vai norāda uz kļūdām iesniegumā. **Ministru kabineta noteikumi** nereglamentē laika periodu, cik ilgā laikā jānovērš kļūdas vai jāsaņem papildinformācija; kļūdu novēršanas ilgums atkarīgs no atbildīgās personas. Tas nozīmē - jo kvalitatīvāk tiks sagatavots iesniegums, jo ātrāk analizētais process virzīsies uz priekšu. Savukārt, ja Valsts vides dienests pieprasīs papildinformāciju vai norādīs uz nepieciešamību novērst kļūdas iesniegumā, tas procesu pagarinās vairāk kā par mēnesi.

Valsts vides dienests viena mēneša laikā pēc iesnieguma vai papildinformācijas saņemšanas **informē** atbildīgo personu par to, vai ir **pareizi noteikta bīstamo vielu klātbūtne objektā**.

Ja bīstamo vielu klātbūtne objektā noteikta pareizi un bīstamo vielu daudzums objektu ierindo zemāka riska līmeņa objektā vai augstākā riska līmeņa objektā, tad **Valsts vides dienests** elektroniski **nosūta iesnieguma kopiju**:

- Vides pārraudzības valsts birojam,
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam (turpmāk tekstā un attēlos arī – VUGD),
- pašvaldībām, kuru teritorijā atrodas objekts vai kuru teritorijas var skart rūpnieciskā avārija.

Tā kā kokšķiedru masas ražotne būtu augstāka līmeņa riska objekts, tad saskaņā ar 16. punkta prasībām atbildīgajai personai būs jāizstrādā un jāiesniedz papīra un elektroniska dokumenta veidā Vides pārraudzības valsts birojā **drošības pārskatu** un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā – **objekta civilās aizsardzības plānu**.

Drošības pārskata iesniegšana un izvērtēšanas kārtība

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu 20.2. apakšpunkta prasību atbildīgajai personai **drošības pārskatu**, kurā iekļauta Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 4. pielikumā minētā informācija, **kopā ar sabiedriskās apspriešanas dokumentiem, ja organizēta sabiedriskā apspriešana**, jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā **ne vēlāk kā četrus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas**, ja ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 59. punkts nosaka, ja drošības pārskats satur informāciju, kas atbilstoši normatīvajiem aktiem uzskatāma par ierobežotas pieejamības informāciju (tai skaitā komercnoslēpumu), atbildīgā persona papildus **izstrādā saīsinātu drošības pārskatu**, kas nesatur ierobežotas pieejamības informāciju un ir brīvi pieejama sabiedrībai.

No normatīvo aktu prasībām izriet, ka pirms drošības pārskata un, ja nepieciešams, arī saīsināta drošības pārskata iesniegšanas Vides pārraudzības valsts birojā atbildīgajai personai jānodrošina drošības pārskata publiskā apspriešanu, ja jauniem objektiem nav veikts ietekmes uz vidi novērtējums **un** detālplānojuma vai būvniecības ieceres publiskās apspriešanas procesā sabiedrībai **nav sniegta informācija par šī objekta iespējamām rūpniecisko avāriju riskiem.**

Tas nozīmē - lai nebūtu jānodrošina drošības programmas sabiedriskā apspriešana, detalplānojuma vai būvniecības ieceres publiskās apspriešanas procesā sabiedrībai ir jāsniedz informācija par objekta (ražotnes) iespējamajiem rūpniecisko avāriju riskiem. Ja drošības pārskata sabiedriskā apspriešana nav jāriko, tad var ietaupīt vienu mēnesi rūpnieciskās avārijas novērtēšanas procesa īstenošanā.

Ja tomēr sabiedriskā apspriešana būs jāriko, tad, atbildīgajai personai **vismaz 10 dienas pirms publiskās apspriešanas** vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā jāpublicē paziņojums, kurā jānorāda:

- īsu informāciju par jaunā objektā vai iekārtā paredzēto darbību;
- **kur un kad vai kādā veidā var iepazīties ar drošības pārskatu;**
- **kad notiks** drošības pārskata publiskā apspriešana;
- **termiņu**, līdz kuram sabiedrība par drošības pārskatu var iesniegt atbildīgajai personai jautājumus, ierosinājumus vai paust viedokli un paust savus iebildumus Vides pārraudzības valsts birojam.

Atbildīgajai personai **jānodrošina drošības pārskata publisko apspriešanu sabiedrībai pieejamā vietā un laikā**, kā arī jānodrošina **sabiedrībai izteikt viedokli** par jauno objektu un drošības pārvaldības sistēmu objektā. Organizējot publisko apspriešanu, atbildīgajai personai jāpieaicina:

- pašvaldības pārstāvi,
- Vides pārraudzības valsts biroja pārstāvi,
- Valsts vides dienesta pārstāvi,
- kā arī, ja nepieciešams, citu drošības pārskata izvērtēšanā iesaistītu institūciju pārstāvjus, sabiedrisko organizāciju pārstāvjus un ekspertus.

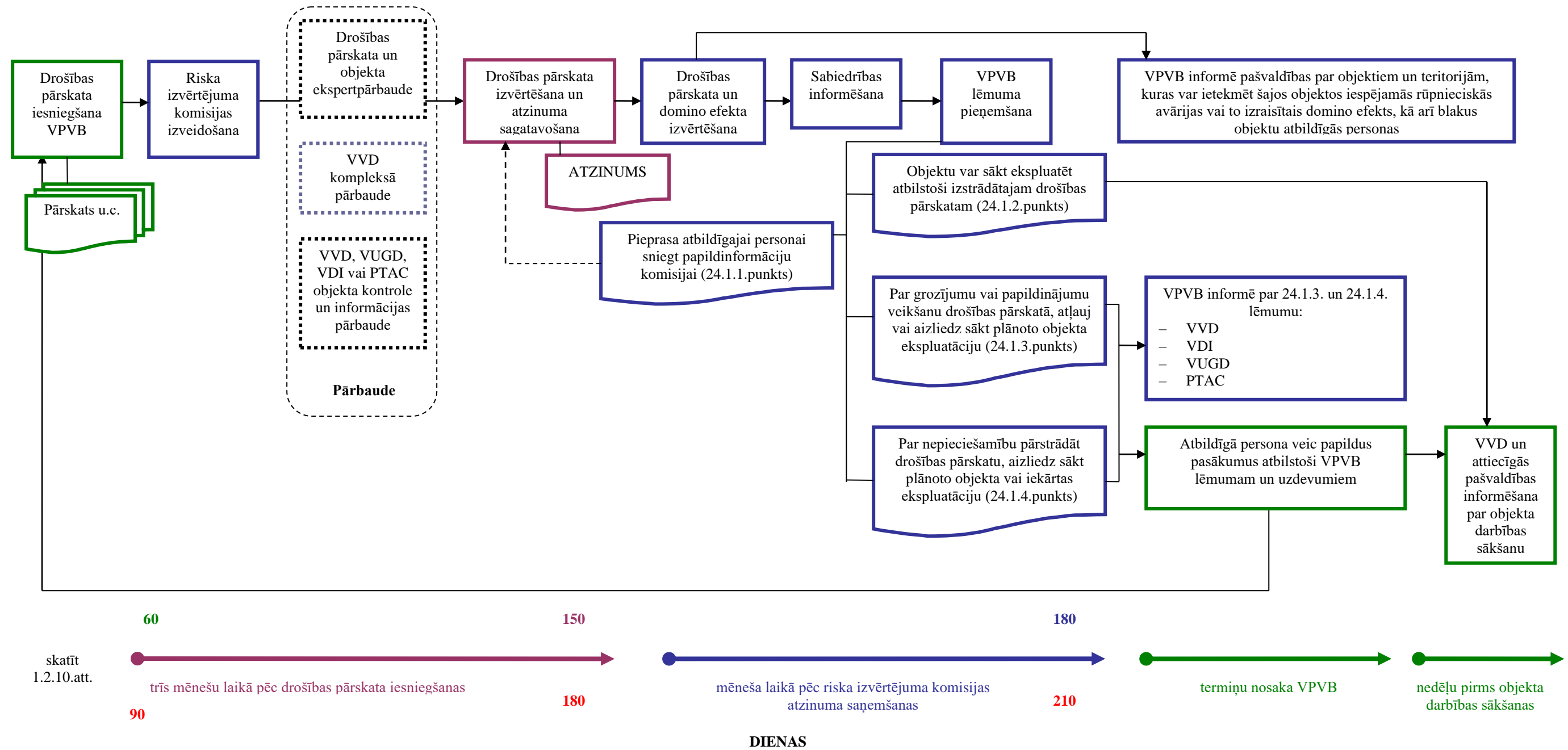
Atbildīgajai personai jānodrošina sabiedrības viedokļu un komentāru uzklaušīšana, pieņemšana un izvērtēšana, ņemot vērā pamatoti izteiktos priekšlikumus un pamatojot pieņemto lēmumu, ja tas nesaskan ar sabiedrības viedokli.

Organizējot drošības pārskata sabiedrisko apspriešanu, jāņem vērā ieteikumi un rekomendācijas, kas izklāstītas **paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posma** aprakstā.

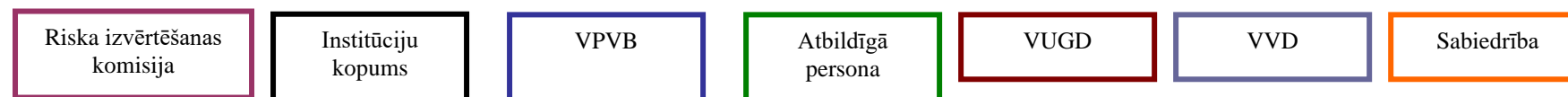
Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr.131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 66. punkts nosaka, ja ir būtisks ar tehniskiem datiem, faktiem, aprēķiniem vai zinātnisku informāciju pamatots iebildums pret jaunā objekta izvietojumu, sabiedrība savu viedokli vai priekšlikumus līdz atbildīgās personas norādītajam termiņam **var iesniegt tieši Vides pārraudzības valsts birojā**.

Ja ir rīkota sabiedriskā apspriešana, iesniedzot drošības pārskatu Vides pārraudzības valsts birojā, **atbildīgā persona tam pievieno publiskās apspriešanas protokolu, rakstiski saņemtos ierosinājumus un komentārus par jauno objektu, kā arī paskaidrojumus, kā sabiedrības viedoklis ir ņemts vērā vai kāpēc tas nav ievērots. Kā jau minēts iepriekš, drošības pārskats jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā ne vēlāk kā četrus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas, ja ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums.** 1.2.11. attēlā atspoguļotā

informācija parāda, no kādām darbībām sastāv drošības pārskata izskatīšanas posms un kāds ir katras darbības normatīvos aktos reglamentētais ilgums dienās.

Apzīmējumi: attiecīgās darbības veicēja krāsojums tīklveida grafikos

1.2.11. attēls. Drošības pārskata izskatīšanas posma tīklveida grafiks

Pēc drošības pārskata pieņemšanas, lai to izvērtētu, **Vides pārraudzības valsts birojs izveido riska izvērtējuma komisiju**, kuras sastāvā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Labklājības ministrijas, Veselības ministrijas un Iekšlietu ministrijas vai to padotībā esošo iestāžu, kā arī attiecīgo pašvaldību pārstāvji.

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 22. punkts nosaka, ja **nepieciešams, komisija pirms drošības pārskata izskatīšanas:**

- (1) **pieaicina ekspertus**, kuri nepārstāv konkurējošos komersantus, darbību veicējus vai organizācijas, lai izvērtētu (..) drošības pārskatu vai atsevišķas to daļas un pārbaudītu attiecīgajā dokumentā ietvertās informācijas atbilstību faktiskajam stāvoklim objektā, kā arī pieprasa, lai atbildīgā persona sniedz ekspertiem visu nepieciešamo informāciju un atļauj iepazīties ar stāvokli objektā, ņemt paraugus un veikt iekārtu un to aprīkojuma darbības un paredzēto riska samazināšanas pasākumu novērtējumu;
- (2) **ierosina:**
 - a. Valsts vides dienestam organizēt **komplekso pārbaudi**;
 - b. Valsts vides dienestam, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam, Valsts darba inspekcijai **vai** Patērētāju tiesību aizsardzības centram atbilstoši kompetencei veikt **objekta kontroli un novērtēt** (..) drošības pārskatā vai atsevišķās to daļās ietvertās informācijas atbilstību faktiskajam stāvoklim objektā.

Izvērtējot drošības pārskatu, **riska izvērtējuma komisija:**

- (1) **triju mēnešu** laikā pēc drošības pārskata iesniegšanas izskata drošības pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- (2) analizē, vai drošības pārskatā iekļautie pasākumi nodrošina pietiekamu drošību cilvēkam un videi;
- (3) pieaicina atbildīgo personu sniegt paskaidrojumus, ja nepieciešams;
- (4) norāda, ka atbildīgajai personai jāsniedz papildinformācija, ja iesniegtie dokumenti nesatur visu nepieciešamo informāciju;
- (5) lemj par papildu ekspertīzes vai pārbaudes nepieciešamību;
- (6) izskata ekspertu sagatavotos atzinumus un izvērtē publiskajā apspriešanā rakstiski fiksētos viedokļus vai Vides pārraudzības valsts birojā iesniegtos komentārus;
- (7) izstrādā priekšlikumus par papildu pasākumiem, kas novērstu rūpniecisko avāriju vai samazinātu tās kaitīgās sekas cilvēkam vai videi, kas atbildīgajai personai jāiekļauj drošības pārskatā;
- (8) **sagatavo ieteikumus Vides pārraudzības valsts birojam lēmuma pieņemšanai**;
- (9) **iesaka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam neizstrādāt ārpusobjekta civilās aizsardzības plānu**, ja drošības pārskatā ietvertā informācija apliecina, ka rūpnieciskās avārijas gadījumā netiks apdraudēta vide vai cilvēki ārpus objekta teritorijas.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 67. punkta prasību pirms lēmuma pieņemšanas par drošības programmu **Vides pārraudzības valsts birojs izvērtē sabiedrības**

līdzdalības procesa laikā iesniegtos priekšlikums un savā tīmekļa vietnē publicē 67. un 68. punktā prasīto informāciju par sabiedrisko apspriešanas procesu, informāciju par iespējamo lēmuma būtību attiecībā uz konkrēta jaunā objekta izvietojumu u.c. informāciju. Bez tam Vides pārraudzības valsts birojs, vērtējot iesniegtos dokumentus un informāciju, **identificē** objektus vai objektu grupas, kurās varētu būt savstarpēja nevēlama ietekme (**domino efekts**) un palielināties rūpniecisko avāriju risks vai šādu avāriju sekas varētu kļūt smagākas. Birojam jāinformē pašvaldības par objektiem un teritorijām, kuras var ietekmēt šajos objektos iespējamās rūpnieciskās avārijas vai to izraisītais domino efekts, kā arī blakus objektu atbildīgās personas.

Vides pārraudzības valsts birojam viena mēneša laikā pēc riska izvērtējuma komisijas ieteikumu saņemšanas jāpieņem viens no iespējamajiem četriem lēmuma variantiem:

- (1) **pieprasīt iesniegt papildinformāciju**, ja iesniegtie dokumenti nesatur visu nepieciešamo informāciju (Ministru kabineta noteikumu 24.1.1. punkts);
- (2) sagatavot atzinumu un rakstiski informēt atbildīgo personu par to, ka (..) **drošības pārskats ir izstrādāts atbilstoši šo noteikumu prasībām un objektu var sākt ekspluatēt (..) bez papildu nosacījumiem**, ievērojot (..) drošības pārskatā paredzētos pasākumus (24.1.2. punkts);
- (3) uzdot atbildīgajai personai **izdarīt grozījumus vai papildinājumus (..) drošības pārskatā**, norādot šo darbu veikšanas termiņus, **kā arī uzdot veikt papildu pasākumus**, lai samazinātu rūpnieciskās avārijas draudus un palielinātu drošību cilvēkam un videi, un **atļaut vai aizliegt sākt plānoto objekta ekspluatāciju** (24.1.3. punkts);
- (4) uzdot atbildīgajai personai **pārstrādāt (..) drošības pārskatu**, lai tas atbilstu Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" prasībām, kā arī noteikt termiņus, kuros atbildīgajai personai jāveic papildu pasākumi, lai samazinātu rūpnieciskās avārijas draudus un palielinātu cilvēka un vides drošību, kā arī **aizliegt sākt plānoto objekta vai iekārtas ekspluatāciju (..)**(24.1.4. punkts).

No iespējamajiem lēmumu variantiem izriet, ka nekvalitatīvi, nepilnīgi izstrādāts drošības pārskats var paildzināt rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas procesu, kā rezultātā var aizkavēties objekta vai iekārtas ekspluatācijas sākums.

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 24.2. punkts nosaka, ka gadījumos, kad **Vides pārraudzības valsts birojs** ir pieņēmis lēmumu par grozījumu vai papildinājumu izdarīšanu drošības pārskatā (24.1.3. punkts) vai lēmumu par drošības pārskata pārstrādāšanu (24.1.4. punkts), birojs informē riska izvērtējuma komisijā iesaistītās institūcijas par pieņemto lēmumu, lai Valsts vides dienests, Valsts darba inspekcija, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs vai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā lemtu par nepieciešamību apturēt attiecīgā objekta vai iekārtas darbību.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 29. punkta prasību atbildīgā persona **drošības pārskatu izvērtē vismaz reizi piecos gados arī gadījumā, ja objektā nav paredzētas vai notikušas izmaiņas, un, ja nepieciešams, to precizē vai papildina**. Pēc precizēšanas vai papildināšanas to nekavējoties papīra un elektroniska dokumenta veidā jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojam.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 9. punkta prasībām **atbildīgai personai nedēļu pirms objekta darbības sākšanas ir jāpaziņo** Valsts vides dienestam un attiecīgai pašvaldībai par objekta darbības sākšanu, ja ir izstrādāti visi nepieciešamie dokumenti un saņemts attiecīgās pašvaldības saskaņojums par darbības uzsākšanu.

Savukārt 57.punkts nosaka, ka atbildīgā persona un Vides pārraudzības valsts dienests nodrošina sabiedrībai brīvu pieeju drošības pārskatam, kā arī informācijai par bīstamo vielu klātbūtni objektā. Vides pārraudzības valsts birojs savā tīmekļa vietnē norāda, kur un kad var iepazīties ar drošības pārskatu.

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 74. punkts nosaka, ka **jebkura fiziska vai juridiska persona var iesniegt Vides pārraudzības valsts birojā pamatotu sūdzību par nepietiekamu sabiedrības informēšanu vai atteikumu uzklaut sabiedrības viedokli.**

Kokšķiedru masas ražotnes attīstītājam būtu jāizstrādā arī objekta civilās aizsardzības plāns, tāpēc turpinājumā tiks aprakstītas, kādas darbības būtu jāveic.

Objekta civilās aizsardzības plāna izskatīšanas, iesniegšanas un izvērtēšanas kārtība

Augstāka riska līmeņa objekta atbildīgā persona izstrādā arī objekta civilās aizsardzības plānu, kurā iekļauj Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" V nodaļā un 5. pielikumā norādīto informāciju. Ministru kabineta noteikumi Nr. 131 nosaka, **ka atbildīgā persona, izstrādājot objekta civilās aizsardzības plānu, sadarbojas ar objekta darbiniekiem** (tai skaitā ar tiem, kuri tiek nodarbināti saskaņā ar ilgtermiņa apakšlīgumiem) **un konsultējas ar valsts un pašvaldības institūcijām.**

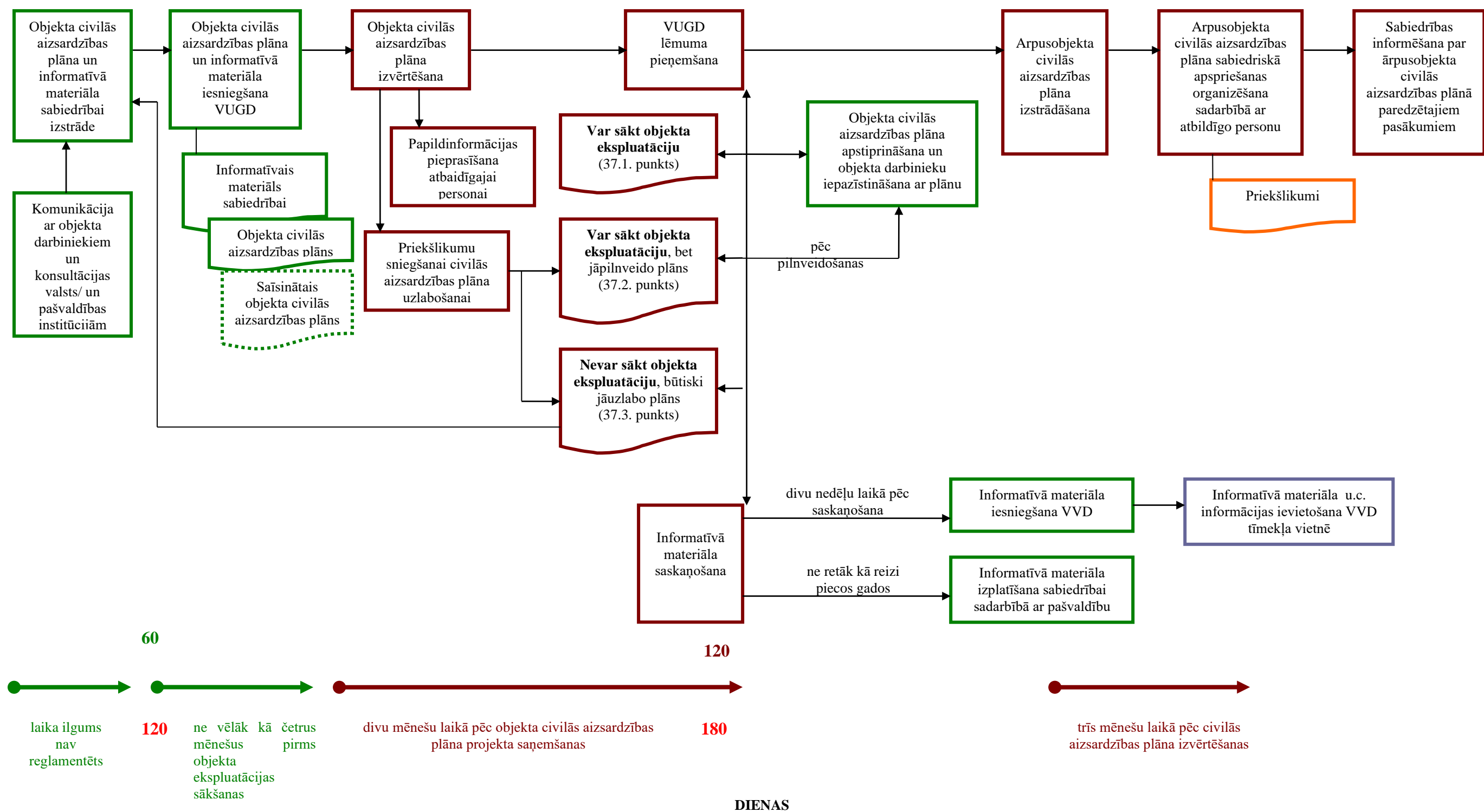
Atbildīgai personai **objekta civilās aizsardzības plāna projekts** papīra un elektroniska dokumenta veidā **jāiesniedz Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā ne vēlāk kā četrus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas.**

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 59. punkts nosaka, ja objekta civilās aizsardzības plāns satur informāciju, kas atbilstoši normatīvajiem aktiem uzskatāma par ierobežotas pieejamības informāciju (tai skaitā komercnoslēpumu), atbildīgā persona papildus **izstrādā objekta civilās aizsardzības plānu, kas nesatur ierobežotas pieejamības informāciju un ir brīvi pieejama sabiedrībai.**

Pirms objekta civilās aizsardzības plāna iesniegšana atbildīgā persona sagatavo arī **informatīvo materiālu** – informāciju sabiedrībai, kurā norādīta rīcība rūpnieciskās avārijas gadījumā un paredzētie aizsardzības pasākumi, kā arī Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 7. pielikumā minētā informācija.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests **izvērtē objekta civilās aizsardzības plānu divu mēnešu laikā pēc tā saņemšanas.**

1.2.12. attēlā vizualizēts objekta civilās aizsardzības plāna izvērtēšanas process laika šķērsgrīzumā.

1.2.12. attēls. Objekta civilās aizsardzības plāna izvērtēšanas posma tīklveida grafiks

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 35. punkts nosaka, ka izvērtējot objekta civilās aizsardzības plānu, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests pieaicina (ja nepieciešams):

- (1) Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta pārstāvi, kas izvērtē ar rūpniecisko avāriju risku saistītos veselības aizsardzības un medicīniskos jautājumus;
- (2) attiecīgo pašvaldību pārstāvjus, kas risina ar rūpniecisko avāriju risku saistīto pašvaldības iedzīvotāju un strādājošo drošības jautājumus (piemēram, evakuācijas nodrošināšanu);
- (3) Valsts vides dienesta pārstāvi, kas izvērtē paredzētos vides aizsardzības pasākumus;
- (4) ekspertus.

Izvērtējot objekta civilās aizsardzības plānu un ņemot vērā Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta, Valsts vides dienesta, pašvaldības un citu valsts institūciju un ekspertu priekšlikumus un viedokļus, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests:

- (1) izskata bīstamo vielu iespējamās izplatīšanās veidus un iedarbību uz cilvēka veselību vai vidi, plānotos avārijgatauvības un katastrofu pārvaldīšanas pasākumus, plānotos resursus, vides aizsardzības, sprādziendrošības, ugunsdrošības, evakuācijas un citus jautājumus, kas saistīti ar rīcības plānošanu rūpniecisko avāriju un katastrofu gadījumos;
- (2) **pieprasa atbildīgajai personai papildinformāciju**, ja iesniegtie dokumenti nesatur visu nepieciešamo informāciju;
- (3) sniedz priekšlikumus par papildu pasākumiem, kas nepieciešami, lai novērstu rūpniecisko avāriju vai samazinātu tās kaitīgo seku iedarbību uz cilvēkiem vai vidi, **un kas atbildīgajai personai jāiekļauj objekta civilās aizsardzības plānā.**

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, izvērtējot objekta civilās aizsardzības plānu, **pieņem vienu no šādiem lēmumiem:**

- (1) objekta civilās aizsardzības plāns ir izstrādāts atbilstoši šo noteikumu prasībām, un **objekta ekspluatāciju var sākt (..) bez papildu nosacījumiem** (Ministru kabineta noteikumu 37.1. punkts);
- (2) **objekta ekspluatāciju var sākt (..), bet objekta civilās aizsardzības plānā nepieciešams izdarīt attiecīgus labojumus, grozījumus vai papildinājumus** (37.2. punkts);
- (3) **objekta ekspluatāciju nevar sākt (..), pirms nav izdarīti labojumi vai papildinājumi objekta civilās aizsardzības plānā vai nav izstrādāts jauns objekta civilās aizsardzības plāns**, kas atbilst normatīvo aktu prasībām (37.3. punkts).

Šeit atkal ir jāakcentē nepieciešamība pēc kvalitatīvi sagatavota objekta civilās aizsardzības plāna, lai rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas process noritētu bez aizķeršanās un saskaņā ar objekta vai iekārtas ekspluatācijas sākuma grafiku.

Objekta civilās aizsardzības plāns jāizstrādā divos eksemplāros, un to apstiprina atbildīgā persona vai objekta vadītājs. Vienu objekta civilās aizsardzības plāna eksemplāru glabā objektā, bet otru pēc attiecīga pieprasījuma iesniedz **Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā.**

Atbildīgā persona ar civilās aizsardzības plānu un tajā paredzētajiem piesardzības un aizsardzības pasākumiem **iepazīstina objekta darbiniekus**, un viņi to apliecina ar parakstu. Atbildīgā persona objekta civilās aizsardzības plānu pārskata katru gadu un, ja nepieciešams, to precizē. Pēc precizēšanas vai papildināšanas to nekavējoties jāiesniedz papīra un elektroniskā dokumenta veidā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā.

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 70. punkts nosaka, ka atbildīgā persona pēc saskaņošanas ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu **informatīvo materiālu**:

- divu nedēļu laikā iesniedz elektroniski Valsts vides dienestā;
- un sadarbībā ar pašvaldībām izplata sabiedrībai (arī gadījumos, kad sabiedrības nepieprasa), kuru var tieši ietekmēt rūpnieciskā avārija objektā, – namu apsaimniekotājiem vai mājsaimniecībām, skolām, slimnīcām, iestādēm, organizācijām un komersantiem ne retāk kā reizi piecos gados.

Valsts vides dienests pēc informatīvā materiāla saņemšanas to ievieto savā tīmekļa vietnē, kā arī citu informāciju atbilstoši 71. punkta prasībām.

Arī informatīvo materiāli atbildīgajai personai vismaz reizi piecos gados jāpārskata un nepieciešamības gadījumā jāpapildina.

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 41. punkts nosaka, ka valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests triju mēnešu laikā pēc augstāka riska līmeņa objekta civilās aizsardzības plāna izvērtēšanas izstrādā ārpusobjekta civilās aizsardzības plānu, iekļaujot Ministru kabineta noteikumu VI nodaļā un 6. pielikumā minēto informāciju. Turpinājumā tiks raksturota ārpusobjekta civilās aizsardzības plāna izstrādāšanas kārtība, jo plāna izstrādē var tikt iesaistīta augstāka riska līmeņa objekta atbildīgā persona.

Ārpusobjekta civilās aizsardzības plāna izstrādāšanas kārtība

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumi Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" nosaka, ka organizējot ārpusobjekta civilās aizsardzības plāna izstrādi, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, ja nepieciešams, **var pieaicināt augstāka riska līmeņa objekta atbildīgo personu**, kas sniedz informāciju par objektu, kā arī:

- Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta pārstāvi,
- attiecīgo pašvaldību pārstāvjus, kas risina ar rūpniecisko avāriju risku saistīto pašvaldības iedzīvotāju un strādājošo drošības jautājumus,
- Valsts vides dienesta pārstāvi, kas izvērtē paredzētos vides aizsardzības pasākumus,
- ekspertus.

Ārpusobjekta civilās aizsardzības plānu izstrādā trijos eksemplāros un apstiprina Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Vienu plāna eksemplāru glabā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, **otru – objektā**, trešo – attiecīgajā pašvaldībā.

Augstāka riska līmeņa objekta atbildīgā persona sadarbībā ar valsts un pašvaldības iestādēm ne retāk kā reizi trijos gados **objekta civilās aizsardzības plāna un ārpusobjekta civilās aizsardzības plāna darbību pārbauda praktiskajās mācībās**, kā arī pārskata tos un, ja nepieciešams, triju mēnešu laikā precizē vai papildina.

Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" 46. punkts nosaka, ka **Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests**, izstrādājot vai būtiski mainot **ārpusobjekta civilās aizsardzības plānu, sadarbībā ar atbildīgo personu nodrošina sabiedrībai iespēju plašsaziņas līdzekļos sniegt viedokli par plānu**, norādot:

- vietu un laiku, kur sabiedrība var iepazīties ar plānu;
- termiņu, līdz kuram sabiedrība var iesniegt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam jautājumus, ierosinājumus vai viedokli par plānu.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam, izmantojot plašsaziņas līdzekļus, sabiedriskās līdzdalības procesu vai izvēloties citu vispiemērotāko veidu, jāinformē sabiedrību par ārpusobjekta civilās aizsardzības plānā paredzētajiem pasākumiem.

Atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumu Nr. 563 "Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība"⁸² 2.1.1.punktam kokšķiedru masas ražotne būtu A kategorijas paaugstinātas bīstamības objekts.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas ietvaros ražotnes attīstītājam būtu jāveic pasākumi, kas noteikti Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumu Nr. 563 "Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība" 6.punktā. Savukārt **civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas īstenošanas ietvaros** ražotnes attīstītājam būtu jāveic pasākumi, kas noteikti Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumu Nr. 563 "Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība" 9.punktā.

Kad ir izpildīti priekšnosacījumi attiecībā uz A kategorijas atļaujas saņemšanu piesārņojošās darbības uzsākšanai, tas ir:

- (1) novērtēta paredzētās darbības ietekme uz vidi un saņemts atzinums par paredzētās darbības akceptu;
- (2) izstrādāts drošības pārskats;
- (3) izstrādāts civilās aizsardzības pasākumu plāns;
- (4) organizētas sabiedriskās apspriešanas, kad tas bija jādara saskaņā ar normatīvo aktu prasībām,

operators var sākt kārtot formalitātes attiecībā uz A kategorijas atļaujas saņemšanu.

⁸² Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība (2017): Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumi Nr. 563 [tiešsaiste] [skatīts 15.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/293660>

A kategorijas atļaujas piesārņojošas darbības uzsākšanai saņemšana

Piesārņojošās darbības atļauju izsniedz Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde atbilstoši plānotās darbības reģionam saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai"⁸³ prasībām. Turpinājumā tiks izklāstītas galvenās darbības laika šķērsgrīzumā, kas jāveic, lai saņemtu A kategorijas atļauju piesārņojošas darbības uzsākšanai, bet darbību secība laika šķērsgrīzumā (dienās) atspoguļota 1.2.13.-1.2.15.attēlam.

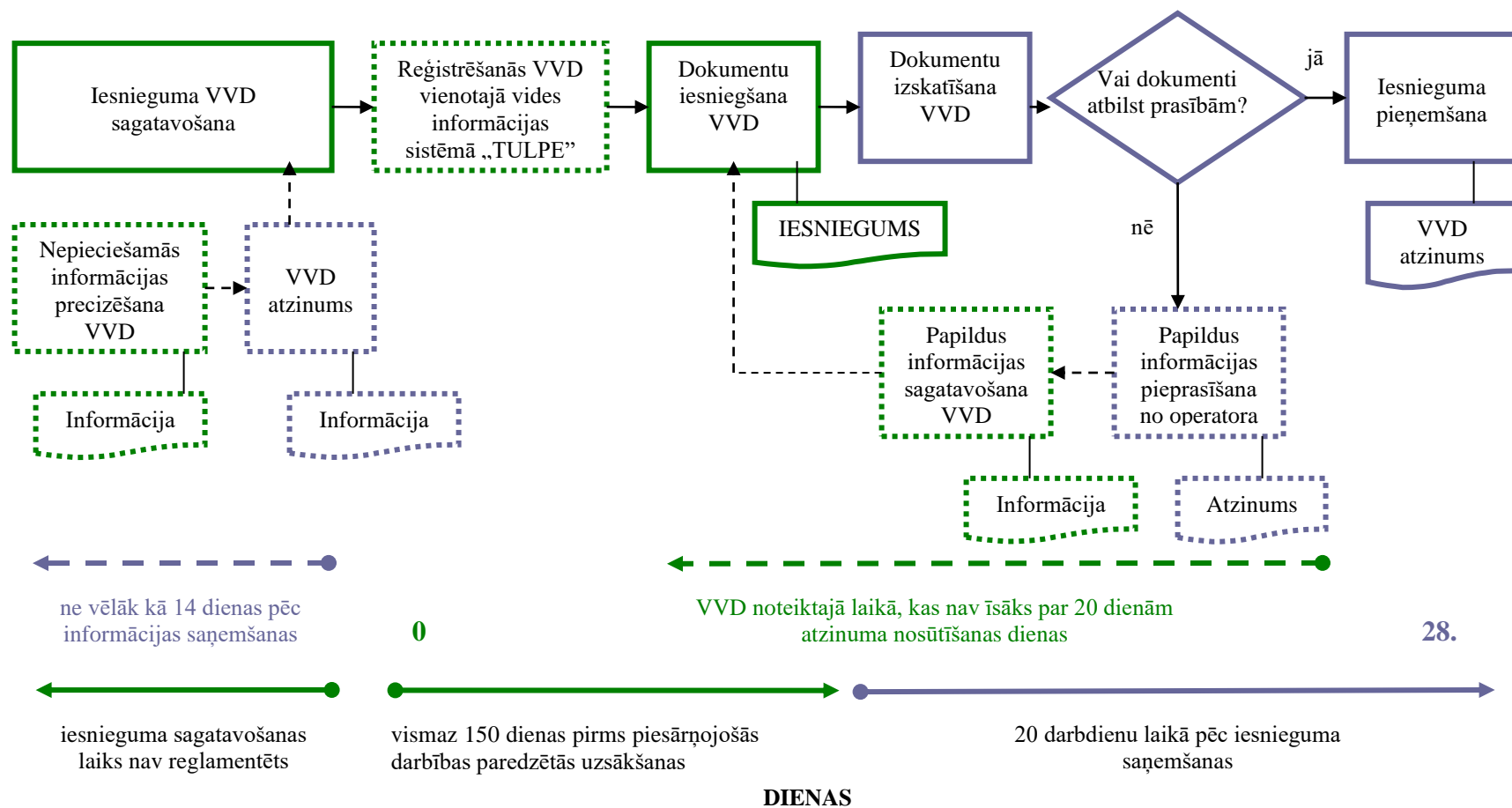
Dokumentu sagatavošana un iesniegšana Valsts vides dienestā

Lai saņemtu atļauju, operatoram jāiesniedz Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldē **iesniegumu vismaz 150 dienas pirms A kategorijas piesārņojošas darbības paredzētās uzsākšanas**. Iesniegumu A kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai operators iesniedz **elektroniski**, reģistrējoties Valsts vides dienesta vienotās vides informācijas sistēmā "TULPE" un aizpildot attiecīga parauga iesniegumu.

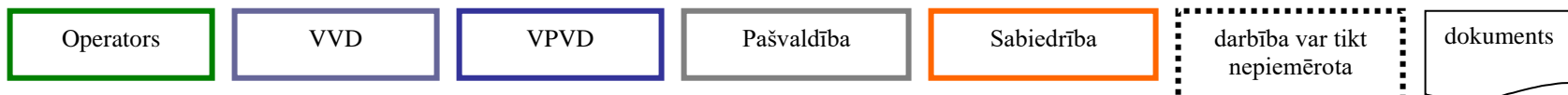
Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 8. punkts nosaka, ja **iekārta veic vairākas piesārņojošas darbības**, kuras atbilst dažādām piesārņojošo darbību kategorijām (tas ir gan A, gan B, gan C) operators iesniedz pārvaldē tikai vienu iesniegumu tās kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, kurai ir noteiktas stingrākas vides aizsardzības prasības. **Kokšķiedru masas ražotnes gadījumā būs jāiesniedz iesniegums A kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai. Iesniegumā būs jāapraksta visas piesārņojošās darbības.**

Ministru kabineta noteikumu 7. punkts nosaka, ja operators nevar noteikt, vai piesārņojošā darbība atbilst A, B vai C kategorijai, viņš to precizē Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldē, iesniedzot informāciju par iekārtas ražošanas jaudu, saražotās produkcijas apjomu vai citiem normatīvajos aktos noteiktajiem rādītājiem. Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde ne vēlāk kā 14 dienas pēc informācijas saņemšanas sniedz atzinumu par piesārņojošās darbības kategoriju (A, B vai C kategorija).

⁸³ *Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai* (2010): Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/222147>

Apzīmējumi: attiecīgās darbības veicēja krāsojums tīklveida grafikos un izmantoto apzīmējumu skaidrojums

1.2.13. attēls. Dokumentu sagatavošanas un iesniegšanas Valsts vides dienestā A kategorijas piesārņojošās darbības uzsākšanai tīklveida grafiks

Iesniegumam kā pielikumi jāpievieno visi dokumenti, kas pamato iesniegumā minēto informāciju. Bez tam operatoram iesniegumā jāiekļauj tajā minēto **pasākumu kopsavilkumu, kas sniedz sabiedrībai informāciju par** piesārņojošas **darbības ietekmi** uz cilvēku veselību un vidi. Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka kopsavilkumā nelieto tehniskus aprakstus un detalizētu informāciju un neiekļauj ierobežotas pieejamības informāciju.

Nemot vērā, ka atļaujas saņemšanai ir nepieciešams sagatavot visaptverošu un padziļinātu iesniegumu par visa veida vides ietekmes aspektiem, tad var rasties nepieciešamība vērsties pie ekspertiem, kas specializējušies šādu iesniegumu sagatavošanā, līdz ar to jārēķinās ar laiku iesnieguma sagatavošanai un papildus finanšu resursiem ārpakalpojuma apmaksai.

Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde 20 darbdienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas sniedz **rakstisku atzinumu par iesnieguma pieņemšanu**, ja iesniegumā norādīta vai tam pievienota visa vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktā informācija. Ja iesniegumā nav norādīta vai tam nav pievienota visa vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktā informācija, pārvalde sagatavo rakstisku atzinumu un nosūta to operatoram nepieciešamās informācijas sniegšanai. Ja operators Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldes noteiktajā laikā, kas nav īsāks par 20 dienām no minētā atzinuma nosūtīšanas dienas, **nesniedz visu papildus pieprasīto informāciju, pārvalde pieņem lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju.** Par iesnieguma pieņemšanas dienu uzskatāma diena, kad **pārvalde sniedz atzinumu**, ka iesnieguma izvērtēšanai informācija ir pietiekama.

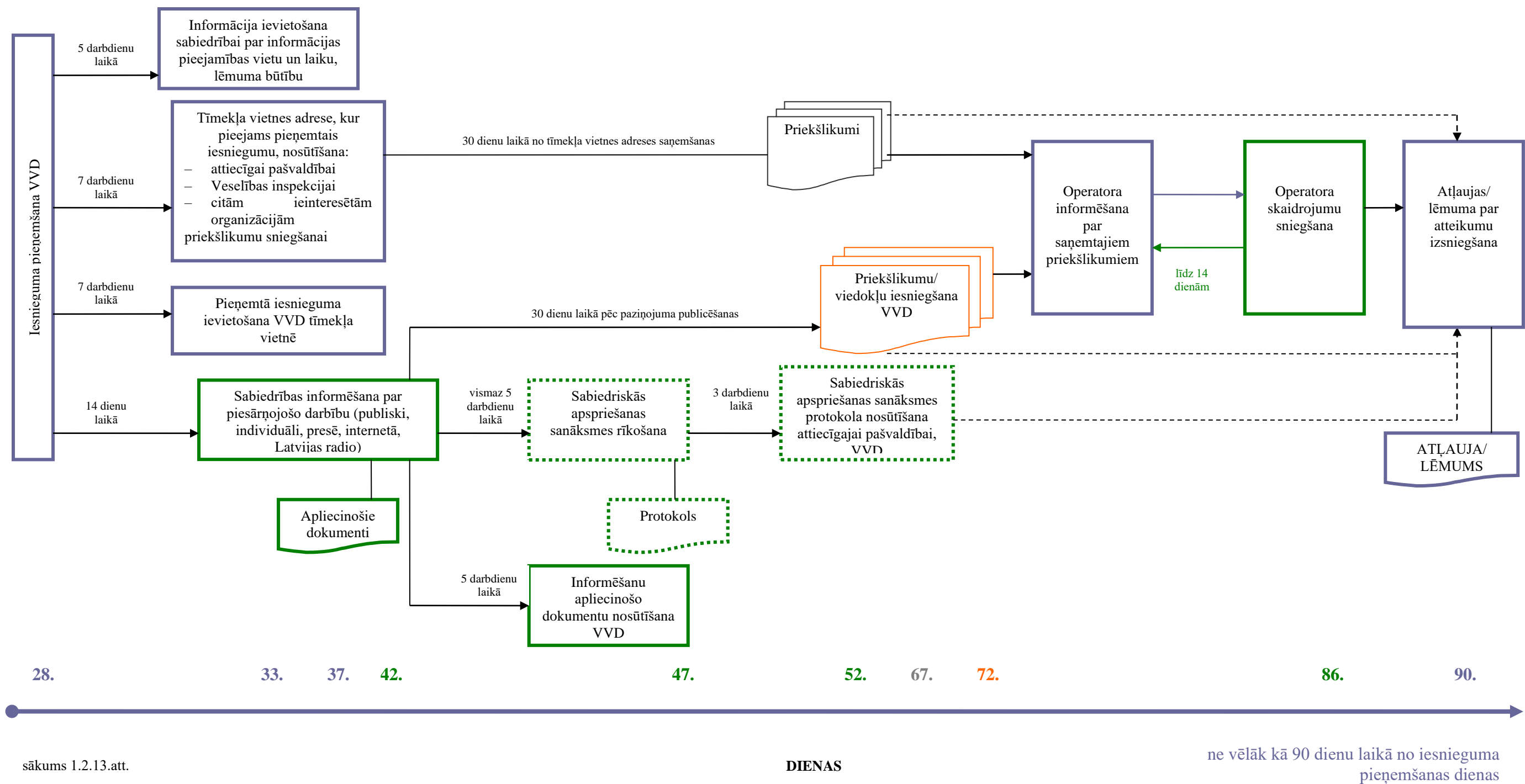
No 1.2.13. attēlā atspoguļotās informācijas redzams, ka dokumentu **A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas saņemšanai** iesniegšanas posms Valsts vides dienestā ilgst vismaz 28 dienas, ja Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde pēc iesnieguma saņemšanas nepieprasa papildus informāciju. Ja iesniegums nav pietiekami kvalitatīvi sagatavots, tad jārēķinās ar vismaz papildus 20 dienām un līdz ar to posma ilgums pagarinās līdz 48 dienām. Abos minētajos laikos neietilpst laiks, kas nepieciešams iesnieguma un tam pievienoto dokumentu sagatavošanai, jo tas normatīvajos aktos netiek reglamentēts.

Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde septiņu darbdienu laikā no iesnieguma pieņemšanas dienas **elektroniski nosūta tīmekļvietnes adresi**, kurā pieejams A kategorijas piesārņojošas darbības iesniegums:

- pašvaldībai, kuras teritorijā tiek veikta vai plānota attiecīgā piesārņojošā darbība vai kuras teritoriju attiecīgā darbība var būtiski ietekmēt;
- Veselības inspekcijai;
- citām ieinteresētajām valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī biedrībām un nodibinājumiem, ja minētās institūcijas, biedrības un nodibinājumi pieteikušies pārvaldē un norādījuši e-pasta adresi, uz kuru sūtāma informācija.

Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 28.punkts nosaka, ka **pašvaldībai**, kuras teritorijā tiek veikta vai plānota attiecīgā piesārņojošā darbība vai kuras teritoriju attiecīgā darbība var būtiski ietekmēt, kā arī **Veselības inspekcijai** 30 dienu laikā pēc tīmekļvietnes adreses saņemšanas, kurā pieejams A kategorijas piesārņojošas darbības iesniegums, **jāiesniedz pārvaldē priekšlikumus par atļaujas izsniegšanu un tās nosacījumiem.** Minētajā termiņā (t.i. 30 dienu laikā) priekšlikumus

pārvaldē var iesniegt arī citas ieinteresētās valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī biedrības un nodibinājumi.

1.2.14. attēls. A kategorijas atļaujas piesārņojošas darbības uzsākšanai izsniegšanas procedūras tīklveida grafiks

Likuma „Par piesārņojumu” 27. pants attiecībā uz sabiedrības līdzdalību nosaka, ka

- Iesniegums A kategorijas atļaujas (..) saņemšanai ir pieejams sabiedrībai, lai tā varētu iesniegt priekšlikumus ar atļaujas izsniegšanu saistītajos jautājumos.
- Sabiedrībai ir pieejama līdzdalībai lēmuma pieņemšanā nepieciešamā informācija.
- Sabiedrībai ir pieejama ar atļaujas izsniegšanu saistītā informācija, kura ir Valsts vides dienesta rīcībā.

Lai nodrošinātu likuma „Par piesārņojumu” 27. panta normu izpildi, Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 36. punkts nosaka, ka Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde septiņu darbdienu laikā no dienas, kad pieņemts iesniegums A kategorijas piesārņojošai darbībai, attiecīgo **iesniegumu ievieto** Valsts vides dienesta tīmekļvietnē, bet piecu darbdienu laikā no dienas, kad pieņemts iesniegums A kategorijas piesārņojošai darbībai, ievieto Valsts vides dienesta tīmekļvietnē **informāciju**:

- operatora nosaukums;
- piesārņojošās darbības nosaukums un tās veikšanas vieta (adrese);
- vieta un laiks, kad iespējams iepazīties ar iesniegumā ietvertu informāciju, tai skaitā iesniegtajiem papildu materiāliem;
- iespējamā lēmuma būtība (lēmums par atļaujas izsniegšanu vai atteikumu izsniegt atļauju) un lēmuma pieņemšanas laiks.

Ne vēlāk kā 14 dienu laikā pēc tam, kad Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldē pieņemts iesniegums darbības uzsākšanai **operators informē sabiedrību par piesārņojošo darbību**:

- publiski – nodrošinot iespēju saņemt informāciju operatora birojā un vietējā pašvaldībā;
- individuāli – nosūtot paziņojumus īpašniekiem (valdītājiem), kuru nekustamie īpašumi robežojas ar pieteiktās piesārņojošās darbības vietu vai atrodas tās tiešas ietekmes zonā;
- laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", kā arī vismaz vienā vietējā laikrakstā;
- internetā – operatora vai Valsts vides dienesta tīmekļvietnē;
- par jaunām piesārņojošām darbībām – arī Latvijas radio 1. programmā vai vietējā radio.

Paziņojumā sabiedrībai operators sniedz informāciju atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 40. punkta prasībām.

Operators piecu darbdienu laikā pēc tam, kad sniegta informācija sabiedrībai, nosūta Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldei **dokumentus, kas apliecina, ka operators informējis** sabiedrību par piesārņojošo darbību atbilstoši noteikumu prasībām.

Operatoram jāriko sabiedrisko apspriešanu vismaz piecas dienas pēc paziņojuma sabiedrībai publicēšanas vietējā laikrakstā.

Pārvalde var atļaut operatoram neorganizēt sabiedriskās apspriešanas sanāksmi, ja tā jau ir notikusi paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtēšanas laikā un kopš tās **nav pagājis vairāk**

par diviem gadiem, kā arī, izvērtējot iesniegumu, nav atklāta jauna negatīva ietekme uz cilvēka veselību vai vidi.

Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 43. punkts nosaka, ka sabiedrisko apspriešanu vada **pašvaldības vai operatora pilnvarots pārstāvis**. Operators nodrošina sanāksmes norisi un protokolēšanu, kā arī sniedz sabiedrībai pietiekamu informāciju par iesniegumu un paredzēto darbību. Sabiedriskās apspriešanas laikā klātesošajiem **jānodrošina iespēju uzdot jautājumus un izteikt savu viedokli**.

Organizējot sabiedriskās apspriešanas sanāksmi, jāņem vērā ieteikumi un rekomendācijas, kas izklāstītas **paredzētās darbības sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posma** aprakstā.

Operators triju darbdienu laikā pēc **sabiedriskās apspriešanas sanāksmes nosūta sanāksmes protokolu** pašvaldībai, kuras teritorijā tiek veikta vai plānota attiecīgā piesārņojošā darbība, un Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldei, kas ir atbildīga par atļaujas izsniegšanu. Sabiedrībai protokols ir pieejams pašvaldībā un Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldē. Ikvienam sanāksmes dalībniekam ir tiesības septiņu dienu laikā iesniegt pārvaldē pievienošanai protokolam atsevišķo viedokli par sabiedriskās apspriešanas sanāksmē izskatītajiem jautājumiem.

Sabiedrība 30 dienu laikā pēc paziņojuma publicēšanas dienas laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", kā arī vismaz vienā vietējā laikrakstā var rakstiski iesniegt Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldē savus **priekšlikumus vai viedokli** par atļaujas izsniegšanu vai tās nosacījumiem.

Valsts vides dienesta Reģionālā vides **pārvalde informē operatoru** par saņemtajiem priekšlikumiem un norāda termiņu, līdz kuram iesniedzams operatora skaidrojums par tiem. Operatoram noteiktais termiņš skaidrojumu sniegšanai nedrīkst būt ilgāks par 14 dienām.

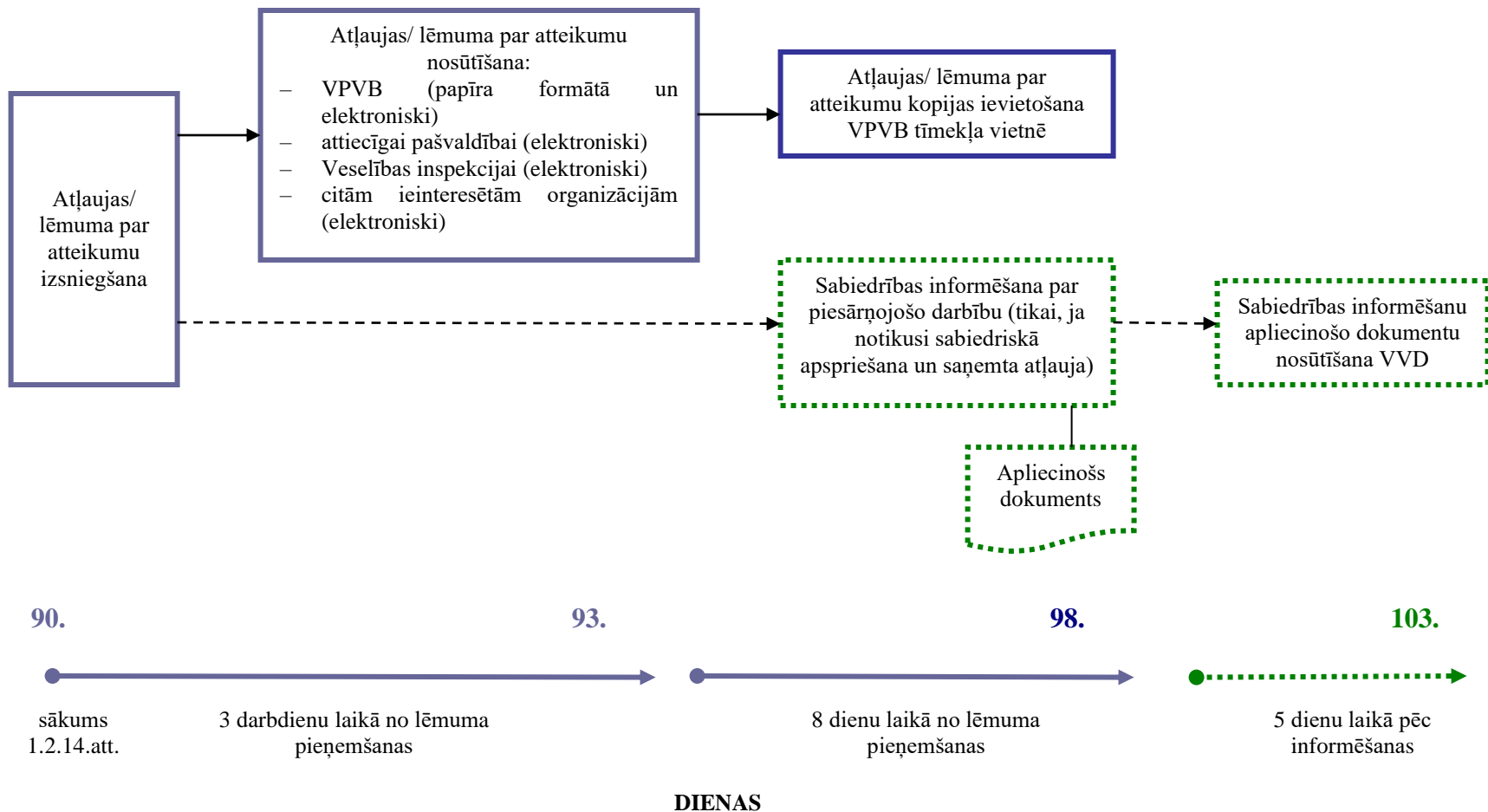
Ja informētās institūcijas vai sabiedrība izsaka priekšlikumu neizsniegt atļauju pieteiktās piesārņojošās darbības veikšanai, Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde izsniedz atļauju vai pieņem pamatotu lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju tikai pēc tam, kad operatoram ir dotas ne mazāk kā 14 dienas, lai rakstiski izteiktu savu skaidrojumu.

Valsts vides dienesta Reģionālā vides **pārvalde ne vēlāk kā 90 dienu laikā** no iesnieguma pieņemšanas dienas A kategorijas piesārņojošai darbībai **izsniedz attiecīgu atļauju** piesārņojošās darbības veikšanai **vai lemj par atteikumu izsniegt atļauju**. Izsniedzot atļauju vai pieņemot pamatotu lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju, pārvalde pamatojas uz iesniegto informāciju un tās izvērtējumu, ņemot vērā attiecīgās pašvaldības, Veselības inspekcijas, citu valsts un pašvaldību institūciju, kā arī sabiedrības priekšlikumus un operatora skaidrojumu. **Tas apliecina, cik ārkārtīgi svarīgi ir sagatavot kvalitatīvu iesniegumu ar tam pievienotajiem dokumentiem, kā arī komunikācijai – dialogam – ar vietējo pašvaldību, citām valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī sabiedrību kopumā.**

Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde triju darbdienu laikā pēc atļaujas izsniegšanas vai lēmuma pieņemšanas nosūta (papīra formā un elektroniski) **Vides pārraudzības valsts birojam** atļaujas vai lēmuma kopiju. Attiecīgos dokumentus tikai elektroniski nosūta:

- pašvaldībai, kuras teritorijā tiek veikta vai plānota attiecīgā piesārņojošā darbība vai kuras teritorijā attiecīgā darbība var būtiski ietekmēt,

- Veselības inspekcijai,
- ieinteresētajām valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī biedrībām un nodibinājumiem, kuras ir iesniegušas rakstiskus priekšlikumus, kā arī, ja nepieciešams, citām valsts un pašvaldību institūcijām, ja attiecīgā institūcija nav pieprasījusi informāciju sniegt rakstiski.

1.2.15. attēls. A kategorijas atļaujas piesārņojošas darbības uzsākšanai apliecinājuma izsniegšanas tīklveida grafiks

Ja saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumiem Nr. 1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" ir **notikusi sabiedriskā apspriešana, operators** astoņu dienu laikā no dienas, kad pārvalde izsniegusi atļauju, **informē sabiedrību par piesārņojošo darbību**. Paziņojumā sabiedrībai operators sniedz šādu informāciju:

- piesārņojošās darbības nosaukums un veids;
- ziņas par iekārtas īpašnieku un operatoru;
- paredzētās piesārņojošās darbības vieta (adrese);
- tīmekļvietnes adrese, kurā pieejami atļaujas nosacījumi;
- pārvaldes adrese, kur iespējams saņemt atļaujas kopiju;
- termiņš un iestāde, kurā iespējams apstrīdēt atļaujas izsniegšanu vai tajā noteiktos nosacījumus.

Operators piecu darbdienu laikā pēc tam, kad sniegta informācija sabiedrībai, nosūta Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldei **dokumentus, kas apliecina sabiedrības informēšanu** par piesārņojošo darbību.

Birojs astoņu dienu laikā pēc atļaujas izsniegšanas vai lēmuma pieņemšanas **ievieto atļauju vai lēmumu biroja tīmekļvietnē**.

Likuma „Par piesārņojumu” 28.² pants nosaka, ka par atļaujas izsniegšanu A kategorijas piesārņojošai darbībai un tās pārskatīšanu maksājama valsts nodeva. Saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 30. augusta noteikumiem Nr. 666 "Noteikumi par valsts nodevu par atļaujas izsniegšanu A vai B kategorijas piesārņojošai darbībai, atļaujas nosacījumu pārskatīšanu, kā arī valsts nodevas maksāšanas kārtību un atvieglojumiem"⁸⁴ valsts nodevas apmērs par atļaujas izsniegšanu A kategorijas piesārņojošai darbībai ir EUR 853.72. Noteikumu 10. punkts nosaka, ka operatoram valsts nodeva nav jāmaksā, ja iekārtas operators ir reģistrēts vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS).

Likuma „Par piesārņojumu” 32. pants nosaka, ka A (..) kategorijas atļauju izsniedz uz visu attiecīgās iekārtas darbības laiku. Ja Valsts vides dienests piesārņojošās darbības ietekmi uz cilvēka veselību vai vidi atļaujas izsniegšanas brīdī nevar pietiekami precīzi novērtēt un prognozēt, atļauju izsniedzot, Valsts vides dienests var noteikt tās pārskatīšanas termiņu, kas nepārsniedz trīs gadus. 32.panta otrā daļa nosaka, ka Valsts vides dienests Ministru kabineta noteiktajā kārtībā pārskata atļaujas nosacījumus un, ja nepieciešams, tos atjauno vai papildina.

Likuma 28. panta septītā daļa nosaka, ka **Valsts vides dienests var atcelt izdoto atļauju, lemt par atteikumu izdot atļauju vai grozīt izdotās atļaujas nosacījumus, ja tiek konstatēts, ka operators:**

(1) nesniedz Valsts vides dienesta pieprasīto informāciju, kas nepieciešama lēmuma pieņemšanai par atļaujas izsniegšanu, atļaujas izdošanu vai atļaujas nosacījumu grozīšanu, uzsākot jaunu A vai B kategorijas darbību vai veicot būtiskas izmaiņas esošajā A vai B kategorijas darbībā;

⁸⁴ Noteikumi par valsts nodevu par atļaujas izsniegšanu A vai B kategorijas piesārņojošai darbībai, atļaujas nosacījumu pārskatīšanu, kā arī valsts nodevas maksāšanas kārtību un atvieglojumiem (2011): Ministru kabineta 2011. gada 30. augusta noteikumiem Nr. 666 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/235210>

(2) triju gadu laikā no A (..) kategorijas atļaujas spēkā stāšanās dienas nav uzsācis piesārņojošo darbību.

Tas nozīmē, ka piesārņojošā darbība ir jāuzsāk triju gadu laikā no A kategorijas atļaujas piesārņojošai darbībai saņemšanas.

Ražotnei būs nepieciešama arī siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauja, kuru izsniedz Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde pēc iekārtas darbības vietas saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumu Nr. 769 "Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā"⁸⁵ prasībām. Turpinājumā tiks izklāstītas galvenās darbības laika šķērsgrīzumā, kas jāveic, lai saņemtu siltumnīcefekta gāzu atļauju iekārtas darbībai.

Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas saņemšana

Lai saņemtu siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauju, operators sagatavo iesniegumu atļaujas saņemšanai un citus nepieciešamos dokumentus atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumu Nr. 769 "Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā" prasībām.

Likuma „Par piesārņojumu” 25. panta trešā daļa nosaka, ka siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauju izsniedz, ja operators papildus iesniegumam ir iesniedzis arī pietiekamu informāciju, lai Valsts vides dienests **varētu secināt, ka attiecīgais operators spēj nodrošināt siltumnīcefekta gāzu emisijas monitoringu un sagatavot** ikgadējos emisiju **ziņojumus** par siltumnīcefekta gāzu emisiju atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” un citos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Likuma „Par piesārņojumu”^{28.1} panta trešā daļa nosaka, ka iesniegumam **jāpievieno iesniegumā iekļautās informācijas kopsavilkums**, kurā nelieto specifiskus tehniskos aprakstus un terminus, lai tas būtu viegli saprotams sabiedrībai.

Likuma „Par piesārņojumu”^{28.1} panta pirmā daļa nosaka, ka iesnieguma atļaujas saņemšanai sagatavošanai **operators drīkst pieaicināt ekspertus.**

Iesniegumu operators iesniedz **elektroniski**, reģistrējoties Valsts vides dienesta vienotās vides informācijas sistēmā "TULPE" un aizpildot attiecīga parauga iesniegumu.

Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumu Nr. 769 "Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā" 14. punkts nosaka, ka **operators siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauju iesniegumu un tā pielikumus iesniedz 45 darbdienu pirms darbības paredzētās uzsākšanas. Tas nozīmē, ka operatoram jāreķinās ar 61 dienu.**

Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumu Nr. 769 "Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā" 15. punkts nosaka, ka Valsts vides dienesta Reģionālā vides **pārvalde 10 darbdienu laikā pēc atļaujas iesnieguma saņemšanas** rakstiski vai elektroniska dokumenta formā informē operatoru par **nepieciešamo papildu informāciju**, ja atļaujas iesniegumā nav norādīta visa vides aizsardzību

⁸⁵ Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (2012): Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumi Nr. 769 [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253119>

regulējošajos normatīvajos aktos noteiktā informācija, vai papildu dokumentiem, ja atļaujas iesniegumam nav pievienoti visi attiecīgie apraksti vai pielikumi vai nav pievienoti informāciju pamatojoši dokumenti.

Atļaujas iesniegums, tajā iekļautā informācija un pievienotie pielikumi ir pieejami sabiedrībai, jo pārvalde divu darbdienu laikā pēc dienas, kad saņemts **atļaujas iesniegums, ievieto to** Valsts vides **dienesta tīmekļvietnē**, norādot termiņu, kas nav mazāks par 15 darbdienām, līdz kuram sabiedrība var iesniegt priekšlikumus. Pārvalde minēto iesniegumu elektroniski nosūta:

- tā novada pašvaldībai vai pilsētas domei, kuras teritorijā atrodas operatora stacionārā tehnoloģiskā iekārta;
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai;
- valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs".

Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām Valsts vides dienesta Reģionālā vides **pārvalde divu darbdienu laikā pēc priekšlikumu saņemšanas informē** par tiem operatoru, norādot termiņu, kas nav mazāks par **piecām darbdienām**, līdz kuram operatoram jāsniedz skaidrojums par saņemtajiem priekšlikumiem.

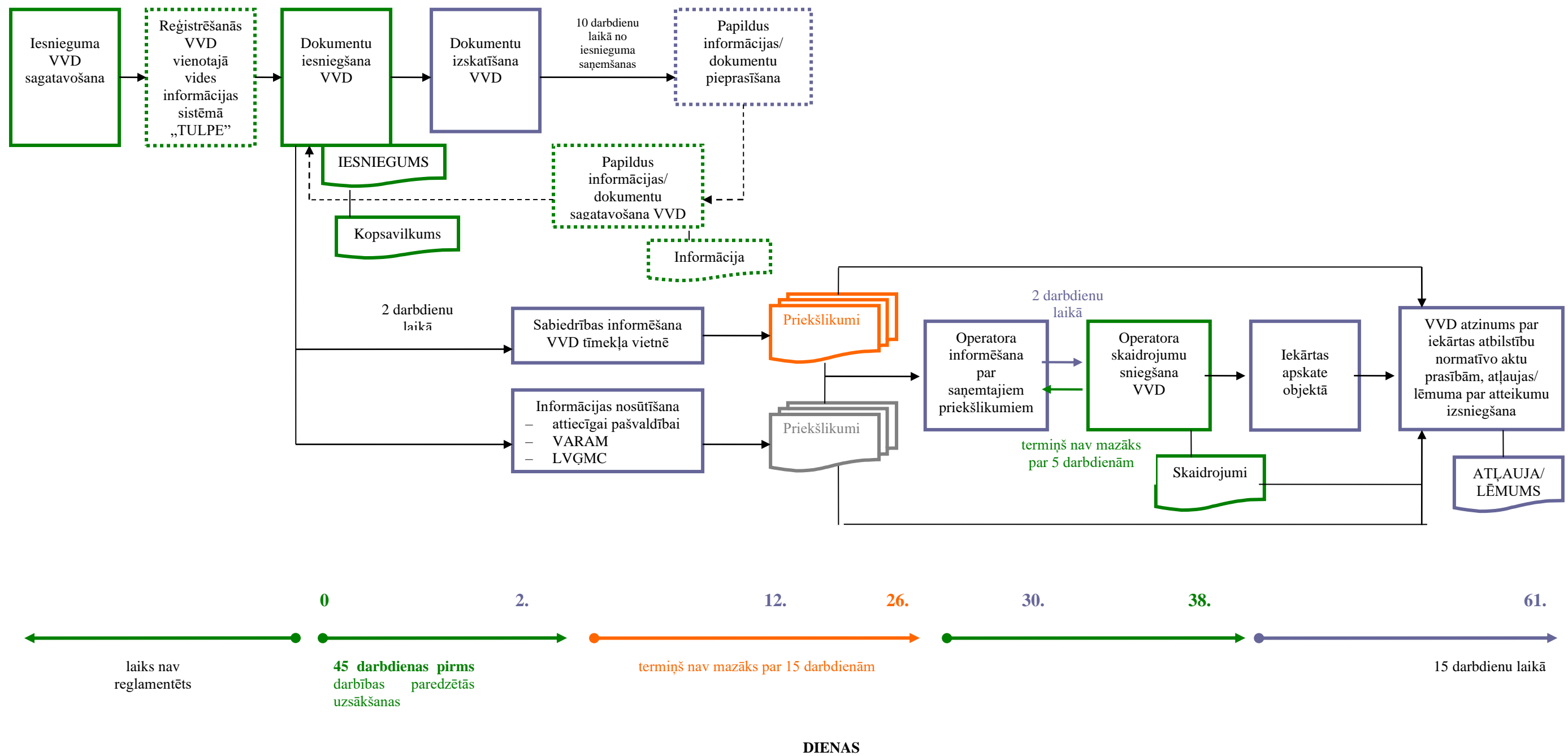
Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldes amatpersona pirms atļaujas pirmreizējās izsniegšanas **jaunai iekārtai apskata attiecīgo iekārtu** un 15 darbdienu laikā sagatavo **atzinumu par tās atbilstību** Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumu Nr. 769 "Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā" prasībām. **Tas nozīmē, ka iekārtai ir jābūt uzstādītai pirms Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvaldes amatpersonas vizītes uzņēmumā.**

Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumu Nr. 769 "Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā" 25. punkts nosaka, ka lemjot par atļaujas izsniegšanu vai atteikumu izsniegt atļauju, Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde izvērtē:

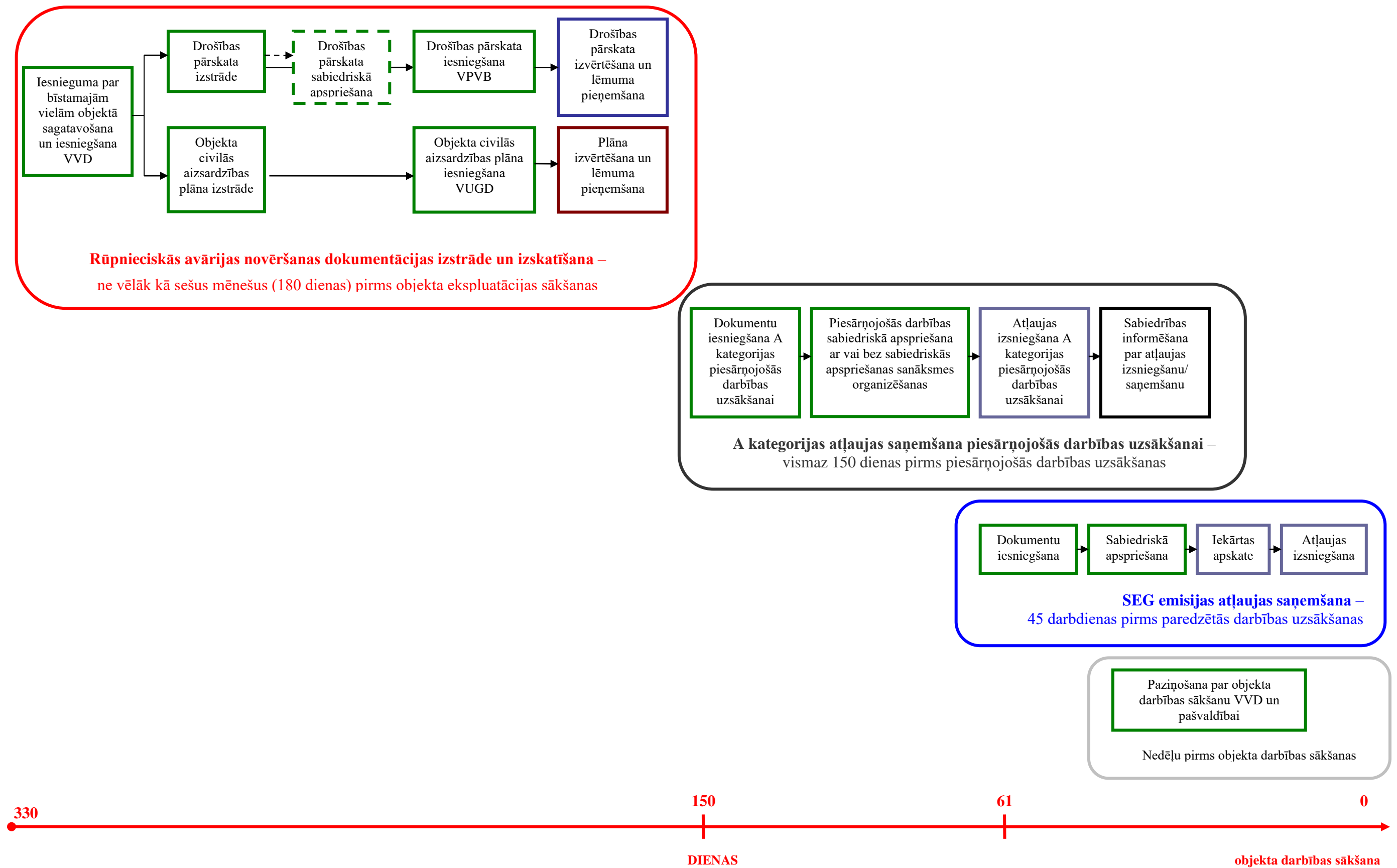
- operatora iesniegtos dokumentus;
- saņemtos valsts un pašvaldību institūciju, kā arī sabiedrības priekšlikumus un operatora skaidrojumu par tiem.

Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde **izsniedz operatoram atļauju, ja**, izvērtējot normatīvo aktos minēto informāciju, atzīst, ka **operators spēj veikt emisiju monitoringu un sagatavot emisiju ziņojumu** atbilstoši normatīvo aktu prasībām. **Latvijā darbojas vairāki ārpakalpojumu sniedzēji, kuri piedāvā palīdzību gan dokumentu sagatavošanā atļaujas saņemšanai, gan ikgadējā Emisijas ziņojuma sagatavošanā.**

1.2.16. attēlā vizualizētas siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas saņemšanas darbības laika šķērsgriezumā.

1.2.16. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas saņemšanas procesa tīklveida grafiks

1.2.17. attēls. Piesārņojošās darbības uzsākšanas galvenie posmi laika (dienās) šķērsgrīzumā

1.2.17. attēlā apkopotas raksturotās darbības, kas būs jāveic kokšķiedras masas ražotnes attīstītājam piesārņojošās darbības uzsākšanai, uz laika (dienu) ass. Neskatoties uz to, ka normatīvo aktu prasības nosaka, ka atbildīgai personai iesniegums par bīstamajām vielām objektā jāiesniedz Valsts vides dienestā ne vēlāk kā sešus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas, jo būs veikts ietekmes uz vidi novērtējums, bet drošības pārskats un objekta civilās aizsardzības plāns - ne vēlāk kā četrus mēnešus pirms objekta ekspluatācijas sākšanas, ja ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums, realitātē tas būs jāizdara **vismaz 330 dienas pirms objekta ekspluatācijas sākšanas**, lai vismaz 150 dienas pirms A kategorijas piesārņojošās darbības paredzētās uzsākšanas Valsts vides dienestā varētu iesniegt iesniegumu A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas saņemšanai, jo no izklāstītajām normatīvo aktu prasībām izriet, ka, iesniedzot iesniegumu A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas saņemšanai, drošības pārskatam un objekta civilās aizsardzības plānam jābūt ne tikai izstrādātiem, bet arī izvērtētiem, lai pārliecinātos, ka no drošības viedokļa plānoto darbību var veikt.

No 1.2.17. attēlā attēlotā laika grafika redzams, ka uz dokumentu iesniegšanas brīdi SEG emisijas atļaujas saņemšanai, ražotnei būs izsniegta atļauja A kategorijas piesārņojošās darbības uzsākšanai, jo normatīvo aktu prasības nosaka, ka Valsts vides dienests ne vēlāk kā 90 dienu laikā no iesnieguma pieņemšanas dienas izsniedz attiecīgu atļauju piesārņojošās darbības veikšanai vai lemj par atteikumu izsniegt atļauju.

Iesniegums SEG emisijas atļaujas saņemšanai būs jāiesniedz 61 dienu pirms paredzētās darbības sākšanas.

Secinājumi par 1.2. apakšnodaļu – normatīvās vides raksturojums

- (1) Kokšķiedru masas ražotnei obligāti piemēros ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, bet ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums nebūs jāveic. Piesakot Vides pārraudzības valsts birojam ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, iesniegumā būs jānorāda vismaz divus dažādus risinājumus attiecībā uz paredzamās darbības vietu vai izmantojamo tehnoloģiju veidiem. Ja paredzētā darbība būtiski ietekmēs Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju vai teritorijas (*Natura 2000*), iesniegumā būs jānorāda visus iespējamus risinājumus attiecībā uz paredzētās darbības vietu un izmantojamo tehnoloģiju veidiem.
- (2) Izstrādājot veicamo darbību laika grafiku kokšķiedru masas ražotnei, jāreķinās, ka ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras normatīvajos aktos reglamentētais ilgums ir vismaz 9 – 10 mēneši plus laika periods darbībām, kuras realizē ierosinātajs un kuru ilgums nav reglamentēts, t.i.,:
 - paredzētās darbības pieteikšanas iesnieguma sagatavošana (1.posma sākumā);
 - sākotnējās sabiedriskās apspriešanas rezultātu apkopošana (2.posma beigās);
 - papildus informācijas sagatavošana pēc Vides pārraudzības valsts biroja pieprasījuma ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšanai (3.posmā);
 - pētījumu veikšana nepieciešamās informācijas un datu ieguvei ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanai un paša ziņojuma izstrāde (4.posmā);

- ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma precizēšana pēc sabiedriskās apspriešanas (5.posmā);
- ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma precizēšana/ labošana/ pārstrādāšana pēc Vides pārraudzības valsts biroja ieteikumiem/ priekšlikumiem (6.posmā).

Arī paredzētās darbības akceptēšanas posms (7.posms) var ietilgt, ja pašvaldība, kuras teritoriju var skart paredzētā darbība, saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 21. panta otro daļu ierosina galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetam.

- (3) Tikai divi ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras posmi (otrais – paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana un trešais – ietekmes uz vidi novērtējuma programmas izstrādāšana) no septiņiem var tikt realizēti paralēli, pārējie posmi – viens otru nomaina pēctecīgi. Laikietilpīgākais procedūras posms ir ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošana, kura laikā būs jāveic izpēte ziņojuma sagatavošanai nepieciešamās informācijas un datu ieguvei.
- (4) Vides pārraudzības valsts biroja izstrādātā ietekmes uz vidi novērtējuma programma ir spēkā piecus gadus, bet Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu – trīs gadus. Ja šajā laikā netiek pieņemts paredzētās darbības akcepts, tad jāveic jauns ietekmes uz vidi novērtējums.
- (5) [Pašvaldības negatīvais viedoklis par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem nav šķērslis ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras uzsākšanai.](#)
- (8) Tikai pēc ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanas varēs secināt, vai lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu pieņems viena pašvaldība, kuras teritorijā plānota paredzētā darbība, vai arī vairākas pašvaldības, ja paredzētās darbības ietekme uz vidi vai cilvēku veselību skars vairāku pašvaldību teritorijas, vai arī Ministru kabinets, ja kāda (vai arī vairākas) no pieguļošās teritorijas pašvaldībām ierosinās galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetam.
- (9) Ja paredzēto darbību plānots veikt vairāku pašvaldību teritorijā, tā uzskatāma par akceptētu, ja lēmumu par šīs darbības akceptēšanu ir pieņēmušas visas attiecīgās pašvaldības. Ja pašvaldība vai pašvaldības pieņems lēmumu akceptēt paredzēto darbību, tā īstenojama, ievērojot nosacījumus, kas tiks izvirzīti Vides pārraudzības valsts biroja atzinumā par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā.
- (10) Labāko pieejamo tehnisko paņēmieni lietošana kokšķiedru masas ražotnē, ļaus radīt kvalitatīvu dzīves vidi iekārtu darbības rezultātā, samazināt ražošanas procesa negatīvo ietekmes uz vidi, uzlabot vispārējos vides aizsardzības rādītājus, kā arī nodrošināt ekonomiskāku ražošanas procesu un normatīvo aktu prasību ievērošanu.
- (11) Kokšķiedru masas ražotnes attīstītajam pirms piesārņojošās darbības uzsākšanas būs jāsaņem A kategorijas piesārņojošās darbības atļauja (vismaz 150 dienas pirms darbības paredzētās uzsākšanas) un siltumnīcefekta gāzu emisijas atļauja (45 darbdienas pirms darbības paredzētās uzsākšanas). A kategorijas piesārņojošā darbība kokšķiedru masas ražotnei būs jāuzsāk 3 gadu laikā no atļaujas saņemšanas dienas.
- (12) Pirms iesnieguma iesniegšanas A kategorijas atļaujas saņemšanai piesārņojošās darbības uzsākšanai kokšķiedru masas ražotnes attīstītajam būs:
 - jāīsteno ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra un jāsaņem Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par ietekmes uz vidi novērtējumu, kurā iekļauti arī

nosacījumi attiecībā uz paredzētās darbības īstenošanu, tad jāsaņem atzinums par paredzētās darbības akceptu no pašvaldības, kuras teritorijā plānota paredzētā darbība, vai arī no vairākām pašvaldībām, ja paredzētās darbības ietekme uz vidi vai cilvēku veselību skars vairāku pašvaldību teritorijas, vai arī no Ministru kabineta, ja kāda (vai arī vairākas) no pieguļošās teritorijas pašvaldībām ierosinās galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetam;

- jānorīko atbildīgā persona, kurām būs tiesības pieņemt lēmumus par objekta vai iekārtas ekspluatācijas sākšanu;
 - jāīsteno rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas procedūra, kuras gaitā jāizstrādā drošības pārskats, civilās aizsardzības pasākumu plāns un informatīvais materiāls sabiedrībai;
 - jāorganizē sabiedriskās apspriešanas gan ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras, gan rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas procedūras laikā.
- (13) Kokšķiedru masas ražotne būs augstāka riska līmeņa objekts, līdz ar to ražotnes atbildīgai personai vismaz 330 dienas pirms objekta ekspluatācijas sākšanas būs jāiesniedz iesniegums Valsts vides dienestā par bīstamajām vielām objektā, jāizstrādā un jāiesniedz izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā drošības pārskats un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā – objekta civilās aizsardzības plāns, lai vismaz 150 dienas pirms A kategorijas piesārņojošās darbības paredzētās uzsākšanas Valsts vides dienestā varētu iesniegt iesniegumu A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas saņemšana.
- (14) Nepietiekami kvalitatīvi sagatavots iesniegums par bīstamajām vielām objektā, kā arī nepietiekami kvalitatīvi izstrādāts gan drošības pārskats, gan objekta civilās aizsardzības plāns var kavēt plānoto objekta – ražotnes – ekspluatācijas sākumu. Arī nepietiekami kvalitatīvi sagatavots iesniegums A kategorijas piesārņojošās darbības uzsākšanai var aizkavēt plānoto piesārņojošās darbības uzsākšanu.

Rekomendācijas no 1.2. apakšnodaļas – normatīvās vides raksturojums

- (1) Tā kā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ilgums atkarīgs arī no ierosinātāja, tas ir, cik ātri un kvalitatīvi tiek sagatavoti un precizēti procedūras laikā izstrādājamie un iesniedzamie dokumenti, īpaši ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums, laikus jāsāk apzināt informāciju par šī biznesa ārpakalpojuma sniedzējiem, no kuru sniegtā pakalpojuma kvalitātes un ātruma būs atkarīgs arī ražotnes projekta realizācijas ilgums. Svarīgi ir izvēlēties pieredzējušu ārpakalpojumu sniedzēju, kas palīdzēs ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru realizēt kvalitatīvi un iespējami īsākos laika termiņos.
- (2) Iesnieguma A kategorijas piesārņojošās darbības uzsākšanai izstrādei ieteicams piesaistīt ekspertu, kas specializējies šādu iesniegumu sagatavošanā.
- (3) Pašvaldībai ir nozīmīga loma ietekmes uz vidi novērtējuma procesā gan līdzdarbojoties sabiedriskās apspriešanās, gan pieņemot gala lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu, tāpēc gan konsultācijas, gan dialoga veidošana ar pašvaldību jāuzsāk agrākā ietekmes uz vidi novērtējuma plānošanas stadijā.
- (4) Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā galvenās iesaistītās puses būs:
 - pašvaldība, kuras teritorijā tiks realizēta paredzētā darbība,
 - pieguļošo teritoriju pašvaldības, kuru teritorijas var skart paredzētā darbība,
 - nekustamo īpašumu īpašnieki, kuru nekustamie īpašumi robežosies ar paredzētās darbības teritoriju,
 - sabiedrība,
 - eksperti un masu mediji,tāpēc laikus jāsāk domāt par komunikācijas plāna izstrādi šīm iesaistītajām pusēm (katrai ar savu argumentāciju) un pozitīvas sabiedriskās domas veidošanu par kokšķiedru masa ražotni vēl ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras plānošanas stadijā. Komunikācijas plānā argumentācija jābalsta uz līdzsvara nodrošināšanu starp ekonomiskām, vides un sociālām interesēm.
- (5) Kokšķiedru masas ražotnei ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ietvaros būs jāorganizē divas sabiedriskās apspriešanas:
 - a. paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana un
 - b. ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešana.Sabiedriskās apspriešanas process jābalsta uz viedokļu uzklaušīšanu, sadarbību, atklātību un atgriezeniskās saites veidošanu.
- (6) Sabiedriskai apspriešanai izstādītajiem materiāliem par paredzamo darbību ir jābūt brīvi pieejamiem un sasniedzamiem gan pašvaldībā, gan internetā. Izstrādātajiem materiāliem jābūt sagatavotiem tā, lai tie būtu labi saprotami, viegli un skaidri uztverami un atspoguļotu ne tikai ieguvumus, bet arī zaudējumus un riskus no paredzētās darbības realizācijas. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes vadīšanai jāpiesaista profesionāls sanāksmes moderators.
- (7) Sabiedrības pasivitātes gadījumā sabiedrisko apspriešanu laikā ieteicams organizēt vietējo iedzīvotāju aptaujas, šo uzdevumu deleģējot neatkarīgam pakalpojuma sniedzējam, lai nerastos domstarpības par interešu konfliktu.

- (8) Lai nebūtu jāorganizē drošības pārskata sabiedriskā apspriešana rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas procedūras laikā, ražotnes attīstītājiem detālplānojuma vai būvniecības ieceres publiskās apspriešanas procesā ražotnes attīstītājiem ir jāsniedz informācija sabiedrībai par objekta (ražotnes) iespējamiem rūpniecisko avāriju riskiem.

Apkopojošie secinājumi par 1.1. un 1.2.apakšsadaļām (koncentrēti)

- (1) AS „Latvijas valsts meži” proaktīva rīcība, uzsākot attīstīt kokšķiedru masas ražotnes idejas projektu, tā realizācijas gadījumā sekmēs gan ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu, gan Eiropas Savienības klimata, enerģētikas, aprites ekonomikas un bioekonomikas mērķu, gan Latvijas nacionālajos politikas un attīstības plānošanas dokumentos definēto mērķu, mērķrādītāju un rezultatīvo rādītāju sasniegšanu, tādējādi dos ieguldījumu bioekonomikas, aprites ekonomikas un kapitālietilpīgas un energoietilpīgas apstrādes rūpniecības attīstībā, kā arī Latvijas un Eiropas Savienības virzībai uz klimatneitralitāti un Parīzes nolīguma ieviešanu (1.1.sadaļa).
- (2) Kokšķiedru masas ražotnei obligāti piemēros ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, kuras normatīvajos aktos reglamentētais ilgums ir vismaz 9 – 10 mēneši plus laika periods darbībām, kuras realizē ierosinātais un kuru ilgums nav reglamentēts. Pirms paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtēšanas uzsākšanas ražotnes attīstītājiem rakstiski būs jāinformē pašvaldība par paredzētās darbības īstenošanu tās teritorijā. [Pašvaldības negatīvais viedoklis par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem nav šķērslis ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras uzsākšanai](#), bet pašvaldības negatīvā nostāja par ražotnes atrašanos izvēlētajā pašvaldībā var būt kā būtisks šķērslis pozitīvam atzinumam, uzsākot ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru vai gala lēmuma pieņemšanā par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu (1.2.1.sadaļa).
- (3) Tikai pēc ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sagatavošanas varēs secināt, vai lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu pieņems viena pašvaldība, kuras teritorijā plānota paredzētā darbība, vai arī vairākas pašvaldības, ja paredzētās darbības ietekme uz vidi vai cilvēku veselību skars vairāku pašvaldību teritorijas, vai arī Ministru kabinets, ja kāda (vai arī vairākas) no pieguļošās teritorijas pašvaldībām ierosinās galīgo lēmumu par paredzēto darbību pieņemt Ministru kabinetam. Ja paredzēto darbību plānots veikt vairāku pašvaldību teritorijā, tā uzskatāma par akceptētu, ja lēmumu par šīs darbības akceptēšanu ir pieņēmušas visas attiecīgās pašvaldības. Ja pašvaldība vai pašvaldības pieņems lēmumu akceptēt paredzēto darbību, tā būs jāisteno, ievērojot nosacījumus, kas tiks izvirzīti Vides pārraudzības valsts biroja atzinumā par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā (1.2.1.sadaļa).
- (4) Ražotnē pielietojami labākie pieejamo tehniskie paņēmieni, kas samazinās ražošanas procesa negatīvo ietekmes uz vidi, uzlabos vispārējos vides aizsardzības rādītājus, kā arī nodrošinās ekonomiskāku ražošanas procesu un normatīvo aktu prasību ievērošanu (1.2.2.sadaļa).
- (5) Ražošanas tehnoloģija paredz ūdeņraža peroksīda izmantošanu, kas ražotni klasificē kā augstāka riska līmeņa objektu, līdz ar to ražotnes atbildīgai personai vismaz 330 dienas pirms objekta ekspluatācijas sākšanas būs jāiesniedz iesniegums Valsts vides dienestā par bīstamajām vielām objektā, jāizstrādā un jāiesniedz izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā drošības pārskats un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā – objekta civilās aizsardzības plāns, lai vismaz 150 dienas pirms A kategorijas piesārņojošās darbības paredzētās uzsākšanas Valsts vides dienestā varētu iesniegt iesniegumu A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas saņemšana (1.2.2.sadaļa).

Apkopjošās rekomendācijas no 1.1. un 1.2.apakšsadaļām (koncentrēti)

- (1) Kokšķiedru masas ražotnes ideja - augstas pievienotās vērtības nišas produkta, kas var aizstāt plastmasu īpaši attiecībā uz iepakojumu, ražošana eksportam – iekļaujas nākotnes ekonomikā caur aprites ekonomikas un bioekonomikas skatupunktu, tāpēc ir vēlama AS „Latvijas valsts meži” proaktīva rīcība projekta realizācijā (1.1.sadaļa).
- (2) Kokšķiedru masas ražotnes idejas projekta attīstītājam jāvērtē šādas iespējas:
 - izmantot jaunākās, videi draudzīgākās tehnoloģijas un aprites ekonomikas risinājumus, plānojot un projektējot rūpnieciskos procesus ražotnē,
 - izmantot zaļo elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem energoresursiem,
 - komunicēt ar LIAA, kas ražotnes projektu nepieciešamības gadījumā virzīs uz Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomi,
 - sadarboties (komunicēt) ar politikas veidotājiem, lai virzītu “Latvijas Bioekonomikas stratēģijā 2030” definētā pasākuma “Administratīvi regulējamo cenu samazinājuma nodrošināšana” īstenošanu dzīvē,
 - ap kokšķiedru masas ražotni attīstīt industriālo parku, lai sniegtu ieguldījumu aprites ekonomikas un bioekonomikas attīstībā (1.1.sadaļa).
- (3) Pašvaldībai ir nozīmīga loma ietekmes uz vidi novērtējuma procesā gan līdzdarbojoties sabiedriskās apspriešanās, gan pieņemot gala lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu, tāpēc gan konsultācijas, gan dialoga veidošana ar pašvaldību jāuzsāk agrākā projekta plānošanas un ietekmes uz vidi novērtējuma plānošanas stadijā (1.2.1.sadaļa).
- (4) Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā galvenās iesaistītās puses, papildus pašvaldībai (vai pašvaldībām), būs nekustamo īpašumu īpašnieki, sabiedrība, eksperti un masu mediji, tāpēc jau ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras plānošanas stadijā ir jāsāk domāt par komunikācijas plāna izstrādi šīm iesaistītajām pusēm (katrai ar savu argumentāciju) un pozitīvas sabiedriskās domas veidošanu par kokšķiedru masa ražotni. Komunikācijas plānā argumentācija jābalsta uz līdzsvara nodrošināšanu starp ekonomiskām, vides un sociālām interesēm, kā arī atspoguļojot ne tikai ieguvumus, bet arī zaudējumus un riskus no paredzētās darbības realizācijas (1.2.1.sadaļa).

Izmantoto informācijas avotu saraksts 1.2. apakšnodaļai

1. *Par ietekmes uz vidi novērtējumu* (1998): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/51522>
2. *Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību* (2015): Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/271684>
3. *Paziņošanas likums* (2010): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/212499>
4. SIA „Projekti 3i” (2011) *Pašvaldības, iedzīvotāju un uzņēmēju interešu saskaņošana – sabiedriskā apspriešana kā instruments*: Metodiskais materiāls [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2289>
5. *Vides pārraudzības valsts biroja publisko maksas pakalpojumu cenrādis* (2013): Ministru kabineta 2013. gada 17. septembra noteikumi Nr. 877 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/260019>
6. *Vides aizsardzības likums* (2006): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/147917>
7. *Par piesārņojumu* (2001): LR likums [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/6075>
8. *Īpašās vides prasības celulozes, papīra vai kartona ražošanai* (2016): Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 430 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/283342>
9. *Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi* (2016): Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumi Nr. 131 [tiešsaiste] [skatīts 17.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/280652>
10. *Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība* (2017): Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumi Nr. 563 [tiešsaiste] [skatīts 15.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/293660>
11. *Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai* (2010): Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumi Nr. 1082 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/222147>
12. *Noteikumi par valsts nodevu par atļaujas izsniegšanu A vai B kategorijas piesārņojošai darbībai, atļaujas nosacījumu pārskatīšanu, kā arī valsts nodevas maksāšanas kārtību un atvieglojumiem* (2011): Ministru kabineta 2011. gada 30. augusta noteikumi Nr. 666 [tiešsaiste] [skatīts 07.07.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/235210>
13. *Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā* (2012): Ministru kabineta 2012. gada 13. novembra noteikumi Nr. 769 [tiešsaiste] [skatīts 07.09.2019.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253119>
14. „Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūta” sniegtā informācija [b.g.]

Pielikums

Plānošanas dokumenta apzīmējums attēlā:

1. Stratēģija „Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”
2. Latvijas nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai
3. Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija
4. Jauna ES meža stratēģija mežiem un uz koksnes resursiem balstītai rūpniecībai
5. Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam
6. Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam
7. Viedās Specializācijas stratēģija
8. Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam
9. ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām; Kioto protokols, Parīzes nolīgums
10. Eiropas Klimata un enerģētikas pakotne 2020. gadam
11. Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīdu emisijām līdz 2050. g.
12. Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam
13. Tīru planētu - visi! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku
14. Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam
15. Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam
16. Stratēģija Latvijas oglekļa mazietaipīgai attīstībai līdz 2050. gadam
17. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam
18. Aprites ekonomikas pakotne
19. Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai: Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana
20. Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030
21. ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija “Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”
22. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
23. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam
24. Lauku attīstības programma 2014. – 2020.

